

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Liber XLVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

R. P. ANTONII
DE ESCOBAR
ET MENDOZA,
VALLISOLETANI,

Societatis IESV,
VNIVERSÆ THEOLOGIÆ
MORALIS RECEPTIORES SINE LITE
Sententiæ, Dubiæque Disceptationes.

DE FIDE, SPE, ET CHARITATE.

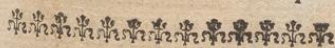
LIBER XLVII.

FIDES.

DE Fide omnium Virtutum radice, ac fundamento, ac iustifi-
cationis initio, uti ait Tridentinum sess. 6. c. 8. scripturus, eius
essentiam, obiectumque formale, ac materiale indicabo: necessitatem,
et obligationem exponam: De Infidelitate, Hæresi, ac hereticorum
pœnis agam, necnon de suspectis in fide, sollicitantibus in Confessio-
ne ad Venerem differtabor.

SECTIO PRIMA.

De Fide Receptiores sine lite sententia.

CAPVT I.

*De Fidei Essentia, & Obiecto formali,
ac materiali.*

MISSIS variis fidei acceptionibus alienis
ab instituto nostro considerante fidem
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

quatenus quædam virtus est nostræ iustifica-
tionis initium, & reliquarum Virtutum radix
& fundamentum, Fides est sperandarum sub-
stantia, verum argumentum non apparentium,
ad Hebr. 11. Dicitur substantia rerum speran-
darum, tum quia per eam quodammodo
subsistunt in nobis res, quas speramus: tum
quia ipsa ut fundamentum substat omni-
bus aliis virtutibus, quibus via speratæ glo-
riæ præparatur. Vocatur argumentum, seu con-
uictio

A

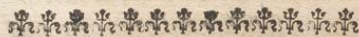
uictio

uictio non apparentium, ob euidentiam quam habet simul cum certitudine, quæ in ipsa auctoritate diuina fundatur. Mag. st. Sent. in 3. dist. 23. Chrys. hom. 21. ad locum Pauli. Valent. d. 1. q. 4. p. 1. Palao 10. 1. r. 4. d. 1. p. 1. n. 1.

² *Alia fidei vulgarior definitio.* Aliis verbis ab aliis definitur: *Fides est virtus Theologica a Deo infusa, per quam firmiter asseritur ob Dei auctoritatem iis, quæ à Deo reuelata sunt, & ab Ecclesia proposita, ut à nobis credantur.* Quæ quidem definitio est veluti præfata ex Paulo definitionis explicatio. D. Tho. 2. 2. q. 4. a. 1. Sylui 9. 1. Azor. 10. 1. l. 8. c. 1. q. 3. Reginal. l. 17. n. 10. Tolet. l. 4. c. 1. Filliuc. ar. 22. num. 1.

³ *Obiectum formale Fidei.* Obiectum fidei est duplex formale, ac materiale, Formale est Deus, non precisè quia Deus, sed quia verax est. Sicut enim solemus homini narranti credere, non ideo præcisè quia homo, aut nobilis, aut diues, aut doctus, sed quia verax est: sic credimus Deo reuelanti, non ideo præcisè quia Deus, aut æternus aut omnipotens, sed quia est verax. D. Tho. 2. 2. q. 1. a. 1. Valent. 10. 1. d. 1. q. 1. & alij.

⁴ *Materiale obiectum.* Materiale obiectum circa quod fides versatur sunt omnia, quæ ad Catholicam veritatem pertinent, & ab Ecclesia fidelibus credenda proponuntur tanquam à Deo reuelata. Constituuntur septem gradus huiusmodi propositionum. Primus est earum, quæ apertè, & in propriis terminis in scripturis Canonice habentur. Secundus earum, quæ ex Canonice scripturis deducuntur. Tertius, earum, quæ Apostolica traditione habentur. Quartus, earum, quæ à Conciliis legitime congregatis à summo confirmatis Præfule sunt definitæ. Quintus, earum, quæ tanquam de fide à Sede Apostolica proponuntur. Sextus, earum, quæ vnanimi Patrum consensu tanquam de fide exponuntur, & asseruntur contra hæretica dogmata. Septimus, earum, quæ euidenter ex tribus postremis gradibus euidenter deducuntur. Valent. 10. 1. d. 1. q. 1. punct. 1. Sylui. 2. 2. q. 1. art. 1. concl. 3. Tolet. l. 4. c. 1. n. 7. Reginal. l. 17. n. 12. Becan. de fide, c. 2. Cano. de locis l. 12. c. 7. ad 12.

CAPVT II.

De Fidei certitudine eiusque Obiecto.

⁵ *Quamuis fides obscura sit, certior est quam naturalis scientia.* Quamuis fides obscura sit, tamen est quamuis scientia naturali certior. Quia certitudo scientiarum est absolute fallibilis; certitudo autem fidei infallibilis est: veracitas enim diuina omnibus à se reuelatis tribuit immobilitatem, ac firmitatem simpliciter infinitam adeo, ut per nullā potentiam possint esse falsa, quæ fide Catholica credimus ac naturales rerum proprietates, similiter & effectus causarum impediri à Deo possunt, ut Iosue 10. 13. Isaia 38. 8. Hinc Dominus Mat. 24. 35. Calum & terra transibunt, verba autem mea non preteribunt. Vnde debemus parati esse, abnegare potius omnem naturalem euidentiam, omnem experientiam sensuum, omnem rationem, quam villo modo de illis dubitare, quæ Deus affirmavit & per Ecclesiam suam nobis credenda proposuit: ut patet in

potissimis fidei mysteriis, Trinitatis, Incarnationis, Eucharistie, Resurrectionis, &c. D. Tho. 2. 2. q. 4. a. 8. & omnes.

Non possunt actus fidei, & scientie simul consistere. Quia actus hi habent conditiones repugnantes; vnus enim est euidentis, alter obscurus, vnus necessarius, alter liber: vnus naturalis, alter supernaturalis, vnus ob rationē intrinsecā alter ob extrinsecā creditur. Nō igitur simul possūt ab intellectu elici: hoc enim naturæ vires superat. At per absolutā Dei potentiam posset hoc fieri, si supernaturaliter intellectus noster à Deo corroboraretur. Quia nō implicat contradictionē. Perfecto actus scientie potest cū habitu fidei consistere: & habitus fidei cū scientiæ habitu, ac proinde potest aliquis successiue, modo credere esse Deum, modo scire per euidentem demonstrationem. Sed actus fidei longe præstantior est, & certior scientiæ actu. D. Tho. & omnes.

Soli viatores hi fidem habent, qui captiuant suum intellectum in eius, siue Christi obsequium credentes firmissimè ea omnia, quæ Deus reuelauit, & per Ecclesiam credenda proposuit, qui dicuntur Catholici. Vnde Angeli creationis initio, & Adamus in paradiso fidem habuere. Quia viatores erant nondum admissi ad patriam. Qui in Purgatorio versantur, fidem retinent. Quia partim sunt in via, partim in termino: ex via habent fidem, nondum enim admissi sunt ad speciem; ex termino habent certam spem salutis; sententia enim iam est lata, Peccatores etiam grauissimi fidem diuinis infusam retineant, quandiu peccatum infidelitatis non commiserint. Trid. ses. 6. can. 28. Hæretici non habent fidem. Quia sicut perpetratione vnus peccati mortalis tota charitas amittitur: ita etiam vnica infidelitate tota fides aboleretur. Beati nō habent fidem. Quia gloriæ lumen non potest cum fide consistere. Nec damnati. Quia in termino sunt, & nihil possunt sperare. Scio, Iacobum Epist. cap. 2. dixisse demones credere. Sed hoc intelligendum de assensu naturali, non de fide diuinis infusa. D. Tho. 2. 2. q. 4. a. 1. & 2. & omnes.

Fides alia implicita, alia explicita. Explicita contingit, quando aliquid creditur in particulari, & in se ipso: vnde qui credit Christum Dominum natum esse ex Deo, dicitur fidem explicitam mysterij Natiuitatis habere. Implicita vero est, quando aliquid creditur nō in particulari, & in se ipso, sed in aliquo alio: ideo qui credit quidquid sancta credit Mater Ecclesia dicitur habere fidem implicitā mysterij Trinitatis, Incarnationis, &c. quia inter ea, quæ sancta Mater Ecclesia credit, sunt Trinitatis, Incarnationis mysteria: Fides aliquando accipitur pro ipsa virtute, seu habitu fidei, aliquando pro ipso actu credendi. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 6. Valent. 2. 2. d. 1. q. 2. p. 1. n. 3. Tolet. l. 4. c. 2. m. 9. Sanch. l. 2. Decal. c. 2. m. 2. Laym. l. 2. tr. 1. cap. 8. num. 1.

CAPVT

CAPVT III.

De fidei necessitate.

⁹ *Fides quo-
cumque ti-
que ad gra-
tia, & glo-
ria neces-
saria fuit
nece-
ssitate
medij.*
Si fides accipitur pro ipso actu credendi ex-
plicito aliquod supernaturale obiectum,
omnibus vñm rationis habentibus quocum-
que tempore, ad gratiam & gloriam conse-
quendam fuit necessaria necessitate, medi-
j, seu finis, id est, quia prætermissa salus obtineri non
potuit in vñlo euentu, etiam si inculpabiliter
prætermitteretur. Quia ad *Hebr.* 11. dicuntur
Accedentes ad Deum oportet credere & in Tri-
dentino *sess. 6. c. 8. sine fide nulli vnquam iusti-
ficationem contigisse asseritur.* *Becan. c. 1. 2. qu.*
1. 2. 5. Bannes. 2. 2. qu. 2. a. 8. dubi. concl. 1. Valent.
2. 2. d. 1. q. 2. p. 2. Laym. 1. 2. tr. i. c. 8. n. 3.

¹⁰ *Baptizati
in infantia,
nequeunt facti adulti abique supernaturalis
fidei actu gloriam adipisci. Quia adulti ne-
queunt ob sola Christi Domini merita glo-
riam consequi, sed propriis quoque meritis in-
digerent. Vnde si puer statim ac ad annos discre-
tionis perueniret, moriatur, ad diuinam perti-
net providentiam, vel ut interius illustretur
vel ab aliquo ei ita fidei mysteria proponan-
tur, ut credere possit.* *D. Tho. in 3. dist. 25. q. 2. a.*
1. quest. 1. Valent. 2. 2. d. 1. quest. 2. punct. 3.
concl. 1.

¹¹ *Fides im-
plicita
Christi post
Adami la-
psum neces-
saria fuit ne-
cessitate
medij.*
Post Adami lapsum semper fuit necessaria
necessaria necessitate medi- ad gratiam & glo-
riam consequendam, fides saltem implicita
Christi tanquam mediatoris, ac Redemptoris,
cuius meritis hæc erant assequenda. Quia in
multis Sacra Scriptura locis fides in Chri-
stum omnibus tanquam ad salutem necessaria
commendatur. *Laym. 1. 2. tr. 1. c. 9. num. 1. Sylui.*
*2. 2. q. 1. a. 10. concl. 3. Loca autem Sacra pagi-
næ inuenies ad Rom. 3. 4. & 5. ad Co-
rim. 10.*

¹² *Quæ sunt
post Christi
aduentum ad
gratiam, &
gloriam ne-
cessitate
medij cre-
dere neces-
saria.*
At post Christi Domini aduentum & suffi-
cientem Euangelij promulgationem ad pri-
mam, & vltimam salutem, ad gratiam scilicet,
& gloriam necessitate medi- credere explicite
necessum est, in primis, Deum esse, nam qui
tendit in finem, debet illum præcognoscere:
sed finis est visio Dei remuneratoria: Ergo de-
bemus credere, Deum esse, remuneratoremque
existere. Deinde Trinitatis mysterium: quia fū-
damentum nostræ salutis est, & sine huius my-
sterij cognitione nequit Christus Domini sa-
tis agnosci, ut pote qui est Patris æterni Filius,
& Spiritus sancti virtute conceptus. Denique
mysterium Christi, nempe Christum esse ve-
rum hominem, mortuum esse, ac resurrexisse
pro totius humani generis salute. Ratio est
voluntas, ac dispositio Dei, qui posuit Chri-
stum tanquam fundamentum nostræ salutis,
cum per ipsum saluati, & liberati sumus. Si
enim explicita fides horum mysteriorum non
esset adultis necessaria ad salutem medium,
sequeretur posse nunc aliquem in lege Mosai-
ca saluati, ut si Iudæus inuincibiliter ignoret
fidem Euangelicam, seruet legem Mosaicam
quæ implicite fidem Christi continet. *D. Th.*
E. Job. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

2. 2. q. 2. a. 5. 7. & 8. D. Bonauent. in 1. dist. 25. a.
1. q. 2. Sylui. 2. 2. q. 2. a. 7. concl. 6. Malder. 2. 2. qu.
2. a. 5. 7. 8. Lorca ibi, q. 2. a. 8. d. 2. 2. memb. 2. n.
4. Becan. 2. 2. c. 1. 2. q. 3. nu. 2. Filliuc. tr. 2. 2. nu. 23.
Reginal. 1. 17. n. 18.

Fides actualis non solum necessaria est ne-
cessitate medi- verum etiam necessitate præ-
cepti. Quia quilibet tenetur medium sibi ad
salutem necessarium assumere. Vnde *Mar. ult.*
Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit:
qui vero non crediderit, condemnabitur. Porro
fidei præcepta in vniuersum ad quinque re-
ducuntur. Primum, est affirmatiuum sciendū res
fidei. Secundum, credēdi certos quosdam fidei
articulos. Tertium est negatiuum, quo præci-
pitur, ut à rebus fidei non dissentiamus.
Quartum pertinet ad actum externum est
affirmatiuum quo imperamur, in aliquo casu
res fidei confiteri. Quintum negatiuum, quo
prohibemur nūquam fidem denegare. *Bonac.*
10. 2. d. 3. q. 2. p. 2. num. 7. Filliuc. tr. 2. 2. n. 1. &
omnes.

¹⁴ *Tenetur
scire ac cre-
dere myste-
ria in Sym-
bolo Apo-
stolorum
expressa.*
Ex præcepto Ecclesiastico omnes fideles te-
nentur scire, ac credere mysteria in Apostolo-
rum Symbolo contenta. Quia omnes hi prima
fidei rudimenta dicuntur, quæ publicè recum-
feruntur in Ecclesia, & credenda omnibus
proponuntur quasi explicite scienda. Verum
fidei articuli possunt sciri tripliciter. Primo se-
cundum substantiam, id est, secundum gene-
ralem significationem vocum, quæ in eo arti-
culo continentur, ut substantia articuli Tri-
nitatis est Deum esse Patrem, & Filium, &
Spiritum sanctum, & hos non esse tres Deos,
sed vnum. Secundo, possunt sciri secundum
eam declarationem quæ communiter habetur
in Catechismis, præsertim Romano. Tertio,
possunt sciri secundum difficultates, quæ
communiter circumferri assolent circa il-
los, ut possit sufficiens ratio reddi eorum,
quæ creduntur, præsertim contra hæreticos.
Omnes fideles tenentur contenta in Symbo-
lo scire secundum substantiam. Pastores vero,
Confessarii, & concionatores, secundo modo
scire obligantur: Episcopi vero & Prælati te-
nentur, etiam tertio modo scire. Quia
debent esse parati ad reddendam rationem
eius fidei, quæ in omnibus residet. *D. Thom. 2. 2.*
quest. 2. artic. 5. Filliuc. tr. 2. 2. nu. 14. Reginal. lib. 17. num. 18. & 19. Clauis Regia libr.
2. capit. 9. numer. 15. Nauar. summ. capit.
11. numer. 22. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 6. quest. 2.
& alij

¹⁵ *Necessitate
præcepti te-
nemur scire
quot sint
Sacramenta,
Præcepta
Decalogi,
& Ecclesiæ
&c.*
Tenentur fideles necessitate præcepti, postquā
ad rationis vñm peruenierint, scire substan-
tiam Sacramentorum, quæ recipere obligan-
tur, nempe Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ.
Matrimonium vero inire volens, vel ad Or-
dines ascendere, tenetur nosse Sacramen-
tum, quod curat recipere. Idemque multi
de Confirmatione ac Extrema Vñctio-
ne affirmant. Præterea tenentur præcepta
Decalogi, & Ecclesiæ scire. Quia tenentur illa
observare. Tenentur etiam scire Oratio-
nem Dominicam. Quia vniuersa à Deo
postulanda in ea continentur. Attamen non
tenentur ex aliquo speciali præcepto memo-
riter scire præfatos articulos, vel præcepta
eo ordine, vel eisdem verbis, quibus pro-
ponuntur.

ponuntur. Sed fufficit illa quoad Subftantiam
callere, ita tamen, vt fi de illi. interrogentur,
refte respondeant, illaque de bñto tempore
feruent. Eft et autem veniale graue, non man-
dare memorie Symboleum Apoftolorum, &
Orationem Dominicam. Ideoque addiscen-
dum eft Symboleum, & Oratio Dominica in
ea lingua, quam quique intelligit, nam fcire
ea memoriter, & non intelligere, nefeire eft.
Azot. 10. 1. 1. 8. c. 6. 9. 3. Sanch. 1. 2. De cal. c. 2. nu.
16. Manu. 10. 1. 8. c. 8. 8. n. 1. Filliuc. tr. 2. 1. n. 37.
& alij.

26
Quos arti-
culos scire
debeant ru-
des secundū
substantiā.

Rudes debet necessario aliquos articulos explicitè dignoscere saltem secundum substantiam, vt Deum esse remuneratorem supernaturalem, Dei Filium esse incarnatum, & mortuum, Deum esse trinum eo modo quo in signo Crucis exprimitur. Quia eorum fides necessaria est necessitate medijs. Si quis vero sit tam hebes, ac obtusus ingenio, vt nequeat articulos omnes capere secundum substantiam, ratione impotentia excusabitur, si tantum implicitè credat. Vnde sufficit vt hi semel assensum explicitè exhibuerint articulis ad salutem necessariis, dum sibi proponantur ut Confessario, vel ab alio. Quia dicuntur fidei articulos noscere, quantum ipsorum, fert capaxitas. Aliud enim est explicitè credere, & aliud explicitè scire: ita vt interrogatus quis sciat rationem reddere: primum enim est necessarium iola præcepti necessitate, *Regin. lib. 17. numer. 1. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 6. q. ultim. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 2. num. 17. & 18. Valent. 2. d. 1. question. 2. pun. 4. Malder. 2. 2. question. 2. artic. 7. Becan. 2. 2. capit. 12 numer. 14. Medina Instrucl. libr. 1. cap. 14. Paragaph. 2. Diana part. 3. tract. 5. resol. 46.*

17 Porro præceptum credendi res fidei partim
Præceptum est naturale, quatenus a dea obiecta refertur,
credendi res quorum fides est necessaria. medii necessaria
fidei partim est divinum positum respectu
est natura- obiectorum, quorum fides tantum necessaria
le, &c. est ex præcepto, quia habet vim obligandi
ex præcepto Dei, & mera ipsius voluntate.
Partim etiam est Ecclesiasticum respectu
obligationis, qua fideles tenentur memoriter
addiscere Symbolum, & præcepta Ecclesiæ.
Sanch. lib. 2. Decal. cap. 2. num. 13. Filiuc. i. ad.
2.2. num. 18. 49. & 50. Azor. t. 1. l. 8. c. 7. quæst. 1.
Banes. 2. 2. q. 2. a. 8. dub. 2.

18
*Obligatio
hac est sub
culpa letha-
li.*

Deducitur obligationem hanc esse sub cul-
pa lethali. Quia est in re grauissima, ac valde
ad salutem necessaria. Vnde præfata ignorans
est in peccato mortali, nisi ignorantia vel im-
potentia excusetur. Tolet. *libr. 4. capit. 2. nu-
merio.* Nauar. *c. 11. n. 22.* Angel. *verb. Scientia,*
num. 1.

17
Inser fideles non datur inuincibilis ignorantia eorum, qua explicite credere tenentur.

Inter fideles non datur inuincibilis ignorantia à peccato excusans fidei mysteriorum, qua explicite credere tenentur. Quia passim in Ecclesia mysteriorum horum tractatio circumfertur ac solemni ritu e celebrantur. D. Tho. 1. ad Tim. 11. lect. 4. D. Bonau. in 3. dist. 5. a. 1. q. 3. Non tamen repugnat posse dari aliqd aliquem rusticum in particulari. Quia contingere potest, nihil eos de huius præcepti vi, & auctoritate audisse: vel si audierint, nil instar brutorum, percipisse: aut si perciperint, alijs negotiis distentos esse prorsus huius obliga-

tionis oblitus vel tempore, quo addiscere po-
tuere, caruisse Doctore, à quo instruerentur.
Azor. to. 1. l. 8. c. 7 q. 2. Sanci. in select. deb. 19. n.
4. & 5. Clavis Regia l. 2. c. 9. n. 15. Filiuc. tr. 22.
num. 46.

Quinque tempora annuero, in quibus te-
netur homo ex precepto fidei actus elicere. 20
Primum est, quando fides alicui primum suffi-
cienter proponitur, v. gr. infideli tunc præce-
ptum hoc ad elicendum credendi actum præpore-
obligat. Infantes vero baptizati, ac inter fide-
les nutriti, cum perueniunt ad rationis vsum, Quinque tempora, in quibus ex precepto obligat. Infantes vero baptizati, ac inter fideles nutriti, cum perueniunt ad rationis vsum, actus elicere.
ac fidei mysteria audiunt necessitatem fidei re-
agnoscunt, tenentur ex vi præcepti directe ad
actus fidei elicendos : & si eos non eliciant, Primum tempus.
graviter peccant nisi per inaduertentiam, vel
invincibilem ignorantiam excusentur. Quia
quilibet tenetur assumere medium ad salutem
necessarium. Sufficiens autem dicitur fides
infideli proposita, ut peccato infidelitatis ob-
noxius sit, non credendo, quando rationibus,
aut miraculis, aut signis vel coniecturis ita
proponitur fidei articuli, ut ratio dicat, fidē
nostram esse veram, & ipsius fidei tam falsitate
niti. Valent. 2. d. 1. q. 2. p. 5. Valsq. 1. 2. qu. 76.
2. d. 1. 2. cap. 5. Tolet. l. 4. c. 2. n. 2. Sanch. lib. 2.
De cal. 6. 1. 3. Mald. 2. 2. q. 2. 4. 7. Azor. 10. l. 4.
8. c. 7. 6. Laym. 2. 10. c. 10. n. 2.

Tempus secundum est, quando homo tenetur, se ad Deum convertere, & gratiam ante amissam recuperare. At praeceptum fidei in hoc casu non obligat per se, ac directe, sed per accidens: quatenus scilicet homo tenetur se ad Deum convertere, quod sine spe, & fide agere non potest. Porro qui hoc in casu actum fidei praetermisit, satisfacit dicendo in confessione, se non fuisse ad Deum convertitur, dum converti tenetur. Azor. *10. l. 1. 8. c. 7. g. 6. Sanch. 4. 2. Decal. c. 1. n. 3.*

Tertium tempus est, quando adest periculum incidendi in aliquod peccatum, nisi actus fidei eliciatur. Quia quilibet tenetur medium assumere ad peccata vitanda neceſſarium. Valent. 2. d. 1. *quæſt. 2. pun. 5. Bonac. tom. 2. d. 3. q. 2. pun. 2. n. 11.*

Quantum tempus est quando homo tenetur fidem exterius confiteri, quod quidem nequit agere abique fidei actu interno. tunc, inquam, ad actum fidei eliciendum obligatur. Quia qui tenetur ad finem, ad media tenetur sine quibus finis subsistere non potest. Quantum denique est in mortis articulo, quatenus tenemur, nos tunc ad Deum convertere per contritionis actum, qui quidem adiunctus fidei, & spei implicitum actum habet. Malder.

2. 2. q. 2. a. 7. Valent. 1. 2. d. 1. q. 2. p. 5. Sanch. l. 2. Decal. c. 1. n. 3. Diana p. 5. rr. 1. resol. 19.

Ea, quæ confessarius rusticus semel & ite-
 rum edocere debet interrogando sunt, in Tri-
 nitate esse Patrem & Filium, & spiritum san-
 ctum, nec esse tres Deos, sed unum Deum,
 adhibito signi Crucis exemplo, vel alio Iesum
 Christum Dominum nostrum esse vere Dei
 Filium, verum Deum & hominem, eum
 quidem, qui passus est propter homi-
 num salutem, in sanctissimoque Eucha-
 ristie Sacramento esse. Cætera vero, vt
 Deum peccata remittere, dare gloriam,
 omnia creare, Christum ad inferos des-
 cendisse, & ascendisse ad superos, In-
 ducium

*Quos an-
 culos debet
 Confessarius
 rusticus edo-
 cere.*

Secl. I. De Fide, Receptiores Sententia. 5

dicium futurum, &c. facilius scire solent, & intelligunt, etiam modo. In articulo autem mortis sufficit rustico proponere tantum credenda necessitate medijs, vt Trinitatis, & Incarnationis mysteria, Deum esse remuneratorem supernaturalem, vt vel sic actum illa explicite credendi eliciat. Quia eo in statu non est ferè capax commodè aliorum, potius enim paruo cuius finctu defatigaretur. Graf. p. 1. l. 2. c. 8. Reginal. l. 2. m. 15. Sanch. l. 2. Decal. c. 3. nu. 22. & 23. Filliuc. tr. 2. m. 57. & 58.

CAPVT IV.

De externa, ex praecepto affirmatio, Fidei professione.

²⁵ *Præceptum affirmati- uum duplici casu obligat.*
E fide est, externam fidei confessionem pro aliquo tempore esse in præcepto. Mat. 10. *Qui me confessus fuerit &c.* contra quosdam Hæreticos dicentes, satis esse fidem animo retinere. Perfecto præceptum affirmatiuum hoc in duplici casu obligat. Primo, quando magnus honor Deo debitus subtraheretur, non confitendo exterius fidem: aut Deus magna afficeretur iniuria. Quia iure naturæ dictante, non est Deo subtrahendus honor, nec ei irroganda iniuria. Secundo, quando aliquo in magna proximi villitas impediretur, aut illi circa fidem graue præberetur scandalum. Quia cuiuslibet virtutis actus censetur esse in præcepto, quando necessarius est ad finem charitatis erga Deum, vel proximum: in duplici vero casu præfatio confessio fidei externa necessaria est: Ergo tunc obligabit. D. Tho. 2. 2. q. 4. 3. a. 2. Reginal. l. 17. m. 20. Tolet. l. 4. c. 2. n. 4. S. a. v. Fides, n. 4. Filliuc. tr. 2. m. 62. Sanch. l. 2. Decal. c. 4. m. 2. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 7. q. 7. Valent. 2. 2. d. 1. q. 1. 3. p. m. 2.

²⁶ *Interrogati- uum de sua fide ab eo, qui publica auctoritate fungitur, se- netur responde- re cum viti- periculo.*
Hinc colligo, interrogatum de sua fide ab eo, qui publica auctoritate fungitur, teneri ex præcepto affirmatiuum fidem confiteri, etiam si ex confessione huiusmodi mors imminet. Quia tunc ingens honor ex fidei confessione refunditur. Rogatus vero de fide à priuata persona, non agere contra præceptum hoc, si taceat vel interrogantem ratione aliqua eludat. Quia nec Deo honor subtrahitur, nec proximi impeditur villitas, nec graue scandalum excitatur: cum inique, vel sine causa à priuato interrogetur. Non licet tamen siue rogato, siue non rogato, negare se esse Christianum. Quia id esset contra præceptum negatiuum; nisi fortè interrogaretur apud eas nationes, vbi nomen Christiani significat potius nationem aliquam quam Religionem. Tunc enim negans se Christianum non peccat mortaliter contra fidei confessionem, sed erit veniale mendacium. Azor. to. 1. l. 8. c. 27. q. 1. Bonac. to. 2. d. 3. q. 2. p. m. 3. m. 4. & 7. Valent. 2. 2. d. 1. q. 3. p. m. 3. Diana p. 3. tr. 5. resol. 49. Tolet. l. 4. c. 1. nu. 4. Filliuc. tr. 2. m. 65. Bañes 2. 2. q. 3. a. 2. d. n. 1. concl. 3. & 4. Ma- nu. to. 1. sum. c. 119. m. 1.

²⁷ *Interrogatus de fide non agit negas se Clericum, Sacerdotem vel Religiosum: &c.*
E. scob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

per loca hæreticorum transiens licite potest vestes Clericales, vel Religiosas deponere, vt incolomis euadat. Quia ad summum illud negare est statum Clericalem, vel Regularem, nõ autem Religionem aut fidem. Rogatus autem ab hæreticis, an Missam audierit, aut celebrauerit, in rigore non peccat contra fidei confessionem, si neget. Quia illa abnegare est tantum negare opus Catholici. Imo & Iudici hæretico ea interroganti sub iureiurando, respondere licebit negatiue, modo debitam in mente restrictionem addat, ita, vt teneatur illi aperire. Filliuc. tr. 2. m. 68. & 69. Sanch. l. 2. Decal. c. 4. m. 10. & 11. Azor. to. 1. l. 8. c. 27. q. 2.

Teneatur vero Catholicus ad fidei confessionem, si aspiciat conculcari imagines vel Christum Dominum, aut fidem contemnitiu- modo credat, per huiusmodi confessionem, hæc crimina esse impedienda. Præterea teneatur fidem profiteri, quoties infidelis ob nostram confessionem ad fidem inducitur, nec extat aliud medium, quoad eam inducatur. Idem dixerim, quando proximus adest in negandæ fidei periculo, & huic periculo possit per confessionem fidei prospici. Valent. 2. 2. d. 1. q. 3. p. m. 1. dub. 1. Sanch. l. 2. Decal. c. 4. nu. 4. & 5. Filliuc. tr. 2. m. m. 74.

²⁸ *Quando & quinam ad professionem fidei ex Tridentini decreto teneantur.*
Ad professionem fidei teneatur ex decreto Tridentini sess. 22. c. 12. & sess. 25. c. 2. in primis Episcopi, Archiepiscopi, Primates & Patriarchæ in prima Synodo Provinciali. Secundo prouisi de Beneficijs habentibus animarum curam, intra bimestre ab adeptæ possessionis die. Tertio, prouisi de Canonicatu, vel dignitate in Cathedrali Ecclesia, teneatur fidei professionem non solum coram Episcopo, vel eius Vicario, sed etiam coram Capitulo gerere. Porro hæc professionem fidei gerendi obligatio à Pio IV. extensa est ad Prælatos omnium Religionum etiam Militarium intra bimestre à die possessionis suæ præfecturæ. Eandem obligationem ad Pastores, Magistros, Regentes Pius V. extendit, & ad alios cuiusvis artis, & facultatis professores siue Clericos, siue laicos, siue Regulares: etiam si priuati in domibus doceant seu extraordinariam Cathedram fuerint affecturi: & hoc præceptum obligat sub mortali, nisi aliter ex consuetudine sit receptum. Verum hæc fidei professio iuxta receptionem sententiam debet fieri personaliter, siue per se ipsum, tactis scripturis. Probabile tamen est posse fieri per procuratorem, cum nullum verbum sit in Tridentini decreto significans, per propriam personam hanc fidei professionem necessitatis faciendam. Forma professionis fidei habetur in Bulla Pij IV. quæ incipit, *Iniunctum nobis* iuncta Concilio Tridentino, ac compendio privilegiorum Ordinum Mendicantium. Filliuc. tr. 2. m. m. 96. Sanchez lib. 2. Decal. capit. 5. numer. 7. Diana part. 5. tract. 4. resolut. 23.

contra fidei confessionem abnegare, se esse Clericum &c.

Teneatur confiteri fidem, si videamus eam aliquo modo contineri.

Quando & quinam ad professionem fidei ex Tridentini decreto teneantur.

CAPVT V.

*De externa ex precepto negativo
professione Fidei.*

30
Tenemur
adhærere à
falsis, vel
factis, qui-
bus fides
negatur.

31
Nō est mor-
tale, ut si-
gnis, aut a-
ctionibus ex
sua natura
indiscre-
tibus.

Sic ut dicendum, quando actiones, & signa
sunt ex sua natura indifferentia : tunc enim
mortale non est contra fidei preceptum illi-
viti scilicet scandalum, & citra animum signifi-
candæ ac protestandæ falsæ Religionis. Vnde
qui iusta de causa, ut metu mortis aileum ge-
stiat, vel aliud genus vestium, quo Hebræi ab-
sque peccato videntur, non delinquit leuiter.
Sanch. l. 2. Decalc. c. 4. nu. 18. 19. & 20. Azor. to. 1.
l. 8. c. 27. q. 4. & 6. Bonac. to. 2. d. 1. q. 2. pun. 3. nu.
20. Diana p. 3. r. 5. resol. 49. Tanner. 2. 2. d. 1. q. 1.
7. d. 6. s. nu. 110. Suar. de fide, d. 14. sect. 5. num. 7.
Lamy. 2. 2. r. 1. l. 2. 4.

32 Non licet vi vestibus, quæ etiam extra exerci-
cium tale falſæ Religionis adhiberi aſſe-
rent, ſunt tamen inſtitutæ ad illam proſe-
quendam: vt ſunt illæ, quas Princeps tali ſectæ
præſcribitur. Quia talium veſtium vſus eſt
quidâ cultus & honoratio falſæ ſectæ: cui au-
thoritas maior accreſcit, quo plures iis vtuntur.
Suar. de fide, l. 14. ſect. 5. n. 7. Palao, & Becan.
apud Baſſium v. fides 2. n. 6.

33
Licet interesse hæreticorum concionibus, animo confutandi errores.

Non agit contra præceptum fidei negatiuū, qui concionibus, vel egeremoniis hæreticorum interest animo confutandi, et notandi illas. Licet fieri possit, vt aliunde delinquat, nempe ratione periculi spiritualis, ruinæ propriæ vel aliorum, aut ratione alterius Ecclesiasticæ prohibitionis. Quando autem Princeps hoc præcipit sub pœna mortis, aut bonorum descriptione, in fidei contemptum, aut vt hæreticorum sectam quis proficetur: non licet eorum Tempia ingredi, aut audire conciones, etiam si ingrediens protestetur, se illa gerere animo non proficendi falsam sectam, sed intentione vitandi proprium damnum. Quia tunc notabilis honor Deo debitus subtrahitur, vt proprio motu definiti Paulus V. occasione cuiusdam edicti à Rege Angliæ editum, quo præcipiebat aditum Templorum in Religionis Symbolum & ad dignoscendos Catholicos. Quia propter virtualiter censebantur à Iudice interrogari tunc de fide, & tanquam signum abnegationis fidei erat, Tempia An-

glicana, hæreticorumque congregationes
adire: eratque Catholicorum graue scandalum
cuiusvis Catholici ingressus. Azor. tom. 1. libr.
8. cap. 17. question. 4. & 5. Sanchez lib. 1. Decal.
cap. 4. numer. 26. & 27. Filliuc. traç. 2. 2. num. 85.
& 86. Bonac. tom. 2. d. 3. quest. 1. punct. 3. num. 21.
& 22.

Non agit contra præceptum hoc, qui se ab-
negat esse Sacerdotem, vel Clericum, cum
etiam laici fidei esse possint. Secus dixerim,
si negat se esse Papistam. Quia Papistæ nomē
pro Christiana Catholica Religione accipitur.
Becan. *de fide, cap. 9. quæstion. 3. numer. 4.*
et alij

Nec qui in Comædiis, aliisque similibus
actionibus non serio fingit se infidelem. Quia
fidem non negat, qui id serio non agit, nec
possit ex huiusmodi representatione scandalum
excitari. Reginald. l. 17. m. c. 3. Sanch. l. 2.
Decal. c. 24. v. 15.

Nec qui metu mortis vel amissionis bonorum vel carceris, inter hæreticos die Veneris, vel Sabbato carnis vescitur. Quia comestio carnis non est signum suæ ex naturâ hæreseos protestantium, vel falsæ sectæ: Alioquin Catholici nunquam possent iusta interveniente causâ, verbi gratia tempore infirmitatis externæ, vel occultæ carnis hisce diebus vesci. Azor. *tr. 1. l. 8. c. 27. g. 3.* Sauch. *l. 2. De cal. c. 4. n. 5.* Filliuc. *tr. 2. n. 83.* Diana *p. 5. tr. 7. resol. 35.*

Fuga in persecutione aliquando est prohibita. *1. Ioan. 3. 16. Ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere;* quando nimirum nostra praesentia illis est necessaria, siue ex iustitia, siue ex charitate. Ex iustitia quidem, vt in Episcopis, Parochis, &c. iuxta illud *1. Ioan. 10. 11. Bonus Pastor animam suam ponit pro ouibus suis.* Vnde etiam cum periculo vitae tenentur tempore pestis, haeresis &c. adesse ouibus, nisi per alios commodè succurrere possent. Ex charitate vero, vt cum ex officio non obligamur, attamen proximorum est extrema necessitas, aut pene extrema, & nos soli possumus illis, probabiliter succurrere, ne in fide vacillent. Aliquando est praecipua. Quia fieri potest praesentia mea mihi, vel gregi sit noxia, fuga vero nullum contineat incommodum: vt cum solus Pastor queritur, & ones propter eius praesentiam patiuntur, aut ipsemet in tormentis timet inconstantiam. Tunc enim charitas praecipit, vt omnes malorum occasiones praescindantur, ita Paulus *1. Cor. 7. 25.* & Athanasius aufugerunt. Aliquando consultum illa vii. est consilium, non ius. Quia nonnumquam vita quorundam salutem, illa periculum, vel illudium Cuius valde vii. vii. lis est Reipublicae, & ipsorum absentia ad tempus non multum adfert detrimenti. Tunc ergo, quamuis quis possit sine peccato aperte fidem profiteri, consilium tamen est et in uilitatem spiritualem mul.

CAPVT VI.

De Disputatione circa Fidei
Mysteria.

CAPVT VII.

De Infidelitate.

FIDES duo vitia contraria habet, vnum per excessum, quod *lenitas credendi* vocatur: alterum per excessum, quod generaliter *infirmitatem* appellamus. Prius vitium est in illis, qui credunt ante euidenciam credibilitatis, ac propterea imprudenter credunt. Alterum inest illis, qui, fide sufficienter proposita, nolunt credere sicut par est, & auctoritatem diuinam diffugiunt, siue foueant contrarium errorem, siue non. Omnes sc.

Triplex est Infidelitas, *negatiua, priuatiua, & positiua*. Negatiua est in eo, qui potest habere fidem, & tamen non habet sine culpa sua: vnde dicitur potest nuda fidei carentia, qualis est in eo, cui fides, vel non est annunciata, vel certe priuatiua, non sufficienter, vt fuit in Indis, & Iaponiis, & positiua. priusquam Euangelij predicationem exaudirent. Priuatiua est in eo, qui potest, ac debet habere fidem, eamque culpabiliter non habet, etiam si nullum foueat errorem in intellectu positum, vt quando aliquis non vult fidem audire, vel auditam, ac sufficienter propositam acceptare omittit. Positiua seu contraria est, vel in eo, qui res fidei sufficienter propositas credere recusat: vel in eo, qui contrarium fouet errorem, in quo genere maxima pars infidelium versatur. D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 1. Sylui. ibi. & omnes.

Porro infidelitas negatiua peccatum non est. Quia damnatur a Pio V. & Gregorio XIII. in Bull. Prouisionis nostre. num. 65. hac propositio: *Infidelitas pure negatiua in illis, quibus peccatum Christi non est predicatum, est peccatum. Ratio non est.* est, quia nullum peccatum sine voluntate, hac autem ignorantia est inuoluntaria, quam depellere non est in hominis potestate. D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 1. & omnes.

Infidelitas priuatiua semper est peccatum. Quia is, cui fidei doctrina est sufficienter proposita, tenetur eam acceptare: ergo si omittit acceptare, peccat. Et quia hac infidelitas est in eo, qui tenetur habere fidem, & eam sua culpa non habet. D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 1. & omnes.

Infidelitas positiua semper lethale crimen est, nisi indeliberatio excuset. Quia est peccatum mortale ex genere, nec admittit materiam paruitatem: nam auctoritatem diuinam contemnere semper lethale est. Non est autem omnium peccatorum grauissimum. Quia Dei odium directissime Deum impugnans grauissimum est omnium. Superat tamen infidelitas omnia peccata, quæ virtutibus moralibus opponuntur, vt sunt homicidium, adulterium, bestialitas, &c. Quia immediate auctoritatem diuinam contemnit. D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 1. & omnes.

Tres Infidelitatis annuero species *Hereticam, Iudaismum, & Paganismum*. Qui pertinetur nacer.

A 4

DISPUTATIO de fidei rebus quadruplici ex capite reddi potest illicita. Primo ex fine, quando scilicet quis animum habet dissentienti, si contraria rationes vigentiores appareant, eiusque intellectum magis urgeant. Quia in eo, cui iam fides sufficienter proposita est, infidelitatis erit peccatum. Item quando nullus bonus finis ex disputatione speraretur ob hereticorum perfidiam, otiosa esset, & ideo culpabilis. D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 1. Sylui. ibi. Valentia 2. 2. dub. 1. q. 10. punct. 4. quart. conclus. 1.

Secundo, ex parte disputantis, nempe si disputans laicus sit, quamuis doctus. Quia id illi sub excommunicationis poena interdicitur. Nonne autem laici intelligitur ille, qui verè laicus est, id est, non insignitus prima tonsura, nec Religiosus. Non autem habet locum prohibitio hac in casu magnæ necessitatis, vel utilitatis, si laicus sit doctus: imò in locis, in quibus heretici grassantur, prohibitio hæc laicorum est per consuetudinem abolita: & ubi esset in viridi obseruantia, non quæcumque de fide disputatio laicis interdicitur, sed sola disputatio formalis, id est, quæ ad fidei veritatem persuadendam assumitur, secus si materialis tantum sit, verbis gratiæ, vel ingenij acuminis ostendendi, vt fit in scholis. Verum hæc excommunicatio non est lata, sed ferenda. Cap. Quicumque, de heret. in 6. Nauarra summ. cap. 11. numer. 27. Bonacin. tom. 2. dub. 1. q. 1. punct. 4. Sanchez libr. 2. Decalog. cap. 6. Azor. lib. 8. cap. 26. q. 1. Diana part. 5. tr. 13. resoluit. 21.

Tertio, ex parte auditorum, vt si coram simplicibus, etiam exercitij gratia disputetur, ob periculum dubitationis ipsorum. Si tamen Doctor excellens esset, & se simpliciorum captui accommodaret, eisque persuasibiliter argumenta solveret, vel simplices huiusmodi ab heretico sollicitarentur, tunc posset, imo teneretur, si perniciosis periculum instaret. Fil. lucius tract. 12. num. 105. Becan. de fide, cap. 15. q. 7.

Quarto denique, ex disputandi modo redditur etiam illicita de fide disputatio, quando scilicet, magis verborum contentione, quam argumentorum vi, ac sententiarum pondere transigitur. D. Thom. 2. 2. q. 10. a. 1. Valentia 2. 2. dub. 1. q. 10. punct. 4. conclus. 4.

CORBAR
Mor.
VI. VII.
IV
G

8 Theologiae Moralis. Liber XLVII.

*infidelitatis
species.*

naciter abneget fidem Catholicam sufficienter propositam, vel profiteatur Christum expresse, vel non, si expresse profiteatur, erit haereticus; si expresse Christum non profiteatur, aut tunc omnino non profiteatur, erit paganus: vel si profiteatur Christum tantum in figura, Iudaeus erit. D. Thom. 2. 2. *question. 10. artic. 5.* Malder. ac Sylui. *ibi.* Becan. 2. 2. *cap. 13. quest. 2.* Bonacin. *tom. 2. dub. 3. question. 2. punct. 7. num. prim.*

48. Infideles baptizati, qui fidem aliquando susceperunt, ut haeretici, & Apostatae possunt ab Ecclesia coepi, ut eam retineant. Quia sunt baptizati ab subditi Ecclesiae: possunt ergo ab Ecclesia coepi, ut ab iniuria Religioni inferenda per haereticos, ut fidei retineant. *question. 10. articulo octavo.* Malder. & Ban- nes *ibi.*

49. Infideles autem, qui nunquam susceperunt fidem, compelli ad eam suscipiendam, minime possunt. Quia ut coactio legitime fiat, debet quod ad suscipiendam iurisdictionem habere in eos, qui deus suscipi coguntur, alioquin erit potestatis usurpatio. Ecclesia vero non habet potestatem in eos, compelli, qui nunquam susceperunt fidem. Non autem sed illi non possunt illi fidei praedicationem impedire, & possunt fidei ut ne impediant, possunt à fidelibus Principi- praedicationibus compelli. Quia cum Ecclesia habeat à Christo Domino ius praedicandi per totum orbem Evangelium. *Mat. 28. 19. Mar. 16. 15.* consequens quod aut bello, aut aliis modis possit eos compescere, qui praedicationem impedi- conantur. D. Thom. 2. 2. *question. 10. artic. 11.* Lorca, & Malder. *ibi.* Fillucius *tractat. 2. 2. capit. quint. question. 10.* Bonacin. *tom. prim. question. 2. punct. 8. numer. 4.* Valent. 2. 2. *dubio 1. question. 10. punct. 7.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 23. qu. 18. & 19.*

50. Infidelium, qui baptizati non sunt, ritus tolerari non debent, nisi ob maius malum vitandum, aut ne maius aliquod bonum impediatur, visum sit expedire, quod tolerentur. Prior propositionis pars probatur, quia ritus hi nihil utilitatis adferunt & cum sint contra legem naturae, Principis fidelis est, illos extirpare. Posterioriorem partem sic probamus, quia Iudeorum ritus recte ab Ecclesia tolerantur, etiam si illi in eis exercendis delinquant. Ex hoc enim, quod Iudei alicubi in suis ritibus tolerantur hoc bonum provenit, quod testimonium fidei nostrae ab hostibus habeamus: illi enim ritus mysteriorum, quae nos credimus figuram continent. Minime vero tolerandi sunt, quando in Principum Catholicorum potestate est, eos extirpare, vel impedire absque notabili boni communis iactura, Quia sunt maxime perniciosi, & sermo eorum ut cancer serpit. 2. *Timot. 2. 17.* Attamen si huiusmodi ritus absque gravissimo Ecclesiae detrimento nequeant impediri, licitum erit Iudeis publicum suae Religionis exercitium permittere. Quia permissio quorundam malorum est licita vel propter aliquod bonum, quod ex eis oritur, vel propter aliquod malum, quod vitatur. *leg. Nullus, C. de summ. Trinit. leg. Cuncti, C. de haereticis.* D. Thom. 2. 2. *question. 10. artic. 11.* Sylui. Lorca, Malder. Valent. 2. 2. *d. 1. question. 10. punct. 7.* Azor. *tom. 1. lib. 8. capit. 23. question. 18. & 19.*

Quamvis Religiosissimi quique Principes

haereticum omnem à suis ditionibus extorrem sine dubio vellent, quandoquidem suis edictis illam damnant, & sibi ipsis iniuriam existimant, ideoque quoties poterunt illam à suis Imperiis exterminant.

Vbi tamen sine gravi boni publici periculo, ipsiusque etiam Religionis Catholicae immensis incommodis, haereticos expellere non licuit libertatem, ut vocant, conscientiae per- mittere, & tolerare inuiti coacti sunt. Neque peccant hac in parte, quia ex duobus malis minus est eligendum, si utrumque evitare non valeamus. Tunc enim illud minus malum non eligitur praecise, ut malum quoddam est; sed ut medium vitale ad maius malum evitandum. D. Thom. 2. 2. *question. 10. artic. 11.* Caietan. *ibi.* Molin. *tractat. secund. de iur. dub. 335.*

Cum infidelibus non baptizatis communi- care licet in rebus politicis, ac civilibus, quales sunt civiles contractus, politicae conversationes, ut emptio, venditio, coniunctio, modo abest periculum seductionis, vel scandalum: cum eo autem baptizatis periculum minimè licebit. Quia iure natura quilibet tenetur ab iis abstinere, quae sibi rei ruinam causam afferre possunt. Porro communi- care in iis actionibus, quae directè ad cultum infidelitatis pertinent, nullatenus est licitum. Quia id esset eorum profiteri sectam, & verà fidem abnegare, sante Paulo 2. *Cor. 6. 14.* Nolite iugum ducere cum infidelibus. Licitum tamen est, infideles ad verbi Dei praedicationem admittere, non autem ad totius Missae auditionem, sed tantum ad Catechumenorum Missam. *Cap. Episcopus, de consecr. di. 1. D. Thom. 2. 2. question. 10. artic. 9.* Turrian. Sylui. Malder. *ibidem.* Fillucius *tractat. 2. 2. numer. 128.* Bonac. *tomo primo, dubio tertio, questione secunda, pun. 6. num. prim.*

In multis demum casibus communicatio cum Iudeis prohibetur specialiter. Primus est cohabitatio. 2. Ne Christiani comedant azima Iudeorum, seclusa tamen necessitate. 3. Ado- catio Iudeorum ad medendum, necessitate etiam seclusa. 4. Receptio medicinae à Iudeis parata. 5. Ingressus in idem balneum, ita ut fi- delis cum Iudeo communicet in eadem lotio- ne. 6. Coniunctio cum Iudeis, saltem quando hi cibos discernunt, & aliquos respondent: modo Catholicus non sit ad procurandam eorum conversionem immixtus. 7. Ne Christianae mulieres filios Iudeorum in eorum domibus nutriant. 8. Ne Christiani accedant ad nuptias, vel solemnitates Iudeorum, nec cum ipsis choreas ducant, nec ipsorum Synagogas invitant iis temporibus, quibus ab eis superstitiosa cele- brantur. 9. Ne Iudei admittantur ad publica inter Christianos officia. *Cap. Ad hac, cap. Nullus, Cap. Etsi Iudeos, cap. Omnes 28. question. prim. Sylvester verb. Iudei, num. secund. Caietan. verb. Iudeorum communica- tio.* Bonacin. *tom. prim. dub. tert. question. secund. punct. 6.* Fillucius *tractat. 20. capit. quint. question. prim. Sanchez libr. secund. Decalogi, cap. 21. à nu- mer. 4.*

CAPUT

Secl. I. De Fide, Receptiores Sententia. 9

CAPVT VIII.

De Haresi.

infidelitatis ex praua ad fidem affectione perpetratur. Sancius in select. dub. 20. numer. quint.

Dubitans de fide, non tamen voluntarie, non est haereticus. Quia non est pertinax sua dubitationis defensor, sed paratus, suum iudicium Ecclesiae iudicio subiicere. Sanchez libr. secund. Decalog. capit. septim. num. 13. Layman. lib. secund. tractat. prim. cap. 13. num. 2. Sylui. 2. 2. qu. 11. art. 1.

Haereticus est, qui positum, ac voluntarie dubitat de aliquo fidei articulo, quem scit ab Ecclesia definitum, vel alias sufficienter positum, ita ut prudenter debeat, illum fide diuina tenere. Quia in cap. Dubius, de haeret. dubius infidelis censetur: ergo si nomen Christi profiteatur, haereticus proculdubio erit. Sanchez libr. secund. Decalog. cap. septim. Sexdecim refert Doctores, quos ipse non adheret, de quo section. 2. sermo recurrit. Adhaerent tamen Sylui. 2. 2. question. 11. artic. 1. Coninch de dubiis super nat. dub. 18. num. 102. Azorius tom. 1. libro octauo. capit. nono. question. quin. Valent. 2. 2. d. 1. qu. 11. punct. 1. Layman. lib. 2. tractat. 1. cap. 13. num. 5.

Committit haerem, qui ex ignorantia crassa aliquem profert contra fidem errorem, quem adhuc voluntarie profert, si sciret esse contra fidem, & Ecclesiae definitionem. Quia talis sufficienter pertinax contra Ecclesiam censetur. A fortiori haereticus erit error contra fidem contingens ex ignorantia affectata, ut quando quis eligit res fidei nescire, ut liberius in eis errat. Quia ille error est cum pertinacia voluntarius. At si aliquis affectet, seu eligat nescire res fidei non ut liberius errat in fide, sed ex tadio, ac negligentia addiscendi, vel ob aliam causam, haereticus non erit. Quia non errat cum pertinacia. Aragon. 2. 2. question. 11. artic. secund. Sayrus libr. tert. capit. quart. numer. 15. Azorius tom. prim. libr. octauo. capite nono. quest. 8. Valentia 2. 2. dub. prim. question. 10. punct. 3. Bonacin. de Censur. d. b. 2. question. 5. punct. prim. num. septim.

Alius haereticus est internus, externus alius. Internus, seu pure mentalis est ille, qui licet interne in mente sua errorem pertinaciter foueat, haerem tamen suam nullo exteriori signo manifestat. Externus dicitur ille, qui haerem, quam mente tenet, aliquo verbo, vel signo externo profert, etiam nemine audiente. Porro haereticus mentalis pure, excommunicationem non incurrit, ac proinde potest absolui a quocumque Sacerdote, qui a peccatis mortalibus non reservatis absolueret potest: imò iuxta receptiorem sententiam, non potest per Ecclesiam contra talem excommunicationis sententia ferri. Quia Ecclesia non iudicat de actibus pure internis, sed illos iudicio Dei relinquit. Ipsa vero exterior haerem in manifestam, & occultam diuiditur. Manifesta dicitur, quae ita foris per signa, & actus manifestata est, ut iam vel publicata, vel publicanda censetur ex circumstantiis. Occulta dicitur, quae etsi signis, & actibus exterioribus fuerit declarata, illa tamen signa in secreto, aut coram paucissimis ostensa sunt, ita ut non censeantur forum publicum, vel publicam notam sortiri. Toletus libr. quart. capit. quart. Nauarr. sum. capit. 27. num. 56. Malder. 2. 2. question. 11. art. 1. memb. 2.

59
Involuntarie dubitans de fide non est haereticus.

60
Secus quis dubitat voluntarie.

61
Haereticus est, qui ex ignorantia crassa, vel affectata aliquem contra fidem profert errorem.

62
Alius haereticus internus, externus alius. Externus autem haereticus alia manifesta.

55
Haresi de fide.

Haresi est error intellectus voluntarius, cum pertinacia contra aliquam fidei veritatem. Dicitur error, hoc est assensus falsus. Intellectus, quia sicut actus fidei intellectu perficitur, sic etiam error fidei contrarius intellectu completur. Voluntarius, nam si quis circa res fidei inuoluntarie aberrat, peccatum haresi non admittit. Cum pertinacia, quae nascitur & pendet ex electione voluntatis cum certa scientia, quae in eo consistit, ut is, qui errat, sciat Ecclesiam contrarium sentire. Porro pertinacia non significat certam aliquam temporis durationem, nam vno temporis momento potest quis esse haereticus: sed significat voluntatis electionem, cum certa notitia eius, quod credit Ecclesia. Contra aliquam fidei veritatem, qui error in aliis rebus non est haresi: unde in multis potest quis errare, qui tamen haereticus non erit. Sanchez libr. secund. Decalog. capit. septim. numer. prim. Syluius 2. 2. question. 11. artic. prim. Azorius tom. prim. libro octauo. capite nono. question. prima, Fillucius tractat. 22. numer. 152. Layman, libr. secund. tractat. prim. cap. 13. num. prim. Valquez 1. 2. d. 126. caput. tert. Bonacin. de Censur. d. 2. qu. 5. punct. 1. num. prim.

56
Tria sunt necessaria, ut quis haereticus dicatur.

Tria sunt necessaria, ut quis haereticus dicatur. Primum, ut subiectum sit criminis huius capax. Unde infidelis Cathecumenus, fidei, vel alias inualide baptizatus pertinaciter errantes, non dicuntur haeretici. Quia nondum potestari Ecclesiae per Baptismum verum subiiciuntur. Secundum, ut errorem habeat in intellectu circa fidei: & ex huius defectu qui consentit in aliquod opus infidelitatis externum sine ullo intellectu errore, haereticus non est. Tertium, ut sit suo in errore pertinax: unde qui errat circa fidem ex ignorantia licet crassa, si tamen verè sit paratus, se corrigere, ac fidei assentiri per Ecclesiam praedicatam, non est proprie haereticus. D. Thom. 2. 2. question. 10. & 11. Sayr. de Censur. libr. tert. capit. quart. num. 10. Nauarra summ. cap. 11. num. 27. Valentia 2. 2. quest. 11. d. 1. punct. 1. Diana part. 1. tractat. 5. resolut. 1.

57
Hinc parua haereticorum, qui ab initio falsa fide à parentibus instructi fuerunt, videntes eam suam in Ecclesia publicari, & à maiori parte vicinorum recipi, à crimine haresi exculantur.

Hinc parua haereticorum, qui ab initio falsa fide à parentibus instructi fuerunt, videntes eam suam in Ecclesia publicari, & à maiori parte vicinorum recipi, à crimine haresi exculantur. Quia donec illis sufficienter sit fides vera propolita, eam recipere non tenentur: illa enim ignorantia inuincibilis iudicatur. Sanchez libr. secund. Decalog. cap. prim. num. octauo. Aragon. 2. 2. quest. 11. art. 2. dub. 2. im. Sancius in select. d. 19. num. quart.

58
Nec est haereticus, qui in ebrietate haereses profert.

Nec est haereticus, qui in ebrietate haereses profert. Quia sine rationis usu pronunciantur. Imò se inebrians intentione haereses tempore ebrietatis proferendi, proprie peccatum haresi non committit, sed aliud peccatum

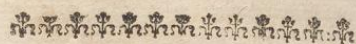
COBAR
Mor.
VII. VII.
IV
G

membr. 1. 3. & 4. Vinald. part. 1. de absol. mm. 10. Diana part. quart. tractat. quart. resol. 240. Sayr. de Censur. libro tertio, capite quarto, numero 10. & 21. Valentia 2. 2. dub. 1. quæst. 11. puncto tertio.

63 *Quando hereticus Bulla Cœne.* Hereticus, qui aliquo actu externo erroris manifestatio, etiam occultissimo, hæresim suam manifestavit, excommunicationem Bullæ Cœnæ contra hæreticos latam incurrit. Unde non incurritur ab eo, qui mente reuolvens suam hæresim caput suum digitorum imaginibus non aperit. Nec qui profert verba imperfecta, aut indifferentia signa, nullam hæreseos suspicionem indicantia. Sanchez libro secundo, Decalogi capite octavo. Azorius tomo primo, libro octavo, capite 9. & 10. Bann. s. 2. 2. quæstione prima, articulo quarto, Filliucius tractat. 12. num. 186. Layman. libr. ... tractat. prim. capite 14. numero quarto, Diana part. tert. tractat. quart. resol. 143. Toletus libro primo capite. 19. numer. 5.

64 *Quando ab excommunicatione excusetur.* Hæresis exterius manifestata in aliquibus casibus excommunicationem non inducit. Primum, si hereticus purè mentalis solum in Confessione Sacramentali hæresim solum Confessio manifestat. Secundò, si hereticus suam hæresim recognoscens illam coram Inquisitoribus confiteatur, vel alicui fido, & pio animo reuelet, ut ab eo consilium, vel auxilium pro relinquenda hæresi quaerat. Tercio, si quis hæresim suam bonorum operum exercitio, vel abstinentia ab operibus malis exprimat. Quartò quando per iocum narrat, se hereticum esse, vel fuisse. Quia talis manifestatio peccatum hæresis non est. Bonacin. de Censur. dub. secund. quæstion. quint. punct. secund. numer. septim. Azorius tom. prim. libr. octau. capite 10. quæstion. 5. & 6 Layman. libr. secund. tractat. prim. capite. 14. num. 1. & 2.

65 *Quam sit dicendi credentes.* Excommunicatio in Bulla Cœnæ lata contra hæreticos, extenditur ad eorum receptatores, fautores, defensores, effectu sequuto, & ad eorum credentes. Porro nomine credentium intelliguntur, qui hæreticorum erroribus fidem præstant, modo illam verbis, aut signis exterius exprimant: & qui licet distinctè erroribus his assensum non exhibeant, consule tamen putant eorum doctrinam esse veram. At receptatorum, fautorum, ac defensorum nomine intelliguntur, qui recipiunt, fauent, vel defendunt hæreticos formaliter, siue quatenus hæretici sunt, vel ex motu hæresis, vel fauendi hæresi intentione. Vnde qui beneficium in hereticum confert ratione amicitiae, vel consanguinitatis, vel metus, non dicitur heretico fauere, ut hereticus est. Demum dixi, *Sequuto effectu.* Nam si quis intentionem habuit, fauendi hæresi, sed fauor non est sequutus, excommunicatione non percutitur. Nauar. summ. cap. 27. num. 55. Syluest. verb. Hæresis, 1. num. 10. Toletus Lin explic. Bull. Cœnæ, § 1. Sayrus libr. 3. cap. 5. numer. 1. Graff. part. 1. libr. 4. capite. 18. Suar. de Censur. dub. 21. section. 2. num. 8. Filliuc. tr. 16. num. 30.

CAPVT IX.

De Hæreticorum libris.

66 *Legens, re. tinent, vel imprimit.* Vi scienter absque Pontificis licentia publicè, vel occultè legit, aut retinet, aut imprimit, aut alio quouis modo defendit hereticorum libros continentes hæresim, aut de Religione tractatum, excommunicationem Papæ reſeruatam incurrit, quantum legat, retineat, vel imprimat curiositatis gratia, & prauum animum non foveat. Tria inquam, sunt necessaria ad hanc excommunicationem incurrendam. Primum est, ut libri sint hominum hereticorum. Secundum ut contineant hæresim, vel de Religione tractationem. Tercium, ut scienter legantur. Vnde qui ex ignorantia crassa, vel etiam affectata legit, vel retinet tales libros, non incurrit Bullæ excommunicationem: modo ignorantia illa affectata coniuncta cum ingenti temeritate non sit, tunc enim scientia censureretur adesse. Ingentem autem temeritatem dixerim, quando magna solpicio prauitatis libri habetur. Sayr. lib. 4. cap. 18. numer. 40. Sanchez libr. secund. Decalog. cap. 20. numer. 18.

67 *Puelli legi liber.* Liber continens hæresim potest sine excommunicationis incursione legi, si hæresis in libro deleatur publica auctoritate, quæ relinquatur totum reliquum librum liberum ad legendum, retinendum, vel eudendum. Diana part. 6. tractat. 6. resol. 55. citans Fagundez.

68 *Excom. incurritur.* Porro ut hæc Bullæ excommunicatio incuratur, requiritur, ut per te legas, vnde si à famulo, vel ab aliquo legi audias, quamvis causa sis, ut famulus, vel alius, te audiente, legat: censuram non incurris; modo per huiusmodi audientiam fauorem hæresi non exhibeas; famulus autem incurrit, nisi metu graui ad id compelleretur. Excusatur etiam ab excommunicatione, qui librum hereticum legit, illum autem non intelligit. Quia cum finis prohibitionis sit, ne leges, heresim imbibat, qui hoc in oculo locum habere nequit, hæc prohibitio à sui principio casum hunc minime comprehendit. Filliucius tractat. 16. numero 45. Sanchez libr. secund. Decalog. cap. 10. num. 48. & 51.

69 *Quidam dicunt, si. breu. heret. censetur.* Libros hereticos retinere dicitur, qui illos retinet siue curiositatis gratia, siue ad eos consuetandos, siue eos propria in domo, siue in aliena retineat, siue proprio, siue alterius nomine. Potest tamen ab excommunicatione excusari, qui eos libros ad breue tempus detinet, ut ad vnam, vel duas horas, vel etiam ad vnum, vel duos dies, quamvis adsit, eos Superiori consignandi opportunitas. Quia hæc retentio in hac materia modica censetur. Qui verò retineret vnum libri folium, (mei Sâciji venia) ab excommunicatione non excusaretur. Quia sicut legens vnum folium, in censurâ incidit, ita & retinens incurrit. Porro licet quis longiori tempore

Secl. I. De Fide, Receptiores Sententia. II

pore apud se volumen retineat, donec oportum tempus tradendi offeratur, excommunicationem non incurrit, neque delinquit, si ab his scandalum. Sayrus *libr. tert. capit. quint. numer. 16*. Diana *part. quint. tractat. quint. resolut. 43*. Grassi *libr. quart. capit. 18. numer. 48*. Layman *libr. secund. tractat. prim. capit. 15. numer. septim.* Reginaldus *libro nono, numero 256*. Bonacin. *de Censur. dub. 2. quæstion. 5. punct. 4. numer. 15.*

⁷⁰ *Quinam dicuntur imprimere.* Censentur libros hæreticorum imprimere, quicumque ad eorum impressionem propinque cooperantur, ut sunt dominus officina, cuius voluntate, seu autoritate cudentur, qui impensas pro editione facit, qui typos ordinant, qui torculari premovent, vel madefaciunt amento chartam, qui exemplar impressum corrigunt, &c. Suarius *de Censur. dub. 21. sect. 2. Fillucius tractat. 1. 16. numero 46*. Toletus *lib. 1. cap. 9. num. 20*. Layman *lib. 2. tractat. prim. cap. 15. num. 7.*

⁷¹ *Quinam dicuntur defendere.* Dicuntur verò libros hæreticorum defendere, qui affirmant, illos non esse praeos, non esse comburendos: vel qui impediunt, ne ab Inquisitoribus inveniuntur. Quod quidem etiam extenditur ad eos, qui defendunt hos libros gratia disputationis. Sayrus *de Censur. libr. tert. capit. quint. numer. 18*. Sanchez *libr. secund. Decalog. capit. 10. numer. 55*. Bonacin. *de Censur. dub. secund. quæstion. 5. punct. secund. numer. 17*. Grassi *part. prim. libr. quart. cap. 18. numer. 50*. Layman *libro secundo, tractat. prim. cap. 15. numer. septim.*

⁷² *Quis sit hæreticorum, vel alterius damnati Auctoris, cui retinetur atque prohibetur ob hæresim, aut falsi dogmatis suspicionem legit, aut retinet.* Quæ excommunicationem fertur in regula decima Indicis librorum prohibitorum. Nulli tamen est reservata. Eadem censura afficiuntur legentes libros, & scripta, quæ continent divinationes, sortilegia, ut sunt tractatus Geometriae, Hydromantie, Hydromantie: siue in quibus continentur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, & incantationes Magicæ artis. Quia volumina eiusmodi prohibita sunt ob hæresim, vel saltem ob falsi dogmatis suspicionem. Azorius *tom. 1. l. 7. c. 16. q. 5.*

⁷³ *De propositionibus hæreticis, male sonantibus, vel scandalosis, ex quibus error oriri, aut inferri potest.* Propositio verò dicitur *hæresim sapere*, ex qua, etsi per evidentem consequentiam hæresis nequeat inferri, per consequentias tamen probabiles, ac moraliter certas potest deduci. Dicitur *male sonans*, quæ etsi sensum duplicem patiatur Catholicum scilicet, & hæreticum: in sensu tamen hæretico accipi consuevit. *Temeraria* nuncupatur, quæ in rebus fidei, & morum appetet terminos rationis, & autoritatis legitime excedit. *Scandalosa* verò dicitur, quæ ex sui ratione alicui offendiculum erroris in rebus fidei, vel morum subministrat. Ad hæreticorum libros reducuntur libri Astrologiæ iudiciariae, Thalmudici, Cabalistici, ac alij nefarii libri, quos similiter legere, aut retinere nemini licet sub lethali piaculo, & aliis pœnis, de quibus Clemens VIII. constit. 20. & Urbanus VIII. Denique peccat etiam lethaliter

legentes, ac retinentes libros in Indice Romano absolute prohibitos, etiam si propter hæresim prohibiti non sint vel eius suspicionem: siue sint Hæresiarcharum libri de materia indifferenti, aut moraliter bona tractantes, qui ob Auctorum abominationem prohibentur: siue sint volumina materias inhonestas, perniciosas, scandalosas, aut male sonantes in re morum, aut virtutis continentia. Id quod de libris, & Auctoribus in S. Inquisitionis Expurgatorio prohibitis dictum existima. Regulas Indicis virtuosque consule.

⁷⁴ *De legentibus scholia hæreticorum in Catholico libro.* Præterea legens scholia, seu additiones hæreticorum, quæ in Catholicorum voluminibus continentur, excommunicationi latæ in Indice subiaccit. Quia legunt scripta damnata ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem. Sanchez *l. 2. c. 10. num. 25.*

⁷⁵ *De libris hæreticorum approbatis auctoritate.* Hæresiarcharum libri, tam eorum, qui hæreses inveniunt, vel suscitaverunt, quam qui hæreticorum doctores fuerunt, vel sunt, qui de Religione non tractant, approbati à Doctoribus Catholicis Episcoporum iussu, permittuntur. At ubi Bulla Cœnæ non est usu recepta, ut in Gallia, Anglia, Germania, Catholici legentes libros hæreticorum continentes hæreses, vel de Religione tractantes, excommunicationem non incurrunt, si legerint studio dignoscendi, ac confutandi eorum errores. Azorius *tom. primo, libro octavo, capite 16. quæstione sexta*. Layman *libr. secund. tractat. prim. capit. 15. numero quarto*. Becan. *2. 2. capit. 15. quæstione octau. numer. quint.* Sanchez *libr. secund. Decalog. cap. 10. num. 42*. Diana *part. 2. tractat. 11. resolut. 35.*

⁷⁶ *De licentiarum legendi, vel retinendi hæreticorum libros reuocatione.* Cum nosceretur, lectionem librorum prohibitorum magno esse sinceræ fidei cultoribus detrimento, ac licentia librorum huiusmodi legendi nimium excrevisset. Gregorius X V. motu proprio in Bulla, quæ incipit *Apostolorum officium* 30. Decemb. 1621. omnes, ac singulas licentias legendi, & habendi libros quoscunque ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, vel alias quomodolibet prohibitos, quibuscunque personis cuiuscunque gradus, ac conditionis existentibus antea concessas reuocavit, cassavit, & annullavit. Et declaravit, libros per huiusmodi licentias permisos legentes, aut habentes pœnas in Sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, & Indicibus librorum prohibitorum contentas incurrere. Præterea præcepit illis, qui aliquos similes libros habere, sciuerint, ut eos denuncient. Denum ut de cætero similes licentia non nisi à Congregatione S. Officii, quæ singulis hebdomadis coram Pontifice haberi assolent, concedantur. Hæc Gregorius.

CAPVT X.

De Absolutione ab hæresi.

⁷⁷ **A**B hæresi interna tantum, vel externa solum, potest absolueri quilibet Confessarius.

TOBAR
R. Mor.
XVI. VII.
XIV
O

Ab hæresi sarius ad confessiones audiendas approbatus. Ab hæresi autem interna, & externa simul, quæ sit publica, ex iure solus Papa absoluit. Ratio prioris est, quia hæresis solius excommunicationis ratione reservatur: hæresis solùm interna, vel externa solùm absque errore interno, excommunicationi non subiacer, cum de internis Ecclesia non iudicet: nec censura contrahatur nisi ob delictum consummatum & externa ex errore intellectus. Posterius autem ex Bullæ simul, Papa solus.

78
Tria requi-
runtur, ut
hæresis cen-
seat.

Porro ut hæresis dicatur externa tres conditiones requiruntur in verbo, signo, vel facto manifestante. Prima ut ita illud sufficienter manifestet internam hæresim, quod si aliquis adesset, posset illam percipere, siue ex sola talis signi natura, siue ex circumstantiis loci, temporis, & aliorum concurrentium. Quia si per illud hæresis deprehendi non potest, hæreticus manet non solum occultus, sed internus, unde non potest excommunicationem inire. Secunda, ut actus sit de se malus, & lethalis non per solam relationem ad actum internum, sed etiam secundum operis externi qualitatem, & quantitatem: Quia excommunicatio, & similes graues pœnæ non imponuntur nisi propter actum externum, qui ex natura sua, & secundum quod externus est, mortalis existit. Tertia, ut actus ille externus sit hæresis confessio. Vgolinius de Censur. Papa referunt parte secunda, capite primo, Paragrapho primo, numero 17. Bannes 2. 2. question. 11. articulo quarto, dubio secundo, Valquez 1. 2. disputat. 160. capite quinto, numero 20. & 21. Sanchez libro secundo, Decalogi capite octauo, numero septimo, Manuel, tomo primo, summ. capite 80. numero octauo, Gutierrez 99. Canon. libro primo, capite quinto, numero 13.

79
Quid circa
absolutionem
ab hæresi
possint E-
piscopi.

Episcopi possunt ab hæresi occulta absolue-
re ex Tridentin. sess. 24. cap. 6. Neque per sub-
sequentes Bullas Cœnæ fuit eis hæc sublata
potestas. Portel. verb. *Episcopus*, numero primo,
Croulers ad caput septimum, regula S. Francisc.
lect. vi. Putean. 2. 2. question. ii. articulo quarto,
dubio secundo, Fagundez præcepto secundo, De-
calogi libro octauo, capite octauo, numero 32. Imò
pro hæresi manifesta etiam concedit Episcopis
hanc potestatem in regionibus septentriona-
libus Layman. libro primo tractat. quint. parte
secunda, capite quinto, numero secundo, propter
frequentiam casuum, & difficultatem adeundi
Pontificem. Vnde Episcopis Belgij, (verbi
gratiâ,) Gregorius XIII. Bullam expedituit an-
no 1576. die 25. Februar. cuius vi possunt ab
hæresi manifesta absolueri, & ab aliis casibus
Papæ reservatis, etiam in Bulla Cœnæ: hanc
que potestatem possunt etiam cuilibet Sacer-
doti idoneo delegare. Bassæus verb. *Hæresis*,
numero 18.

80
Quid Do-
mini In-
quisitores.

Domini Inquisitores habent facultatem ab-
soluendi ab hæresi non solum in foro externo,
sed & in foro conscientia. Et huiusmodi facul-
tas competit cuilibet Inquisitori, & non toti
Consistorio. Lorchius verb. *Hæreticus*, §. 12.

Putean. 2. 2. question. ii. articulo quarto, dubio se-
cundo, Sanchez libr. 2. Decalog. cap. 12. Diana p. 1.
tract. 5. resol. 3.

Bullæ & Iubilei in quibus conceditur facul-
tas absolueri ab omnibus casibus Bullæ Cœ-
næ, Confessarius electus potest à crimine hæ-
resis absolueri, nisi contrarium à Dominis In-
quisitoribus ex speciali indulto exprimitur.
Et ita declaratum fuisse in Sacra Pœnitentia-
ria Romæ testatur Filiucius tractat. 8. numero
265. & docent Reginaldus libro octauo, numero
tertio, Fagundez præcepto secundo, Decalog. libro
octauo, capite octauo, num. 38. Diana p. 1. tract. 5.
resolut. 1.

Possunt Prælati Regulares subditos suos ab-
solueri ab hæresi occulta ex Pij V. privilegio. Quid præ-
lati Regulares.
Quia si probabile est, auctoritatem Episco-
porum non esse reuocatam per Bullam Cœnæ,
sine dubio Superiores Regulares ex præfato
Pij privilegio apud Rodriguez tomo primo, 99.
Regul. question. 61. articulo nono, possunt ab oc-
cultâ hæresi absolueri: nam extensio Pij gene-
ralis est quoad omnes facultates. Imò in parti-
bus Ultramontanis, in quibus non viget Sancti
Inquisitionis Officium, ex nouo decreto Re-
gularibus concessio à Paulo V. possunt Prælati
Regulares causas ad Sancti Inquisitionis Offi-
cium attinentes cognoscere: ita tamen ut pos-
tea quæcumque per ipsos acta fuerint Sancti
Inquisitionis officio indicentur. Sanchez de
matrim. libro octauo, dubio secundo, numero tertio,
Suarius de Relig. tomo quarto, tractat. 9. libro se-
cundo, capite 20. numero 11. Coriolan. de casibus
referunt parte prima, sectione prima, articulo 21.
Diana parte prima, tractat. quint. resolut. sext.
Ex qua concessione constat, Prælatos posse
absolueri subditos etiam in foro externo ab
hæresi in præfato casu, & per consequens à
reliquis casibus Bullæ Cœnæ, Croulers ad c. 7.
regula D. Francisc. lect. 12.

Ex probabili sententia asserente, non de-
gari Mendicantium privilegiis per annum
Bullæ Cœnæ publicationem, possunt Mendi-
cantes approbati iuxta formam iuris faculares
absolueri à casibus Bullæ Cœnæ, & etiam ab
hæresi, modo sint occulti. Quia ex concessione
Vrbani IV. apud Rodriguez tomo primo, 99.
Regul. question. 61. articulo tertio, possunt Patres
Carmelitarum ex licentia Prælatorum Ecclesiæ,
siue ab ipsis approbati, confessiones omnium
Christi fidelium ad eos recurrentium causa
deuotionis audire, nisi talia commiserint, pro-
pter quæ esset Sedes Apostolica merito con-
solenda. Sed pro hæresi, nisi illius sit, qui inhæ-
resim coram Iudice competenti abiuratum sit
relapsus, non est merito consulenda Apostoli-
ca sedes. Quia Sixtus IV. prout habetur in li-
bro Monumenta Ordinum, concess. 345. decla-
rauit, solum esse ad Sedem Apostolicam meri-
tò destinandos hæreticos relapsos, schismati-
cos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut
ad infideles prohibita detulissent. Ergo ab hæ-
resi occulta possunt præfati absolueri. Porro
per Tridentini decretum sess. 24. c. 6. casus hi
occulti iam non sunt Papales, sed Episcopales.
Sanchez libro quarto Decalogi capite 54. nume-
ro 27. Diana parte prima, tractat. ii. resolut. 28. &
parte 3. tractat. 2. resolut. 13. & p. 4. tract. 4. resolut.
239. volens conciliare facultatem Tridentini
Episcopis concessam cum Bulla Cœnæ postea
pro

Secl. I. De Fide, Receptiores Sententia. 13

promulgata inquit, *Res de dici potest. Bullam Cœna solum prohibere absolutionem hæresis, & a iocum criminum, quando publica sunt, & ideo non derogari faciliati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est.* Porro hæc sententia anno 16. 19. 18. Iulij, in consistorio Sacre Congregationis Cardinalium visa, tolerata est. Et tanquam probabilis à multis Regulis Academicæ Duacensis admittitur. Quid sentiam *sect. 2.* exponam. Porro non derogari per Bullam Cœnæ Mendicantium privilegiis assensere Rodriguez tom. 1. q. 7. Regular. q. 20. art. 9. Suar. de Re. 16. tom. 4. tr. 10. l. 9. c. 10. m. 18. Diana p. 1. tr. 5. resol. 6. Soula in Bul. Cœnæ. c. 23. d. 100.

84. Potest ab hæresi absolueri quilibet Sacerdos, etiam non approbatus in articulo mortis: *Quia sim- plex Sacer- & iuxta probabilem admodum sententiam dus in mor- etiam præsentente Confessario approbato, vel tis articu- Superiore, cui hæresis referatur. Quia iuxta Tridentinum nulla reservatio est in mortis articulo: quod verum non esset si præsentente Præ- lato, vel Confessario approbato, ipsi, & non alteri fateri liceret, hoc enim aliqua reservatio esset.* Nauac. l. 5. Conf. de pœnit. conf. 15. Henri. l. 6. c. 1. num. 4. Manu. tom. 1. q. 9. Regul. 56. a. 4. Vega. tom. 1. sum. c. 6. casu 16. Diana p. 1. tr. 5. resol. 5. & p. 4. tr. 4. resol. 16. l. 1. & p. 5. tr. 5. resol. 65.

CAPVT XI.

De Hæreticorum Pœnis.

87. **D**uplex hæreticorum pœna, quædam Ecclesiastica, vt excommunicatio, irregularitas, priuatio potestatis spiritualis, inhabilitas ad Beneficia, &c. quædam sunt ciuiles, vt priuatio bonorum, officij publici, famæ, & vitæ. Omnia autem, quæ de pœnis hæreticorum dicuntur, locum habent in apostatis à baptismo, idest, in iis, qui post baptismum receptum ad Iudaismum, vel Paganismum desecunt. *tit. de hæreticis, in 6. Quia Ecclesia idem habet ius in omnes ratione baptismi. Sic omnes.*

86. Prima ergo pœna spiritualis hæretici est excommunicatio maior, non solum nunc per Bullam Cœnæ, quæ annis singulis feria quinta Cœnæ Domini innovatur, sed etiam per Innocentium III. cap. Nonerit, de sent. excomm.

87. Secunda est Irregularitas. Colligitur ex cap. Sal. berrimum, cap. Conuenientibus, l. 9. 7.

88. Tertia est priuatio omnis iurisdictionis Ecclesiasticæ. Vnde ipso facto est suspensus ab officio, & Beneficio: de oque nec ligare, nec solvere potest. Quod intelligendum est de hæretico nominatim excommunicato, & publicè denunciato, & seclusa externa necessitate. Quia iurisdicatio ab Ecclesia datur, & ab eius libera voluntate pendet. Ergo cum ei liber, potest illam auferre, sicut in hoc casu intendit. Retinet tamen hæreticus potestatem Ordinis, ad conficienda valide Sacramenta. Quia hæc potestas fundatur in charactere Sacerdotali, vel Episcopali, qui est indelebilis. cap. Audiuius, cap. Aperte, cap. Miramur, l. 4. q. 2.

89. Quarta est inhabilitas ad Beneficia. Vnde Escobar, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.

hæretici, eorumque filij vsque ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum Beneficium, seu officium publicum possunt admitti: quod si secus actum fuerit, erit inane cap. Quicumque, ne, §. Hæretici, de hæretic. in 6.

90. Quinta est priuatio dignitatum, ac Beneficiorum Ecclesiæ. Vnde hæreticus statim post lapsum in hæresim priuatus est ipso iure titulo Beneficij, non tamen possessione. Quia non cogitur, illud dimittere, nisi postquam crimen fuerit per sententiam Iudicis declaratum. Licet possit impetrari tanquam vacans, etiam ante sententiam declaratoriam criminis. Cap. Vi commissi, §. Primandis, de hæretic. in 6. Bulla cum ex Apostolatus. Cap. Licet Episcopus, de præbend. in 6.

91. Sexta denique est Ecclesiasticæ sepulture priuatio. Debet tamen hæreticus esse manifestus, & in hæresi decedere: quia occultus priuatus non est. cap. Quicumque, de hæretic. in 6.

92. Prima vero pœna Ciuilis hæretici, qui exterius suam hæresim prodit, est omnium honorum confiscatio. Statim enim est priuatus in foro conscientie omni dominio, quod transfertur in fiscum, retinet tamen possessionem, quousque per Iudicis sententiam de crimine condemnatur; tunc enim fiscus eas sibi vindicat. Cap. Cum secundum leges, de hæretic. in 6.

93. Secunda est priuatio omnium officiorum publicorum. Vnde hæreticus non potest esse Adnotatus, Tabellio, aut Procurator, nec publicum aliud officium acquirere. Quia est excommunicatus, & sequæ ab Ecclesia diuisit. Cap. Vi commissi, de h. ret. in 6. cap. Nulla officia, dist. 54.

94. Tertia est infamia. Vnde hæreticus post Iudicis sententiam declaratoriam criminis iuris infamiam contrahit. Nec enim opus est, vt Iudex reum condemnet. vt infamem, sed tantum vt crimen declare. Attamen si hæresis crimen fuerit notorium per facti euidentiam, hæreticus infamiam facti, non iuris contrahit. Cap. Excommunicamus, de hæretic. leg. 1. ff. de iis, qui notantur infamia.

95. Quarta demum pœna est capitis supplicium. Alicubi hæretici gladio necantur, vt in Flandria, & Germania inferiori. Alibi ligatis manibus in flumen proiciuntur, vt in Geldria. Apud Italiam, Hispaniam, & Galliam igni traduntur. leg. Arriani. C. de hæretic. Hæc omnia seruanda sunt in vigore iuris, ex æquitate tamen aliquando aliter fit, prout Prouinciarum fert usus. Lege de his pœnis Alfonso de Castro libr. 2. de iusta hæreticorum pœnit. capit. 9. Azorium tomo primo, libro octauo, capite 11. 12. & 13. Syluium 11. 2. question. 11. artic. tert. quasi. terr. quart. & quint. Sancium libro secundo. Decalogi. Fillium tractatu 22. capite septimo. Cardinalem de Logo, & Ferdinandum de Castro Palao sectione secunda, passim citandos.

96. Porro pœna hæretici relapsi est, vt Curia sæculari tradatur sine vlla veniæ, ac miserationis spe, quamuis sui delicti egerit pœnitentiam. Ei tamen Eucharistiæ Sacramentum non denegatur. Et si pertinax persistat, viuus exuritur: vt etiam non relapsus, si obstinat in hæresi perseueret. Verum iure Canonico relapsus dicitur ille, qui postquam publicè coram Iudice hæresim abiurauit, in eandem, aut in diuersam aliam incidit.

B

incidit. Si autem quis saepius relabatur in haereticum, à qua tamen recesserit per cordis poenitentiam, vel oris coram Confessione, non verò per abiurationem coram Iudice, non habetur pro relapso, iuxta communem sententiam ad *cas. Accusatus de heret. in 6. Castro l. 2. de infamia heret. punit. c. 2. Azor. 10. l. 8. c. 14. Director, Inquisit. p. 2. q. 40. §. 5. & 8. Simanc. de Cathol. inffit. tit. 57.*

97 *Per absolutionem a censura, & peccatis haereticus non liberatur ab aliis poenis.*
Haereticus per absolutionem à censuris, & peccatis, ab irregularitate, & inhabilitate ad officia Beneficia Ecclesiastica non liberatur, nec pristinae dignitati restituitur. Constat ex praxi Ecclesiae, ac multis Canonibus. *Causa 1. q. 7. Unde haereticus, si Clericus sit; ad laicam communionem admittitur. Quadruplex verò dispensatio impetrari potest, semiplena, ad exercitium ordinum ante susceptorum admittatur; plena ut possit fieri Sacerdos; plenior, ut ordinetur Episcopus; plenissima, ut ad Superiores dignitates recipiatur, quemadmodum D. Petrus post trinam negationem Summus Ecclesiae Pastor est constitutus. D. Th. 3. p. q. 89. a. 3. Syluest. v. Haereticus, q. 14. n. 21. & v. Irregularitas, q. 5. Azor. tom. 1. l. 8. c. 19. q. 6.*

CAPVT XII.

De Confessario ad Venerem sollicitante.

98 *Confessarius sollicitans in fide suspectus.*

VM Confessarius in Sacramentali Confessione poenitentem sollicitans ad turpia, sit in fide suspectus, ut tenent Penna p. 2. *Director com. 81. Sola in a phor. inquisit. l. 1. c. 34. n. 8. operæ pretium duxi ad Tractatus de fide complementum nonnulla hic de hoc grauissimo crimine generatim prælibare, ut ad Dubia inferius apponenda via sterneretur.*

99 *Pij 12. circa hoc constitutum.*

Pius IV in Bulla, quæ incipit, *Venerabili Patri Archiepiscopo Hispanensi*, quæ edita fuit, & publicata die 16. Aprilis, anno 1561. solum concedit Inquisitori generali iurisdictionem puniendi per se, vel per alios à se deputatos, delinquentem Sacerdotem tam secularem, quam Regularem Regnorum Hispaniæ, qui Sacramento Confessionis abutuntur nempe feminas poenitentes ad inhonestos actus, dum earum Confessiones audiunt, alliciendo, ac prouocando, aut allicere, vel prouocare tentando, & procurando. *Super iis*, (ait Pontifex) *diligenter inquiras, & iuxta facultatem tibi contra haereticos, aut de heresi suspectos à Sede Apostolica concessarum continentiam, ac tenorem procedas.*

100 *Clementis VIII. decretum.*

Postmodum Clemens VIII. ut fertur in Summi Senatus Inquisitionis decreto edito die 3. Decemb. anno 1592. solum statuit, Inquisitorem generalem in Hispania procedere posse aduersus quoslibet Presbyteros seculares, ac Regulares, qui in Sacramento Poenitentiae, seu in actu Confessionis Sacramentalis sollicitauerint mulieres poenitentes, ad impudicitiam, seu

peccata carnis, sicut in aliis causis sanctissimæ Inquisitionis Officium pertinentibus, sicut haecenus fecit etiam priuatiue quoad Superiores Regularem, cuiusvis Ordinis, & Congregationis, etiam Mendicantium existant: ipsosque Regulares non eximi ab onere denunciandi huiusmodi delinquentes eidem Sancto Officio, quemadmodum in aliis causis S. Inquisitionis, in quibus alij fideles de iure tenentur.

Denique Gregorius XV. die 30. Augusti anno 1622. & sui Pontificatus 2. constitutione edidit aduersus sollicitantes Sacerdotes. In qua primò refert, & confirmat Bullam Pij IV. illamque non solum in Hispaniarum Regnis, sed in quibusvis Christiani Orbis partibus firmiter, ac inuolabiliter obseruari præcipit. Secundò, ne de poena his delinquentibus imponenda, & de modo procedendi ab aliquo possit dubitari statuit, quod omnes, ac singuli Sacerdotes tam exempti quam non exempti, qui personas, quæcumque illæ sint ad inhonestas siue inter se siue eum aliis quomodolibet perpetranda, in actu Sacramentalis Confessionis, siue ante vel post immediatè seu occasione, vel prætexta Confessionis huiusmodi, etiam Confessione non secuta: siue extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad Confessiones audiendas electos, simulantes ibi Confessiones audire, sollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, seu tractatus habuerint, in officio S. Inquisitionis seuerissimè puniantur. Tercio apponit modum de tali delicto cognoscendi: remittit enim eius cognitionem tam Inquisitoribus, quam locorum Ordinariis simul, vel separatim. Quarto adiicit, eos, qui in aliquo ex huiusmodi nefariis excessibus culpabiles fuerint reperi, pro criminis qualitate, ac circumstantiis puniendos esse, nempe suspensione ab executione Ordinis, priuatione Beneficiorum, dignitatum, ac officiorum perpetuèque inhabilitatis ad illa: necnò vocis actiue, & passiuæ, si Regulares fuerint, exilij, damnationis ad terrena, carceris perpetuæ: imò si pro delicti grauitate maiores penas meruerint, præcedente degradatione Curiae seculari puniendi tradantur. Quintò impenditur facultas venerabilibus fratribus S. Romanae Ecclesiae Cardinalibus, Generalibus, Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, & Ecclesiae Dei tam perniciosum remaneat ob probationem defectu impunitum, cum difficilis sit probationis, testibus etiam singularibus concurrentibus, presumptionibus iudiciis, & aliis admittendis delictum probatum esse arbitrio suo iudicandi, & Curiae seculari reum tradendum esse pronuntiandi. Sextò imperat omnibus Confessariis, ut suos poenitentes, quos nouerint, fuisse ab aliis sollicitatos, moueant de obligatione denunciandi sollicitantes seu tractantes de inhonestis Inquisitoribus. Quod si hoc officium prætermiserint, vel poenitentes docuerint, non teneri ad denunciandum confessarios sollicitantes, seu tractantes, iidem locorum Ordinarii, & Inquisitores illos pro modo culpæ punire non neglegant.

In Bulla Pij IV. & in Clementis VIII. decreto solū de sollicitatione mulieris sermonem haberi. At in Bulla Gregorij XV. cuiusvis præcautionis sollicitatione, ut constat ex illis verbis: *Quæcunque*

101 *Gregorij XV. constitutio.*

102 *Comprehenditur, qui famulam, aut eorum sollicitat in Bulla Gregorij.*

Sect. I. De Fide, Receptiores Sententia. 15

104 *que ille sint, ad inhonestam, &c.*

Et qui in. Tercio, ex decreto Pij IV. & Clementis VIII. Sacerdotem in Confessione ante, vel sollicitantem venire puniendum. At ex decreto Gregorij siue in Confessione, siue extra forum, vel ante vel post immediate, siue in Confessione, seu in loco Confessionibus audiendis natio sum. deputato, simulantem audire Confessionem, & las Confes. penitentem sollicitantem, aut cum eo inhonestum, ad neta tractantem puniendum venire.

Quarto, in decreto Pij, & Clementis nullam obligationem preter eam, quae iure naturae incipit, imponi penitenti Confessarium denuntiandi. At in decreto Gregorij praesupponi, penitentem teneri Confessarium sic sollicitantem denunciare: & insuper praecipere omnibus de obliga. Confessariis, ut eos de tali obligatione tione denuntiarent.

Quinto in Bulla Pij, & in Clementis decreto committi huius delicti cognitionem Inquisitori Generali Hispaniarum, & ab eo de omnibus putari. At in Gregorij decreto omnibus totius Christiani Orbis Inquisitoribus, & locorum Ordinariis simul vel separatim cognoscendi facultatem impertiri.

Sexto, Bullam Gregorij non esse in Hispania receptam ex eo capite, quo Inquisitores locorum Ordinarii aequales sunt contra decessum Pij, & Clementis, quo ipsi soli de hoc crimine privative cognoscunt. Equidem etsi

ex hoc capite acceptata non sit, in aliis recepta, ut constat ex verbis Edicti ab Inquisitoribus annis singulis promulgati.

Septimo, Paulum V. die 16. Septembris anno recepta quo 1608. Bullam promulgasse, quae incipit, *Dilecti ad Ordine, fili*, explicat Roderic. Acunna, in qua conficitur, mat Bullam Pij IV. & concedit facultatem Inquisitoribus, ut valeant procedere contra Confessarios siue seculares, siue Regulares, qui Sacramento penitentiae in Sacramentali Confessione abutuntur mulieres penitentes ad inhonestos, dum earum audiunt Confessiones, alliciendo, ac prouocando: seu allicere, ac prouocare tentando: & eos punire prout iuris fuerit, etsi opus fuerit, illos degradare, ac Curae seculari committere. Cum autem haec Bulla edita sit pro Portugalia, & Alibiurum Regnis, & ita haec Bulla quam Pij IV. & Clementis VIII. generaliter non loquantur ideo Gregorium XV. has constitutiones confirmasse, ampliasse, & extendisse ad omnes ubique locorum existentes. Et Urbanum VIII. per Eminentissimum Cardinalem Millinum scribere mandasse literas die 3. Octobris, anno 1626.

Archiepiscopis, seu illorum Vicariis Generalibus, ut cunctis Sacerdotibus Regularibus, ac secularibus in actu approbationis ad audientias Confessiones legatur constitutio Gregorij XV. maxime §. cuius initium est, *Mandantes*, ut monere possint, sollicitantes esse denunciandos, & si ipsi omittere possint ab Ordinariis, vel Inquisitoribus puniri. Praeterea ipsum Urbanum praecipisse, ut singulis annis, feria 6. post Octauam Assumptionis Deiparae Superiorum Regularis sub poena priuationis officij, ac voeis actus, & passiuus, ipso facto incurrenda, in publica mensa, seu capitulo ad hoc specialiter conuocato: & in quolibet Capitulo generali, vel Provinciali seu Conventuali teneantur suos monere subditos circa obsequium, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.

quantiam Apostolicarum Constitutionum ad Officium S. Inquisitionis pertinentium: & in specie de hisque in decretis Pij IV. ac Gregorij XV. sunt expressa.

Enim vero ex edicto quod annis singulis Domini Inquisitores assolent publicare in Urbibus, ubi Sacrum Inquisitionis Tribunal erigitur, satis ostenditur, quam stricta sit in penitentem obligatio Confessarium sic sollicitantem denunciandi, & quam efficaciter intendat gerenda esse Ecclesiae huic grauissimo crimini remedium denuntiatio, adhibere. Tenetur ergo penitens sollicitatus, & quicquid id sciens Confessarium sollicitantem denunciare Inquisitoribus intra sex dies, computandos quidem a die publicationis edicti, seu a die scientiae edicti. Vnde penitens edicti ignarus, seu iusta causa impeditus tenetur, scientia aduentante, vel cessante impedimento, denunciare. Suar. de Censur. d. 20. sect. 1. n. 14. Henriquez. l. 1. c. 18. num. 6. Porro in praefatis sex diebus non annumeratur dies naturalis publicationis, sed a die immediate sequenti inchoandus sex dierum numerus. Diana p. 4. tr. 5. resol. 41. citans Freitas. Acunna g. 21. n. 4. alferit, feminam edicti ignaram non teneri denunciare Confessarium statim ac sciverit, sed intra dies in edicto praescriptos; ne sit deterius conditionis quam gnara. Idem die de illa, quae ob aliquod impedimentum excusatur, cum eadem sit ratio.

Tenetur etiam denunciare, qui audiuit a viris, aut a feminis probis, & fide dignis: eius si a leuibus, non dignis fide. Et omnes feminas, ac personae, etsi nobilissimae, & egregiae sint, nisi firmatas, clausuras, aut alia iusta causa excuset. Etsi Inquisitores non possint contra Reges ac Principes procedere non recognoscentes in temporalibus Superiorem, tamen subiiciuntur Inquisitionis Edicto quoad effectum reuelandi. Acunna g. 22. n. 14. Freitas citans Trullench. l. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 12.

Sciens sollicitationem, tenetur denunciare etiam transacto sex dierum tempore, ubi primum edicti scientiam habuerit. Quia praecipuum est perpetuum, donec renocetur. Suar. de fide, d. 20. sect. 4. n. 11. Anila de Censur. p. 2. cap. 5. d. 5. Ioan. Sanc. in selett. d. 1. n. 61. & 62. Penitens igitur, aut alius quilibet delicti conscius, & edicti gnarus non denunciatus intra terminum excommunicationem incurrit, a qua absolui non potest etiam per Bullam Cruciatam, nisi facta denunciatione, vel nisi per ipsum non stet, quin modo fiat.

Imo non existentibus decretis praefatis tenetur sollicitata sub excommunicationis latae sententiae poena Papae reseruata: sollicitantem Inquisitoribus denunciare, vel Ordinariis. non existit. Quia in decreto Congregationis vniuersae. Inquisitorum, id praecipitur circa suspectos de haeresi in Confessione sollicitans suspectus de fide cense. tenetur. tur. Diana part. 4. tractat. 5. resol. 41. Decretum autem Congregationis datum est die 3. Ianuae, anno 1623.

Denunciatio huiusmodi facienda est Inquisitoribus & non Episcopo. Quia cognitio huius delicti priuatiue ad eos spectat, ut ex edicto constat, & ex Pij IV. & Clementis VIII. c. 6. c. 1. Episcopum fione, praxi fidelium apud nostros comprobata, deferenda te. Patet etiam ex Pauli V. constitutionibus, est denunciandi. ubi canetur, Episcopos per se solos non posse erigere.

B 2 mine

109

Intra sex dies post gitor, satis ostenditur, quam stricta sit in penitentem obligatio Confessarium sic sollicitantem denunciandi, & quam efficaciter intendat gerenda esse Ecclesiae huic grauissimo crimini remedium denuntiatio, adhibere. Tenetur ergo penitens sollicitatus, & quicquid id sciens Confessarium sollicitantem denunciare Inquisitoribus intra sex dies, computandos quidem a die publicationis edicti, seu a die scientiae edicti. Vnde penitens edicti ignarus, seu iusta causa impeditus tenetur, scientia aduentante, vel cessante impedimento, denunciare. Suar. de Censur. d. 20. sect. 1. n. 14. Henriquez. l. 1. c. 18. num. 6. Porro in praefatis sex diebus non annumeratur dies naturalis publicationis, sed a die immediate sequenti inchoandus sex dierum numerus. Diana p. 4. tr. 5. resol. 41. citans Freitas. Acunna g. 21. n. 4. alferit, feminam edicti ignaram non teneri denunciare Confessarium statim ac sciverit, sed intra dies in edicto praescriptos; ne sit deterius conditionis quam gnara. Idem die de illa, quae ob aliquod impedimentum excusatur, cum eadem sit ratio.

Tenetur etiam denunciare, qui audiuit a viris, aut a feminis probis, & fide dignis: eius si a leuibus, non dignis fide. Et omnes feminas, ac personae, etsi nobilissimae, & egregiae sint, nisi firmatas, clausuras, aut alia iusta causa excuset. Etsi Inquisitores non possint contra Reges ac Principes procedere non recognoscentes in temporalibus Superiorem, tamen subiiciuntur Inquisitionis Edicto quoad effectum reuelandi. Acunna g. 22. n. 14. Freitas citans Trullench. l. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 12.

Sciens sollicitationem, tenetur denunciare etiam transacto sex dierum tempore, ubi primum edicti scientiam habuerit. Quia praecipuum est perpetuum, donec renocetur. Suar. de fide, d. 20. sect. 4. n. 11. Anila de Censur. p. 2. cap. 5. d. 5. Ioan. Sanc. in selett. d. 1. n. 61. & 62. Penitens igitur, aut alius quilibet delicti conscius, & edicti gnarus non denunciatus intra terminum excommunicationem incurrit, a qua absolui non potest etiam per Bullam Cruciatam, nisi facta denunciatione, vel nisi per ipsum non stet, quin modo fiat.

Imo non existentibus decretis praefatis tenetur sollicitata sub excommunicationis latae sententiae poena Papae reseruata: sollicitantem Inquisitoribus denunciare, vel Ordinariis. non existit. Quia in decreto Congregationis vniuersae. Inquisitorum, id praecipitur circa suspectos de haeresi in Confessione sollicitans suspectus de fide cense. tenetur. tur. Diana part. 4. tractat. 5. resol. 41. Decretum autem Congregationis datum est die 3. Ianuae, anno 1623.

Denunciatio huiusmodi facienda est Inquisitoribus & non Episcopo. Quia cognitio huius delicti priuatiue ad eos spectat, ut ex edicto constat, & ex Pij IV. & Clementis VIII. c. 6. c. 1. Episcopum fione, praxi fidelium apud nostros comprobata, deferenda te. Patet etiam ex Pauli V. constitutionibus, est denunciandi. ubi canetur, Episcopos per se solos non posse erigere.

B 2 mine

COB, AR

E Mor.

21. VII.

IV

6

mine animaduertere, sed simul cum Inquisito-
ribus. Sicut de crimine hæresis praticatur.
Acunna q. 12. q. 1. 8. Freitas 11. de Confess. sollicit.
quest. 2.

ii4 Profecto sollicitans est grauissimè delin-
quat, non tamen ideo est excommunicatus, nec
peccatum id est reservatum: ideoque potest,
seruatis seruandis, absque privilegio absolui.
Rodrig. p. 1. sum. c. 207. concl. Henr. l. 3. de pe-
nit. c. 10. n. 7. lit. H. Freitas qu. 21. n. 2. 13. & 21.
Ant. de Sola Aphorism. Inquisit. l. 1. c. 34. nu. 62.
Trull. l. 1. Decal. c. 3. d. 8. n. 16.

ii5 Omittens sine causa denunciationem soli-
citantis, lethaler delinquit. Quia res grauis
est, ut indicat aperte excommunicationis late
sententia: poena in Edicto Inquisitionis appo-
sita. Quod quidem peccatum est contra Reli-
gionem, & reuerentiam Sacramento debitam.
Acunna q. 1. o. n. 1. Henr. l. 6. c. 12. m. 6. Manuel
sum. c. 207. n. 1. & p. 2. q. 9. Regul. q. 27. a. 1. Bona.
de onere denunciandi, d. 6. pun. 3. n. 10. Diana p.
sarius p. 4. n. 5. re sol. 5.

ii6 Ut Confessarius Brevis pœnas incurrat, &
ut denunciandus veniat, sufficit, quod re vera
sollicitauerit, vel ad inhonestam prouocauerit, li-
cet sollicitationis effectus secutus non sit. Quid
licet esse.
Etus secutus
non fuerit.

id aperte in de. retis exprimitur. Mulieres vi-
delicet penitentes, dum earum audiunt confesso-
nes, alliciendo, prouocando, seu allicere, & prouo-
care temendo.

Denique nullo modo tenetur penitens de-
nunciare Confessarium ad alia peccata, non
venerea sollicitantem. Quia nullibi cautum
est, talem denunciationem esse faciendam ne-
que in decretis Pontificum, neque in edictis
Inquisitionis: omnia enim hæc solum de sollici-
tantibus ad inhonestam loquantur, ob fragilita-
tem enim naturæ frequentius hæc sollicitatio
contingere poterat, & maius in ea consentien-
di periculum. Et quia in delictis non fit exten-
sio, cap. Paris, de regul. iur. in 6. Paramus de orig.
Inquisit. l. 3. q. 10. n. 121. Sanci. in select. d. 11. nu.
23. Acunna qu. 8. num. 3. & 6. Palao tom. 1. tract.
4. d. 9. punct. 6. num. 2. Diana part. 4. tractat. 5.
resol. 17.

Addiderim, nec sollicitationem ad venerem
in aliorum Sacramentorum usu denuncian-
dam esse Inquisitoribus. Quia nullibi de hu-
iusmodi delicto specialiter est cautum, fieri de-
nunciationem. Acunna q. 16. Freitas, San-
cius, & Palao, quos citat, sequitur Trull. l. 1.
Decal. c. 3. dub. 18. num. 57.

SECTIO SECVNDA.

De Fide, & Infidelitate Dubia.

CAPVT XIII.

Circa Fidei Obiectum.

DVBIUM I.

An stante cognitione euidenti de aliquo
obiecto possimus de illo fidem ha-
bere?

ii9
Certum
suppono.

ERTVM est, obiectum fidei, qua-
tenus fidei est, esse non vltimū,
idest, per fidem ipsam nō videri,
neque euidenter cognosci. He-
br. o. 1. Fides est sperandarum sub-
stantia rerum, argumentum non apparen-
tium. Quæ verba saltem in sensu formali vera esse
debent. Item ad credendum fidei diuinæ requi-
ritur specialis Spiritus Sancti motio. Trid. sess.
6. c. 9. At ad credendum obiectis euidentibus
hæc motio non requiritur. Quæstio igitur est,
num stante euidenti cognitione, de aliquo ob-
iecto possimus de illo fidem habere?

ii20
Non possu-
mus.

Non possumus. Quia ea, quæ euidenter co-
gnoscuntur, absolute apparent: ergo cum fides
sit non apparen- tium, ut ait Apostolus, esse de
euidentibus non potest. Sic D. Th. 2. 2. q. 1. a. 4.

& 5. Caiet. & Bannes ibi. Scotus in 3. dist. 14.
q. 1. Richard. ibi. q. 5. Capreol. d. 25 q. 1. a. 2.
concl. 1. & 2.

Possimus quidem. Quia plura proponuntur
fidei diuinæ credenda, quorum euidentiam ha-
bere potes, videlicet, Deum esse vnum, esse la-
pientem, esse fidelem, & potentem adimplere
promissā, &c. Sed ex eorum cognitione euidenti
non potest fidei exercitium impediri, aliis de-
terioris esset conditionis homo doctus indo-
cto: ergo. Minorem probo. Nam accedentibus
ad Deum siue doctis, siue indoctis proponitur
fidei diuinæ credendum: Quia est, & quia inqui-
rentibus se remunerator sit, Hebr. 11. Sed postea
contingere, quod saltem de esse Dei quis eu-
dentiā habeat: Et talis euidentia obesse ei
non potest, quominus fide diuinā id ipsum cre-
dat. Ita albert. Mag. in 3. dist. 24. a. 9. Bonau. ibi.
a. 2. q. 3. Gabr. q. 1. a. 2. concl. 3. Valent. tom. 3.
d. 1. q. 1. pun. 4. alios citans, Suar. tom. 2. in 3. p. d.
19. sect. 1. Coninch. d. 11. dub. 1. concl. 2. n. 15.

Probabilius existimo, his Doctoribus hæ-
rens, posse nos fide diuinā omnia diuinā my-
steria credere, quorum euidentiam habemus: rem bene
atque adeo fidem cum scientia posse compati. credo esse
Concedo enim, ea, quæ euidenter cognoscuntur,
tur esse apparentia, non vnde quæque sed ex vi
illius cognitionis, quæ euidenter cognoscuntur:
cum autem cognoscuntur ex alia obscura,
& ineuidenti, apparentia non sunt. Quo-
circa cum Paulus dicit, fidem esse ar-
gumentum non apparen- tium, intelli-
gendus est formaliter, hoc est esse
argumentum

Seccio II. De Fide, Dubia. 17

argumentum non apparentium ex vitalis cognitionis, & secundum rationem, qua ipsa nititur.

D V B I V M II.

An Deus secundum se, ut Deus sit Fidei subiectum?

¹²³ Deus non est absolute, & secundum se ut Deus, sed ut glorificator subiectum fidei. Quia fides ordinatur, ut Deus fideles glorificet. Sic Marfilin. 3. q. 2. a. 5. Gregor. Arimin. in prol. q. 4. a. 1.

¹²⁴ Deus ut Deus absolute, & secundum se est fidei subiectum. Quia de Deo secundum se credimus, & ipsi, quæ de ipso credimus attribuiamus: v. g. quod sit vnus, & trinus, & bonus, & reliqua ipsi Deo extrinseca. Ita Sua. de fide, d. 1. sect. 1. Turrian. d. 1. dub. 1. Tanner. d. 1. quæ. 1. dub. 2. Coninch. de fide, d. 9. d. 1. Valq. p. 1. d. 10. c. 1. & Theolog. communiter.

¹²⁵ Hoc mihi indubitatum. Nam Deum esse glorificatorem potius est prædicatum, & id quod credimus, quam subiectum, & id de quo credimus. Unde constat Deum ut Deum non tantum esse subiectum fidei, quatenus ipsa fide attribuiamus ei prædicata necessaria: v. g. grat. quod sit vnus, & trinus, & bonus: sed etiam quatenus ei attribuiamus prædicata contingentia ex ipsius pendencia voluntate: v. g. quod sit creator, iustificator, ac glorificator. Ex eo autem quod fides diuina ordinetur ad hoc, quod Deus nos glorificet, tantum deducitur. Deum esse glorificatorem, seu finem fidei, non verò illius subiectum.

D V B I V M III.

An Deus sua ratione Deitatis, & non ut reuelans sit obiectum, seu morium fidei diuinæ?

¹²⁶ Cettum est, apud Theologos, Deum testificantem, seu reuelantem esse obiectum formale fidei diuinæ, sicut homo testificans est fidei humanæ obiectum. Quæserim verò, sub qua ratione Deus sit formale fidei diuinæ obiectum?

¹²⁷ Deus, ut Deus, seu sub ratione Deitatis, & non ut reuelans, est obiectum, seu morium formale fidei diuinæ. Quia obiectum formale diuinæ fidei est id, in quod ultimo fidei assensus resoluitur, & cui tanquam fundamento innititur: sed in Deum, ut Deum, & non in Deum, ut reuelantem sit resolutio vltima assensus fidei: & ipsi Deo, ut Deo innititur tanquam fundamento, & non Deo ut reuelanti: quamvis enim interroganti. Quare credis fidei mysteria: respondendum sit, Quia Deus reuelans: ubi autem non subsistit interrogatio, vltimius namque interrogari potest, Quare credis Deo reuelanti, & respondendum est, Quia est infinite verus, qui nec falli, nec fallere potest; imo ubi interrogatio non fit, quia potest vltimius interrogari. Quare Deum est infinite verus? est Esobar, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.

respondendum, Quia est Deus. Ergo Deus, ut Deus, & non ut reuelans, est formale fidei obiectum. Sic Aureol. apud Capreol. in 3. diff. 23. q. vni. 2. Greg. Arimin. in 170. q. 4. a. 2.

¹²⁸ Deus ut prima veritas reuelans, & non ut Deus est obiectum formale fidei, quod significat scriptura, dum dicit, fidem Dei testimonio inniti. Mar. 16. Caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus. Et 1. Ioann. 5. Qui credit in filium Dei, habet testimonium Dei in se. Ratio est, quia id est obiectum formale, seu quo fidei diuinæ, quo mouemur, & cui innititur ad credendum ea fideles Deus ut est primus, & infinite verus reuelans, seu testificans id, quod credimus, est id, quo mouemur, & cui innititur ad illud credendum fide diuinæ: non quia Deus est Deus, sed quia Deus, qui est primus, seu infinite verus in iudicando (ob quod falli non potest.) & indicando (ob quod non potest fallere) illud reuelat, seu testificatur: ergo Deus ut reuelans, seu testificans, & non ut Deus est obiectum, & morium formale, seu quo fidei diuinæ. Ita D. Thom. 2. 2. q. 1. a. 1. Valens tom. 3. q. 1. pun. 1. Suar. de fide, d. 3. sect. 4. Coninch. d. 9. dub. 3. Valq. p. 1. d. 7. c. 4.

Hanc sententiam probabiliorē esse reor. Nam resolutio assensus fidei diuinæ, quæ præfato modo fit vltimo in Deum, ut Deum, non fit in eum tanquam in medium, seu morium (adhuc remotum, & mediatum) in quo consistit ratio obiecti formalis: sed tantum tanquam in radicem summā, & infinitā veritatis Dei, in quo non consistit ratio formalis obiecti: ac proinde Deus, ut Deus ad obiectum formale fidei diuinæ non pertinet.

D V B I V M IV.

An reuelatio, quæ res aliqua priuatim reuelatur, sufficiat quantum est ex parte reuelationis, ad fidem diuinam rei sic reuelatæ, sicut sufficit reuelatio publica?

¹³⁰ Conueniunt contra hæreticos Catholici, præter reuelationem publicam ad fidem diuinam, seu Theologicam non esse necessariam reuelationem priuatam reuelationis publicæ, adhuc ut conditionē, seu applicationem illius. Quia reuelatio publica sufficienter proposita, & applicata, ut verè potest, absque priuata reuelatione illius media prædicatione, aut alia instructione, sufficit, quantum est ex parte reuelationis, ut moueat intellectum ad credendum Deo reuelanti. Quæserim autem, an reuelatio priuata sufficiat, quantum est ex parte reuelationis ad fidem diuinam rei sic reuelatæ: sicut reuelatio publica?

¹³¹ Non sufficit, ad fidei diuinæ assensum, sed tantum ad assensum prudentiæ infusæ, aut doni prophetiæ, aut doni similis. Qui obiectum formale fidei diuinæ est reuelatio primæ veritatis per Ecclesiam, vel per Apostolos, aut per Prophetas. Quare ad Ephes. 2. fideles dicuntur Superadiificati supra fundamenta Apostolorum, & Prophetarum. Ergo reuelationes priuatæ, utpote quæ non sunt per Ecclesiam, neque per Apostolos, neque per Prophetas, non sufficiunt quantum est ex parte reuelationis fidei dei.

18 Theologiae Moralis. Liber XLVII.

dei divina, seu Theologiae obiectum. Sic Ca-
iet. 2. 2. 9. 5. a. 3. Sotus 1. 3. de n. & gra. 11. Ca-
no. 1. 1. 2. de locis. 3. & 4. Valent. tom. 3. d. 1. q. 1.
p. 1. Bannes 2. 2. 9. 1. a. 1. dub. 1. Et expresse D.
Thom. p. 1. q. 1. a. 8. ad 2. dam ait: *Innititur fides
non reuelationi Apostolis, & Prophetis facta:
non autem reuelationi, si qua fuit aliis Doctori-
bus facta.*

132
Sufficit pla-
ne.

Sufficit plane. Quia reuelatio priuata non
est minus diuina prima veritatis, quam publi-
ca reuelatio: ergo reuelationi priuata potest
tanquam obiecto, seu motui formali inniti fi-
dei divina assensus, non minus quam publica.
Reuelatio priuata est eiusdem rationis, & au-
thoritatis, quam publica, vtpote diuina eius-
dem primae veritatis. Quod vero reuelatio di-
uina sit publica, vel priuata, impertinens est,
ad variandam essentiam specificam fidei ad-
huc pro actu sumptae: sicut etiam est imperti-
nens ad variandam rationem motum assen-
sus fidei, à qua specificatur: quia reuelatio pri-
mae veritatis tantum mouit ut talis, & non ut
publica, nec ut priuata: sicut eadem fides hu-
mana, quae adhibetur Antonio, quando loquitur
multis, & pro multis: & quando tantum
loquitur uni, & pro eo uno: vtrique enim lo-
quutio eiusdem est auctoritatis. Ita Vega. l. 9.
in Trident. c. ult. Caterin. opusc. de certitud. gra-
tia. Suar. de fide, d. 3. sect. 10. Becan. de fide, c. 1. q.
4. Turrian. 2. 2. d. 1. dub. 1. Coninch. de fide, d. 9.
dub. 6. Adam. d. 1. q. 1. dub. 3. & alij.

133
Hos sequor.

Nam quia fides diuina, quam
fideles regulariter habemus tantum est Ca-
tholica, quia est innitens reuelationi publicae,
& est doctrinae communis toti Ecclesiae: ideo
fideles absolute dicuntur edificati supra funda-
mentum Apostolorum, & Prophetarum: non
quia fides requirit pro obiecto formali reue-
lationem publicam Apostolis, aut Prophetis
factam. Et de eadem fide, quam scilicet fideles
regulariter habemus loquitur Diuus Thomas
citatus.

D V B. V.

*An propositio, quae in se ipsa non est reue-
lata, sed virtualiter continetur in dua-
bus propositionibus immediate reuelatis
vel in una immediate reuelata, & in al-
tera lumine naturali nota, possit fide
diuina credi?*

134
Credi po-
test.

Credi potest. Quia reuelatio diuina, quā-
uis tantum virtualis, (imò tantum inad-
quata) est tantae auctoritatis, ac formalis, est
enim eadem: ergo sufficit pro obiecto formali
fidei diuinae infallibilis, non minus quam for-
malis reuelatio. Sic Cano. l. 6. de lo. 15. vlt. Vega.
l. 9. in Trident. c. 36. Caterin. opusc. de certit.
gratia. assert. 6. Arag. 2. 2. q. 11. a. 2. Bellar. l. 3. de
Eccl. c. 15. Adam. d. 1. q. 1. d. 3. Valq. p. 1. d. 5. c. 3.

135
Credi non
potest.

Credi non potest. Quia reuelatio mediata
nequit proximè mouere, ad dandum assensum
fidei propositioni mediae tantum, seu virtua-
liter reuelatae: ergo non sufficit ad obiectum,
seu motum formale fidei. Consequentia pa-
tet, antecedens probatur. Quia reuelatio me-
diata non est motum proximum, cui proxi-

mè innititur assensus propositionis virtualiter
tantum reuelatae: haec enim reuelatio proximè
tantum mouet ad assensum propositionis im-
mediate, & in se ipsa reuelatae: ad assensum au-
tem propositionis in illa virtualiter contentae
tantum mouent ipsae praemissae obiectivae, ipsae
que obiectivae consequentiae, seu connexio
praedicati, & subiecti ipsius propositionis vir-
tualiter contentae cum ipso medio, non diuina
reuelatio, quae praemissae obiectivae sunt in me-
diatè reuelatae: imò tantum mouent remotè
tanquam causa extrinseca rationales ea pro-
portionem, quae causa finalis ad electionem, &
causa moralis ad effectum: Ita idem Cano. l.
12. de locis. c. 7. Suar. de fide, d. 3. sect. 11. & 4. 6.
sect. 4. Turrian. de fide d. 6. dub. 3. Coninch. de fi-
de, d. 9. dub. 9. Supponunt Valent. tom. 3. d. 1. q. 1.
p. 1. 2. Lorea d. 6. & Becan. de fide, cap. 8. qu. 1.

136
Cum hic
opinat.

Cum his opinor, Fateor enim, reuelationem
mediatam esse in se tantae auctoritatis, ac est
immediata, est enim eadem omnino. Nihilominus
quia non mouet immediatè ad propo-
sitionem respectu cuius dicitur mediata, sed
media propositione obiectivae immediatè cre-
dita ob ipsam reuelationem, & media connexio-
ne ipsius propositionis deductae cum pro-
positione immediatè reuelata, & credita, quae
non sunt diuina reuelatio: ideo assensus me-
diatè innitens reuelationi diuinae non est si fidei,
seu Theologicus. Discrimen ergo inter reue-
lationem mediatam, & immediatam, quod tan-
tum est respectu propositionum, redundat in
praefatum motum assensus, quia vnus pro-
positionis est ipsa reuelatio diuina, & alterius
sunt ipsae praemissae, & connexio ipsius propo-
sitionis deductae cum illis, imò tantum remo-
tum, quod potest rationale vocitari.

D V B. VI.

*Reuelatio falso diuina existimata, quan-
tùm est ex parte reuelationis suf-
ficienti ad obiectum formale
Fidei?*

Sufficit quidem. Quia rustico proponi po-
test à Parocho aliquid non reuelatum à Deo
Deo (sive verum, sive falsum) tanquam à Deo
reuelatum eodem modo, quo eidem proponi-
tur aliquid verè reuelatum: & tunc proculdu-
bio rusticus potest moueri ad credendum, &
aliquando credit id, quod sibi falsè proponitur
tanquam à Deo reuelatum: sicut quando ipsi
proponitur id, quod verè est reuelatum, & non
credit alia fide, quam diuinam: quia ad illud cre-
dendum tantum mouetur reuelatione sibi
proposita tanquam diuina. Ergo reuelatio,
diuina falso existimata, pro ob-
iecto formali fidei diuinae sufficit. Sic Scotus
in 1. dist. 1. c. 1. 6. Ad questionem.

Minus sufficit. Quia reuelatio falso di-
uina existimata, non est verè reuelatio di-
uina: ergo assensus ipsi innitens non est ei-
physicè verè fidei diuinae: sed est alius
assensus illi similis, qui dici potest assen-
sus fidei diuinae putativae. Sicut assensus
innitens testimonio humano falso existimato,
non erit physicè fidei humanae, sed ei similis.

Ita

Ita omnes Theologi, si Scotum excipias.

¹³⁹ Longe hoc probabilius esse reor, ne omnino hoc non Scotum reicere cogar. Sed, si solummodo rationi harendum sit, omnino certum esse crediderim, maxime cum Tridentinum *sess. 6. c. 6.* id supponere videatur, dum ait, *Fidei divina non posse subesse falsum.* At si ad obiectum formale fidei divinae sufficeret revelatio falso extimata, cum hæc possit esse alicuius falsi, etiã fidei divinae innixe illi posset falsum subesse.

DVBIVM VII.

*An possit esse evidentiã revelati-
onis Dei, non viso Deo
ipso revelante*

¹⁴⁰ Non potest haberi evidentiã revelati-
onis divinae, (id est, quod Deus aliquid reve-
laaverit) extra beatificam visionem. Quia im-
possibile est, non viso loquente, evidenter co-
gnoscere eum esse, qui loquitur: non enim po-
test evidenter cognosci per causam, neque
per effectum: Ergo Deum esse qui revelat seu
qui loquitur, nequit evidenter cognosci nisi
Deum ipsum videndo. Sic Bannes *2. 2. qu. 5. art. 1.*

¹⁴¹ Potest quidem haberi divinae revelati-
onis evidentiã extra beatificam visionem. Quia
Deus potest formare, seu efficere signum ali-
quod creatum tam spirituale, quam corporale,
non solum ut effectum ipsius Dei, sed etiam
ut signum significans rem, quam interius iu-
dicat: seu signum substituens pro suo interno
iudicio, seu interna loquutione, quod procedat,
ab ipso Deo, non solum tanquam ab efficien-
te, sed etiam tanquam à loquente, quo Deus
extra se ipsum loquatur. Ita Suarez *de fide, d. 1. sect. 8. Valq. par. 1. d. 135.* & Theologi com-
muniter.

¹⁴² His adhaereo. Nam quamvis, non viso ali-
quo, nequeat naturaliter cognosci eviden-
ter evidentiã metaphysica: sed ad summum
evidentiã morali, eum esse, qui loquitur, potest
tamen, imo intuitivè, si Deus infundat spe-
ciem loquutionis ut in se est.

DVBIVM VIII.

*An necessarium sit revelationem
esse in se obscuram, ut
sit formale Fidei
obiectum?*

¹⁴³ Necessarium est. Quia actus fidei alicuius
propositionis nequit esse cum evidentiã
aut scientiã eiusdem propositionis: at qui ha-
bet evidentiã revelationis propositionis ali-
cuius habet evidentiã, aut scientiã ipsius
propositionis revelatæ: nam revelatio divina
est quasi effectus veritatis propositionis: & ve-
ritas est quasi causa revelationis; quia hæc

causalis est vera, & evidens: ideo Deus revelat
a quam propositionem, quia est vera: Ergo
qui habet evidentiã revelationis pro-
positionis, etiam habet à posteriori evi-
dentem scientiã ipsius propositionis reve-
latæ. Sic Bannes *2. 2. qu. 5. art. 1. Valent. 10. 3. d. 1. q. 1. punct. 1.* Coninch *de f. e. d. 9. dub. 8.* Becan *de fide, i. 1. qua. 7. 3.* Adam *de fide d. 1. qu. 1. dub. 3.*

Non est necessarium. Quia revelatio, seu
testificatio propositionis revelatæ, quamvis
sit in se evidens, & immediate applicata
propositioni revelatæ, non ostendit, pro-
positionem ipsam revelatam in se, & intui-
tivè, ut patet: Ergo relinquit propositionem
revelatam credibilem, seu obscure cognosci-
bilem ob ipsam revelationem: sola enim noti-
tia intuitiva propositionis, & ad summum
etiam notitia evidens illius ex terminis obstat
assensui fidei eiusdem propositionis. Lor-
ca *2. 2. dub. 16.* Turrian. *ibi, d. 9. dub. 4.* Valq.
p. 1. d. 135. cap. 3. Galp. Hurtad. *de fide d. 2. diff. 7.*

Cum his sentiens addiderim, revelatio-
nem divinam non solum non offendere reve-
latam in se, & intuitivè: sed neque ex ipsa re-
velatione posse rem revelatam evidenter ab-
stractivè cognosci. Quia notitia evidens ab-
stractiva rei tantum potest haberi ex causa,
aut ex effectu ipsi rei proprio, & non commu-
ni ipsi rei & aliis: & non ex aliquo alio quã-
vis necessario imo evidenter connexo cum
ipsa re, (ut est visio cum re visa) quia tunc
tantum res dicitur videri, seu evidenter co-
gnosci, quando videtur in se, aut in aliquo
sui, cum quo habet affinitatem, aut propin-
quitatem, quæ tantum reperitur inter causam
necessariam & inter effectum ipsi causæ pro-
priam: autem enim effectus iste est aliquid
proprium causæ, nempe fructus, & proles pro-
pria illius: & causa necessaria est aliquid effe-
ctus, nempe principium necessarium, seu ne-
cessaria radix illius; revelatio autem divina
non est causa rei revelatæ, ut patet, neque est
propriè illius effectus, quamvis res revelata,
seu eius entitas, siue veritas necessario præ-
requiritur, & præsupponatur ad revelationem
divinam.

DVBIVM IX.

*Idem obiectum materiale potestne si-
mul ab eodem intuitivè videri,
& credi?*

¹⁴⁶ Potest quidem idem obiectum intuitivè
videri, ac simul credi, seu quod idem est,
revelatio divina potest esse obiectum forma-
le fidei circa obiectum visum. Quia id Domi-
nus Ioan. 20. significat, dum Thomas inquit,
Quia vidi si me Thomas credidisti. Et quia actus
fidei & actus visionis non sunt assensus, &
dissensus; sed ambo sunt assensus: Ergo non
repugnat, idem obiectum simul videri, & cre-
di. Nequit enim aliunde ostendi repugnantia,
nisi quia unus sit assensus, & alter dissensus:
Ergo revelatio divina movere potest ad as-
sentum fidei circa obiectum intuitivè visum.

B 4 Sic

20 Theologiæ Moralis Liber XLVII.

Sic Alexand. *part. 1. question. 68. memb. 7. a. 2.*
 & 3. Durand. *in 3. dist. 3. 1. question. 4. Adam. d.*
1. quæ. 1. dub. 6. Petr. Hurtado Sapientissimus
meus Magister de fide, d. 30. scilicet.

147
Non potest.

Non potest idem obiectum materiale simul credi, ac intuitivè videri: seu quod idem est, revelatio divina non potest esse obiectum formale fidei circa obiectum visum. Quia Paulus *Hebr. 11. dixit fidem esse Argumentum non apparentium.* Et quia experimur, testimonium humanum non movere nos ad assentiendum rei, quam corporeis oculis cernimus, & cognitione evidenti percipimus; hoc vero non alia ratione, nisi quia testimonium humanum, vixit ad movendum in præsentia visionis intuitivæ, qua res in se ipsa percipitur: sed testificatio, seu revelatio divina est valde extrinseca rei reuelatæ eam non manifestans: Ergo in præsentia visionis intuitivæ rei est impotens ad movendum: ac proinde id quod videtur intuitivè non potest adhuc fide divina credi. Ita D. Tho. *2. 2. q. 1. a. 4. Scotus in 3. dist. 24. question. unic. Turrian. de fide d. 8. dub. 5. Vazq. *part. 1. d. 4. numer. 3. Gasp. Hurtad. de fide dub. 2. diff. 9.**

148
Hoc probabilius esse credo.

Hoc probabilius esse credidero adiciens non solum id, quod intuitivè videtur, haud simul posse divina fide credidè neque id, quod per se, seu ex terminis est evidens. Quia in præsentia cognitionis adeo evidenter testimonium adhuc divinum, vixit ad movendum extrinsecum rei, & eam non manifestans, est inefficax ad movendum, Mecum Vazquez citatur.

res non perfecte videntur, neque perfecte apparent: Ergo absque fundamento negabitur testimonium Dei in præsentia illius esse efficacax, ut moveat intellectum, ad assentiendum obiecto scito seu viso: quamvis non sit efficacax, ut moveat ad assentiendum obiecto intuitivè viso nec obiecto per se, seu ex suis terminis cognito: Ergo revelatio divina potest esse obiectum formale, seu motivum fidei circa obiectum abstractè visum, seu scitum: quamvis nequeat esse circa obiectum intuitivè visum: neque circa obiectum per se notum. Ita Alexand. *p. 3. q. 68. memb. 7. arti. 1. 2. & 3. Durand. in 3. dist. 1. 1. quæ. 4. Adam. d. 1. quæ. 1. dub. 6. Vazquez *part. 1. d. 4. numer. 3. Suar. de fide dub. 2. scilicet. 9. Coninch de fide, d. 11. dub. 1.**

149
Verum hoc esse reor.

Verius hoc esse reor. Primæ namque sententiæ fundamentum à ratione ex fundamento secundæ infirmatur. Dum autem Paulus ait *Fidem esse non apparentium*, tantum loquitur de perfecte apparentibus. Imo dum Patres significant *Mytheria fidei non posse ratione ostendi*, loquuntur de Mytheriis, quæ potissimum sunt fidei, qualia sunt Trinitatis, Incarnationis, &c. Imo id non dicunt, quia Mytheria hæc fide divina credantur, sed quia carent causa necessaria, & effectu proprio, saltem naturali, quibus possint demonstrari, seu abstractivè cognosci.

CAPVT XIV.

De conditione ad Fidem prærequisita.

DVBIVM X.

An revelatio possit esse obiectum formale Fidei circa obiectum abstractivè scitum?

149
Non potest.

Idem obiectum materiale non potest simul sciri abstractivè, seu demonstrari, & fide divina credi: aut quod idem est, revelatio divina non potest movere circa obiectum demonstratum, seu abstractè scitum. Quia id Apostolus videtur significare, dum ad *Hebr. 11. ait, fidem esse non apparentium*; nam quod abstractivè scitur siue per causam, siue per effectum verè apparet, nam evidenter cognoscitur, & demonstratur. Et quia si visio sensitiva obiecti, & intellectiva ei correspondens impedit, ne testimonium moveat ad credendum id, quod sic videtur: etiam impedit evidentia abstractiva obiecti; est enim vera evidentia, qua obiectum vere aspicitur, quamvis non intuitivè. Sic Scotus *in 3. dist. 24. question. unic. Caiet. 2. 2. question. 1. arti. 5. Lorca d. 14. & Thomistæ communiter.*

150
Potest planè.

Idem materiale obiectum potest simul sciri abstractivè, & fide divina credi aut quod idem est revelatio divina potest obiectum formale fidei esse. Quia cognitio evidens abstractivè non est perfecte sed imperfectè evidens: est enim visio rei non in re ipsa, sed in necessaria illius causa, aut in proprio illius effectu, qua

An ad assensum Fidei divina prærequiratur assensus aliquis fidei humane revelationis illius veritatis?

OMINE fidei humane intelligendi iudicium, seu assensum elicito ob testimonium humanum, aut ob miraculum, aut ob motiva distincta à divino testimonio. Quaritur itaque an ad actum Fidei divine prærequisita sit aliqua fides humana revelationis divine rerum credendarum?

Non prærequiritur, sed sufficit simplex apprehensio revelationis divine veritatis, seu propositionis revelatæ. Quia fidei divine assensus non est discursivus, sed est tendentia in veritatem reuelatam habita immediate ob revelationem divinam: Ergo absque præiudicio aliquo assensu ipsius revelationis divine sola simplici apprehensione illius potest quis assentiri rei reuelatæ: alias actus fidei divine discursivus esset. Sic Vega *libr. 6. in Trident. capit. 6. Almain. in 3. dist. 23. question. 3.*

Ad

¹⁵⁴ Ad actum fidei diuinæ prærequiritur al-
qua fides humana diuinæ reuelationis rerum
credendarum. Quia assensus fidei diuinæ est
ob Deireuelationem tanquam ob obiectum
seu motuum formale: sed impossibile est, ali-
quid esse motuum formale assentiendi, nisi ab
assentiente præiudicetur, verè esse: nemo enim
potest credere aliquid ob testimonium D. Au-
gustini, (verbi gratia) nisi prius per suasus sit,
Augustinum id dixisse: Ergo ad assentiendam
alicui propositioni fidei diuinæ, prærequiritur
iudicium, quo assentiens præiudicet, Deum
propositionem illam reuelasse: id autem noti-
tia aliqua humana indicatur. Ita Suar. de fide,
dub. 3. sect. 12. Valent. tom. 3. d. 1. quæstion. 1. p. 1.
Turrian. de fide, disp. 1. 4. dub. 1. Coninch de
fide, disp. 1. 3. dub. 1. Valquez 1. part. d. 5.
cap. 3.

¹⁵⁵ Veriorē hanc sententiam esse crediderim.
Nam ex eo, quod ad fidei diuinæ assensum
necessario præsupponatur assensus fidei hu-
manæ reuelationis diuinæ, quo intellectui suf-
ficienter proponatur ipsa reuelatio diuinæ:
non sit assensus fidei diuinæ discursuum
esse, seu per discursum genitum. De quo
alibi.

DVBIVM XII.

An is, quibus reuelatio non est imme-
diata facta à Deo, necessarium sit ut
assensus fidei humanæ reuelationis di-
uinæ præquisitus ad Fidei diuinæ as-
sensum, habeatur ob Ecclesiæ testimo-
nium?

¹⁵⁶ Suppono ad assensum fidei diuinæ in per-
sonis, quibus reuelatio facta est immediatè
à Deo, ut in Prophetis, & in Apostolis, non
præsupponi necessario fidem humanam reue-
lationis huius habitam ob Ecclesiæ testimo-
nium. Quia prædicti non receperunt notitiam
illius reuelationis nisi à Deo. Quæstio igitur
est, an in reliquis, quæ reuelatio non est im-
mediatè facta à Deo, necessarium sit, ut as-
sensus fidei humanæ reuelationis diuinæ præ-
requiritur fidei diuinæ assensum, ob Ecclesiæ
testimonium habeatur.

¹⁵⁷ Fides humana reuelationis diuinæ ad assensum
fidei diuinæ præquisita est ob testimonium
Ecclesiæ proponētis diuinam reuelationem
imo non sufficit ob testimonium Ecclesiæ se-
cundum se consideratæ, ut scilicet est fidelium
congregatio, non attenta Spiritus sancti assi-
stentia: sed requiritur ob testimonium Eccle-
siæ ut rectè ab Spiritu Sancto ei assistente.
Quia fides diuina est Catholica, id est, vni-
uersalis: Ergo requirit propositionem reuelæ-
tionis diuinæ factam publica autoritate, seu
iudicia Ecclesiæ: & fidem humanam dictæ
reuelationis habitam ob autoritatem & te-
stimonium seu propositionem Ecclesiæ, imo
Ecclesiæ ut rectè ab Spiritu sancto, quæ ut sic
errare non potest. Sic Sotus 1. 3. de nat. &
grat. 1. Medina 1. 5. de recta in Deum, fide. 1.
11. & alij.

Ad actum fidei diuinæ non prærequiritur
assensus fidei humanæ reuelationis diuinæ
habitus ob Ecclesiæ testimonium. Quia ut
quis credat aliquid fide diuinæ, sufficit, quod
prius credat, ac persuasus sit fide humana, id
esse à Deo reuelatum: absque fundamento
enim amplius requiritur, cum possit quis cre-
dere fide humana, ac persuaderi, Deum ali-
quid reuelasse, si id audiat ab homine, quem
fide dignum iudicat. Ita Arag. 2. 2. quæstion. 1.
articul. 1. Turrian. 2. 2. d. 4. & 5. dub. 1. Coninch
de fide, dub. 17. numer. 38. Adam. de fide, d.
1. q. 3. dub. 1. Valq. 1. part. d. 5. capit. 3. & 12. d.
110. & 5.

¹⁵⁸ Cum his opinor. Nam ad hoc, ut fides diui-
na quam regulariter habemus Catholica sit,
seu vniuersalis sufficit, quod sit ob diuinam re-
uelationem pro omnibus factam rerum ab
omnibus credendarum: & non requiritur,
quod reuelatio proponatur publica Ecclesiæ
autoritate, adhuc secundum se consideratæ.
Et ad hoc ut actus fidei diuinæ sit infallibilis,
non requiritur, quod propositio, & assensus
reuelationis sit infallibilis: quia infallibilitas,
vel fallibilitas assensus intellectus tantum de-
sumitur ex obiecto formali proposito, quod
essentialiter respicit: & cui essentialiter innitit-
tur: & non ex propositione obiecti formalis,
quia eam non respicit essentialiter, neque ei
innititur: actus autè fidei diuinæ tantum habet
pro obiecto formali diuinam reuelationem ve-
rè & re ipsa factam, propositam, & applica-
tam, & non propositionem, & applicationem
illius.

DVBIVM XIII.

An actus Fidei diuinæ generetur per dis-
cursum?

¹⁶⁰ Actus fidei diuinæ, quo credimus rem im-
mediate, seu in se ipsa reuelatam gene-
ratur per discursum, seu est discursiuus. Quia qui
credit rem ob reuelationem diuinam, assenti-
tur ipsi rei, quia assentitur reuelationi: Ergo
ibi est discursus saltem enthymematis, in quo
semper in antecedenti subintelligitur altera
propositio. Consequentia patet, quia assensus,
quo assentimur rei reuelatæ ob diuinam reue-
lationem, procedit ex altero assensu, nempe
ipsius reuelationis diuinæ tanquam ex causa,
ut denotatur illa particula causalis. Quia in
antecedenti posita. Et confirmatur, quia
in eo qui credit fide diuina semper hic dis-
cursum interuenit: Quidquid Deus dicit, est ve-
rum: sed Deus dicit, se esse trinum & unum:
Ergo Deum esse trinum & unum, est ve-
rum. Sic Durand. in 3. dist. 24. quæstion. 1.
Gabri. dist. 23. quæstion. 2. articuli 1. Almain.
tract. 2. Moral. capit. 3. Becan. de fide, c. 3.
quæst. 3.

¹⁶¹ Actus fidei diuinæ non generatur per dis-
cursum, siue discursiuus non est. Quia actus
fidei diuinæ est, assentiri propositioni à Deo
reuelatæ immediatè ob diuinam reuelatio-
nem, seu quia Deus reuelauit: hoc enim
est,

22 Theologiae Moralis. Liber XLVII.

est, credere Deo dicenti, in quo actus fidei diuinae consistit: & non est actus fidei diuinae, assentiri propositioni reuelatae, eam inferendo expressis, in quibus reuelatio ipsa diuina sit medium, hoc enim non est credere Deo dicenti; sed est, intellectum assentiri propositioni reuelatae absque aliquo obiecto formali, seu motiui formali immediato ex eo solum, quod intellectus assentitur praemissis obiectiuis, & connexioni obiectiuae propositionis à Deo reuelatae, cum ipsis praemissis, ex quibus inferitur ipsa propositio reuelata concurrentibus praemissis obiectiuis, & connexionem ipsa obiectiua propositionis reuelatae, ex illis quidē illatae tanquam causa extrinseca remota, (quae potest dici rationalis) seu tanquam motiui formali extrinseco remoto. Ita Caiet. 2. 2. question. 1. articuli. 1. Suar. de fide, dub. 6. sect. 4. Valent. tom. 3. dub. 1. punct. 2. Coninch de fide, disp. 9. dub. 7. Granad. tr. 9. d. 1.

162
Verius hoc
mihi.

Verius hoc mihi abneganti, eum, qui credit propositionem in se ipsa reuelatam ob diuinam reuelationem assentiri ipsi propositioni quia assentiat reuelationi diuinæ: sed immediate, quia Deus reuelat; ipsa enim reuelatio est quae immediate mouet tanquam obiectum formale ad ipsum assensum fidei, quia reuelatio propositionis, est apta, ut immediate moueat ad sui assensum, utpote reuelatio, seu narratio immediata, & formalis ipsius propositionis reuelatae. Admitto autem in credente fide diuinam interuenire illum discursum siue expressè siue confusè, nempe *Quidquid Deus dicit, est verum: sed Deus dicit, se esse trinum, & unum: Ergo Deum esse trinum & unum, est verum.* Nihilominus assensus huius conclusionis ut illatae ex praemissis non est fidei diuinæ, sed alius assensus, qui aliquando est incertus, & obscurus, quando scilicet minor est incerta & obscura: & euidentia euidentia in attestante, nempe quando minor discursus est certa, & euidentia. Assensus tamen dictae conclusionis est fidei diuinæ: quando elicitur immediate ob diuinam reuelationem immediate applicatam assensui minoris, etiam quando assensus est incertus. Quia tunc assensus immediate elicitur ob diuinam reuelationem non innititur assensui incerto reuelationis, adhuc tanquam causalitari seu influxui reuelationis ipsius: tunc enim assensus iste, seu iudicium reuelationis tantum est conditio: sed solum innititur reuelationi diuinæ tanquam motiui formali immediato, cui falsum subesse non potest.

CAPVT XV.

Circa Fidei diuinæ Habitum.

D V B I V M XIV.

An de fide sit esse habitum Fidei à solo Deo infusum.

THEOLOGICI à tempore. Concilij Viennensis sub Clemente V. (in quo opinio admittentiū habitus fidei, spei, & Charitatis à solo Deo in Baptismo infusus, approbata fuit ut probabilior) conueniunt, in homine fidei inesse habitum fidei à solo Deo per se infusum. Quia est maxime conueniens, & suauis Dei providentiæ admodum conforme, ut ad actus supernaturales fidei diuinæ à Deo similis habitus infundatur, quo potentia informata, & adiuta, eos quoad substantiam connaturaliter eliciat. Quæstio itaque num sit de fide, esse habitum fidei à Deo solo infusum?

Est de fide. Quia id in scriptura continetur præsertim 1. Cor. 13. *Nunc autem manent tria hæc Fides, spes, & Charitas.* Et quia id definitur in Trid. sess. 6. c. 7. dum dicitur, *In ipsa iustificatione hæc omnia infusa accipit homo Fidem, spem, & Charitatem.* Quod intelligendum est de habitu, præsertim propter particulam, *infusa*, quæ non conuenit actibus, sed habitibus. Sic Vega l. 7. in Trident. c. 24. Valent. 1. 2. d. 4. q. 1. punct. 4. Suar. l. 6. de grat. c. 3. & 8.

Nō est de fide. Quia id ex traditione aliqua Ecclesiæ non constat, ut patet, neque aliqua definitione. Nam si alicubi, maxime in præfatio Tridentini loco. Ibi autem (ubi tantum est sermo de adulterorum iustificatione) per fidem sufficienter intelligitur actus: nā in adulterorum iustificatione semper actus fidei reperitur. Cui nō obstat particula illa *Infusa*. Quia etiā actus dicitur infundi à Deo ratione auxilij prærequisiti, quod Deus in nobis sine nobis libere operantibus operatur. Ita Medina 1. 2. q. 110. a. 2. Valq. 1. 2. d. 79. c. 1. Montefin. d. 12. q. 1.

Profecto esse habitum fidei à Deo infusum de fide esse minime reor, neque obiectum assensus Theologici puri, nec perfecti: (& multo minus esse habitum fidei per se infusum, id est, qui sua natura nequeat produci nisi à solo Deo.) Vnde negare huiusmodi habitum hæresis non est, imo nec error. Attamen iam existimo temerarium esse, Quia est contra torrentem Theologorum sine firmissimo in oppositum fundamento.

D V B I V M XVI.

An actus Fidei possit potentia Dei absoluta absque concursu habitus fidei infuso elici.

SUPpono, non tantum intellectum, sed etiā habitum infusum fidei esse principium efficiens actus fidei supernaturalis: & ad id habitum à Deo infundi, ut iouet intellectum, & eum ad actum fidei eleuet, qui quidem est supra eius physicas vires. Quia in actu fidei

fidei non tantum est ratio vitalis, & intellectio- nis quæ correspondent intellectui ut principio efficienti; sed etiam in eo est ratio naturalis, quæ debet habitui correspondere, ut principio efficienti supernaturali actui ipsi proportionato; non enim est aliud, cui ratio supernaturalis respondeat, ut principio efficienti. Quærim tamen, an actus fidei diuine de potentia Dei absoluta possit absque concursu habitus infusi esse.

163 Minime potest. Quia actus fidei utpote actus intellectus est vitalis, & immanens, ac proinde essentialiter dependet à suo vitali principio, & intrinseco, seu in ipsa potentia inherente: sed non solum intellectus est principium intrinsecum actus fidei, sed etiam habitus non minus quam intellectus: Ergo actus fidei dependet essentialiter non solum ab intellectu, sed etiam ab habitu ea parte, quæ est principium intrinsecum. Ergo de potentia Dei absoluta nequit elici absque habitu concursu, à quo essentialiter dependet: si- cut neque absque concursu intellectus, quia ab eo dependet essentialiter. Sic Capreol. in 4. dist. 49. question. 4. Sotus question. 1. artic. 4. Ferrar. lib. 2. contra Gent. cap. 54.

169 Potest omnino. Quia habitus infusus fidei tantum concurret ad actus, ut principium efficiens, & non ut vitale principium: verè enim non est tale, cum non sit potentia alicuius vite substantialis: Ergo potest à Deo suppleri, per se ipsum concurrente absque creatio ali- quo tam extrinseco, seu inherente intellectui quod loco habitus concurrat. Quia Deus proculdubio potest se solo efficere quicquid cau- sa quilibet efficiens non vitalis potest, quam- vis illud sit immanens: & ob eandem rationem actus ipsi, & Charitatis possent de potentia Dei absoluta elici à voluntate absque habi- tus infusus ipsi, & Charitatis, Deo ipso sup- plente efficientiā habitui; quamvis suppleri ne- queat, voluntatis efficientiā, quia sit actus vita- les, qui eo ipso esset essentialiter à principio intrinseco vitali dependentes. Ita Paludan. in 4. dist. 49. q. 1. a. 2. Vasq. 1. p. d. 46. Turrian. 2. 2. d. 38. dub. 1. Petr. Hurtad de Mendoza de fide, d. 126.

170 Hanc sententiam defendo. Nam ex eo quod actus fidei sit vitalis solum probatur, quod ne- queat produci absque intellectu, qui est prin- cipium vitale: non autem quod nequeat pro- duci absque habitu quāvis inherente intel- lectui, habitui enim non correspondet pecu- liariter ratio vitalis neque intellectio- nis, sed tantum intellectui tantum correspondet ratio supernaturalis, quæ non exigit principium effi- ciens vitale neque intrinsecum inherens, ut patet. Quod vero tunc, quando Deus sup- plet vices habitus, & concurret, non solum ut causa vniuersalis, sed etiam ut causa quasi par- ticularis, intellectus concurrat ut instrumen- tum eleuatum à Deo, non obstat, ut actus fi- dei sit liber, ac meritorius; quia non obstat, ut etiam tunc intellectus libere à voluntate moueatur.

DUBIUM XVII.

An habitus infusus Fidei sit virtus intel- lectualis?

171 **H**abitus fidei infusus non est proprie, & strictè intellectualis virtus. Quia virtus est dispositio perfecti ad optimum, ut significat Aristot. 1. 7. Physic. tex. 17. At habitus fidei diuine non est dispositio, neque principium ad optimam cognitionem: non enim est ad co- gnitionem euidentem, sed tantum ab obscura. Ergo, &c. Sic Durand. in 3. dist. 23. q. 6. Et indicat Arist. 1. 6. Ethic. dum enumerans vir- tutes intellectuales, nullam fidei gerit men- tionem.

Habitus fidei diuine est proprie, & strictè intellectualis virtus. Quia ad rationem virtu- tis intellectualis sufficit, quod sit habitus in- tellectu ad verum indefectibiliter (id est, sem- per ad verum, & nunquam ad falsum) uti docet Aristot. lib. 6. Ethic. cap. 2. & 3. Habitus au- tem fidei diuine inclinat intellectum ad ve- rum indefectibiliter, siue semper in verum, & nunquam in falsum: quamvis non attingat il- lud cognitione euidenti, sed tantum obscura. Ita Suarez de fide, d. 7. sect. 1. Turria. d. 4. dub. 1. Adam q. 6. dub. 2. Granad. 1. 12. d. 2. Vasq. 1. p. d. 5. cap. 4. Hurtado de Mendoza dub. 55. de fide.

Hoc verius esse reor. Porro Aristoteles ex eo quod enumerans virtutes intellectuales nullam fidei gesserit mentionem, indicat, fidem humanam quam ipse cognouit non esse vir- tutem intellectualem: merito quia est fallibilis & non indicat, fidem diuinam non esse intel- lectualem virtutem. Quomodo enim eam in- ter intellectuales virtutes annumeraret, quam minime cognouit: Præterea Dispositio perfecti ad optimum non definitur ab Aristotele vir- tus: sed tantum portulit illa de robore, & pul- chritudine, de quibus dixit (& verè) esse dispo- sitionem, quibus optimum nempe natura perficitur.

DUBIUM XVIII.

An habitus infusus Fidei amittatur vno vel altero peccato infidelitatis, si quis in aliis positine credat?

174 **N**on amittitur vno, vel alio, imò multis in- fidelitatis actibus habitus fidei infusus, si hæreticus, verbi gratia, non discedat in om- nibus, sed in aliquo, vel in aliquibus posi- tine credat. Quia Catholicus, qui errore cir- ca aliquod obiectum fidei sit hæreticus, eadē facilitate, & firmitate reliqua credit, quæ illa ante hæresim credebatur: Ergo credit eodem ha- bitu fidei; ab habitu enim facilitas ac firmitas illa desumitur. Sic Durand. in 3. dist. 23. quest. 9. Gloss. ad c. Firmiter de summa Trinit.

Amittitur quidem vel vnicò infidelitatis peccato. Quia id Tridentinum sess. 6. capit. 15. asserit.

Amittitur quidem. asserit dum ait in fidelitate fidem amitti. Nominem enim fidei intelligitur habitus infusus fidei: & nomine infidelitatis illud peccatum hæresis, quo quis discedit Deo in aliquo, quâdis in aliis positivè credat: est enim vera & absoluta infidelitas. Ita omnes Theologi præter Durandum, teste Gaspare Hurtado de fide d. 5. diff. 8.

¹⁷⁶ *Longe hæc probabilior sententia.* Longe hoc probabilius. Concedo enim, Catholicum, qui errore circa aliquod obiectum fidei sit hæreticus, si reliqua credat ob divinum testimonium, eadem firmitate ac antea credere. Hæc autem firmitas non provenit actui fidei ex habitu infuso, quia ex hoc non credit quovis esse infidelis desinat: sed provenit ex divino testimonio, ob quod credit, quia ei falsitas omnino repugnat. Item fateor credere illum ferè eadem facilitate, ac antea, si eam antè hæresim habuit. Hæc tamen facilitas non provenit ex habitu infuso: sed tantum acquisito actibus supernaturalibus fidei: ex quo etiam provenit firmitas: non sumpta proinde fallibilitate, quia hæc provenit ex divino testimonio: sed sumpta pro immobilitate, qua habens habitum acquisitum credit: siue habitus iste acquisitus sit naturalis, quoad substantiam, ut nonnullis placet: siue supernaturalis, vii ego existimo, qui quidem quamvis supernaturalis non concurrat ad actum substantiam, sed ad eorum facilitatem: & est diuina speciei ab infuso, eoque imperfectior: imo & imperfectior ipsis actibus supernaturalibus; quia ab ipsis efficienter, ut à causis principalibus æquiuocis, producit.

DVBIVM XIX.

An possit quis certo evidenter cognoscere, se Fidei divinæ actum habere?

¹⁷⁷ *Potest plane.* Potest quidem. Quia nihil possumus magis evidenter experiri, quam nostri intellectus actum: actus autem fidei divinæ est intellectus nostri actus. Ergo potest quis certo cognoscere, se fidei actum habere. Sic Bonaventura in 4. dist. 23. dub. 4. Vega l. 9. in Trident. cap. 37. Favet. D. August. lib. 13. de Trinit. cap. 1. dum ait, *Vide, me credere, si credo.* Et iterum *Fidem, quando inest nobis, videmus in nobis.*

¹⁷⁸ *Non potest.* Minimè potest. Quia actus fidei divinæ est assensus elicitus ob revelationem divinam verè, & re ipsa factam, & non tantum apparentem: Fidelis autem quamvis evidenter cognoscit, se credere ob revelationem divinam: non autem cognoscit evidenter se ob revelationem divinam credere verè & re ipsa factam: quia non habet evidentiam illius: Ergo non cognoscit evidenter se divinæ fidei actum habere. Ita Valent. lib. 2. d. 8. question. 4. punct. 4. Paragraph. 6. Coninch. de fide disp. 14. dub. 14.

¹⁷⁹ *Cum his opinor.* Cum his opinor. Nam D. Augustinus solummodo asserit, & ratio primæ sententiæ tantummodo probat fidelem evidenter posse cognoscere, se credere ob revelationem divinam non tamen evidenter cognoscit, se credere

ob revelationem divinam verè, & re ipsa factam, ut fert nostræ sententiæ fundamentum.

DVBIVM XX.

An fidelis certo cognoscat actum Fidei divinæ se actum Fidei habere?

¹⁸⁰ *Cognoscit quidem.* Cognoscit quidem. Quia fidelis credit certitudine fidei divinæ Deum esse unum & trinum: Ergo eadem certitudine credit actum, quo id sic credit esse ob revelationem divinam. Nam si fide divina non crederet, eum actum esse ob divinam revelationem, postea formare, an fidei divinæ esset, & consequenter an obiectum illius esset verum. Sic Scotus in 3. dist. 23. Caiet. & Medina l. 2. question. 12. a. 5. Bannes l. 2. question. 6. artic. 1. Et indicare videtur Paulus 2. Corinth. ultim. dum ait, *Post mei ipsos ventate: si estis in fide, ipsi vos probate.*

¹⁸¹ *Non cognoscit.* Quia non est revelatum à Deo, me credere fidei divinæ, seu me actum fidei divinæ habere: Ergo non possum fidei divinæ certus esse, me divinæ fidei actum habere: cum non possum fidei divinæ credere nisi id, quod Deus revelavit. Ita Valent. l. 2. dub. 8. question. 4. punct. 4. Paragraph. 6. Coninch. de fide, d. 14. dub. 14. Torrian. l. 2. disp. 41. dub. 5. Becan. de fide, cap. 11. q. 5. Adamus de fide, q. 6. dub. 5.

¹⁸² Hanc eligo sententiam existimans, Paulum non esse locutum de probatione infallibili fidei divinæ: sed tantum de probatione, quæ inducit prudentem, ac moralem certitudinem. Et quidem ad primæ sententiæ fundamentum fateor fidelem posse physicè formidare, & dubitare, an actus divinæ fidei quos elicit, fidei divinæ sint: & an obiectum eorum sit verum non tamen id posse licitè & absque peccato posse defendere, supposita prudente revelationis divinæ propositione. Sed sufficit de questionibus, quæ magis ad Scholas, quam ad tribunal conscientie spectare non abnego.

CAPVT XVI.

Circa Ecclesiæ propositionem, quo Fidei obiectum indiget.

¹⁸³ *Propono.* Propono, Ecclesiam post Christi Domini aduentum sic definitur. *Est congregatio fidelium, seu eorum qui fidem Dei sub speciali Sacramento signum, & sub eodem capite profitentur.* cap. Ecclesiæ, dist. 1. cap. Firmiter, de summa Trinit. & fide Cathol. Certe Cathecumeni etsi fidem firmatam habeant, non tamen sunt propriè membra. Quia non profitentur fidem sub speciali Sacramento signum: ideo sint ad meritum Ecclesiæ membra;

bra merentur enim salutem sicuti si in Ecclesia residerent. Hæretici autem sunt intra Ecclesiam, quatenus sub speciali Sacramentorum signo fidem aliquando professi sunt & ratione illius professionis Ecclesia potest, illos ponere, ac coercere. Sunt extra Ecclesiam, quia reiciunt fidem, in qua reliqui fideles conveniunt: tum quia Ecclesia illos à se ut membra arida, & reliquo corpori exitialia reiecit. Peccatores vero ad Ecclesiam pertinent, & illius sunt membra iuxta illud *Mat. 13. ubi Ecclesia comparatur sagene missæ in mare ex omni genere piscium congreganti, bonoque ac malos continenti.* Demum excommunicati ad Ecclesiam spectant, & illius membra sunt, tum quia esse possunt membra viva, & Christo Domino invisibiliter unita per charitatem, si contriti existant. tum quia fidem non deserunt, sed solum à participatione communi orationis, ac suffragiorum Ecclesiæ excluduntur. Proprietates Ecclesiæ ad numerum septenarium reducuntur, ut ex omnium Catholicorum doctrina constat. Est etenim *Vna, Sancta, Catholica, Apostolica, Visibilis*, ab Spiritu Sancto gubernata, & extra quam salus esse non potest. De fide autem est, solum congregationem Romano Pontifici pro tempore existendi obedientem veram Ecclesiam esse, omnesque præfatas habere proprietates. Est enim *Vna*, quia ab vno Christo Deo & homine, & sub capite, & in vnum finem nempe gloriam, & sub certis mediis, præceptis, Sacramentis, ac Sacrificiis est instituta. *Sancta*, quia plures Sanctos continet, & quia Sanctos efficit, & quia ad salutem habent Sacramenta ac media Sanctissima, *Catholica*, quia per omne tempus idem docet, & docebit. *Apostolica*, quia doctrinam Apostolorum sequitur, etiam si typis mandata non sit. *Visibilis*, quia visibiliter apparet, esse congregationem, & quia sub visibilibus Sacramentis, ac cultu visibili est instituta. Habet Spiritus Sancti assistentiam & protectionem, quod colligitur non leviter ex eo, quod semper eadem perseverat, nec vento doctrinæ circumfertur. Ex quibus concluditur esse vnicam salutis viam. Quæ quidem omnia sætis hæreticorum convenire non possunt, sed solum Ecclesiæ Romanæ, ut expendenti facile patebit, & latè ac erudite prosequitur Valentia 2.2. dub. 1. question. 1. punct. 6. §. 20. & seq.

184
In Ecclesia
regula infallibilis
veritatis
datur.
Profecto in Ecclesia regula infallibilis veritatis datur, quæ doctrinam credendam fidelibus proponat, sedet quæ fidei controuersias. Porro hæc regula infallibilis in nullo alio nisi in Romano Pontifice resideret. Quia eum in aliquo residere debeat, nullus apparet, qui sit, nisi Petri successor, nec enim aliud dictum est, nisi Petro, ac eius successoribus, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Ego rogabo pro te, ut non deficiat fides tua. Item Pater meus.* Ergo ex Christi autoritate successor Petri auctoritatem habet pascendi fideles omnes infallibili doctrina tum ad fidem, tum ad mores pertinente.

185
Nullus Pontifex
reputatus potest
in rebus fidei proponendis
errare. Quia cum Pontifex veritatem ali-

quam fidelibus credendam proponit, ipsi fideles ei assentire tenentur: alias non haberet Pontifex auctoritatem efficacem regendi Ecclesiam, sed Ecclesia obligari non potest falsæ propositioni assensum exhibere, alias enim posset tota Ecclesia errare, quod est contra diuinam prouidentiam, ac Christi Domini promissionem dicentis, Spiritum veritatis semper in Ecclesia mensurum. Ergo nequit à Pontifice summo falsum pro vero proponi. Confessio est ab omnibus Catholicis recepta cum D. Tho. 2. 2. q. 1. a. 10. Vuald. 4.2. Doctr. amique fidei, c. 47. & 48. Turrecr. 1.2. sum. à c. 107. usque ad 112. Cano de locis, l. 6. a. c. 3. ad Valent. 2.2. d. 1. q. 1. pun. 7. Bannes 2.2. q. 1. a. 10. dub. 2. concl. 4.

quit in rebus
fidei
proponendis.

D V B I V M XXI.

An de fide sit Pontificem errare non
posse in Sanctorum canoniza-
tione?

Certum est apud omnes, Pontificem vel ex malitia, vel ex ignorantia errare posse in sententia aliqua ferenda circa res gestas. Quia potest innocentem condemnare, & reum absolueret. Deinde errare posse secundum prudentiam in multiplicandis legibus circa res agendas, quæ non ita Ecclesiæ conuenientes sunt. Ex quo sæpe oritur mutare, vel abrogare Pontificem, quæ eius prædecessores statuerunt. Nunquam tamen dicendum est, in speciali casu errare. Quia esset temerarius, qui id dicere auderet: cum præsumptio semper debet esse pro tanto Legislatore. Denique certum de fide esse credo, non posse Pontificem aliquid ab vniuersali Ecclesia obseruandum statuere, quod legi diuinæ vel naturali sit contrarium. Quia de fide est, Pontificem errare non posse in quibus pascendis: sed oves non solum doctrina fidei, sed morum institutis pascuntur: ergo de fide est, in his institutis errare non posse. Legendus Bannes 2.2. q. 1. a. 10. concl. 4. & concl. 2. ad 3. Controuersum vero est, an Pontificem errare non posse in canonizatione Sanctorum de fide sit.

186
Nonnulla
certa præ-
missa.

De fide non est. Quia Sanctorum canonizatio fit ex testimonio habito de Sanctitate, & miraculis eorumdem: At hoc testimonium est cum humanum sit fallax esse potest: Ergo de fide non est Pontificem non posse aberrare. Et quia si fide diuina credere teneremur canonizatum in superis esse, fide diuina credere teneremur, illa miracula, & Sanctitatem, quæ motus fuit Pontifex ad canonizationem, vera esset. At hoc est impossibile, quia impossibile est, fide diuina credere veritatem, quæ reuelata non sit. Sed miracula, ac Sanctitas canonizati illius, imo status illius in cælo nullibi reuelata sunt: Ergo. Sic D. Tho. quodlib. 9. a. 11. D. Antonin. p. 3. tit. 12. c. 8. Caiet. Opusc. de indulg. ad Iulii. capit. 8. Cano libr. 5. de locis, cap. 5. Bannes 2.2. q. 1. articulo. dub. 7. concl. 2. Adiciunt tamen ita certum esse, Pontificem errare non posse circa diuorum canonizationem, ut temerarium sit, & scandalosum.

187
De fide non
est.

TOBAR
MOR.
VI. VII.
IV.

26 Theologiæ Moralis Liber XLVII.

sum, hæresimque sapiens affirmare, Pontificem errare posse.

188
Est de fide.

De fide est. Quia (vt supposui) de fide est, Pontificem errare non posse in legibus vniuersalem Ecclesiam spectantibus: non enim potest aliquid statuere contrarium legi diuinæ, & naturalis: sed si errare posset in Diuorum canonizatione statueret legem diuinæ, ac naturali legi contrariam: Ergo de fide est, in iis errare non posse. Minorem probō. Quia Pontifex Sanctum canonizans, obligat fideles omnes assentiri, illum in cælis commemorari, & tanquam Dei amicum cultu affici: si autem adesset error, iam fideles falsitati assentiri obligarentur & veneratione indignum venerari: quod est legi diuinæ ac naturali contrarium. Ita Valenr. 2. 2. d. 1. qu. 1. pun. 7. quæstion. 6. §. 40. Palao tom. 1. tr. 4. d. 1. pun. 5. §. 4.

189

Hanc sententiam probabiliorem esse reor.

Probabiliorem hanc sententiam esse non dubito. Pontifex enim non solum ex testimonio humano ad gerendam canonizationem monetur, sed ex speciali instinctu & assistentia Spiritus Sancti, ratione cuius eius declaratio firma, & infallibilis existit. Et quidem credenda à nobis est Diui canonizati Sanctitas fide diuina, non tamen miracula allegata. Quia à miraculis canonizatio non pendet necessario; vera enim esse potest illius Sanctitas & in superis assistentia, quin miracula allegata vera extiterint.

D V B I V M XXII.

An beatificatio distinguitur à Canonizatione eo quod canonizatio obligat totam Ecclesiam, vt canonizatum veneretur: beatificatio verò totam Ecclesiam non obligat?

190
Quid beatificatio.

PRæmitto, beatificationem esse quamdam facultatem concessam alicui speciali Prouincia, vel Ecclesiæ vel Religioni, vt aliquem tanquam Sanctum, & in superis existentem colat. Sed quia colere potest multiplici cultu, scilicet Missæ Sacrificio, orationibus, processionibus, publicis votis inuocatione illius, & Imaginis gestatione: Pontifex beatificando illū simul etiā determinare potest, quoniam sit cultu venerandus. Quæstio autem qua ratione beatificatio à canonizatione distinguitur?

191
Distinguitur à canonizatione.

Distinguitur beatificatio à canonizatione. Quia canonizatio obligat totam Ecclesiam, vt canonizatum veneretur: beatificatio verò non obligat totam Ecclesiam: imo neque Prouinciam, pro qua beatificatio conceditur, vt beatificatum veneretur; sed solummodo eius venerationem permittit. Sic nonnulli, quos, presso nomine, memorat Ferdinand. de Castro Palao tom. 1. tract. 4. dub. 1. punct. 5. Parag. 4.

192
Non distinguitur in eo.

Non ex eo distinguitur beatificatio à canonizatione, sed eo quod ea canonizatio est facultas concessa non alicui Prouinciæ speciali, sed vniuersali Ecclesiæ, aliquem vt Sanctum venerandi, beatificatio autem est facultas quedam concessa alicui Prouinciæ, Ecclesiæ, vel

Religioni speciali, vt aliquem tanquam Sanctum colat: & cōsequenter est facultas venerandi eum eo cultu, quo solent Diui canonizati veneratione affici. Ita Palao citatus & Doctores communiter.

Profecto primæ sententiæ distinctionem nullatenus subsistere posse reor. Quia de ratione canonizationis non est, obligare totam Ecclesiam, vt canonizatum veneretur: nā si ad hoc obligaret, obligaret quidē ad aliquē cultū à tota exhibendum Ecclesiæ: ac proinde vt tota Ecclesia vel Missam, vel preces, vel processionem aliquam in eius honorē exereret: quod non fit specialiter de omnibus Sanctis. Ergo solum ex vi canonizationis facultas canonizatum venerandi: præceptum autem alicuius venerationis non fertur quoad exercitium, sed ad summum quoad speciem: hoc est, si circa Sanctum illum aliquam actionem exercere debeas, ea cultus, & venerationis sit. Quare tam canonizatio, quam beatificatio est facultas Sanctum publico ritu solemniter venerandi: non tamen videtur esse præceptum de illius expressa, seu quoad exercitium veneratione.

D V B I V M XXIII.

An Pontifex possit in beatificatione Sanctorum errare?

ERRare potest, in beatificatione, etiam si in canonizatione (vt vidimus) errare nequeat. Quia ex hoc errore non sequitur, vniuersalem Ecclesiam errare: siquidem non proponitur Sanctus ille vniuersali Ecclesiæ colendus. Sic non infirmæ notæ in manuscripto Theologus.

Minime errare potest, & scandalosum, temerariumque erit affirmare, in beatificatione Sanctorum Pontificem posse errorem admittere. Quia abique fundamento vilo, & contra rectam motum institutionem dictabitur. Ita Doctores communiter. Lege Castrum Palao tom. 1. tr. 4. d. 1. punct. 5. §. 4. numer. 3. & 4.

Existimo, nullum Catholicum posse contrarium defendere. Vnde proculdubio doctus ille id non asseruit, sed pro ratione dubitandi apposuit. Idcirco crediderim, eadem certitudine tenendum, Pontificem errare non posse in beatificatione Sanctorum, ac in canonizatione. Quia Doctores loquentes de canonizatione & affirmantes Pontificem errare non posse, nihil de beatificatione scripsere. Ergo signum est, sub canonizatione voluisse beatificationem comprehendere. Porro Pontifex concedens in beatificatione, vt aliquod Missæ Sacrificium in Diui beatificati honorem celebretur, toti Ecclesiæ eum venerandum proponit: nomine enim totius Ecclesiæ Sacrificium offertur, ipsaque tota Ecclesia medio illo Ministro & Sacrificio ab illo oblato Sanctum illum veneratur: sed in his quæ pertinent ad vniuersalis Ecclesiæ cultum Pontifex errare non potest: Ergo. Abnego itaque

non sequi vniuersalem Ecclesiam errare, si
erret Pontifex in beatificatione. Nam licet à
Pontifice non proponatur venerandus per
vniuersalis Ecclesiae Ministros, proponitur
tamen venerandus ab vniuersali Ecclesia
per speciales aliquos Ministros, & hoc suffi-
cit, vt Ecclesia ipsa errare dicatur.

D V B I V M XXIV.

*An cum conceditur Religioni cuidam San-
ctum beatificatum rita in beatificatio-
ne praescripto venerari die, quo è vi-
ta discessit: possint Clerici secula-
res Sacrificium in illius honorem of-
ferre?*

197
Quaestio
Iam.
C Onceditur (ex.gr.) Religiosis nostrae So-
cietatis venerari D Ludouicum Gonza-
ga, vel D. Franciscum Borgia (quos Ponti-
fex beatificationis honore donauit) Sacrifi-
cio Missae, & Horis Canonici die, quo è
vita discessit: poterunt & Clerici seculares
processionem gerere solemnem Sacrificium-
que in eius honorem offerre siue in sua Eccle-
sia, siue in nostris, siue ipso die, quo è vita re-
cessit, siue alio?

198
Minime
poterunt.
Minime poterunt. Quia nemini licet abs-
que Sedis Apostolicæ autoritate aliquem ho-
nore publico venerari. cap. 1. de reli-
quis & venerat. Sancti. Sed Apostolica
Sedes solum Societatis I E S V Religio-
sis hos Dinos venerari concessit: Er-
go nulli alij licebit eos venerari Sic
Ludovic. Torres 2. 2. disp. 17. dubio
octauo.

199
Poterunt
quidem.
Poterunt quidem. Quia vna Missa in vno
loco eiusdem valoris est, & æstimationis, ac
plures Missae pluribus in locis celebratae: Ergo
Sedes Apostolica concedens, vt in honorem
alicuius Diui Missa aliqua celebretur, simul
declarat dignum esse, in cuius honorem om-
nes dici possent. Sed hac declaratione facta,
tollitur prohibitio relata in cap. 1. de relig. &
vener. Sancti. in quo cauetur, neminem esse
venerandum sine Sedis Apostolicæ autori-
tate. Nam cum hunc Sanctum ex tua deuotio-
ne veneris, id sedis Apostolicæ autori-
tate geris, quæ indicauit, dignum cum esse illa
veneratione. Ita doctissimi, quos consului, Ma-
gistri: Sed vt huic sententiæ adhæream sufficit
mihi P. Ferdinandum de Castro eam defen-
dere 10. de fide tr. 4. di. pun. 5. §. 5. n. 5.

200
Hoc longe
probat.
Hoc longe probat. Pro-
fecto longe pius, & probabilius esse
crediderim, posse quemlibet Sacerdotem Mis-
sam votiuam dicere & votiuum officium re-
citare in honorem beatificati Diui pro quo
Sedes Apostolica concessit alicui speciali Re-
ligioni, vel Prouincia Missam, & officium pro-
prium aliquo die celebrare. Id ostendo exem-
plo cuiuslibet canonizati Diui, in cuius hono-
rem omnes conueniunt, posse vbilibet & quo-
libet die quemlibet Sacerdotem Missam di-
cere, non quidem propriam, forte enim nec
pro vno die illi est assignata, sed votiuam,
iuxta Missae votiuæ regulas, eo quod à Sede
Apostolica dignus est iudicatus, cui is honor
Esobar, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.

exhibeatur: sed etiam in Sancto beatificato si-
mile iudicium fecit, cum Missam in ipsius ho-
norem dicere aliquibus personis permisit. Er-
go. Neque obstat, si dicas verum esse, Romanam
Ecclesiam concedentem, vt in honorem alicuius
Diui Missa celebretur, simul declarare, di-
gnum esse, vt ab omnibus Sacerdotibus illo
cultu venerari valeat: inde non inferri, pos-
se omnes Sacerdotes illum venerari, non quia
beatificatus dignus non sit, sed quia ipsi sunt
impediti. Non inquam, obstat: quia nemini
publicum religiosum cultum ex deuotione ali-
cui exhibendum impeditur, nisi quia is, cui est
exhibendus, non iudicatur à Sede Apostolica
dignus illo. Quod constat aperte ex his quæ
dicit Alexander III. in cap. 1. de relig. & ve-
nerat. Sancti. Vbi occasione aliquorum, qui
homuncionem quemdam in potatione, &
ebrietate occisum venerabantur tanquam
Mariyrem, subiungit: *Ilum ergo non præs-
umatis de cetero colere, cum etiam si per eum
miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro
Sancto absque autoritate Romana Ecclesie ve-
nerari.* Ergo solum ad venerationem exhiben-
dam requirit Alexander, vt prius Romana
Ecclesia illum pro Sancto exponat: Sed eo
ipso quod concedit Romana Ecclesia, Mis-
sam in honorem ipsius celebrari, illum pro
Sancto venerari: siquidem exhibet illi su-
preum cultum, quem potest exhibere: Er-
go hac concessione facta, quilibet poterit eo-
dem cultu Sanctum beatificatum pro deuotio-
ne venerari.

D V B I V M XXV

*An Pontifex secundum leges prudentiæ possit in
Religionum approbatione errare?*

201
C Vm Pontifex Religionem aliquam vitæ ap-
probat institutum sub voto Paupertatis, Cas-
titalis, & Obedientiæ tanquam aptissimum
& Evangelio admodum conforme ad salutem
consequendam. Hoc autem institutum conti-
net finem aliquem ad diuinam gloriam, & sa-
lutem æternam pertinentem: & media aliqua,
quibus hic finis valeat obtineri. Porro fide ef-
fuso affirmo, non posse Pontificem in approba-
tione huius finis, & mediortum, quæ sibi pro-
ponuntur, errare: ita vt approbet (quam con-
sentaneum Evangelicæ perfectioni, quod verè
consentaneum non sit. Valent. 2. 2. di. 1. pun. 7.
§. 41. Et colligitur ex Concil. Constant. sess. 8.
vbi damnatur error Viclephi asserentis im-
pudentissimè omnes Religiones indifferenter
esse à diabolo introductas: cui errori non leue
patrocinium esset, si Pontifex posset aliquam
Religionem contrariam Euangelicæ perfe-
ctioni approbare vt conuenientem. De fide
igitur est, Pontificem, quatenus talis est erra-
re non posse in iis, quæ ad fidem, ac mores vni-
uersalis Ecclesie pertinent: non enim potest
vniuersalem Ecclesiam aliquod falsum doce-
re: alias non esset in Ecclesia promissus spiri-
tus veritatis: At si Pontifex approbans aliquod
Religiosum institutum tanquam Euangelicæ perfe-
ctioni conueniens, approbaret quod re vera co-
ueniens non esset, sed potius contrariū: errore per-
nicioso

TOBAR
E Mor.
VI. VII.
IV

nicioſo Eccleſiam obtruderet: Ergo id fieri nullatenus poteſt. Quare in er Catholicos ſolum eſſe poteſt difficultas, num ſecundum leges prudentiæ Pontifex poſſit errare aliquam Religionem approbando, cuius inſtitutum licet malum non ſit neque perfectioni Evangelicæ contrarium: eſt tamen minus cõueniens Eccleſiæ, vel quia nimis durũ, vel laxum ſit, vel quia ex illo ſequitur confuſio aliqua in Eccleſia, & feruoris ſpiritualis in aliis Religionibus imminutio.

²⁰² Poteſt ſecundum prudentiam Pontifex in Religionis alius approbatione errare. Quia Innocent. III. in *c. ult. de Religioſis*, & Gregorius X. in *c. eodem tit. in 6. prohibent ſtrictius nouarum Religionum inſtitutionem, ne nimia Religionum diuerſitas grauem in Eccleſia Dei confuſionem inducat. Sentit ergo Pontifices, tunc temporis conueniens non eſſe nouã Religionem inſtituere. Et quia negari nõ poteſt, poſſe Pontificem leges rerum agendarum, & quæ neceſſariæ non ſunt ad ſalutem, multiplicare, vt earum multiplicatio rectæ Eccleſiæ gubernationi ſit inconueniens: Ergo ſimiliter poteſt Pontifices ita multiplicare, vt earum multiplicatio confuſionem inducat, ac Eccleſiæ regimini præiudicet. Sic Bannes 2. 2. qu. 1. art. 10.*

²⁰³ Minimè vel in hac parte poteſt Pontifex errare. Quia ſi Pontifex Religionem admittit quam ſpectatis omnibus circumſtantiis debet reicere: Eccleſiam obligat ad rem aliquã, quæ non in eius adificationem, ſed potius in deſtructionem credit: ſi quidem obligat Eccleſiam, ne Religionem illam reiciat, ſed potius accipiat, & Religioſos illius ſecum habitare permittat: quæ Religio, vt ſupponitur, ſpectatis omnibus circumſtantiis, minus ſibi conueniens eſt, quam eſſet illius carentia: ſed Pontifici data non eſt poteſtas obligandi Eccleſiam in iis, quæ ipſi nociua ſunt: Ergo non poteſt Pontifex approbare Eccleſiæ vniuerſali Religionem nociuam ex quacumque parte nocuumentum proueniat. Ita Valentia, citatur.

²⁰⁴ Ego quidem exiſtimo dicendum, nunquam præſumendum eſſe Pontificem in cuiusvis Religionis approbatione minus caute, & prudenter ſe geſſiſſe. Quia eſſet non levis iniuria irrogati ſummo Præſuli, & contra debitam reuerentiam, ac ſubordinationem, quam debent fideles ſuo ſupremo exhibere paſtori. De facto tamen & in re ipſa minus caute ac prudenter procedere aliquando poteſt: non quidem approbando Religionem, quæ re vera ex ſe ſit inconueniens: ſed quæ ex adiunctis circumſtantiis minus conueniat. Neque aliud probant Bannes argumenta, quibus ratio Valentia non obſtat. Corcedo enim, Pontifici datam non eſſe poteſtatem obligandi Eccleſiam ad ea, quæ ipſi abſolute nociua ſunt, & in illius deſtructionem. Alias pluries legum obligatio ceſſaret, neque firmi eſſe in illarum executione poſſemus. Mecum P. Caſtro Palao 10. 1. tr. 4. de fide, d. 1. punct. 5. §. 6. n. 4.

DVBIVM XXVI.

An Concilium generale ſumptum pro omnibus Patribus Concilij, in rebus Fidei definiendis, ante Pontificis confirmationem ſit inſallibilis veritatis?

²⁰⁵ Eſt quidem. Quia Concilium generale auctoritate Pontificia coactum repræſentat totam Eccleſiam & maxime ſi inibi adſint ſedis Apoſtolice legati, vt docuit Martinus V. in fine Concilij Conſtantiens. Sed Eccleſia vniuerſalis errare non poteſt, alias aduerſus Eccleſiam portæ inferi præualerent: Ergo Concilium etiam vt diſtinctum à Pontifice eſt inſallibilis veritatis, ſi pro omnibus Patribus Concilij ſumatur: ſecus ſi pro maiori, parte congregatorum. Sic Melchior Cano l. 5. de locis, c. 5. Bannes 2. 2. q. 1. a. 10. dub. 4. concl. 2. & ad 1. argum. circa finem.

Ante confirmationem Pontificis nullum Concilium quantumvis generale pro omnibusque Patribus congregatis ſumptum eſt inſallibilis veritatis. Quia nemini niſi Petro, & eius ſucceſſoribus conceſſa eſt ſpiritus diuini aſſiſtentia, ne in rebus fidei errare poſſit. Sed concilium quantumvis congregatum ſit Pontificis auctoritate non eſt Petri ſucceſſor, ſed ſolum Pontifex: Ergo Concilium vt diſtinctum à Pontifice non eſt inſallibilis veritatis. Profecto omnia Concilia, quæ in Eccleſia habent auctoritatem, à Sede Apoſtolica ſunt approbata, vt conſtat, ex c. Significati, de elect. ubi Paſchalis Pontifex ait: Omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ auctoritatem facta ſunt, & robur acceperunt. & in cap. Concilia, diſt. 17. inquit Symmachus: Quod quia non habent præſentationem, (id eſt Pontificis auctoritatem) valentiam perdidit. Ideoque Concilia hanc confirmationem expoſtulant, vt videri poteſt ex his quæ reſert Turrecr. libr. 3. cap. 34. & conſtat ex Tridentino ſeſ. vltim. in decreto de ſine Concilij ibi enim decernitur, petendam eſſe per legatos à Sede Apoſtolica confirmationem. Sentiant ergo Concilia, abſque hac approbatione, & confirmatione ſtrictius, & inſallibiliter veritatem non poſſe edocere. Ita Valent. 2. 2. dub. 1. quæſt. 1. punct. 7. Paragra. b. 45. Palao rom. 1. r. 4. de fide, dub. 1. punct. 5. §. 7. numer. 4. & alij communiter.

Ego quidem hanc ſententiam indubitatam eſſe exiſtimo. Cum videam, à Concilio generali, quantumvis legitime congregato dari ad Romanam Sedem appellationem: Sed à prima & inſallibili regenda veritatis non poteſt appellatio dari, vt conſtat de ſe conſtat: Ergo Concilium, ſecluſa Pontificis confirmatione, non eſt prima regula, inſallibilisque veritatis. Maior propositio, in qua eſt difficultas, deciditur à Bonifacio VIII. Extrauag. Vnam Sanctam, de maioris. & obediens. inter communes & latè, ac eruditè probat Turrecr. l. 3. ſum. c. 47. & D. Tho. de panit. q. 10. art. 4. ad 13. Addiderim, aliqua eſſe Concilia generalia auctoritate Pontificis approbata, non tamen confirmata.

Secio II. De Fide, Dubia. 29

confirmata, in quibus aliqui errores inueniuntur: Ergo Concilium à Sede Apostolica non confirmatum in fallibilis veritatis non est. Antecedens probatum ex Concilio Ephesino II. quod fuit à Leone I. inditum, non tamen confirmatum, quod errores Diocori & Eueychetis admisit, vt tradit idem Leo Epist. 12. 13. 21. & sequent. Tū ex Concilio Basiliensi sub Eugenio IV. cuius defectus expendit Torrecrem. lib. 3. de Eccles. capit. 100. & Caiet. tract. de authorit. Pontif. capit. 8.

CAPVT XVII.

Circa Fidei subiectum.

DVBIVM XXVIII.

An primus parens in statu innocentie habuerit Fidem diuinam?

²⁰⁸ **N** Adamo ante lapsum non fuit actus fidei diuinæ, sed notitia quædam excellentior, media quidem inter fidem, & visionem beatificam. Quia actus fidei diuinæ est cognitio obscura, quæ in Adamo saltem in eo excellentissimo innocentie statu erat indecens. Sic Magist. in 2. dist. 23. Hugo de Sancto Vi. l. de Sacram. p. 6. c. 14. Alen. in summ. de virtut. Gandau. quodlib. 7. question. 14.

²⁰⁹ **I**n Adamo ante lapsum fuit Fidei diuinæ actus. Quia Adam etiam in statu innocentie absque dubio habuit mysterij Trinitatis, ac Dei glorificationis cognitionem: At non cognitionem fidei Angelicæ; non enim est verisimile, id accepisse ab Angelis; neque cognitionem euidentem, quia non intuitiuam, vt patet. neque abstractiuam, nullus namque erat effectus per se Trinitatis, vt Trinitas est, ex quo id deducere posset; neque erat aliquis Dei effectus glorificationis, ex quo id posset colligere: Ergo id cognouit ex reuelatione Dei; ac proinde habuit fidei diuinæ actum, qui non incongruebat Adamo adhuc in statu felici. Quia in eo quamuis felici erat purus viator. Ita Theologi communiter edocent, teste Gaspare Hurtado de fide, d. 7. diff. 1.

²¹⁰ **H**oc longe probabilius esse non dubito. Quod quidem deduco ex Paulo ad Hebr. 11. Sine fide (ait) impossibile est, placere Deo, & accedentem ad Deum oportet credere. Adamus autem in statu innocentie etiam placuit Deo, & ad eum accessit. Ergo actum fidei diuinæ gessit. Quod fuit satis congruum, quia est conuenientissima dispositio ad Sanctificationem, seu accessum ad Deum. Quod autem Adamus in eo statu fuisset Sanctus, satis indicatur Sap. 2. ibi: Deus creauit hominem inextremabilem, & ad imaginem similitudinis sue fecit illum. Et Ecclesiast. 1. Deus fecit hominem rectum. Et supponitur in Concilio Trident. sess. 5. de peccato orig. can. 1. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

dum dicitur: Ad m per transgressionem mandati, statim Sanctitatem, & iustitiam, in qua constitutus fuerat, amississe. Cæterum circa obiecta, quæ Adam in statu innocentie credidit, conueniunt Theologi credidisse explicite omnia mysteria ad Diuinitatem, & etiam ad Sanctificationem, & beatitudinem spectantia, quæ nos credimus. Sub lite autem est, num Incarnationis mysterium explicite crediderit. Lessius partem negatiuam tuetur de predest. Christi, sect. 2. n. 26. At Suar. 3. p. q. 1. a. 3. Valq. 3. p. d. 1. c. 13. Coninch d. 17. partem affirmatiuam tradunt. Quorum menti subscribo. Quia iudicio fuisse maxime congruum, tantum mysterium Parenti primo in eo statu reuelari, vt ex tunc tantum miserationis diuinæ portentum veneretur. Nihilominus ei non fuisse reuelatam futuram Incarnationis occasionem nempe ipsius peccatum, ne ipsi in eo adeo felici statu nimia tristitia immitteretur.

DVBIVM XXIX.

An Angeli in statu viæ habuerint Fidem diuinam?

Certum est ex Doctorum consensu Angelos prius fuisse viatores, postmodum verò ex illis alios beatitudine donatos fuisse, alios addictos damnationi. Hoc supposito, quæserim, num Angeli in statu viatorum fidei diuinæ actum habuerint.

²¹² **N**on habuere in statu viæ fidei actum adhuc circa mysteria supernaturalia: sed horum tantum euidentem cognitionem habuerunt. Quia Angeli habuerunt euidentiam reuelationis Dei circa supernaturalia mysteria: ex reuelatione autem euidenter constante inferitur euidentis rei reuelatæ cognitio medio illo syllogismo: Quidquid Deus dicit est verum, &c. Sic Durand. in 3. dist. 23. q. 9.

²¹³ **H**abuere quidem in statu viæ fidei diuinæ actum. Quia Angeli in eo statu habuerunt cognitionem supernaturalem Mysterij Trinitatis, & Dei glorificationis, non quidem euidentem: Ergo cognitionem fidei diuinæ. Ita D. Tho. 2. 2. q. 5. art. 1. Torrian. 2. 2. d. 4. 1. Aub. 2. Coninch de fide d. 17. n. 16. Petr. Hurtado de Mendoza d. 59. sect. 1.

²¹⁴ **H**uic Theologorum sententiæ communi adhæreo, adiiciens, Angelos in primo sui creationis instanti huiusmodi fidei actum gessisse, vt aduertit D. Tho. & Theologi communiter. Quia in eo instanti potuere cum actum elicere: & in eodem fuere in Sanctitate creati (vt Turrianus affirmat) & gratia, quæ adultis aut quasi adultis nõ cõferretur extra Sacramentum absque Charitatis actu, ad quem necessarius illis fuit fidei diuinæ actus. Quod si in primo instanti fuere creati in gratia & Sanctitate, etiam in eo fuit illis infusus fidei diuinæ habitus, absque quo nunquam in Viatoribus Sanctitas & gratia reperitur: præsertim cum in eo instanti actum habuerint fidei, qui non potest connaturaliter absque habitu elici.

TOBAR
E MOR.
VII. VII.
IV

DUBIUM XXX.

An circa alia obiecta à Deo distincta sit in Beatis Fidei actus?

²¹⁵ *Statum qua-*
sitionis. Certum est in beatis siue hominibus siue Angelis non esse fidei actum circa Deum. Quia repugnat, Deum clarè videri, & simul obscure cognosci. Et quia actus fidei beatos non deest, uti indicat Paulus 1. Cor. 13. *Cum venerit, quod perfectum est euacuabitur, quod ex parte est, id est, cum Dei clara visione fruemur, cessauit fidei obscura cognitio.* Quæstio tamen, num circa alia obiecta à Deo distincta sit in beatis fidei actus?

²¹⁶ *Est in Be-*
tis fidei
actus. Est quidem. Quia id indicat Apostolus dum 1. Corint. 13. inquit, *Nunc autem manent fides, & Charitas.* id est, sunt virtutes semper permanentes. Vnde Tertullian. *libr. de patient. capit. 12.* & Irenæus *libro secundo contra heres. capit. 47.* indicant, in patria manere fidem, & spem. Sic præter Tertullianum, & Irenæum alij Doctores, quos pressio nominis, memorat Hurtado, Complut. *vbi infra.*

²¹⁷ *Minime*
est. In beatis minime adest fidei actus. Quia ex vno capite circa alia obiecta est in eis possibilis cognitio intuitiva media propria specie cogniti obiectorum, à Deo infusa: & ex altero cognitio fidei statui felicissimo ac perfectissimo beatitudinis minime congruit. Ita Theologi communiter, quos sequitur Hurtado *de fide dub. 7. diff. 2.*

²¹⁸ *Hoc certum*
esse credo. Hoc certum esse reor, addens, non solum non esse in beatis fidei actum, imo neque habitum infusum. Quia incongruenter conferuatur à Deo habitus ab ipso solo infusus, vbi actus incongruit.

DUBIUM XXXI.

An damnati tam Demones, quam homines habent Fidem?

²¹⁹ *Habent*
quidem. Habent quidem. Quia tam Angeli, quam homines damnati recordantur reuelationis diuinæ, cuius in via notitiam habuere. Quid ergo impedit, ob eam assentiri, & credere? Addo Iacobum c. 2. *sanctem, Credis, quod vnus est Deus, bene facis: Demones credunt, & contremiscunt.* Sic Durand. in 3. dist. 21. q. 9. Salmer d. 3. in *Epist. Iacobi.* Et quoad Angelos damnatos probabile existimat Valent. 2. 2. q. 5. *p. 2.* Quod si in Dæmonibus manet fides diuina, etiam in hominibus damnatis manebit.

²²⁰ *Non habet.* Non habet. Quia uti D. Dionys. *de diuin. no. min. c. 4.* docet, damnati carent omnibus diuinis donis: Et, ut ait D. August. 1. 9. *de Ciu. c. 2.* *Demones cognoscunt Christum Dominum non*

lumine fidei, sed efficacia signorum. Ratio est, quia absque auxilio efficaci gratiæ Dei nullus elicit fidei diuinæ actum: Damnatis autem nullum tale auxilium à Deo confertur. Addo non solum non habere fidei actum, sed neque habitum à Deo infusum. Quia nihil supernaturalis illis à Deo confertur, neque conferatur in eo infelicissimo statu, quamuis antea præcesserit. Ita D. Tho. 2. 2. q. 1. a. 2. *Suar. de fide d. 6. sect. 9.* Coninch *de fide, d. 17. dub. 2. q. 6. dub. 4.* Granad. 17. 13. *sect. 1.* & Theologi alij communiter.

²²¹ *Hoc longe*
probabilius. Longe hoc probabilius. Damnati enim cognoscunt res nostræ fidei non immediate ob diuinum testimonium, sed partim ex signis, & effectibus, quos experiuntur: & partim ex motibus nostræ fidei, quæ damnati optimè penetrant, quibus moraliter conuincuntur, Deum res nostræ fidei reuelasse: & inde per discursum cognoscunt esse veras, syllogismo illo: *Quidquid Deus dicit, est verum, &c.* Porro D. Iacobus quamuis non admittat in damnatis fidem diuinam nostræ similem, sed alium assensum improprie dictam fidem: tamen efficaciter arguit exemplo fidei Dæmonum, contra hæreticos illius temporis, qui existimabant, fidem vndeumque conceptam, quamuis non diuinam sufficere sine operibus ad salutem. Itaque ad actum fidei diuinæ non sufficit reuelatio diuina sufficienter applicata, si auxilium efficax gratiæ non confertur, quod quidem damnatis minime confertur. Vnde non crednat ob reuelationem diuinam ex defectu auxilij efficacis, & non ex defectu reuelationis diuinæ & applicationis ipsius.

DUBIUM XXXII.

An hæreticus possit actum fidei habere?

²²² *Non possit*
fidei actum habere. Hæreticus, dum est talis, non potest actum fidei diuinæ habere. Quia peccatum infidelitatis & hæresis non est, quovisque illi, qui discredet, sic prudenter proposita reuelatio rei credendæ: imo quovisque persuasus sit, veram Ecclesia tenere eam rem vt reuelatam à Deo: sed illi, cui non urget reuelatio diuina prudenter proposita circa vnā rem, non vigeat prudenter proposita circa aliam: præsertim si ab eodem proponente, & æqualiter sit proposita: quia vtraque reuelatio est eadem Dei, & circa vtramque rem prudenter propositam: imo aliquando ab eodem proponente, & æqualiter: Ergo qui est incredulus & infidelis Deo reuelanti vnā rem, qualis est hæreticus, non potest eidem alia reuelanti credere. Sic Suar. *de fide, d. 7. sect. 4.* Lorca 2. 2. d. 3. 3. & alij plures.

²²³ *Possit sane.* Hæreticus non credens vnū aut alterum dogma fidei, potest fide diuinā, seu ob reuelationem diuinā credere alia, seu habere actum fidei circa illa. Quia ille est verè infidelis, & hæreticus, (si alias sit professione Christianus) qui sciens Deum aliquid reuelasse, aut non potens id rationabiliter dubitare, illud non credit: sed quis prudenter propositionem duorū fidei dogmatum

Sectio II. De Fide Dubia.

31

ut Deo reuelatorum ab Ecclesia factam postquam nequeat rationabiliter dubitare. Deum illa duo reuelasse: potest persuaderi, vnum ex illis esse à Deo reuelatum, & alterum non, vel quia reuelatio circa dogma quod creditur, proponitur motibus efficacioribus; quam reuelatio circa aliud; vel quia proponitur à maiori auctoritatis persona; vel etiam ab eodem proponatur, & equalibus motibus, ac reuelatio circa alterum: potest in hoc altero dogmate peculiaris esse aliqua difficultas, ob quam quis indiget, proponentem Ecclesiam falli circa huius, & non circa illius reuelationem: ergo poterit credere ob reuelationem diuinam, seu fide diuinam vnum dogma, id scilicet, quod existimat esse à Deo reuelatum; & aliud non credere. Imo non apparet, cur ex duobus dogmatibus ab eodem propositis, vt reuelatis ab Ecclesia, & aequaliter, non possit quis pro sola suae voluntatis libertate, credere vnum esse reuelatum, & non alterum cum pro sua libertate quis ita credat fide humana rem esse reuelatam, vt potuerit id non credere absque vlla mutatione ex parte moriui ad id credendum humana fide, quando in obiecto materiali est aliqua difficultas sufficiens ad non credendum, esse à Deo reuelatum: alias intellectus non penderet à voluntate in credendo quoad specificationem fide humana reuelationem diuinam, quod est falsum. Ita Durand. in 3. dist. 23. q. 9. Coninch. de fide, d. 1. dub. 2. Becan. de fide, c. 11. q. 1. Hurtad. Complut. de fide, d. 7. diff. 5. Granad. tr. 1. §. 1. et 2.

214
Cum his opinor. Nam diuina reuelatio potest vigere circa vnum dogma, & non circa alterum: vel quia reuelatio circa vtrumque non proponitur ab eodem; vel quia non proponitur aequaliter, quamvis ab eodem: vel quia ab eodem, & aequaliter ab Ecclesia proponitur: potest esse peculiaris ratio aut difficultas in dogmate vno, & non in altero, ob quam iudicetur reuelatio esse facta circa vnum dogma & non circa alterum: vel pro sola libertate voluntatis, quamvis non sit in vno; quam in altero maior difficultas.

CAPVT XVIII.

Circa Fidei ad salutem, necessitatem.

DVBIVM XXXIII.

An actus Fidei sit medium ad iustificationem necessarium?

215
Responsum ex sessione prima, illa dici necessaria ad iustificationem, sine quibus eam consequi non possumus, qualia sunt auxilia praenitentia adultis, & Baptismus ipsis in re vel in voto, & Baptismus in re susceptus

parulis, & poenitentia in re, vel in voto adultis, qui post Baptismum susceptum lethaliter deliquere. Verum illa quae sunt necessaria ad salutem sunt in triplici differentia: alia enim sunt necessaria necessitate medij tantum, id est, quae necessaria sunt tanquam media, seu remedia conducentia ad salutem, quae non sunt in nostra potestate, seu libertate, vt Baptismus parulis, & auxilia praenitentia adultis. Alia sunt necessaria necessitate praeccepti solum, quae ex eo solum modo sunt necessaria ad salutem, quia sunt sub praeccepto graui indicta. Alia demum necessaria sunt necessitate medij, ac praeccepti simul, quae vtriusque modo sunt ad salutem assequendam necessaria, nempe, & tanquam media, & tanquam praefato modo, praeccepta, vt Baptismus, & Poenitentia adultis. Quaesierim igitur, vtrum actus fidei sit necessarium medium ad iustificationem? Tantum autem procedit difficultas de lege ordinaria, quia de potentia Dei absoluta non est necessarius fidei actus ad iustificationem. Nam haec fieri potest infusione habitus gratiae, quae fieri potest à Deo absque praenio aliquo actu nostro.

226
Actus fidei non est necessarium ad iustificationem medium. Quia ad iustificationem sufficit dilectio Dei super omnia: sed absque actu fidei sola noticia naturali, siue ex testimonio humano, siue aliter habita potest elici Dei super omnia dilectio, ea enim noticia potest proponi voluntati Deus vt summe bonus, seu diligibilis: ergo ad iustificationem non est actus fidei, vt medium necessarius. Sic Vega libr. 6. in Tridentin. capit. 17. Videtur fauere Paulus Roman. 2. dum postquam dixit, Non audientes legem, multi sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur, subdit, Gentiles, quae legem non habent, naturaliter, quae legis sunt, faciunt. Quo indicare videtur, gentiles, seu infideles posse absque fide seruare legem, ac iustificari sola noticia lumine naturali habita.

227
Actus fidei adultis est medium ad iustificationem, (& consequenter ad gloriam) necessarium. Quia iustificatio, quae fit extra Sacramentum, tantum fit actu dilectionis Dei: ad hunc autem ex natura rei praerequitur actus fidei diuinae in viatoribus: in his enim nulla alia cognitio supernaturalis requiritur, ac proinde nulla alia cognitio proportionata, qua voluntas sua natura eccae proportionatè, & sufficienter ducatur, & illuminetur ad actum dilectionis Dei, vt potè supernaturalem. Deinde iustificatio adolorum, quae fit medio Sacramento, praerequitur ex Christi Domini institutione tanquam dispositionem necessariam, vt medium actum fidei, & spei, & poenitentiae. Praeter hos autem modos iustificationis nullus alius reperitur: ergo ad iustificationem, quocumque modo fiat, praerequitur actus diuinae fidei tanquam medium. Ita Theologi communiter. Suarez de fide, d. 12. section. 2. numer. 10. Coninch. de fide, dub. 14. numer. 113. & 175. Significat id D. Leo. serm. 4. de Natiuitate. D. Augustin. serm. 38. de temp. D. Fulgent. l. de fide ad Petr. D. Bernard. Epistol. 77. Nec obsecrè indicat Diuus Paulus ad Hebraeos 11. vbi ait, Sine fide impossibile est placere Deo. Porro si non esset medium necessarium ad iustificationem, quae sola placemus Deo, vt amici

TOPAR
E MOR.
VI. VII.
IV

32 Theologiæ Moralis Liber XLVII.

ci non esset impossibile absque fide Deo placere, quando esset ignorantia inancibilis rerum fidei.

228
Hoc mihi
certum.

Hoc mihi certum profus. Fundamentum enim, quo Vega nititur, infirmum planè est. Concedens enim maiorem, minorem abnegat. Quia in viatoribus nullus alius actus intellectionis nisi fidei diuinæ est sufficiens, ac proportionata propositio ad actum dilectionis Dei super omnia. Certè Paulus ad Roman. 2. vel tantum loquitur de gentibus fidelibus, de quibus ait naturaliter, id est, absque lege scripta lumine naturali ductos seruasse mandata legis naturalis, & iustificatos fuisse apud Deum: sed non absque actu fidei diuinæ, ad quem observatione legis naturalis à Deo efficax auxilium impetrauerunt. Vel si loquitur de gentilibus infidelibus, de eis ait, absque lege scripta seruasse aliqua legis naturalis mandata, (non enim dicit omnia,) & eorum observatione iustificatos fuisse, non iustitia remissionis peccatorum, sed iustitia bonitatis operum; id est, eorum observatione factos fuisse bonè, ac iuste operantes, & reputatos fuisse bonos.

D V B I V M XXXIV.

Ad iustificationem actus Fidei Dei existentis generaliter estne omnibus medium necessarium?

229
Nonnulla
suppono de
actu fidei
explicito, &
implicito.

Suppono, id dici credi fide diuinā, seu actum fidei diuinæ explicitè, quod in se ipso, & distinctè creditur in se ipso, sed in alio, in quo aliquo modo continetur, vel à quo supponitur. Theologi itaque, qui docent, actum fidei diuinæ esse medium necessarium ad iustificationem, communiter conveniunt, eum debere esse explicitè Dei existentis, seu eo debere crediti, Deum esse, seu existere. Quia extra Sacramentum necessarius est actus charitatis Dei tanquam medium: ad eum autem necessarius est etiam ut medium actus explicitus fidei Dei existentis: actu enim charitatis Dei explicitè, & expresse diligitur Deus existens ob ipsum; quia Deus sua existentia est formaliter bonus essentialiter in se physice, & absque ea non est talis: & actu Charitatis deus diligitur ut bonus in se. Ad iustificationem vero in Sacramento proculdubio exigitur à Christo actus fidei diuinæ existentie dei, & officij remuneratoris, ut indicat Tridentin. sess. 6. cap. 6. Quæ fieri tamen, num actus fidei dei existentis sit generaliter medium necessarium omnibus etiam habentibus evidentem dei existentis scientiam.

230
Non est ne-
cessarius
omnibus.

Necessarius non est. Quia cum scientia evidenti nequit esse actus fidei illius: ergo non est necessarius actus fidei ei, qui huiusmodi evidentiam habet. Igitur non est generatim omnibus necessarius. Sic Caietanus, & Carthusianus ad Cap. 11. Epistol. ad Hebraeos.

231
Necessarius est. Quia dum Paulus citatus dicit, Sine fide impossibile est placere Deo, & inferius, Credere enim oportet accedentem ad Deum,

quia est: & inquirentibus eum remunerator sit: generaliter loquitur respectu omnium viatorum. Et id ostendunt rationes adductæ pro iustificatione extra Sacramentum, & pro iustificatione in Sacramento. Ita Suarez de fide, d. 12. sectione tertia. Turrian. 1. 2. d. 26. Coninch. de fide, disputat. 14. dubio nono. Becan. de fide, cap. 12. qu. 1.

Idem affirmo abnegans, actum fidei diuinæ alicuius obiecti non posse simul esse cum scientia eiusdem evidenti genita per demonstrationem. Et quamvis non possent esse simul, posset demonstratio liberè relinqui, existente adhuc cognitione dei existentis: & sic relinqueretur locus actui fidei diuinæ, ut possit fieri iustificatio.

D V B I V M XXXV.

An ad iustificationem sit necessarius actus Fidei explicitus Dei remuneratoris remuneratione supernaturali?

Suppono, actum fidei diuinæ explicitum dei remuneratoris esse medium necessarium ad iustificationem, quod significat Paulus ad Hebraeos 11. Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus eum remunerator sit. Quæritur verò, an actus hic explicitus fidei dei remuneratoris debeat esse dei remuneratoris supernaturali remuneratione?

Non est necessarius talis actus, sed sufficit actus explicitus fidei vnus dei existentis, & habentis providentiam naturalem circa vniuersum. Quia nullo fundamento constare potest, requiri fidem alius obiecti. Nam verbis Pauli requirentis actum fidei dei existentis, & remuneratoris, satisfieri videtur, requirendo actum fidei dei existentis, & providentiam naturalis ipsius circa vniuersum. Sic Vega l. 6. in Trid. c. 21.

Ad iustificationem requiritur actus explicitus fidei dei remuneratoris remuneratione supernaturali, seu glorificatoris. Quia id Paulus significat, dum ad accessum ad Deum seu ad iustificationem requirens credere, quod deus remunerator sit, loquitur de remuneratione supernaturali vitæ æternæ, ut ex contextu deducitur: præsertim quod post verba relata, de Patribus antiquis, qui fidem habuerunt, & ea sunt iustificati, (quorum inibi memoriam gessit, subdit, defunctos fuisse, non acceptare promissione Patriæ celestis, quam appetierunt, & inquisierunt. Ex quo constat primæ sententiæ fundamentum esse falsum. Ita Suarez de fide, dubio 12. sectione 13. Turrian. 1. 2. disputat. 25. dubio quarto, Coninch. de fide, disputat. 14. dubio octauo. Adam. quæstione septima, dubio secundo, Gaspard. Hurtado de fide, dubio octauo, difficultat. tert. & Theologi communiter.

Cum his opinor indicans primam sententiam infirma ratione fulciri. Profecto actus explicitus fidei dei existentis, & remunerato, sitis supernaturali remuneratione ita est medium

ad id necessarium ad iustificationem, ut etiam
omni tempore, adhuc ante Christi Domini
aduentum fuerit medium necessarium. Quod
latius significet Apostolus *ubi supra*, dum
ait *Abel & Enach.* iustificatos fuisse,
annoctans, ad id eam fuisse neces-
sariam.

DUBIVM XXXVI.

An ante aduentum Christi Domini fi-
des explicita ipsius fuerit necessaria,
ut medium ad iustifica-
tionem?

¹³⁷ Fides explicita Christi, seu mediatoris, & li-
beratoris à peccatis fuit etiam ante eius
aduentum necessaria, ut medium ad iustifica-
tionem. Quia maxime congruum est, ut sicut
nullus iustificatur, & saluatur sine Christi me-
ritis, nullus iustificetur, nec saluetur nisi ex eius
explicita fide. Quod significare videtur Apo-
stolus ad *Roman. 1.* dum ait, *Iustitia autem Dei*
per fidem IESV CHRISTI in omnes, & super
omnes, qui credunt in eum. Vbi supponit, iustifi-
cationem etiam antiquorum ante Christi Do-
mini aduentum necessario factam fuisse me-
dia fide Christi tanquam obiecti. Fides autem
implicita Christi non est absoluta, & simplici-
ter fides Christi, sed alius obiecti, in quo con-
tinetur, vel à quo supponitur. Sic Corduba *l. 2.*
quest. 5. Lorca *2. 2. dubio 21.* Coninch.
de fide, disp. 14. dub. 9. Becan. *de fide, cap. 12.*
quest. 2.

¹³⁸ Antiquis ante Christi Domini aduentum
non fuit necessaria fides explicita eius ut me-
dium ad iustificationem. Quia fides explicita
Christi non fuit illis necessarium medium ex
natura rei, ad iustificationem enim ex natura ip-
sius sufficit fides Dei summi boni, hac namque fi-
des sufficiens est ad actum dilectionis Dei, qui
etiam tunc sufficiebat ad iustificationem. Ne-
que fuit illis medium necessarium ex institu-
tione, huius ordinatione Dei, quia de hac non
constat: in testimonio enim illo ad *Roman. 3.*
aut nomine fidei IESV CHRISTI (ex qua di-
citur fieri iustificationem) non intelligitur fi-
des in Christum tanquam in obiectum, ut de-
ducitur ex eo, quod postquam dicitur, *Iustitia*
Dei per fidem IESV CHRISTI, immediate sub-
ditur, *in omnes, & super omnes, qui credunt in*
eum: Vbi tanquam quid distinctum subditur
credere in eum, nempe in Christum, à fide
IESV CHRISTI, cuius mentio immediate
precessit: sed nomine IESV CHRISTI intel-
ligitur fides alius obiecti, habita tamen ex me-
ritis IESV CHRISTI, vel ex eius predicatione.
Vel nomine fidei IESV CHRISTI intelligitur
spiritus fidei IESV CHRISTI, idest merita IESV
CHRISTI. Aut si nomine fidei illius intelligi-
tur fides Christi tanquam obiecti, potest in-
telligi fides implicita Christi, quæ verè est fi-
des Christi tanquam obiecti, quamvis sit ex-
plicita alius obiecti, & magis sit huius, quam
Christi. Ita D. Thom. *2. 2. questione 2. articulo*
septimo. Suarius *de fide, dubio 12. sectio.*
ne. tertio. Turrian. *2. 2. disputat. 27. dubio 3.*

Petr. Hurtado de Mend. *2. 2. d. 44. sectio. 1. &*
alii communiter.

Hanc sententiam longe probabiliorem esse
existimo. Ad locum vero Pauli convenientius *Hanc sen-*
responderim, si intelligatur inibi fides explicita *sententia longe*
Christi tanquam obiecti, non requiri ab Apo-
stolo tanquam necessariam necessitate mediij, esse credo.
sed tantum necessitate præcepti, absque cuius
observatione non poterant iustificari, qui ha-
bebant sufficientem illius notitiam. F. teo: qui-
dem D. Augustinum *Epistol. 57. questio. 2. &*
sæpe alibi, primam sententiam docuisse, sed
tanti Diui venia, rigide existimo sensisse,
& non solido omnino fundamento.

DUBIVM XXXVII.

An in lege Evangelica Fides explicita
Christi Domini sit medium ad
iustificationem neces-
sarium?

Fides explicita Christi, seu mediatoris est in
Legis Evangelicæ statu medium necessa-
rium ad iustificationem. Quia *Mar. ultim.*
Dominus ait, Prædicare Evangelium omni
creaturæ: qui non crediderit Evangelium con-
demnabitur. Ego necessarium est credere ex-
presse Evangelium, quod fuit expresse prædi-
catum, ac proinde Christum in Evangelio
prædicatum expressissime. Et quia Tridentin.
sess. 6. c. 6. agens de dispositione ad iustificatio-
nem, ait homines disponi per fidem, credentes,
vera esse, quæ diuinitus reuelata sunt, atque
illud in primis, à deo iustificari impium per
gratiam eius, per redemptionem, quæ est in Chri-
sto IESV. Sic Valentia *2. 2. dubio primo, questio-*
ne secunda, puncto quarto. Molina *parte prima,*
questione prima, articulo primo, dubio secundo.
Sanchez *libro secundo, Decalogi capite secundo,*
Lorca *2. 2. dubio 22.* Pelanci. *questione secunda,*
articulo septimo, dubio primo, Granad. tract. 10. d.
2. sectio. 2.

In lege Evangelica non est necessaria fides
explicita Christi, ut medium ad iustificatio-
nem. Quia *Act. 10.* Cornelius antè quam ei
Petrus prædicaret Christum, & ipse eum ex-
plicitè crederet, & significatur esse iustus, ut
docent communiter Interpretes, & Patres,
etiam si oppositum Diuus Augustinus, &
Diuus Chrysostomus sentiant. Ratione autem
probo. Quia etiam post sufficientem Euan-
gelij prædicationem fides explicita Christi non est
medium ex natura rei ad iustificationem ne-
cessarium, ad hanc enim sufficit fides Dei sum-
mi boni, cum sufficiat ad actum dilectionis
Dei. Neque est medium necessarium ex Dei
institutione; quia de hac non constat. Ita Sotus
in quart. distinction. quint. questio. vnic. artic.
secund. dub. ultim. Vega *l. 6. in Tridentin.*
capite 22. Bannes, & Aragon. 2. 2. questio.
secund. Suarius de fide, dubio 12. sectio.
quart. Turrian. 2. 2. disputat. 27. dubio
quart. Valquez in manuscript. de fide, qu. 2. art. 7.
dubio 3.

Cum his sentio, videns, locum Scripturæ
Sacrae pro prima sententia adductum non ve-
gere;

TOURNAI
MOR.
VII. VII.
IV

Eiusdem gere. Illis enim verbis: *Marc. ultim. Qui non crediderit, condemnabitur*, sufficienter satisfit, dicendo, in eis tantum necessitatem præcepti contineri. Quia ille, cui sufficienter prædicatum est Evangelium, violatione præcepti credendi, ut potest præcepti grauis, condemnationi addicetur. Porro nec Tridentinum vrget. Inibi enim est sermo de dispositione ad iustificationem per Baptismum faciendam, & non de dispositione per actum dilectionis; imo crediderim non esse sermonem de dispositione simpliciter necessaria adhuc ex præcepto ad iustificationem medio Baptismo faciendam: sed de dispositione, qua adulti baptizandi ad eam iustificationem regulariter disponuntur.

DVBIVM XXXVIII.

An Fides explicita Christi Domini in lege Evangelica sit medium necessarium ad ingressum gloriæ?

243
Est medium necessarium ad gloriæ ingressum.

Licet fides explicita Christi non sit medium necessarium ad iustificationem: nihilominus homini iam iusto est necessarium medium ad gloriæ adeptionem. Quia fides explicita Christi, fuit medium necessarium Cornelio (ut asserit Dignus Augustinus l. de prædest. Sanct. capite septimo), ad salutem æternam assequendam. Et generaliter idem videtur significari *Marc. ultim. Qui non crediderit, condemnabitur*, & *Iohann. 3. Ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Et infra, *Qui non credit, iam iudicatus est*. Ergo quamuis fides explicita Christi non sit medium necessarium, ut peccator fiat iustus, est tamen, ut iustus vitam, seu salutem æternam adipiscatur. Sic Canus relect. de Sacrament. part. secund. quæstion. secund. Bannes 2. 2. quæstion. secund. articulo octauo. Aragon. bid. art. 5. Castro lib. 2. de lege penult. caput. 14.

244
Non est medium necessarium.

Fides explicita Christi homini iam iusto non est medium necessarium ad gloriæ adeptionem. Quia absque fundamento dicitur iustificatum non posse absque fide explicita Christi, in iustificatione perseverare. Imo id dicitur contra rationem. Quia iustus, qui usque ad obitum in iustitia perseverat, gloriæ adipiscitur. *Matth. 24. Qui autem perseverauerit usque in finem, hic saluus erit*. & definit Tridentin. sess. 6. cap. 16. Ad perseverandum autem in iustitia, & sanctitate non est necessaria ut medium fides explicita Christi, imò nec alius obiecti, Ad id enim sufficit, quod nullum violetur præceptum, graue culpabiliter, & grauius, quod absque dubio contingere potest absque fide explicita Christi, imo cuiuscunque alius obiecti. Ita Snarius de fide, dubio 12. section. quart. Lorca 2. 2. disputat. 33. dubio septimo, Coninch. de fide, disputat. 14. dubio nono. Vasquez 1. 3. dub. 193. & alij communiter.

245
His hæreo Doctoribus.

Ego quidem his hærens Doctoribus concessim, fidem explicitam Christi, non esse medium necessarium ad iustificationem, abnegarim tamen, esse medium necessarium ad gloriæ. Et quamuis in testimoniis ex Scriptura

Sacra adductis significetur fidem expressam Christi esse necessariam ad gloriæ, non tamen significatur, esse necessariam necessitate mediæ, de qua nostra quæstio: sed tantum necessitate præcepti affirmatiui, & negatiui in peccatore, ut violatione præcepti fidei non ponat iustificationi obicem, & in iusto, ut transgressione dicti præcepti non amittat iustitiam, absque qua non saluabitur.

DVBIVM XXXIX.

An in lege Evangelica Fides explicita Mysterij Trinitatis sit medium ad iustificationem necessarium?

Suppono ex communi Theologorum placito, ante Christi aduentum fidem explicitam Trinitatis non fuisse medium necessarium ad iustificationem. Quia neque fuit necessaria ex natura rei, ut patet: nam ex hac sufficit fides explicita Dei existentis, seu boni in se; neque ex Dei institutione, quia de hac minime constat. Quæstio igitur est, an fides huiusmodi sit in lege Evangelica necessarium ad iustificationem medium?

Est medium necessarium. Quia Trinitatis mysterium est obiectum fidei principalissimum ergo in hac principalissimo legis Evangelicæ statu fides, quæ magis principaliter requiritur, ad iustificationem tanquam medium, est fides Trinitatis explicita. Et quia Baptismus est Trinitatis professio: At Baptismus est medium necessarium ad iustificationem: ergo etiam professio Trinitatis, & consequenter etiam fides explicita Trinitatis: nequit enim quis profiteri, quod non credit. Sic Valentia 2. 2. dubio primo, quæstione secunda, puncto quinto. Sanchez libro secundo, Decalogi capite secundo. Lorca 2. 2. dubio 20. numero sexto, & dubio 22. Becan. 2. 2. capite 12. quæstione tertia, Granad. d. 2. sectione secunda, Adam. disp. 1. quæstion. 7. dubio secundo.

Medium necessarium non est. Quia credere explicitè mysterium Trinitatis non est medium necessarium ex natura rei; non enim est necessarium ad Dei dilectionem, quæ ad iustificationem sufficit. Neque est medium necessarium ex Dei institutione: quasi Deus actum dilectionis Dei, & susceptionem Sacramenti iustificantis (quibus solis sit iustificatio) alligauerit actui explicito fidei Trinitatis: id enim non constat firmo aliquo fundamento. Ita Scot. in tert. distinctione 23. quæstion. prim. Azor. libro octauo, capite sexto, quæstione sexta, Coninch. de fide disputat. 14. dubio 9. Vasquez in manuscript. de fide, quæstion. 3. artic. 7. dubio 3, & alij plures.

Hanc sententiam veriorē esse iudicam. Nam quod Trinitas sit obiectum principalissimum fidei, non conuincit, quod adhuc in statu principalissimo legis Evangelicæ, fides explicita illius sit necessarium medium ad iustificationem. Quamuis enim sit obiectum fidei principalissimum, potuit non institui fides explicita illius medium necessarium: & non constat fuisse sic institutam. Præterea quod Baptis-

Seccio II. De Fide, Dubia.

35

mus sit Trinitatis professio, minus convincit, fidem explicitam Trinitatis esse medium necessarium. Quia quamvis sit professio Trinitatis, & sit medium necessarium ad salutem: potuit fides explicita Trinitatis non sic constitui, & non constat fuisse sic institutam ex Scriptura, aut Patribus; nam qui dicunt fidem Trinitatis esse necessariam, facile de necessitate præcepti exponuntur.

DUBIUM XL.

An ex necessitate Præcepti debeas, omnis Christicola scire explicitè & credere, quæ in Apostolico Symbolo continentur?

DUBIUM XLI.

An necessarium sit præcepti necessitate scire, & credere Deiparam s. mper mansisse Virginem?

Operæ pretium duxi indicare, quorum mysteriorum fidei notitia sufficiat, ad præceptum fidei adimplendum. Et quidem illam esse sufficientem esse iudicavi, quia mysteria Symboli Apostolorum secundum eorum substantiam, & quantum ex verbis Symboli sic propositi percipi potest, percipiuntur. Clariorem autem notitiam nemini fidelium, quatenus talis est præcepti; alias Apostoli componentes Symbolum, per illudque nostræ fidei notitiam tradentes, diminutè processissent. Quocirca si Mysteria in Symbolo contenta scias, & credas, proptèr continentur communiter in puerorum Catechismo, sufficienter huic præcepto satisfacis. Vasquez 1.2. d. 121. cap. 2. Azorius parte prima, libro octavo, capite sexto, questione quinta, Sanchez libro secundo: Decalogi capite tertio, num. 17. Vnde de Trinitatis beatissima mysterio sufficit, si scias, & credas, esse tres Personas inter se distinctas, quarum quilibet sit Deus, nec obinde plures esse Deos, sed unum tantum; qua vero ratione distinguatur, & quomodo una persona ab alia procedat, Theologis relinquendum. Debes scire, hunc Deum esse cæli, ac terræ Creatorem, id est, hæc omnia produxisse; sed qua ratione illa produxerit, an ex præsupposito subiecto, an ab æterno, non videtur omnibus necessarium scire. Suarius de fide, dubio 13. sessione quarta, numero sexto, contra Bannes 2. 2. questione secunda, arti. 1.º octavo. Debes scire, ac credere, Deum esse Salvatorem, id est, tibi posse peccata dimittere, & Glorificatorem in beatitudine æterna, ac supernaturali animarum, & corporum: ac proinde ibi credimus carnis resurrectionem. Præterea debes explicitè cognoscere Mysteria ad Christi Domini humanitatem attinentia, quæque in Symbolo, & in articulis fidei continentur. Ac primum debes scire, ac credere Christum Dei Filium esse verum Deum, & hominem, de Spiritu Sancto ex Maria Virgine conceptum. Sic enim excellentiam Christi, & eius Matris agnoscis. Priusquam verò reliqua mysteria percurram, quæserim, necessariumne sit ex præcepto, scire, ac credere Deiparam semper permansisse Virginem?

Non est necessarium. Quia hoc mysterium non ita clarè, ac distinctè fuit ab Apostolis in Symbolo traditum. Sic nonnulli Doctores, quorum sententiam probabilem esse iudicat Suarius de fide, dubio 13. sessione quarta, numero septimo, Favet Sanchez libr. 2. Decalog. cap. 1.º numero 17.

Neces

350 *Quæstio*
Mito quorundam Iuristarum errorem affirmantium, sufficere Christiano credere fidei articulos implicitè, credendo scilicet quicquid tenet Ecclesia; & requiro, num teneatur omnis Christicola credere, & scire explicitè cuncta quæ in Symbolo continentur?

351 *Sufficit*
Non tenetur, sed sufficit credere ex præcepti necessitate explicitè Mysteria Trinitatis, & Incarnationis. Quia hæc Mysteria in Symbolo Apostolorum, & Catechismo puerorum, & solemnè ritu Ecclesiæ celebrantur. Sic Doctores Catholici, quos refert Sanchez libr. 2. Dealogi capite tertio, a numero quarto, triplici sententia, quæ quidem in relatum coincidunt. Nam omnes conveniunt, à Christicola quolibet Mysteria Trinitatis, & Incarnationis scenda, & credenda idque sufficere.

352 *Sufficit*
Tenetur quidem scire, & credere, quæ in Apostolorum Symbolo continentur, nec sufficit scire, ac credere Trinitatis, & Incarnationis Mysteria. Quia plura Mysteria in Ecclesia celebrantur, pluraque in Apostolorum Symbolo, ac Catechismo continentur, quæ in Mysterio Incarnationis, & Trinitatis non videntur explicitè contineri. Ita Castro 1.º de iustia haret. p. 1.º. Valent. 2.º d. 1.º q. 1.º punct. 3.º conclus. 2.º Sayrus in Clavi, libro secundo, capite nono, numero 15. Malder. 2.º questione secunda, arti. 1.º ultimo septimo, conclusio. 1.º. Coninch de fide, disputat. 1.º dubio 10. numero 188. Azorius tomo primo, libro octavo, capite sexto, questione secunda, & quarta, & capite septimo, questione tertia, Vasquez. 1.º dubio 12.º capite secundo, numero secundo. Suarius de fide, dubio 13.º sessione quarta. Et videtur constare ex cap. Ante viginti dies 54. Cap. Baptizandos 57. cap. Non liceat 58. de consecr. distinct. quare ubi præcipitur, ne adulti ad Baptismum recipiantur, quin prius sciuerint mysteria in Symbolo contenta.

353 *Sufficit*
Censeo probabiliorē esse hanc sententiam. Quia Apostoli, antequam ad prædicandum Euāgelium, ac notitiam fidei tradendam, per orbem dispersi fuissent, hoc Symbolum composuere ea intentione, ut gentibus notitia daretur eorum, quæ credenda sunt: ergo illa scire, & credere omnes obligantur. Et quidem omnibus est præceptum scire, & credere explicitè aliqua mysteria, quæ in Symbolo con-

254
Expono
mysteria,
qua necesse
riū scire, ac
credere de-
beas, ad
præcepti fi-
dei satisfac-
tionem.

TOBAR
E Mor.
VI. VII.
IV

255
Non est ne-
cessè, scire
perpetuam
Deipara
Virginita-
tem.

256
Necessarium
est.

Necessarium est. Quia satis explicitè ab Apostolis fuit traditum perpetuae Virginitatis Mariae Mysterium: cum dixere, Christum Dominum natum fuisse ex Maria Virgine: nomen enim Virginitis absolute prolutum, quemlibet statum comprehendit. Ita Suarius *ubi supra*. Coninch. *de fide, disp. 14. dub. 10. num. 189*. Palao *de fide tractat. quart. dub. prim. punct. 10. numero quinto*.

257
Hoc longe
probabilius.

Hoc longe probabilius esse defendo. Quia in articulis fidei, qui omnibus credendis proponuntur, expresse hoc traditur. Et quidem hoc est convenientissimum, tum ad vitandos errores, qui in ea materia possunt oriri: tum ad dignam estimationem de immaculata Dei Matre gerendam.

DUBIUM XLII.

An necessarium sit ex praecepto fidelibus scire explicitè, ac credere articulum de Christi Domini ad inferos descensione?

258
Questionis
status.

Post Christi natiuitatem credenda proponitur eius Passio, mors, resurrectio, & sessio ad Patris dexteram, aduentusque ad iudicium: quae omnia scienda, & credenda sunt explicitè, tum quia in Symbolo Apostolorum continentur: tum quia publicè ab Ecclesia celebrantur. Sanchez libro 2. Decalogi capite 3. num. 6. Quaeritur autem, num sit necessarium fidelibus, explicitè scire, ac credere articulum de Christi Domini ad inferos descensione?

259
Necessarium
est.

Necessarium est. Quia est fidei articulus aequè fidelibus expositus ad credendum. Sic Theologi de republica literaria optime meriti, quos consului.

260
Non est ne-
cessarium.

Non est necessarium. Quia non videtur res fidelibus necessaria admodum: & articulus hic in Symbolo Niceno est omissus. Ita Suarius *tomo secundo, in tertiam partem, d. 43. sect. 2. fine*.

261
Auctoris
resolutio.

Ego quidem existimo necessarium id non esse sub graui piaculo: sicut non est necessarium, circumstantias passionis Dominicae agnoscere, videlicet, passum esse sub Pontio Pilato; sufficit enim, si sciatur, & credatur esse passum.

DUBIUM XLIII.

An explicitè sciendum, ac credendum sit Christum Dominum ad Patris dexteram sedere?

262
Non est ne-
cessarium.

Non est necessarium scire, ac credere articulum de Christi Domini ad Patris dexteram sessione. Quia propter eius difficultatem in explicando huius sessionis sensum videtur praeceptum ad explicitam cognitionem

articuli huius non obligare. Sic Azorius *tomo 1. cap. 6. qu. 5*.

Necessarium est. Quia articulus est fidelibus propositus sicut alij. Nec difficile admodum est scire, Christum in caelum ascendentem habere in illo supremum locum, ut homo est: & aequalem Patri, ut Deus est. Ita Castro Palao, *de fide, tractat. quart. dub. prim. punct. 10. num. quint.*

Probabiliorum habentiam esse indicato. Quia hoc pertinet ad dignam Christi Domini estimationem, ac debitum honorem exhibendum.

DUBIUM XLIV.

An explicitè debeat quisque scire, ac credere articulum de Communionem Sanctorum?

Præter præfatos de Christi Domini Humanitate ac Diuinitate articulos duo in Symbolo Apostolico adduntur in quibus est aliqua difficultas, num debeant explicitè scire, & credi? nempe Catholica Ecclesia, & Communio Sanctorum. Et quidem de Catholica Ecclesia nemini existimo posse esse dubium ab omnibus explicitè sciendum, & credendum esse. Quia omnes tenentur scire, sub hac fidei professione esse salutem, & extra non esse. Azorius *tomo primo, libro octauo, capite sexto, quaestione quinta*. Quaestio igitur de Communionem Sanctorum solummodo procedit.

Non est necessarium, explicitè scire, & credere articulum de Sanctorum Communionem. Quia vix docti percipiunt huius articuli sensum: quidni vulgus imperitum? Sic Sanchez *testatur libro secundo, Decalogi capite tertio, numero octauo*, Suarius *de fide, dubio 13. sectione quarta, numero 10*. Coninch. *de fide, disputat. 14. dubio 10*.

Omnes obligati sunt scire, ac credere explicitè huius articuli substantiam. Quia in Symbolo continetur, & non apparet specialis ratio hunc articulum eximendi à generali obligatione sciendi articulos fidei in Symbolo contentos. præcipue cum convenientissimum sit, ut charitas inter fideles augeatur, scientes, hanc inter se adesse spiritualium bonorum communicationem. Ita Castro Palao *de fide, tractat. quart. dubio primo, puncto 10. numero quinto, & alij*.

Cum his sentio. Attamen non existimo, obligatos esse fideles, ad sciendum, qua ratione hæc communicatio contingat? Sufficit, si sciant contingere. Quod certe à nullo etiam rusticorum videtur ignoratum, siquidem omnes petunt ab alijs, ut in suis orationibus memoriam illorum gerant. Sentiant ergo, hanc communicationem adesse.

DUBIUM

DUBIUM XLV.

An Myſteria plura exera Symbolum contenta, nempe Circumciſio, Transfiguratio, Preſentatio in Templo, &c. ſcienda, & credenda ſint explicite à fidelibus?

Scienda, & credenda explicite ſunt. Quia ſindeceus videtur eſſe, hæc myſteria in Eccleſia publicè, ac ſolemniter celebrari, & non arctari fidelem ad eorum notitiam. Sic Lorca 2.2. diſp. 23. num. 12. Idem docet Coninch. de fide, d. 14. dub. 10. n. 190. ſed non ſub gravi obligatione, ſed leui.

Non ſunt explicite neceſſario ſcienda, & credenda. Quia durum eſt, omnes fideles huiusmodi obligatione adſtringi. Ita Sanchez libro 2. Decalogi cap. 3. num. 6. Palao de fide, tract. 4. d. 1. punct. 10. num. 6. Valentia 2.2. d. 1. quæſt. 2. punct. 4.

Eiusdem mentis ſum. Nam ſi omnes fideles hac obligatione adſtringerentur, tenerentur Parochi de his penitentes influere, quod non video uſu receptum.

DUBIUM XLVI.

An neceſſarium ſit te explicite ſcire, & credere Sacramenta Confirmationis, Extreme Vnctionis, Ordinis, & Matrimonij?

Profeſſo Sacramenta quæ ſunt de neceſſitate, ab omnibus explicite cognoſcenda, ac credenda ſunt. Baptiſmus enim debet cognoſci, ut ſcias, ipſo remitti originale peccatum, & diluuium Chriſto uti membrum aptari, & ad legem obligari Evangelicam. Penitentia cognitio eſt omnino neceſſaria, ut ſi à prima gratia decideris, ſcias quonammodo reſurgere valeas. Euchariftiam vero dignoſcere debes, ut ſcias, ſub hoc Sacramento Chriſtum contineri, & adorari, & à fidelibus ſumi, & ad illius ſuſceptionem ſuo tempore obligari. Iam requiritur, utrum neceſſarium ſit, fidelem ſcire, & credere explicite Confirmationis, Extreme Vnctionis, Ordinis, ac Matrimonij Sacramenta?

Non eſt neceſſarium. Quia ipſa neceſſaria non ſunt. Sic Valentia 2.2. d. 1. quæſtione ſecunda. puncto quinto, poſt ſecund. concluſion. dubio primo. Suarius de fide, diſp. 13. ſeção quarta. numero 12.

Neceſſarium eſt. Quia ſi velis illa haud neceſſaria Sacramenta recipere, non poteris, niſi illorum eſſentiam dignoſcas, ut oportet recipere, oportet tamen ea dignoſcas, ut gratum te Deo pro tot remedijs ad tuam ſalutem inſtitutis. Ita Bannes 2.2. quæſtione ſecunda, articulo eſt. uno dubio ſecundo. Petr. Ledefm. 2.2. ſumma. tract. 1. cap. 2. concluſ. 9. Sanchez libr. 2. Decal. cap. 3. num. 9.

Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. l.

Eſtimo, ſi tui compos Confirmationem, vel Extremam Vnctionem ſuſcepturus es, te obligatum eſſe ſcire, quid illis Sacramentis ſignificetur: idemque affirmo, cum Matrimonium, vel Ordinem ſuſcipis. Quia huiusmodi cognitio ad Sacramentorum pertinet reuerentiam. Dum autem non decernis illa ſuſcipere, eſti probabilem indico primam ſententiam, probabilius credo, te obligari Scio tamen Coninch. de fide, d. 14. dub. 10. concl. 3. numero 192. inclinare non eſſe ſub gravi culpa obligationem. Cui conſentire lubet cum Sanchez lib. 2. Decal. cap. 3. num. 9.

274
Auctoris
reſolutio.

DUBIUM XLVII.

An ſub gravi culpa debeas Dominicam Orationem ſcire?

Omnes conveniunt, te obligatum eſſe ſcire. re Decalogi, & Eccleſiæ præcepta. Quia horum cognitio neceſſaria eſt, ut cognoſcas, quid debeas facere, quid vitare. Opera vero miſericordiæ ſolum quatenus in præceptis continentur, eſt tibi obligatio ſciendi. Reſtat inquirere de Oratione Dominica, rùm ſub gravi piaculo illam ſcire debeas?

275
Nonnulla
premiſſe.

Non debes ſub piaculo gravi, ſed ſolummodo ſub veniali obligari. Quia huiusmodi Oratione nullibi inveniuntur eſſe præcepta. Sic Suarius de fide, d. 14. ſeção 4. n. 12.

276
Nō debes.

Sub piaculo gravi obligari. Quia omnibus eſt datum præceptum orandi, ac deprecandi Deum: At nulla deprecatio eſſe poteſt efficacior ad ſalutem, quam ea, quæ in Oratione Dominica continentur. Ergo, &c. Ita Coninch. de fide, d. 14. dub. 10. concl. 3. num. 193. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 3. n. 10. plures referens. Valent. 2.2. d. 1. q. 2. punct. 5.

277
Sub gravi
culpa debeas

Eiusdem ſum ſententiæ. aſſerens, Suarii mei venia: probabilius eſſe, ſub gravi culpa obligari fideles Orationem Dominicam ſecundum ſubſtantiam ſcire. Nam ſæpe debet tam iuſtus, quam peccator aliqua in Oratione illa contenta petere: ergo tenetur illam ſcire: imo, ſi bene perpenditur, nihil excogitari poteſt animæ, ac corpori ſalubre, & ad Dei gloriam pertinens, quod in illa Oratione non contineatur. Aduerto tamen, non eſſe neceſſarium ſub gravi culpa, Symbolum, Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, Orationemque Dominicam ordine, quo ſunt compoſita, memoria retinere. Sufficit, ſi ſenſum calleas, & ſubſtantiam retineas. Credo tamen ſub veniali te eſſe obligatum, ut ex communi ſententia docet Suar. de fide, d. 14. ſeção 5. n. 8. E contra vero nullo modo ſatisfacis, ſi memoria teneas, & ſenſum non calleas. Quia tunc eſt ſcientia verborum, non myſteriorum: notitia autem myſteriorum fidei eſt, quæ expoſtulat. Coninch d. 14. dub. 10. n. 194. Sanchez lib. 2. Decal. c. 3. num. 16. Bannes 2.2. quæſt. 2. art. 8. dubio 2.

278
Hoc teneo
& confirmo.

DVBIUM XLVIII.

*An dari possit ignorantia inuincibilis eorum,
qua quis scire tenetur ad sa-
lutem?*

279
*Non potest
dari.*

Non datur ignorantia inuincibilis horum
mysteriorum, quæ quis scire tenetur ad
salutem tam in fideles, quam infideles. Quia
lumine naturæ tenetur quilibet Deum colere,
ac consequenter inuestigare, quo cultu tam
interiori, quam exteriori sit colendus: ergo si
iuxta hoc lumen naturæ inditum, diligentiam
fecit, sine dubio de fide illuminabitur; Deus
enim neminem gerentem quod in se est, dese-
rit. Non igitur in aliquo potest inuincibilis in-
esse ignorantia. Sic Bonaventura in 3. dist. 15.
articulo primo, questione secunda ad ultimam, &
questione tertia, ad penultimam. Adrian. quodlib.
2. quest. 1.

280
Dari potest

Dari potest in utrisque inuincibilis igno-
rantia obligationis addiscendi mysteria fidei.
Quia hæc ignorantia tunc adest, cum nullam
suspicionem, & dubitationem habet talis obli-
gationis: At contingere sæpe potest, tum inter
infideles, tum inter fideles ut quis careat tali sus-
picionem, vel quia fidei mysteria ei non fuerint
proposita, vel casu, quo proposita fuerint, obli-
gatione addiscendi non percepit: ergo ea inuinci-
biliter ignorare poterit. Ita Nauarra summ. ca-
p. 11. numero 22. Azorius tom. 1. libro 8. capi-
tulo 6. questione 7. & capite 7. questione 3. & capi-
tulo 8. questione 2. ultimum. Bannes 2. 2. questione 2. arti-
culo 8. dubio 1. Valquez 1. 2. disputatione 121.
capite 2. Sanchez libro 2. Decalogi capite 3. nu-
mero 20. Coninch. de fide, disputat. 14. du-
bio 11. numero 225. Sæ verb. Fides, numero
secundo.

281
*Auctor
resolutio.*

Ego quidem recolens distinctionem de iis,
quæ sunt necessario cognoscenda necessitate
medij, & iis quæ cognoscenda sunt necessitate
præcepti: affirmo, raro contingere, aliquem
habere ignorantiam inuincibilem eorum, quæ
necessaria sunt ad salutem medijs necessitate.
Nam cum hæc in cognitione Dei potentis re-
mittere peccata, & gratiam, ac gloriam con-
cedere, consistat: rarus esse potest, cuius men-
tem hæc notitia saltem sub dubio non imbue-
rit. Dixi, raro contingere posse, quia existimo
casum non esse impossibilem. Potest namque
quis ita barbarus, & agrestis esse, ac inter bar-
baros nutriti, ut solius Dei notitiam habeat,
careat tamen notitia illius, quatenus author
est supernaturalium donorum: quam notitiam
vidimus necessariam esse necessitate medijs ad
salutem, & cuius carentia illi immediate non
imputetur; quia non se illi offert ratio dubi-
tandi, ac suspicandi, obligatum esse inquirere.
At si de notitia eorum, quæ ex præcepto quis
scire tenetur, loquamur, non solum raro, sed
frequenter putari dari etiam inter fideles
inuincibilem ignorantiam. Quia experimento
constat plures ita rudes esse, & agrestes, ut
etiam si sapienter moniti sint de obligatione hæc
addiscendi, vix illam percipiant; & esto, quod
percipiant, vel mox excidit ex memoria, vel
mediocri diligentia contenti sunt, neque in

illorum mentem venit, maiorem esse adhiben-
dam. Addo, plurimos neque de hac obligatione
monitos unquam fuisse, nec dubio, aut scrupu-
lo compunctos. Lege Suarium de fide, disputa-
tione 15. sectione prima, numero 10. & Azorius
tom. 1. cap. 7. qu. 3.

DVBIUM XLIX.

*An cum primum quis rationis usum inie-
rit, teneatur Fidei mysteria
ediscere, qua necessa-
ria sunt?*

Non tenetur cum primum assequitur usum
rationis, sed cum ad pubertatis tempus
aduentarit, hæc ediscere, ac credere. Quia an-
te illam ætatem nullus videtur usu rationis
perfecto vti. Sic nonnulli, quos pressio nomine
memorat Ferdinandez de Castro Palao de fi-
de, tract. 4. d. 1. punct. 1. numero. Et Manuel. tom. 1.
sum. edit. 2. c. 88. n. 1. Ludou. Lopez p. i. Instr. c. 41.
ver. Veniale est.

Tenetur plane quis cum primum rationis
usum fuerit assecutus ea mysteria ediscere, ac
credere. Quia si fidelis non est, tenetur fidem
suscepere: Si autem fidem ante rationis usum
susceperit, tenetur, se ad Deum conuerrere, &
omnia sua in vitium finem ordinare: At hæc
fieri non possunt absque mysteriorum fidei
cognitione: ergo illam tunc tenetur procura-
re. Ita Nauarra summ. capite 11. numero 22. Azo-
rius tom. 1. l. 8. c. 7. q. 2. Sanchez l. 2. Decalog. cap. 3.
num. 12. Suarius de fide, d. 13. sect. 5. num. 6. Co-
ninch. de fide, disputatione 14. dubio 10.
numero 195.

Ego autem iudico, primam sententiam hand
esse retinendam. Nam ex iure diuino tenemur,
præcepta Decalogi seruare, & fidei mysterijs
assentiri, cum rationis usum habemus, siquidem
Christus Dominus omni creaturæ mandauit
Euangelium prædicari, neque prædicationem
ad adultos restrinxit, seu pubertatem attingen-
tes: ergo omnis creatura usus ratio-
nis capax doctrinam Euangelij ex iure di-
uino tenetur suscipere. Huius vero obliga-
tionis omisso ex suo genere est grauis, &
peccatum mortale inducit. Quia præceptum
affirmatiuum fidei, quæ est res grauissima, exer-
ceri non potest absque huiusmodi notitia: est
igitur hæc ex præcepto graui habenda. Dixi,
ex genere suo aliquando enim ex leui negligen-
tia, vel imperfecta deliberatione, vel ex mate-
riæ leuitate potest esse veniale: siquidem ve-
niale est, nescire memoriter Symbolum, Ora-
tionem Dominicam, imo & substantiam vnus
articuli non tam grauis momenti, qualis vi-
detur. Descensus Domini ad inferos, ignorare.
Quia hæc levis materia reputatur, sicut si ig-
norares te Crucis signo munire. Adnotat San-
chez libro secundo, Decalogi capite tertio, nu-
mero 14.

DVBIUM

DVBIVM L.

An si fidei mysteria proponantur infidelibus magis credibilia, tamen non credibilia eundem teneatur eis ante articulum essam mortis assentiri?

¹⁸⁵ **T**enetur etiam extra mortis articulum. Quia in medio necessario ad salutem securiorem viam quis debet amplecti, ne se periculo errandi exponat. Et licet cuilibet liceat sequi opinionem probabilem, probabiliore relicta: hoc tamen non est intelligendum de opinione probabili facti, sed iuris: ut contingit, cum à longe hominem vides, quem probabiliter existimas esse feram: licet enim quod probabile sit hominem esse, & feram esse: non tamen est probabile, te posse ad illum sagittam immittere; quia prior probabilitas est facti, non iuris. Ita in nostro casu, et si probabile sit, illam sectam bonam esse, quia tamen probabilis est, fidem illi propositam esse meliorem, probabile non est, eum posse ei sectæ adherere, & fidem respicere. Sic Bannes 2.2. q. 10. a. 1. dub. 3. concl. 3. & 4. Ledesm. 2. tom. sum. tract. 1. cap. 1. concl. 3. & 6.

¹⁸⁶ Extra mortis articulum non tenetur. Quia restat tempus rem amplius examinandi. In articulo autem mortis debet quis suæ salutis providere meliori, ac securiori via, qua possit. Quia non superest tempus, rem diligentius examinandi, neque errorem, si forte contingat corrigendi. Ita Sanchez 1.2. Decal. cap. 1. n. 6.

¹⁸⁷ Mihi autem videtur, probabilius esse, nullo tempore inquam tempore illum esse obligatum amplecti fidem propositam intra terminos tantum probabiles, sed necessarium esse, proponi fidem tanquam evidenter credibilem, ut quis teneatur illam amplecti: Et quidem hoc esse necessarium extra articulum mortis, docuit Sanchez ubi supra, & tenere videntur Vasquez, Aragon, Victoria, & Azorius ab ipso relati. Quia fides proposita, solum sub probabilitate, quod sit credibilis, non infert, te obligatum esse credere, sed solum te posse credere. Ad obligationem enim inducendam, necessarium erat, ut cognosceres fidem ita esse creditu dignam, ut nulla ratione contrarius error dignus creditu inveniatur. Quia dum contrarius error dignus creditu inveniatur, non teneris illum deferere: ergo nec fidei assentiri. At hæc ratio æqualiter probat de mortis articulo, ac de reliquo tempore, idemque nullus ex Doctoribus citatis præter Sanchez hanc gessit distinctionem, sed generatim affirmarunt, non teneri infidelem fidei mysteriis assentiri, quovisque de eorum credibilitate convincatur. Et speciatim probat. Quia obligatio colendi Deum fide veritate æqualiter obligat in vita, & in morte. Ergo si Deus non offenditur dum vivit infidelis per repulsam factam de fide sibi tantum probabiliter proposita: neque in morte offenditur. Sic Ioann. Sanchez in select. dub. 19. a numero 4.

Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

DVBIVM LI.

Infans fidelis inter infideles, vel hæreticos enutritus, si post usum rationis adoret idola, vel hæreses contra ius naturæ proferat peccatne contra fidem?

²⁸⁸ **P**rofecto qui inter Catholicos nutritus est, credere tenetur, cum ei fidei mysteria proponuntur ita, ut non habeat instam rationem dubitandi, vera illis proponi. Si autem inter hæreticos sit enutritus, debent ei mysteria fidei sic proponi, ac si infidelis esset alias non tenebatur assentiri. Quia temerè, & imprudenter procederet, si cuilibet prædicanti præberet assensum. Quocirca is neque hæreticus est puniendus, quovisque constet, & probetur, ei fuisse nostræ fidei mysteria insufficienter proposita, & nihilominus repulisse. Castro de iust. hæret. punit. capite octavo, dubio secundo. Simanc. de Cathol. institut. tit. 3. numero septimo. Aragon. 2.2. questione 11. articulo secundo, dubio ultimo. Sanchez libro secundo, Decalogi, capite primo, numero octavo. Quærimus autem, an infans fidelis inter infideles, vel hæreticos enutritus, si post rationis usum adoret idola, aut hæreses contra ius naturæ proferat, peccet contra fidem, & illam amittat?

Peccat, & amittit. Quia ad amittendam fidem non requiritur cognitio illius: si enim quis invincibiliter ignoret, se baptizatum esse, & voluntariè erroribus fidei contrariis assentiretur, fidem amitteret. Quia ille assensus vere est contra fidem, & peccaminosus: ergo si fidelis baptizatus crederet culpabiliter, fornicationem (verbi gratia) esse licitam, vel idola esse adoranda, culpabilem aduersus fidem haberet errorem. Ergo fidem destrueret. Sic Bannes 2.2. questione 10. articulo quinto. Petr. de Ledesm. 1. tom. 2. sum. tractat. 1. capite 5. post concl. 10. difficultat. 2.

²⁸⁹ Nec peccat, nec amittit fidem. Quia ignorat illam invincibiliter. Ita Sanchez libro secundo Decalogi capite 1. num. 8. Suar. de fide, d. 15. sect. 2. n. 3. Palao de fide, tract. 4. d. 1. punct. 12. numero 16.

²⁹⁰ Cum his opinor probabilis utique sententia. Imò dato, quod etas ignorantia: & inadvertentia culpabilis sit fidem non amittere defendo. Quia non quælibet ignorantia, & inadvertentia culpabilis fidem excludit, sed requiritur pertinacia. Ex communi sententia loquor.

²⁸⁸ Nonnulla suppono.

²⁸⁹ Peccat, & fidem amittit.

²⁹⁰ Nec peccat, nec amittit fidem.

²⁹¹ Cum his opinor.

CAPVT XIX.

Circa externa Fidei confessionis obligatio-
nem.

D 2 DVBIVM

DVBIUM LII.

An teneatur quisque fidelis Fidem manifestare, quoties à potestate publica (quæcumque illa sit), de fide rogetur etiam si secreto rogetur, vel generalis examinatio fiat?

292
Questionis
statu.

Rogari quis potest à Rege, ac Superiori proprio, vel extraneo. Rogari potest publice, vel secreto Rogari potest generaliter, vel in particulari. Rogari ab homine privato potest. Quæ sit in primis, an quis sit obligatus fidem manifestare, quoties à potestate publica, (quæcumque illa sit), de fide, aut generaliter inter plures, at in particulari ipse solus de Fide interrogetur?

293
Obligatur
quidem.

Obligatur quidem. Quia præceptum Confessionis fidei tunc obligat, cum ex illa, magis Dei, ac fidei honor speratur. At ex confessione facta coram publica potestate siue quis generatim inter plures, siue particulatim interrogetur, ille effectus potest sperari. Ergo tenetur tunc se fidei sectatorem profiteri. Sic D. Thom. 2. 2. quæstion. 3. articuli. 2. Sanchez libro secundo Decalogi capite quarto, numero sexto, alios citans Valentia 2. 2. dub. 1. quæstion. 3. puncti. 2. dubio tertio. Bannes 2. 2. quæstion. 3. articulo 2. dubio 1. conclusi. 3. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 27. quæ. 1.

294
Non obligatur.

Non obligatur. Quia neque ratione præcepti Principis tenetur, cum hoc non obliget cum gravi detrimento; neque ex præcepto fidei negatiuum, cum inde non appareat, illum negasse fidem; sed solum occultasse, quod per se est licitum; neque etiam ex præcepto positivum fidei, quod non obligat, cum qualisqualis honor Dei ex confessione accrescit, & ex illius omissione subtrahitur, sed cum gravis, ac magnus est: At ex tali manifestatione præsumi non potest, gravem Dei honorem, & magnam fidei exaltationem esse futuram: imo potius potest præsumi occultatione fidem esse amplius promovendam, & fideles occultos confirmandos: ergo. Ita Suarius de fide, dubio 14. sectione tertia, numero sexto, Tabiena verba. Fides. Palao de fide, tractat. 4. dubio 1. puncti. 14. numero 2.

295
Hos sequor

Hos sequor, & in hoc sensu existimo, aliquos ex primæ sententiæ Doctoribus esse locutos. Itaque potest quis examinari singulariter, vel generaliter cum aliis: ut si diceret Rex, Qui fuerint Catholici, manifestentur. Si singularis examinatio fiat, tenetur plane, siue à Rege proprio, siue ab extraneo, siue à quolibet alio particulari, siue publicè, siue secreto interrogetur. Si autem generaliter cum aliis examinatio fiat, regulariter loquendo, non tenetur ob rationem præfatam se prodere, ac fidem manifestare. Dixi, Regulariter loquendo. Quia aliquando tenetur, scilicet, quando spectatis circumstantiis, merito alij suspicarentur illum fidem deferere: tunc namque obligatus est, fidem manifestare. Nam licet non teneatur semper aliis se fidelem ostendere; tenetur tamen non se positivè ostendere infidelem.

Quando autem hæ circumstantiæ concurrant, prudentis arbitrio est iudicandum. Quod iudicium desumi potest ex casibus, quod Coninch. de fide, disp. 15. dub. 5. à numero 112. recenset.

DVBIUM LIII.

An licitum sit celare fidem verbis, vel signis per se contrariam Religionem significantibus, casu quo non infles præceptum positivum fidem manifestandi?

Licitum est. Quia huiusmodi simulatio quantum est mendacium, ostendens illis verbis, aut signis vanos Deos esse dignos cultu, cum tamen non sint: sed hoc non ostendit se simulans; non enim ea intentione verba, aut signa illa præstat, sed ob alios fines honestiores: ergo illa simulatio mendacium non est. Certe licitum est tibi uti infidelium indumentis, quasvis ad spectu adstantes decipiuntur, & indicant, te esse infidelem: Igitur deceptio aliorum mendacium in simulatione non constituit. Sic Adrian. in 4. tractat. de Baptismo. quæ. 1. articuli. 1. ad 5. id confirmans exemplo simulationis Iesv Regis Israël 4. Reg. 10. qui volens occidere omnes Baal cultores, dixit, se velle Baal solemni sacrificio venerari: Deus hanc eius simulationem videtur approbasse, cum dicit: Quia studiose egisti, quod rectum erat, & placuit oculis meis, & omnia, quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab, &c. Ergo simulare factis, & verbis contrariam Religionem, licitum aliquando est. Quod videtur D. Hieronym. ad cap. 2. Gal. & Epist. 89. ad Aug. approbata.

Minime est licitum verbis, ac factis uti, quæ spectatis circumstantiis, nullam habent significationem præter falsam Religionis cultum. Quia ex fide non solum obligamur præcepto negatiivo non profitendi falsam Religionem ex animo; sed neque quoad apparentiam profiteri: obligamur enim fidem exterius non negare. At utens illis signis, aut verbis nullam aliam significationem habentibus moraliter præter falsam Religionis cultum, falsam Religionem exterius proficitur: Ergo illud est intrinsecè malum. Neque obstat, illum non intendere illis verbis, aut signis falsam protestari Religionem, sed aliud longe diversum: quia sufficit, quod in re, & in apparentia, factoque ipso intendat. Ita Valentia 2. 2. dubio primo, quæstion. 3. puncto secundo, dubio quarto, Suarius de fide, disp. 14. section. 4. numer. 4. Sanchez libro secundo Decalogi capite quarto, numero 14. Coninch. de fide, disputatione 15. dubio secundo, numero 14. Pelanti. 2. 2. quæstion. 3. articulo secundo, dubio primo, conclusion. secunda, Valqua. 1. 2. dubio 8. capite quinto, Toletus libr. 4. cap. 2. numer. septim.

Ego quidem existimo nullatenus probabilem esse Adriani sententiam sed falsam omnino. Actiones enim significantes falsam Religionem sunt in duplici differentia: alia, quæ

quæ ex se, ex vfu, & confuetudine, aut lege nullam aliam fignificationem habent: alia, quæ illam habent. Prioris generis igniflexio coram idolo, thurificatio, tunfio peccatoris, &c. Alia funt, quæ licet fignificent falſam colere Religionem iis vtentes, etiam fimul oftendunt, faltem ex ſe ob alium finem aſſumi poſſe: hæc funt elus carniſum die prohibito, vſus veſtium, quibus cultores falſæ Religionis com- munitate vtuntur. Adrianus autem non ſolum de his ſecundis actionibus, verum de primis affirmabat, aliquando licere. Porro eius argu- menta nullius roboris funt. Concedo enim, to- tam huius ſimulationis malitiam ad menda- cium pernicioſum reduci. Nego tamen excu- ſari poſſe ex intentione proferentis, ſicut in aliis materiis diſtinctis à Religionem excuſatur. Quia ſimulatio in aliis materiis indifferens eſt vt verum, vel falſum ſignificet; quapropter ex proferentis intentione coarctari poteſt, & de- terminari, vt veritatem, quam ipſe mente reti- net ſignificet. Denique ad exemplum Ieſu D. Auguſt. l. contra mendac. capite ſecundo, & ex il- lo D. Thom. 2. 2. quæſtione 111. articulo primo, conſent in illa ſimulatione Regem peccaſſe, neque ob id laudatam fuiſſe à Deo; ſed qua omnes Baal Sacerdotes occidit. Quod indicant illa verba, *quia ſtudioſe egreſſi, quod rectum erat, &c.* Non dixit. *quia ſtudioſe locutus fuiſti, ſed quia ſtudioſe egreſſi*, indicans, in ſolo inter- emptionis ſcælo rectè proceſſiſſe, ſecus in ſi- mulata idololatriæ voluntate, quam pro medio aſſumpſit.

DUBIVM LIV.

An licitum aliquando ſit veſtibus, aut ſignis propriis infidelium, vel hereti- corum vti, vt qui Fidem occultet, cum non urgeat præceptum Fidei con- ſtituenda?

²⁹⁹ *Nonnulli præmittunt.* **L**iquor de veſtibus, & ſignis, quæ vel ex vſu, & confuetudine, vel ex lege diſtingunt homines vnus ſectæ ab aliis, (nam de veſti- bus, & ſignis, quæ non diſtingunt Religionem, ſed nationem indubitatum eſt, non eſſe peccatum contra fidem illis vti.) Hæc ergo ſi- gna diſtinguentia homines vnus ſectæ ab aliis ſunt in duplici differentia. Alia primò, & per ſe ad hanc diſtinctionem faciendam ſunt in- ſtituta, quale reputatur Romæ pileus flauus co- loris pro Iudeis; falcia pro Turcis, & Sarrace- nis. Alia ſunt, quæ primo & per ſe ad proſe- cutandam falſam Religionem aſſumuntur qua- lia ſunt veſtes, quas Sacerdotes idolorum aſ- ſumunt ad ſacrificium: vel ſi Princeps, ad pro- ſecutandam falſam ſectam, & cultum falſis diis exhibendum, ſignum aliquod geſtare præci- peret. Quæſierim igitur, licitumne ſit fi- deli, aliquo ex his ſignis vti, ad fidem occul- tandam?

³⁰⁰ *Quæſtione 111. articulo primo.* Minimè eſt vnquam licitum. Quia geſtans veſtem inſtitutam ad diſcernendum infidelem à Catholico, illius geſtatione proſtitetur, ſe in- fidelem eſſe. At infidelitatis profeſſio, quæcum- que ſit, eſt intrinſecè mala: ergo minime licet. *Eſchobar, & Mendoza, Theſ. Moral. Tom. VI.*

Sic D. Antonin. p. 2. titul. 12. cap. 6. Philiar. de Offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 9. Caietan. 2. 2. q. 3. ar. 2. dub. 1. Nauarr. ſumm. cap. 12. nu- mero 27. Toletus libr. 4. cap. 2. num. 7. Sylueſt. v. Apoſtaſia quæſt. 1. verb. Fides, quæſt. 5. num. 8. & verb. Infidelitas, ſine. Angel. Tabien. Ar. mil. ibi.

Licitum aliquando eſt vt veſtibus, ac ſig- nis ad diſcernendum fidelem ab infideli deſti- natis. Quia licet his veſtibus, ac ſignis adion- da ſit falſæ Religionis ſignificatio; tamen quia per ſe illam non ſignificant, ſed diſtinctionem infidelium à fidelibus, quæ ſignificatio eſt Rei, publicæ maximè utilis: ideo poſſunt, ad hanc ſi- gnificationem præſtandam; aſſumi, omiſſa alia ſignificatione falſæ Religionis. Quemadmo- dum habitus Monachalis non ſolum ad ſigni- ficandum Monachalem deſtinatur ſtatim; ſed etiam ad corporis indumentum; ſi vero quis il- lum aſſumeret, vt ſe occultaret, non ideo dice- retur Monachalem ſtatim proferri. Ita Ban- nes 2. 2. quæſtione 113. articulo ſecundo, dubio ſecundo, conſuſione 113. Aragon. ibi, aut. prim. conſuſ. 2.

³⁰² *Auſtoris reſolutio.* Eſt prima ſententia fatiſ ſit probabilis, pro- babilior ſecundam eſſe reor, nempe ex gra- ui cauſa licere cuique fideli vt veſtibus, & ſig- nis ad diſcernendum fidelem ab infideli de- ſtinatis. Quia tamen fundamentum noſtræ ſententiæ præſertim validum non eſt cum Coninch. de ſide, diſputat. 15. dubio 113. nume- ro 67. crediderim, eam ſic confirmo. Attentis circumſtantiis nullo modo veſtium, ſeu ſignorum horumce vſus teſtatur illum eſſe infidelē: ſiqui- dem quilibet, qui eum Chriſtianum cognosce- ret, & ſic veſtium videret, non iudicaret, ne- gaſſe fidem; nec id videri voluiſſe; ſed ſolum iudicaret, voluiſſe ſe occultare ob mortis timo- rem; ergo illarum veſtium, aut ſignorum vſus nullius falſitatis eſt ſignum. Secus dixerim, ſi verbis, quantumvis ambiguis, & reſtriſtis dice- ret quis, ſe eſſe Iudæum, aut Mahometanum. Quia ex illis audientes intelligerent, illum ob mortis timorem fidem abnegari: aut ſic appa- rere voluiſſe; quia verborum ſignificatio ſtri- ctior, & limitatior eſt, quam veſtium, & alio- rum ſignorum. Dixi autem, *Ex graui cauſa* in- tercedente. Nam ſi abſque legitima cauſa ge- ratur, cum nulla cauſa iuſta adſit veritatem oc- cultandi, merito præſumi poteſt, eum negariſe fidem; vel voluiſſe deſertorem eius appa- rere; quod eſt intrinſecè malum. Mecum Suarius de ſide, diſputat. 14. ſeſtione quin- ta, numero 51. Sanchez libro ſecundo, Deca- logi capite quarto, num. 19. & Coninch. citatur, numero 71.

DUBIVM LV.

An liceat, fideli ad ſe occultandum vti veſtibus, vel ſignis infidelium inſtitutis, non ad diſcernendum eos à fidelibus; ſed ad proſtitendum, proteſtandumve eorum falſam Religionem, ſi grauis cauſa adſit?

³⁰³ **L**icet quidem, ſi legitima grauis cauſa adſit, Quia quantumcumque ad proteſtan- dam.

dam fidem falsam, cultumque idolis exhibendum sint instituta, non perdunt hæc vestimenta, vel signa suam legitimam significationem tegendi, protegendique corpus à temporis iniuriis. Ergo licitum est fideli ob huiusmodi finem illas vestes assumere, relicta illa legali significatione. Sic Azorius *tomo 1. libro 8. cap. 17. quæst. 4.* Reputat id probabile Coninch. *de fide, disp. 15. dub. 3. numero 72. conclusion. 3.* Tenet Sanchez *libro 2. Decalogi capite 4. numero 20.* addens, hoc non esse admittendum in vestibus destinatis ad Authoris falsæ sectæ cultum, quales ipse reputat vestes pro sacrificiis destinatas. Verum, tanti Doctoris venia, non videtur facis consequenter id adiecisse; nam etiam in huiusmodi vestibus reperiri potest nativa significatio, & usus corpori deferens: ergo propter illum assumi poterant.

304
Non licet. Minime licet. Quia talis vestium gestatio, (quantumvis gravis adsit causa) est, quod in cultus, & honoratio falsæ sectæ, cum idoli figuram in huiusmodi vestibus depingi solitam esse sit certum. Raro equidem ab scandalo huiusmodi actus poterit excusari. Igitur talis usus non est admittendus. Ita D. Antonin. Tabien. Angel. Nauarr. Philare. Toletus, & alij, quos citat, & sequitur Palao *de fide, tract. 4. d. 3. pun. 17. n. 1.* Arag. 2. 1. q. 3. art. 2. dub. 1. concl. 2. Ludo. Lopez p. 1. *instrum. c. 41.* Suarius *de fide, dub. 14. sect. 5. num. 13.*

305
Hoc longe probabilius. Existimo primam sententiam propter tantorum Doctorum auctoritatem esse probabilem. Attamen secundæ adhæreo probabiliori admodum. Negari enim non potest falsæ sectæ eo maiorem honorem accrescere, quo plures induti vestibus illam protestantibus induti appareant; qui quidem honor, ac cultus separati non potest à vestium gestatione, quantumvis contrariam voluntatem fidelis foueat.

DVBIUM LVI.

An liceat omittere signum, (aut vestem) ex præscripto Regis impositum, ad significandum eum esse fidelem?

306
Questionis status. Lata est lex à Principe, ut quicumque in suo Regno Catholicus sit, in testimonium ac protestationem suæ Religionis tali veste utatur, alias ab omnibus tanquam defector fidei reputetur: poteritne Catholicus si ex gestatione vestis illius, & suæ fidei manifestatione periculum imminet, vestem præscriptam omittere maxime cum lex illa in viridi est obsevantia?

307
Nulla ex causa licet. Non licet eam omittere. Quia illa ommissio videtur esse virtualis fidei negatio: siquidem videntes existimant tali signo carentes infideles esse, eo quo à lege sic reputentur. Sic Caeteran. 2. 2. quæst. 3. artic. 2. Nauarr. *summ. c. 11. numero 17.*

308
Licet ex gravi causa. Ex gravi causa licet. Quia illa ommissio non est fidei negatio, etiam quoad apparentiam, sed solum occultatio, quæ ex causa iusta licita est: ergo. Antecedens probatur à simili ex habitu Monachali ab Ecclesia instituto pro

Religiosis, quem si quis ex urgenti causa exuat, non obinde reputatur, Monachalem professionem abnegasse: sed solum illam occultare voluisse. Tum ratione, quia ut ommissio illius vestis reputetur fidei negatio, debebat nullam aliam, spectatis illis circumstantiis significationem habere: ut sic videntes, & cognoscentes esse Christianum, & illius signi omissionem egisse, à fide defecisse comperiant. At vestis illa habet hanc legitimam significationem, scilicet occultare personam: ergo ommissio illa non est fidei negatio. Ita Bannes 2. 2. quæst. 3. art. 2. dub. 2. conclus. 4. Aragon. ibi, dub. ult. Valent. d. 1. q. 3. punct. 2. dub. ultim. Suar. *de fide d. 14. sect. 5. num. 10.* Coninch. *disputat. 15. dubio tertio, numero 76.* Sanchez *lib. 2. Decal. capit. 4. numero 29.*

Communior, ac probabilior hanc sententiam esse defendo. Quia nec obligatur fidelis ille illam gestare vestem ex lege Principis, neque fidei præcepto: Ergo nullo ex c. obligatur. Certe ex lege Principis obligari non potest. Quia lex illa non est iusta, utpote lata in odium Dei, & de materia ad Principem secularem non pertinente: examinem enim fidei, & illius professio Ecclesiastico Principi, non politico attributa est: & dato, quod lex illa iusta esset, cum sit humana, & politica, non obligat eum gravissimo sermone incommodo. Ergo ex ratione legis obligari non potest. Porro ex præcepto fidei celsat similiter obligatio. Quia præceptum positum profitendi fidem non obligat in nostro casu: neque enim subtrahitur ex omissione illius signi grauitur Dei honor, neque scandalum generatur. Neque etiam præceptum negationum, non negandi fidem, urget. Quia hoc præceptum obligat, ne quis assumat aliquod signum protestantium negationis fidei: ille autem tale signum non assumit, sed signum fidei protestantium relinquit. Ergo solum potest ex illo inferri, eum non protestari fidem, non tamen illam abnegare.

CAPVT XX.

Circa Professionem Fidei ex decreto Tridentini faciendam.

Ridentinum sess. 24. c. 12. & sess. 25. cap. 2. & Pius IV. in quodam motu proprio, qui est 112. & incipit, *Insuper nobis.* Et Pius V. *In facienda,* alio motu proprio, qui incipit, *In facienda,* Sacrosancta, de professione fidei gerenda præscripta dederunt. Ex quibus constat, obligationem faciendi huiusmodi professionem esse sub mortali. Quia est res gravis, & ad gravissimum finem ordinata, qualis est fidei exaltatio, & extirpacio errorum: & sub gravibus poenis præcepta. Sanchez 1. 2. Decal. c. 5. n. 1. Bonac. d. 3. de fide, q. 2. punct. 3. num. 14. & 15.

Personæ, quas hæc obligatio adstringit primò sunt prout de quicunque Beneficiis curam

D V B I V M LVII.

An teneatur quis aliquo titulo, verbi gratia, Canonatus, vel Dignitatis Fidei professionem fecit, illam rursus agere, alium distinctum Canonatum obtinens?

Non tenetur, si dimisso priori Canonatu alium in eadem obtineat Ecclesiasticus si in diuersis Diocesis, Oppidis, vel locis. Quia dum in eadem Ecclesia ex vno Canonatu, vel Dignitate in alium Canonatum, aut Dignitatem transit pro eadem provisione reputatur. Sic aliqui Doctores quot prelo nomine memorat Ferdin. de Castro Palao de fide, tr. 4. d. 1. p. 19. n. 7.

315
Non tenetur.

Tenetur plane. Quia absolute pronisus est de Beneficio, ac si nunquam pronisus fuisset. Neque Concilium aliquod verbum addidit, ex quo hac limitatio colligi possit: non est igitur recipienda, iuxta leg. de pretio, ff. de publ. in rem act. Ita Azor. tom. 2. lib. 7. c. 2. question. 8. Palao citat. Barbosa part. 3. de potest. Episc. alleg. 61. numer. 8. alios referens Garc. de Benef. part. 3. caput. 3. numer. 17. & 18.

316
Tenetur quidem.

Hoc existimo probabilius esse, imo omnino amplectendum, si Garcia credimus asserenti, sic Sacram Congregationem declarasse.

D V B I V M LVIII.

Si quis intra bimestre ad faciendam Fidei professionem assignatum obtineat cum Canonatu Dignitatem: satisfacitne obligationi vnica Fidei professione?

Non satisfacit. Quia duplex est titulus: quo ad faciendam fidei professionem tenetur, nempe Canonatus, & dignitas. Ergo obligationi ex duplici titulo contractæ vnica fidei professione non satisfacit. Sic Barbosa p. 3. de potest. Episc. alleg. 61. n. 9.

317
Non satisfacit.

Satisfacit quidem. Quia illi diuersi tituli ad eandem prorsus rem obligant, scilicet, ad fidei professionem pro eodem tempore faciendam. Ergo facta fidei professione eo tempore, pro duplici titulo facta fuisse videtur. Ita Nauar. l. 2. Confil. sub tit. de iuratur. conf. 1. 2. in fine. Mannel. 10. 2. 99. Regul. q. 7. 2. 3. Sanch. l. 2. Decal. c. 5. n. 6.

318
Satisfacit quidem.

Probabilius hoc longè existimo. Nam illa professio alicui titulo duorum satisfacit: At non est maior ratio, cur vni potius, quam alteri satisfaciat: Ergo vtrique satisfacit. Idem dixerim si tracto bimestri, & oblitus quis obligationis professionis faciendæ ratione Beneficij adepti illam omittat & alium novum titulum acquirat, pro qua vnice professionem Fidei faciat.

319
Probabiliter hoc mihi.

D 4 DVBIVM

animarum habentibus: sub quibus veniant intelligendi. Commendatarij aliquarum Ecclesiarum, quibus datur facultas disponendi de fructibus. Quia sunt vere beneficiati, & titulum habent. Garcia de Benef. p. 3. c. 3. d. n. 20. Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 61. n. 12. Secus dicendum de illis, quibus Episcopus Ecclesiam curam commendat, non tamen de Beneficio prouidet. Sanch. lib. 2. Decal. c. 5. num. 1. Deinde sub nomine Prouisi de Beneficiis comprehenduntur Episcopi. Quia prouisi sunt de Beneficiis curam animarum habentibus. Et licet attento Tridentini decreto, comprehendi non videantur, at attenta constitutione Gregorij XIV. incipiente, Apostolica seruimus, obligati sunt omnes Episcopi fidei professionem & iuramentum agere, cuius forma traditur in Pontificali Romano autoritate Clementis VIII. edito. Barbosa p. 3. de potest. Episc. alleg. 61. numer. 4.

Deinde astringit Canonicos, & Dignitates Ecclesiarum Cathedralium, sub quibus comprehenduntur Canonici, quantumcumque ab Episcopo sint exempti. Quia absolute Canonici sunt. Sanch. l. 2. Decal. c. 5. n. 2. Garcia de Benef. p. 1. c. 3. num. 21. referens, ita Sacram Congregationem censuisse. Item comprehenduntur Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium: Quia vere sunt prouisi in canonicatum Cathedralis Ecclesie. Garcia num. 16. Non citat. Barbosa p. 1. allegat. 61. n. 6. Coadiutores tamen non obligantur. Quia licet Canonici nominè coadiutores, vere in Canonicatum prouisi non sunt nec prouisi proprietario superflite. Garcia p. 4. c. 5. n. 76. Barbosa n. 14. Neque prouisi de Capellanis, Portionibus aliisque Beneficiis simplicibus in Cathedralibus Ecclesiis. Sanchez lib. 2. Decal. c. 5. num. 1. Garcia c. 5. n. 13. Barbo. n. 15. Nec prouisi in Canonicatibus, aut Dignitatibus Ecclesie Collegiate. Quia solum de prouisis in Cathedralibus Ecclesiis Concilium loquitur. Sanchez, Garcia, Barbosa ubi supra.

Tertio ex decreto Pij IV. & Pij V. hanc agere professionem tenentur Prælati Regulares quorumcumque ordinum, etiâ Militarium Nauar. l. 2. Confil. Manu. 10. 2. 99. Regul. q. 7. 2. 4. Barbosa part. 3. alleg. 61. numer. 7. Verum Sorbus Capuccinus Super priuileg. Mendic. v. Proffesso, notat. i. inquit Sacram Congregationem, & viros doctissimos declarasse, in vfu non esse. Consentit Sanch. n. 3. affirmans in pluribus Religionibus non obseruari, vel quia Bulla recepta non fuit, vel quia consuetudine fuit derogata.

Quarto ex Pij V. decreto omnes docentes Artes liberales, quomodocumque eas publice doceant, tenentur hanc fidei professionem agere. Et omnes illi, quibus ad hoc munus per aliquam vniuersitatem testimonium conceditur. Barbo. ad Confil. fess. 24. caput. 12. & part. 3. de potest. Episc. alleg. 61. numero secundo. His præmissis, ad Dubia pergam.

DVBIUM LIX.

An possit quis per procuratorem Fidei professionem agere, cum absens est, vel impeditus?

320 *Explico modum professionem fidei gerendi.* **M**odum quem debent obsequare, quo professionem fidei agere tenentur, tradit Trident. & Bulla Pij IV. Pro cuius intelligentia aduerto, esto Concilium dicat, professionem agendam esse in Episcopi manibus, vel, eo impedito, coram eius Vicario, non esse intelligendum de necessitate, sed de convenientia. Quare et si Episcopus impeditus non sit, potest coram eius Vicario fieri. Garcia de Benef. part. 3. cap. 3. num. 23. Barbosa part. 3. de potest. Episc. alleg. 61. numer. 16. Deinde aduerto, cum ratione Canonatus, vel Dignitatis tenetur quis agere fidei professionem coram Episcopo, & Capitulo, si Episcopus in Capitulo adest, cum ea professio emittitur, sufficienter utrique obligationi unica professione satisfieri, nec tenetur ille iterum foras coram Episcopo, vel eius Vicario profiteri. Quia absolute coram Capitulo, & Episcopo egit professionem. Garcia part. 3. de Benef. cap. 3. numer. 24. reseratis, sic decisum fuisse in vna Seguntina. Barbosa supra num. 17. Quia per Vicarium & non per Capitulum iurisdictione administratur: ideoque magis Vicarius, quam Capitulum Episcopum repraesentat. Garcia numer. 27. & 28. Barbosa numer. 18. Sed est in hac materia gravis difficultas, num quis possit per procuratorem facere fidei professionem coram Episcopo, Vicario eius, aut Capitulo, cum impeditus est, vel absens?

321 *Non potest fieri per procuratorem.* Minimè potest. Quia professio fidei actus personalis; est enim actus interioris assensus indicationis; & illam et professionem intendit Ecclesia subditos in fide stabilire, & obligare ne deficiant: ad cuius finis consequutionem, summè expedit per propriam personam professionem fieri. Sic Additionator ad Nauarr. Consilia libr. 2. tit. de iureiur. conf. 11. asserens, ita Sacram Congregationem censuisse Vgolin. de offic. & potest. Episc. c. 50. §. 16. num. 1. affirmans, id tenuisse Rotam. Gratian. discip. forens. c. 166. n. 12.

322 *Potest fieri.* Potest quidem. Quia regulariter ea, quae quis facere potest per se ipsum, potest & per procuratorem, nisi à Canone aliquo, aut lege limitetur. leg. 1. ff. de procurat. c. Qui per alium. cap. Potest quis, de reg. iur. in 6. Et iuramentum potest per procuratorem praestari, cap. fin. de iuram. calum. in 6. cap. 1. Paragraph. Verum, de statu Regul. Ita Nauar. conf. 11. de iureiur. nu. 2. Sanchez libr. 2. Decal. cap. 5. numer. 7. Azor. tom. secundo libro septimo capit. secundo q. 6. Barbo. de potest. Episc. p. 2. alleg. 61. num. 20. & alij.

323 *Probabilior hanc mentem esse habet.* Probabilius hoc esse crediderim. Nam licet actus professionis sit indicatus interioris consensu; etiam contractus matrimonij id ipsum mentem esse habet, & potest tamen per procuratorem fieri. Quod vero per professionem hanc

intendat Ecclesia, profitentes firmos in fide habere, probat convenientiam agendi professionem per propriam personam, non necessitatem.

Scio equidem P. Thomam Sanchez num. 7. Limitationem nostram doctrinam limitare in professione fidei faciendam ab electis in Episcopatum asserens, hosi in manibus Episcopis signati à Pöti. circa 100, fice per se ipsos facere professionem debere quia ad Episc. & non per procuratorem. Mouetur ex Bulla copati el. comittentis certo Episcopo, ut fidei professionem nomine ipsius Pötifis acceptet, verbis: Ne propter ad Sedem Apostolicam accedendo personaliter, laborare cogatur, volens parcere laboribus, & expensis fraternitati vestrae committimus. At si hæc fidei professio fieri possit per procuratorem, non esset opus labori, ac expensis parcere, nec Pontificem alicui vices suas committere, ut ipsius nomine acceptet: sed posset Episcopus Romano procuratori potestatem dare; ut nomine ipsius in Pontificis manibus fidei professionem emitteret. Fateor ingenuè ex præfatis verbis legitime deduci Pontificem præsupponere, Episcopum per se ipsum debere fidei agere professionem saltem ex convenientia: cui obligationi ex convenientia voluit parcere, committendo vices suas alicui Episcopo. An autem coram illo Episcopo teneatur, per seipsum fidei agere professionem, & per procuratorem facta nulla sit non satis existimo ex præfatis Bullæ verbis colligi. Quia nullum videtur esse verbum hanc obligationem imponens ipsi Episcopo faciendi per se ipsum in manibus Pontificis, & non per procuratorem, fidei professionem.

DVBIUM LX.

An omittens Fidei professionem, nulla expectata sententia saltem declaratoria criminis: teneatur fructus perceptos restituere?

Recolo, Concilium Tridentinum imponere recipientibus Beneficia Canonatus, ac Dignitates, & fidei professionem non faciētibz intra bimestre à die adeptæ possessionis, ut nō faciāt fructus suos, neque illis possessio suffragetur. Quæsierim vero, nū omittens hanc fidei professionem, teneatur fructus perceptos restituere, nulla expectata sententia, saltem criminis declaratoria?

Tenetur quidem. Quia si omittens professionem, fructus restituere ante sententiam nō tenetur. Ergo iam illi possessio multum suffragatur ad fructuum perceptionem: quod videtur esse contra Concilium intendens, in hac parte possessionem ei nullatenus suffragari. At si non tenetur restituere ante sententiam, vere fructus efficit suos, & ius, ac dominium eorum acquirit: quod videtur Concilij intentioni repugnare. Sic Azor. to. 2. d. 7. c. 2. q. 1. Pet. Ledel. to. 2. sum. tr. i. c. 4. post conclus. 10. diff. 1. Garcia de Benef. part. 3. cap. 3. num. 35. Vgolin. de offic. & potest. Episc. cap. 50. Paragraph. 16. num. 4.

Non

CAPVT XXI.

Circa Infidelitatem vitium Fidei contrarium.

DUBIVM LXII.

An diuisio Infidelitatis in Paganismum, Iudaismum, & Hæresim si generis in species: Et an Paganismus, Iudaismus, Hæresis aut essentialiter vitia distincta?

VNT distincta vitia. Quia eadem virtuti possunt varia vitia distincta specie opponi. Et quia deficere fide à suscepta, & in Baptismo promissa, distinctum quid est ab eo quod est deficere à fide nullibi promissa: licet deficere à castitate promissa, & non promissa. Sic Bannes 2. 2. *questi. 10. art. 5. Arago. ibid. & alij.*

331
Distincta vitia sunt.

Distincta non sunt. Quia omnes illæ sectæ priuant eadem fide, & cum illa habent eandem oppositionem: Ergo non sunt specie diuersæ. Consequentiā est legitima: ex nullo enim alio capite diuersitas specifica in peccatis sumi potest præterquā ex oppositione ad virtutem. Antecedens probatur: quia tota oppositio eum virtute fidei in Paganismo est totius fidei negatio, hoc est, omnium mysteriorum, quæ à fide Christiana proponuntur: Iudaismus est negatio mysteriorum Evangelicæ legis: Hæresis est aliquorum veteris, vel noui Testamenti negatio. Ergo est oppositio non formaliter diuersa, sed materialiter: siquidem tam Paganismus, quam Iudaismus, & Hæresis in abneganda veritate diuinæ reuelationis conueniunt, & solum in negandis pluribus, vel paucioribus veritatibus reuelatis differunt. Ita Suar. *de fide. d. 1. 6. sect. 4. m. 8. Coninch de f. e. d. 1. 8. dub. 6. d. n. 4. Palao de fide. tr. 4. d. 2. p. m. 1. m. 4.*

332
Non sunt vitia distincta.

Cū his opinor Nā licet varia vitia specie diuersa possint vni virtuti oppositam Paganismus, Iudaismus, & Hæresis, quatenus fidei contraria sunt diuersimodè opponuntur. Aliter autem deficere à fide suscepta non constituere speciem diuersam: alias Paganismus (vel Hæresis) hominis baptizati esset specie diuersus ab eo, qui est in homine non baptizato. Neque exemplum de castitate promissa viget: quia ibi est diuersum peccatum: est enim contra votum, & promissionem Deo factam, & consequenter contra specialem Religionis virtutem; ex præcisa autem fidei susceptione non sit talis promissio.

333
Cum his opinor.

DUBIVM LXIII.

An Diuisio Infidelitatis in Paganismum, Iudaismum, & Hæresim comprehendat omnes Infidelitatis species.

Non comprehendit. Quia non comprehendit Turcismum: siquidem Turcismus aliquod

334

326
Non tenet.
Nō tenetur restituere fructus quouq; sententia declaratoria criminis virgeat. Quia decretū hoc pœnale est: Ergo benigne quoad fieri possit, erit interpretandū: ut potest interpretari, ut fructus non faciat suos, neque ei possessio suffragetur: data sententia declaratoria, & non ante illam: Ergo hoc modo est explicandum Ita Nauar. *conf. 1. 2. m. 1. de iur. iur. Sanch. l. 2. De cal. c. 5. m. 10. Manuel. r. 2. q. 9. Regul. qu. 7. 2. art. 3. Barbo. p. 3. alleg. 61. n. 28. Palao de fide. tr. 4. d. 1. p. m. 1. 9. n. 16.*

327
Non tenet.
His hæreo Doctoribus, quorum sententiam valide existimo confirmari ex eo, quod in Concilio. *sess. 23. cap. 1. de reform. iudicio.* Ibi enim quia Concilium prætendebat non residentes obligare ante Iudicis vllam sententiam obligare ad fructuum restitutionem, si quos perciperent, id declarauit. Cum ergo ipsum non egerit in nostro caso mitius planè se voluit habere: vnde voluit, ut solū post sententiā intelligatur fructus esse restituendos. Patet itaque possessionem multum accipiendi Beneficium suffragari ad fructus percipiendos, & retinendos in conscientia, dum non condemnatur: facta condensatione, neque fructus esse suos, nec possessione aliqua se posse tueri affirmo.

DUBIVM LXI.

An fructus, quos restituit, qui Fidei professionem omisit, sint pauperibus, fabricæ aut pro loco applicandi?

328
Applicandi pauperibus aut loco pio.
Applicandi sunt pauperibus, aut fabricæ Ecclesiæ, aut alij pio loco. Quia cum Concilium non determinat quibus hi fructus sint applicandi, documentum sumendum est ab alia simili fructuum per Concilium applicatione. Certe Concilium *sess. 22. c. 3. statuit*, fructus non residentium Canonicorum, Dignitatum applicandos esse fabricæ, si indigeat, vel alteri pio loco, Episcopi arbitrio: Ergo idem dicendum de fructibus ob omisam Fidei professionem. Sic Azor. *ro. 2. l. 7. c. 2. q. 7. Sanch. l. 2. De cal. c. 5. n. 10.*

329
Non sunt pauperibus vel loco pio applicandi sed Capitulo.
Non sunt applicandi pauperibus, seu fabricæ, aut alij pio loco, sed mentis Capitulari. Quia illi fructus sunt Capituli, quos non trahit in omittentem fidei professionem, nisi dum sententia declaratoria criminis non fertur: Ergo stante illa sententia, reddendi sunt Capitulo fructus, ac si nunquā à Capitulo esset extraxit. Ita Barbo. *de poss. Episc. p. 3. alleg. 61. in fine. Garcia de Benef. part. 3. cap. 3. à numer. 40.*

330
Probabiliter non mli.
Probabilem satis esse reor primam sententiam, nempe fructus hosce posse applicari pauperibus, fabricæ Ecclesiæ, vel alteri pio loco, & non esse necessario reddendi Capitulo. Quia fructus verè à Capitulo extraxit, qui omisit professionem, & fecit suos interim dum non condemnatur: quod secus est in excommunicatis, & non residentibus. At crediderim probabilius esse, Capitulo esse reddendos, adueniente sententia ob rationem, qua secunda sententia nititur.

Non comprehendit. aliquid ex veteri, aliquid ex nouo Testamento credit: Ergo neque est Paganismus neque Iudaismus, neque Hæresis. Deinde. Aliqui fuerunt Hæretici admittentes nouum Testamentum, & non vetus: sed hi non erant Pagani, neque Iudæi, neque Hæretici. Præterea Atheismus videtur specie distinctus à Paganismo, in quo vnus Deus colitur. Demum Apostasia est speciale peccatum contra fidem, & tamē nec est Paganismus, nec Iudaismus, nec Hæresis. Sic nonnulli haud notæ infimæ Recentesioris.

335 *Comprehendit planè.* Comprehendit planè omnes Infidelitatis species. Quia peccato Infidelitatis non potest delinqui nisi aduersus relata in duplici Testamento veteri, ac nouo, sub quo fidei traditiones comprehendendo: Delinquere autem aduersus hæc potest tripliciter cōtingere: primo negando vtramque Testamentum, & hoc est Paganismus: secundo, admittendo vetus, negando nouum, & tunc Iudaismus contingit: tertio admittendo nouum & vetus, sed non integrè, & tunc est Hæresis. Ita Castro Palao de fide tr. 4. d. 1. p. 1. n. 8. & omnes communiter.

336 *Hoc certum esse reor, quod vberius expono.* Certum mihi, esse diuisionem sufficientem, omnesque infidelitatis species comprehendere. Quod per ordinem ad Christum Dominum, qui est author fidei, ac salutis declaro. Nam si Christum aduentum, eiusque prophetias & figuras abneges, Paganus es: si admittis aduentum, eiusque dictis integre fidem non dedas, hæreticus es: Ergo nullus alius Infidelitatis casus potest excogitari. Porro Turcismus sub Paganismo comprehenditur. Quia non admittit Christum Redemptorem: & licet aliqua credat, quæ nos, aut Iudæi credunt, non tamen credunt illa, vt à Christo reuelata, sed vt à Mahometo dicta: Ideo Pagani absolute sunt nominandi. Certè admittentes nouum Testamentum, & non vetus, verè sunt hæretici. eo quod nouum Testamentum ex parte negabant, licet sibi contrarium visum fuerit; vna enim ex veritatibus noui Testamenti est, vetus Testamentum fuisse à Deo reuelatum. Nec Atheismus est distinctus specie à Paganismo, in quo vnus Deus colitur: sed distinguitur ab illo penes maiorem, vel minorem extensionem: sicut non distinguitur specie hæreticus, qui plures articulos negat, à negante pauciores; cum autem Paganismus consistat in negando Christum Dominum siue in se, siue in figuris, quantumvis Paganus credat vnum esse Deum: hoc non efficit esse hæreticum, quia illud non credit tanquam à Deo reuelatum, & à Christo Domino dictum. Denique nullus ex Apostasia potest à fide recedere, nisi sit Paganus, Iudæus, vel hæreticus. Fateor tamen, per antonomasiam non dici de Iudaismo, ac Paganismo: atque adeo Apostatam propriissimè dici eum qui totam fidem Christi eiusque nomen abnegat: non eum, qui retinens Christianum nomen à Christo discedit. Sanchez libro secundo Decal. capit. septimo num. 15. Farinac. tract. de hæres. question. 183. §. 2. Suar. de fide, dub. 16. sect. 5. à num. 3.

DUBIUM LXIV.

An subditus infidelis possit à Principe Christiano ad audiendam fidem compelli?

DE infidelibus baptizatis non est questio, cum Ecclesiæ subdantur. Infideles vero non baptizati sunt in duplici differentia. Alij enim sunt temporaliter subditi Ecclesiæ, vel Christiano Principi: alij sunt extra horum subiectionem. Perfecto infideles non subditi, haud possunt à Romano Pontifice per se, vel medio aliquo Christiano Principe, ad fidem audiendam compelli. Quia compulso esse non potest absque iurisdictione: At infideles extra Ecclesiæ, & Christianorum Principum iurisdictionem existunt, vt suppono: ergo non possunt ab iis vlla ratione compelli. Suar. de fide, dub. 18. sect. 1. num. 6. Valent. 2. 2. d. 1. quest. 10. p. 1. n. 6. Coninch de fide, d. 18. dub. 14. numer. 225. & alij communiter. Quæserim itaque num subditus infidelis possit à Principe Christiano ad fidem audiendam compelli?

Potest quidem. Quia obligatio ad audiendam fidem, non excedit politicam, ac temporalem iurisdictionem: quidem ex hac obligatione solum compelluntur fideles prædicatorem audire: non tamen sequi: audire vero prædicatorem, vt eo auditio, eligant Religionem, quæ sibi visa fuerit rationi conformior, potestatem politicam, ac temporalem gubernatoris non excedit. Alias nullus temporalis, gubernator posset subditorum peccata aduersus Religionem punire, nec illos obligare, ad media exequenda, ex quibus Religionis electio verè fieri posset. Sic Bannes 2. 2. question. 10. artic. 10. dub. 4. concl. 4. Suar. de fide, dub. 18. sect. 2. numer. 3. Bonacin. de fide, dub. 3. q. 2. p. 1. n. 71. numer. 3. hoc probabile putat.

Minimè potest. Quia Princeps solum potest iis infidelibus subditis ea præcipere quæ, poterat Respublica ex sua primaria institutione: nullam enim aliam habet potestatem, nisi quam à Republica accepit: At Respublica non potest sibi subditos ad fidem audiendam cogere: Ergo neque villos secularis Princeps. Minorem probo, quia Respublica non habet aliam potestatem iure naturæ, nisi præcipiendi ea, quæ ad finem politicum, & naturalem ordinantur: At auditio legis Euangelicæ supernaturalem ordinatur ad finem. Ergo Respublica non habet potestatem præcipiendi sibi subditis legis Euangelicæ auditionem. Ita Bannes citat. concl. 3. Valent. 2. 2. d. 1. question. 10. p. 1. n. 6. Salmer. tom. 12. in Euang. tract. 38. Coninch dub. 18. de fide dub. 14. concl. 5. iuncta concl. 4. Palao de fide tract. 4. dub. 2. p. 1. n. 5. num. 5.

Hanc sententiam probabiliorē esse reor, quam teneo, & confirmo. Præcipi non potest iis infidelibus, auditio legis Euangelicæ, vt re hanc sententiam amplectantur: quia non est in Republica sententia esse ciuili, nec in Ecclesia potestas ad cogendum aliquem ad fidem: Ergo neque etiam est potestas

Sectio II. De Fide, Dubia. 47

testas præcipiendi auditionem; quia auditio per se non est appetibilis, nec materia præcepti, nisi quatenus ad assensum legis ordinatur. Neque obstat, si dicas præcepti legis Evangelicæ auditionem, non ut illam fidelis subditus amplectatur, sed ut inter veram, ac falsam Religionem distinguat, & valeat veram eligere, falsa cōtempnere. Non inquam, obstat, quia hæc distinctio est quædam cognitio limites naturæ excedens; eiusque electio est supernaturalis: Ergo iure naturæ nō habet Princeps potestatem præcipiendi media, quæ ad eiusmodi finem ordinantur.

DUBIUM LXV.

An possit Ecclesia vi, & armis compellere infidelem Principem, ut permittat apud ditionem suam Evangelij prædicatores Fidem Publicare, si aliqui sint, qui velint audire, quando Princeps prædicationi blasphemiarum & irrisione non resistit, sed solum non permittendo Fidem prædicari?

¹⁴¹ *Nonnulla suppon.* Certum est, posse Ecclesiam per se, vel mediis Christianis Principibus compellere quoscumque infideles, ne Prædicatorem legis Evangelicæ impediant, neque prædicatorem dehonorent. Quare si infidelis aliquis Princeps blasphemiarum, & irrisione in fidem aliqua persuasione, vel persecutione prædicationem impedit, potest Ecclesia vi, & armis comprimere illum. Quia iure naturæ cuiuslibet est concessum iura sua defendendi, & ea, quæ sibi contraria sunt, propulsandi, sed Christiana Respublica habet ius à Christo Domino concessum prædicandi Evangelium omni creaturæ: Ergo habet ius defendendi prædicationem hanc, & sibi contraria propulsandi. Sed quid si non fiat resistentia blasphemiarum, & irrisione, sed sola expulsiōe prædicationis? potestne Ecclesia vi, & armis hunc Principem compellere, ut prædicatores admittat, & ibi securè eos retineat, ut possit Evangelium audire volentibus prædicare.

³⁴² *Non potest.* Minimè potest. Quia liberum esse videtur cuiuslibet Principi in sua ditione habitationem exteris concedere vel impedire: Ergo infert Ecclesiæ iniuriam prædicatores propulsando. Et quia Ecclesia non habet potestatem prædicandi Evangelium nolentibus: non enim potest cogere infideles ad eius auditionem præcipue si sibi subditi temporaliter non sint: Ergo neque habet potestatem, ut eius prædicatores in terris nolentibus audire prædicationem commorentur: ratione enim prædicationis solum hæc commoratio illis poterat competere. Sic Theologi docti quidem in manuscriptis.

³⁴³ *Non quidem.* Potest equidem. Quia licet princeps habeat potestatem interdicens habitationem cuiuslibet alienigenæ sua in ditione id debet ex iusta causa fieri: quæ quidem non est; quia alienigena legem Evangelicam profitetur, &c.

que prædicare intendit in quo non peccat neque adversus Deum, neque adversus Regnum. Certe prædicatorem à Regno expellere, vel aditum ei interdicere eo solum titulo, quod prædicare intendit, est iniuria illata fidei, & specialis illius contemptus: Ergo huiusmodi iniuriam poterit Ecclesia propulsare. Ita Suar. *de fide, dub. 18. sect. 2. circa finem.* Palao *de fide, tract. 4. dubio secundo punct. 5. numer. 8.*

Hoc dicendum existimo. Quia moraliter loquendo, in toto Regno deesse non potest, qui voluntarie Evangelium exaudiat, si adit prædicator: quo fructu priuatur, expulso prædicatore: Ergo in defensionem huius fructus, & in favorem innocentis qui sic priuatur, potest Ecclesia Principem impediētem debellare. Nec inde fit aliquem nolentem ad fidem audiendam cogi. Quia non cogit Ecclesia Principem nolentem Evangelium audire: sed solum cogit, ne viam volentibus audire præcludat. Quod videtur Ecclesiæ concessum cōcessa prædicandi potestate.

DUBIUM LXVI.

An quislibet infidelis, postquam ei fides sufficienter est proposita possit ad eam recipiendam compelli?

³⁴⁴ *Certa ratio la.* Certum est, infidelem hæreticum, qualis est, qui suscepto Baptismo, à fide defecit, posset gravibus poenis & suppliciis compelli ut erroribus expulsi ad fidem redeat. Constat ex tit. de Hæret. & fuse ostendit August. *Epist. 40. & 50.* Alfonso à Castro *de iusta Hæret. puni.* Simanc. *de Cathol. infid.* Rojas, Penna & alij advers. Hæret. scribentes. Ratio est, quia per Baptismum subiicitur quis Ecclesiæ, & protestatur, sub illius fide, & obedientia perpetuò manere: Ergo penes Ecclesiam debet esse potestas continendi sic subiectum in tali fide, & promissione: Igitur debet esse potestas corrigendi ac puniendi eum, si noluerit contineri alias diminuta, & inefficax esset potestas Ecclesiæ cōcessa, quod non est dicendum. Solum est difficultas de infideli non baptizato, num, inquam, cogi possit postquam ei fides sufficienter est proposita, ad eam suscipiendam?

Potest equidem. Quia etsi ante propositionem sufficienter factam, nulla ei possit obligatio imponi, fidem recipiendi, siquidem nec ipse tenetur illam recipere: posita autem propositione sufficienti iam adstringitur fidem recipere: Ergo & cogi poterit ab Ecclesia ad illius receptionem. Probo hanc cōsequentiam. Quia hæc coactio cedit in magnam eius utilitatem: siquidē ratione illius recipit mediū ad salutē necessarium. Et quia cedit in fidei augmentum: nam ipsi saltem in exteriori foro ut Catholici se gerunt, eorum filij baptizantur & decursu temporis successores verè fideles existunt. Sic Maior in 2. *dist. 44. question. 2. Genesius Sepulveda Caroli V. Chronista* sentit posse infideles etiam non subditos cogi ad fidem recipi.

³⁴⁴ *Hoc dicendum.*

³⁴⁵ *Certa ratio la.*

³⁴⁶ *Cogi potest.*

recipiendam. Sotus id de subditis infidelibus affirmat in 4. dist. 4. quest. ultim. Gabri. ibid. questione secunda dubio quinto. Alfonsi. de Castro de iust. Heret. punit. libro secundo capit. 14. Lorca 2. 2. questio. 10. dub. 36. reputato iure naturæ, hoc probabile esse deder. esto ex iure positivo tenendum non sit.

347
Cogi non
potest.

Cogi non potest. Quia coactio esse non potest sine iurisdictione: At neque Ecclesia, neque Principes seculares iurisdictionem vlam in non baptizatos habent, vt eos possint ad fidem compellere: Ergo nullo modo compelli possunt. Conclusio est legitima, Maior huius discursus est per se nota, siquidem omnis coactio iusta, de qua loquimur, in iurisdictione ac potestate fundatur. Minorem proba ac primum de Ecclesia: hæc enim solum habet iurisdictionem ex Christi Domini concessione, Christus autem solum concessit iurisdictionem Petro circa illos, qui in Ecclesiā fuerint ingressi; dixit enim, *Pascite oues meas*. Supponitur ergo prius esse oues, vt sic possint à Petro pasci. Quia propter dixit Paulus. *Quid mihi de his qui foris sunt? Dominus indicauit. 1. Cor. 9.* Ac si diceret, ad me non pertinent, Domino enim referuntur. Ita D. Tho. 2. 2. questio. 10. artic. 8. Caiet. Pesant. Turrian. ibi. Valent. 2. 2. disp. prim. q. 10. puncto sexto Suar. de fide d. 18. sect. 3. numero quarto Coninch de fide d. 18. dub. 14. concl. 4. Constat ex cap. sicut Iudei, de Iudeis, & Sarra. cap. Qui seruauit de Iudeis, dist. 45.

348
Longe hoc
probabilius,
imo mihi
certum.

Longe hoc probabilius esse credo. Nam neque Ecclesia nec secularis Princeps potest hos infideles punire, quia fidei sufficienter propostæ non assentiantur: Ergo neque potest illos compellere. Consequentia videtur legitima, tum quia diminuta, & inefficax esset compulso sine puniendi potestate: tum quia iure ipso naturali sequitur, cui est concessa potestas præcepta in supremo ordine, esse simul concessam punitiuam potestatem. Quod autem neque Ecclesia, nec secularis Princeps possit hos infideles propter infidelitatis peccatum punire, sic proba: Quia illud peccatum non est hominis Ecclesiæ subiecti: Ergo Ecclesia in illum non habet potestatem. Neque etiam est aduersus legem Principis secularis, nec Princeps secularis de illo iudicare potest, quia est de materia ab eius iurisdictione aliena. Ergo. Attamen, & si Ecclesia, aut secularis Princeps non possit infideles sibi subditos ad fidem recipiendam directe cogere: potest indirecte, imponendo scilicet eis tributa grantora, sed alias licita. Et si eorum conuersatio fidelibus nocet, potest illos expellere, nisi conuertantur. Potest compellere, non permittendo illis officij publici vsum, vel non permittendo eis si adueniunt aut bello capti, suo in Regno habitare, nisi ad fidem conuertantur, vel negando eis priuilegia, & indulta, quæ libere aliis concedit, vel prohibendo eis suæ religionis vsum, vt pote naturæ rationali contrarium, aptumque Rempublicam turbare, & inficere. Hæc omnia iudicari indirectam ad fidem coactionem, quia Princeps ea ad eius ordinat susceptionem, ad quam per se ordinata non sunt. Est tamen licita: quia non assumuntur media, quæ seculo

tali fine, assumi non possent. Mecum Becan. de fide, capit. 13. questio. 4. numer. 4. Bonac. de fide, dub. 3. questio. 2. pun. 7. numer. 3. Valent. 2. 2. di. questio. 10. punct. 6. Suar. de fide d. 18. sect. 3. numer. 8. Coninch de fide d. 18. dub. 14. numer. 238.

D V B I V M L X V I I.

An possit Christianus Princeps sua, vel Ecclesiæ auctoritate infidelibus sibi non subditis prohibere idololatriam, & peccata contra naturam, quæ specialiter Religioni Christianæ, aut innocentibus contraria non sunt

Si infideles non baptizati, (de quibus 349
sermo) subditi non sunt temporaliter Eccle-
siæ vel Christiano Principi obligatur speciali-
ter Ecclesiæ, nec Christianus Princeps procura-
re, vt errores deponant; quia sibi specialiter
commissi non sunt, obligatur tamen lege cha-
ritatis eo modo, quo vnusquisque tenetur ad
salutem alterius procurandam. Si autem infideles
subditi sint Christiano Principi, vel temporaliter
Ecclesiæ sicut Iudei Romæ commo-
rantes Pontifici subduntur: tunc obligatur Eccle-
sia, aut Christianus Princeps, eos ab erroribus
rationi naturali contrariis, & à falso cultu,
& superstitione Deorum remouere. Quia superior
competit gubernare subditos vt secundum
rationem viuant: viuere autem iuxta
rationem non possunt, nisi ea, quæ rationi naturali
obstant, relinquant. Quod si infidelium
horum citus rationi naturali contrarij non sint,
sed solum sunt nostræ fidei, eiusque præceptis
oppositi, quales sunt Iudeorum ritus, & multi
Saracenorum vnum Deum colentium existimo,
nulla ratione cogi posse à suis Principibus,
eos deferere. Quia Principis potestas solum
extenditur ad gubernandos subditos, vt secundum
rationem viuant. Quæstio igitur est de infidelibus
Ecclesiæ, vel Principi Christiano non subiectis
num possit Ecclesia, vel Princeps eos cogere,
nè idololatriam, & alia contraria naturali
rationi, & inobedientes punire, si errores illi
specialiter contrarij non sint Religioni Christianæ,
aut innocentibus?

Potest quidem. Quia si infidelis verba contumeliosa
contra veram Religionem proferret, posset Ecclesia
iniuriam sibi factam repellere, ac vindicare:
quælibet enim perfecta Respublica ius habet,
se defendendi, iniuriæque sibi illatas vindicandi:
Ergo etiam Ecclesia, quæ est Respublica omnino
perfecta debet eam potestatem habere. Sed cum infidelis
idololatriam, & alia vitia contraria naturæ
committit Religionem nostram facto ipso blasphemis afficit, vt docet D. Thom. 2.
2. questio. 94. artic. 3. ad 1. subtrahit enim
Deo singularitatem dominij, & fidei præcepta
negat. Ergo Ecclesia ius habet, has iniurias
propullandi, ac vindicandi. Et quidem aliquæ
Nationes

Nationes sunt adeo barbaræ, vt videantur à natura constitui in mancipia: & aliq̃ ita nobilis ingenij vt Domini ac Rectores constitutæ esse videantur, quod dixit Philosophus lib. 1. Polit. c. 1. *Autum Poeta, Græcos barbaris dominari oportere, quod idem sit barbarus ac seruus.* Ergo nullam iniustitiam committit Princeps fidelis, qui more beluino viuentes in suam redigit potestatem ea intentione, vt ab eorum cordibus errores depellat. Sic Antonin. 3. p. tit. 2. cap. 5. *Paraph. ap. 8. Albar. Pelag. de plan. Eccl. lib. 1. c. 37. Syluest. verb. Papa, quæst. 7. Castro lib. 2. de iust. heret. punit. c. 14. Abbas ad cap. Quod, super his, de voto. Hostiens. lib. 1. Et D. Augustinus lib. 5. de Ciuit. laudat Romanos, quod barbaras Nationes subiugauerint, & viuere secundum rationem docuerint. Maior in 2. dist. 44. quæst. 10. terr. Genesi Sepulveda, cuius meminit Suar. de fide, dub. 18. sect. 4. num. 9.*

311
Prohibere non potest.
Non potest Princeps Christianus sua, vel Ecclesiæ autoritate infideli sibi non subdito prohibere idololatriam, & peccata contra naturam, quæ specialiter Christianæ Religionis aut innocentibus contraria non sunt. Quia Pontifici, quæ talis est, non competit potestas gubernatiua hominum, nisi quatenus sunt Ecclesiæ membra, cuius ipse Pastor, & caput est, iuxta cap. ultim. de Presbytero non baptiz. & cap. Dominus noster, dist. 56. Sed hi infideles, qui Sacra vnda non sunt diluti, non sunt Ecclesiæ membra: Ergo in illos nullam Pontifex, quæ talis est, iurisdictionem habet: ac proinde nec prohibere, nec punire horum infidelium delicta potest. Sed neque etiã potest prohibere ea, ac punire, quæ temporalium iurisdictionem habet, quia secundum hæc hi infideles ei non subduntur: Ergo Ita D. Tho. 2. 2. q. 12. art. 2. Bannes ibi. quæst. 10. art. 70. dub. ultim. concl. 2. Valent. dub. 1. quæst. 10. punct. 7. Torres disp. 2. d. 2. Coninch d. 18. dub. 12. num. 196. Suar. de fide, d. 18. sect. 4. num. 3. Victor relet. de Indif. §. 40. Sotus in 4. dist. 5. quæst. 1. artic. 10. Covarruu. Reg. peccatum, p. 2. Par. 10. num. 2. Barbosa par. 1. de potest. Episc. tit. 1. tercio capite secundo numer. 38. Bonacin. de res. lib. 2. quæst. 10. ultim. pun. ultim. §. 2. sine.

312
Hæc vnicuique tenendum esse indicio.
Hanc sententiam omnino tenendam existimo. Nam ideo vnus cuius non potest alterius peccata punire, & prohibere, quia non habet iurisdictionem temporalem in illum: Sed Ecclesiæ, & Princeps Christianus in hos infideles nullam habet iurisdictionem: Ergo neque etiam poterit, horum peccata prohibere, ac punire. Profecto si propter infidelitatem liceret Christiano Principi aduersus infideles monere bellum, omnia plena essent perturbationibus. Nam cum quilibet existimet, suam religionem veram esse, simul etiam existimabit infidelis, sibi licere, bellum Christianis indicere, eo quod à sua religione, quæ sibi videtur vera esse, deflectat. Cæterum si peccata infidelium iniuriola sint fidei, & innocentibus noxia: poterit Ecclesiæ, & Christianus Princeps in Religionis defensionem, protectionemque innocentum ea propulsare, etsi opus fuerit, bella indicere, & è Regno nocentes exturbare. Quia illud non tam est iurisdictionis exercitium, quam fidei, & innocentum defensio. Escobar, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.

Lege Suarium de fide, dub. 18. sect. 4. numero quarto & Coninch disp. 18. dub. 12. conclusum, 5.

DVBIVM LXVIII.

An Princeps infidelis priuari possit dominio circa seruos fideles ob bonam & honorem Fidei, etiam cum nullum adest peruersionis periculum?

353
Priuari non potest.

Potest priuari. Quia hæc priuatio domini non fit ab Ecclesiâ ex directâ potestate, quam habeat in infideles; sed ex iure, quod habet defendendi, ac tuendi subditorum fidelium dignitatem; quæ negari non potest, multum extolli ex eo quod susceptione fidei à seruitute liberentur. Et quia ratione infidelitatis Princeps meretur domino in seruos fideles priuari: Ergo huius meriti executio ab Ecclesiâ est gerenda. Sic D. Tho. 2. 2. q. 10. a. 10. Lorcalibi. Bannes dub. ultim. concl. 4. Malder. q. 10. artic. 10. concl. 3. & 4. & alij D. Thomæ Discipuli.

354
Priuari non potest.

Per se loquendo, & ratione fidei non potest Ecclesiâ fideles subditos ab infidelium dominio liberare. Quia nullibi constat, à Christo Domino concessam esse huiusmodi potestatem, sed potius contrarium ex variis Sacræ Paginæ locis colligitur. ad Tit. 2. Ephes. 6. 1. Petri 2. & alib. Quapropter in cap. Si quis seruum 7. q. 4. grauitè reprehenditur suadens seruo fugam Religionis prætextu. Si autem liber existeret, suaderi ei poterat fuga, ipseque libere eam posset accipere. Ita Nauar. sum. c. 17. n. 103. & 104. Moli. de iust. 10. d. 39. Covarruu. in Reg. pecc. p. 2. §. 11. n. 9. Suar. de fide, d. 18. sect. 5. n. 10. Coninch de fide, d. 18. dub. 10. concl. 3. & Turrian. 2. 2. d. 52. dub. 1.

355
Cum hæc opinor.

Cum his opinor, adiciens ratione periculi peruersionis, si sit proximum & morale, posse seruam eximi à seruitute. At hoc non est speciale in seruo fideli respectu infidelis domini, sed in quocumque seruo, etiã respectu domini fidelis. Nam si dominus minis, vel importuna persuatione tentauerit seruam ad peccatum pettrahere: poterit seruus ab illius dominio se eximere; & Ecclesiâ poterit partes illius suscipere, & sibi subditum ab imminenti damno liberare. Porro ex præfata habitatione fidelis cum infideli non censetur periculum peruersionis adesse ita graue, vt possit Ecclesiâ Dominum infidelem serui domino priuare. Nam ipse seruus non potest ob tam remotum periculum à seruitute fugere; quia non est necessaria fuga, vt se indemnem afferuet: Ergo neque Ecclesiâ poterit fugam præcipere; quia in tantum eam imperare potest, in quantum ad seruandum indemnem suum fidelem, est necessaria.

E

DVBIVM

DVBIVM LXIX.

An sit peccatum mortale, violare quodcumque ex præscriptis, quæ iure communi continentur circa fidelium cum infidelibus communicationem?

356 *Nonnulla recolo circa fidelium cum infidelibus communicationem.*
Recolo, generatim prohibitam esse Christianicis familiaritatem cum Iudæis, cap. Iudæi. cap. Ad hæc. cap. fin. de Iudæis. Speciatim vero vndecim casus à Doctoribus enumerantur. Primo, prohibetur Christianus cum Iudæis habitare. Secundo, eorum azimis vesci. Tertio, iis Medicis uti. Quarto, ab eis medicinas accipere. Quinto, simul cum eis inire balnea. Hi casus habentur in cap. Nullus, 28 q. 1. Sexto, Iudæos invitare, vel ad eorum convivia accedere. cap. Omnes, 28 q. 1. Septimo, esse obstetrices, aut nutrices Iudæi filiorum in eius domo. Octavo, eis famulari. Nono, Iudæis in testamento aliquid relinquere, vel legatarios eos facere. cap. Si quis Episcopus, de Hæret. cap. Sanè, el. 2. 24. q. 2. Decimo, seruitutis vinculo eis subiici. Hi tres casus habentur in Cap. Ad hæc, de Iudæis. Vndecimo, ne publica officia illis committantur. C. Constituit 17. q. 4. Quæstio igitur, an sit peccatum lethale violare quodcumque ex præscriptis, quæ in iure communi continentur circa huiusmodi fidelium cum Iudæis communicationem?

357 *Mortale non est.*
 Mortale non est, nisi adit peruersionis periculum. Quia ideo ab Ecclesia eam prohibitionem præscribit, ne communicatio Christiani cum Iudæis possit ei esse peruersionis periculum. Sic S. a. v. Iudæus, n. 1. Arag. 2. 2. q. 10. a. 9. circa principium.

358 *Mortale est.*
 Mortale quidem est. Quia ex parte finis, & ex parte materiæ, adest sufficiens causa, ut horum casuum obligatio gravis esse videatur. Ita Azor. to. 2. l. 7. c. 2. 2. q. 2. Sanch. l. 2. Decal. c. 31. m. 26. Suar. de fide, d. 18. sect. 6. m. 9. Palao de fide tr. 4. d. 2. pun. 9. n. 17.

359 *Per se creditur esse lethale.*
 Credo esse mortale per se omnia illa violare, quæ iure communi continentur. Quia propter erit mortale diuturnè famulari Iudæo. Medici Iudæi opera uti, filios eius in domo eius nutrire, eos in officiis publicis tolerare, &c. Aliquando tamen ex leuitate materiæ hæc poterunt à lethale excusari, quod præceptis omnibus est commune.

DVBIVM LXX.

An prohibitiones circa Christianorum cum infidelibus communicationem, intelligende sint de solis Iudæis?

360 *Non de solis Iudæis intelligendū.*
Non de solis Iudæis, sed de omnibus infidelibus intelligendæ sūt. Quia in omnibus militat eadem ratio, scilicet periculum ex eorum communicatione peruersionis Tabie. v. Iudæus, q. 1. m. 2. & alij, quos presso nomine memorat Palao de fide, tr. 4. d. 2. pun. 9. n. 18.

De solis Iudæis intelligendæ sunt prohibitiones illæ. Quia solum de Iudæis textus loquuntur: & in Iudæis est specialis ratio ob eorum singulare in Christianos odium. Ita Suar. de fide, d. 18. sect. 6. m. 10. addens extendi ad Saracenos, & Mahometanos; quia hæc quæ Christianam Religionem oppugnant, ac Iudæi, & quæ est eorum familiaritas perniciosa. Admittit vero cum Sanchez prohibitionem non extendi ad quolibet Gentiles, vel Paganos; quia non omnes sunt ita Christianæ Religionis infesti Palao citatur, & alij communiter.

Cum Suario opinor. Quia eius extensio ad Saracenos, & Mahometanos sæpe in iure reperitur. Cap. Ad hæc. c. Cum sit nimis. c. In nonnullis. c. Iudæi, el. 2. c. ult. de Iudæis. Verum cum prohibitio extra verba legis extendenda non sit, & prohibitiones ferè omnes de solis Iudæis loquantur: existimo alios infideles non comprehendendi. Sed quia aliqui casus sunt, in quibus extenditur prohibitio tum ad Saracenos, tum ad Paganos: solum illi casus, in quibus ex iure reperitur talis extensio, admittendi sunt, non alij. Hi sunt, famulari Iudæis, & Saracenis, ex c. Iudæi, el. 2. de Iudæis. præponere Iudæum, & quemlibet paganum publici officij ex c. Cum sit. c. Ex speciali. de Iudæis. Nec video alios casus, in quibus alij præter Iudæos sint comprehendendi.

DVBIVM LXXI.

An brevis scriptura, oratio, concio, quævis Epistola contineantur sub prohibitionē Bullæ circa infidelium, ac Hæreticorum libros?

361 *Decretum prohibitorium.*
Recolo, in Bulla cœnæ claus. 1. sub pena excommunicationis Pontifici reservata prohiberi omnibus Christi fidelibus ne hæreticorum libros hæresim continentes, vel de Religionem tractantes, sine auctoritate sedis Apostolicæ scienter legant aut retineant, imprimat, seu quomodolibet defendant ex quavis causa publicè, vel occultè, quovis ingenio vel colore. Hæc prohibitio extensa est in aliquibus Pontificiis Decretis. Nam Sixtus V. in quadam Bulla, quæ est 21. in ordine eius in Bullario, sub excommunicatione sibi reservata, libros Astrologiæ, seu de diuinatione tractantes, quibus futura contingentia intenduntur cognosci, prohibuit. Clemens VIII. in indice librorum prohibitorum sub excommunicatione, (non tamen sibi reservata) prohibuit hæresiarum libros etiam si de Religionem non tractent, nisi prius expurgentur. Item libros auctorum, qui sunt de hæresi suspecti: imo & Catholicorum, quibus sunt aliquæ hæreses admixtæ, quique ex purgatione indigent. Insuper pro Regnis Hispaniæ extat constitutio Pauli V. quæ incipit, Cum sicut accepimus, in qua prohibentur omnes libri, qui expurgationi sunt obnoxij, sub censure Pœnitentiæ, vel inquisitori generali reservata: qui autem sint hi libri, per regulas tredecim generaliter explicatur, quæ Expurgatorii initio sunt appositæ. Porro circa hanc prohibitionem nonnulla à Doctoribus controuertuntur. Quæsi

Sectio II. De Fide Dubia.

51

Quaerim in primis, an brevis scriptura, oratio, cōcio, quaestio, epistola sub hac Bulla prohibitionē contineantur?

³⁶⁴ Continetur quidem. Quia haec librorum prohibitio non est lex odiosa, sed fauorabilis est enim in fauorem fidei, & Catholicorum defensionem. Ergo debet extendi, & ad librum minimē limitari. Et quia in breui scriptura est eadem ratio, & periculum peruersionis. Porro Congregatio Concilij declarans decretum de editione librorum latini *sess. 4.* dixit, comprehendere sub illo decreto annotationes, & disputationes, conciones, & alia similia, nec non tractatus pertinentes ad deuotionem, & quietationem conscientiarum, stimulationes fratrum, & cetera eiusmodi, quae communicant fratres, modo communicant ad effectum imprimendi. Sic Suar. *de fide, d. 120. sect. 2. nu. 10.* Farinac. *de haeresi, q. 180. n. 30. & 31.* Vgolin. *tr. de censur. p. 2. in glos. Ac eorundem librorum, nu. 2. ve. 9.* Manu. *gg. Regul. tom. 2. quaest. 104. artic. 1.* Barbo. *de potest. Episc. part. 3. alleg. 90. fine.*

³⁶⁵ Non continentur. Quia haec scripta breuia in communi modo loquendi, libri non reputantur. Ita Sanch. *l. 2. Decal. c. 10. n. 19.* Duard. *lib. 2. in can. 1. que. 44. numer. 6.* Bonacin. *dub. 2. de censur. que. 1. 5. punct. 4. n. 18.* & probabiliter reputat Palao *de fide, tract. 4. d. 2. punct. 10. Parag. 1. num. 4.*

³⁶⁶ Ego autem existimo, primam sententiam in praxi esse tenendam (licet secundam satis probabilem esse iudicem.) Quia scripta illa minuta pars libri esse possunt saltem aptitudine. Ergo hoc sufficit, ut sub prohibitionē libri contineantur. Consequentiam probō. Quilibet pars libri haeretici, etiam si minima sit, & diuisa ab aliis partibus sub prohibitionē cadit, ut idem Sanchez ingenue fatetur, & omnes. Idem dixerim de proœmio seu Epistola: sed haec non alia ratione, nisi quia prohibito libro, omnes partes, quae fuerint illius libri, quantumcumque diuidantur manent prohibita: Ergo etiam debent prohibita manere scripta illa, quae possunt esse libri partes. Certē nomē libri gratia frequentioris vñs videtur appositum: non quia partes, ex quibus liber componitur, excludantur.

DUBIUM LXXII.

An qui prohibetur libros vetitos legere sub censura: Vitet censuram, si ipse non legat, sed alium legentem exaudiat, quem non induxit?

³⁶⁷ Prima actio prohibita, est lectio libri non exterior & materialis, quae solum verba perficit; sed formalis, quae sensum verborum intelligit. Quia haec sola est lectio propria. Non tamen est necessarium, ut verbis profectas rem lectam; sufficit si visu, & mente scripta percurras. Sanch. *lib. 2. Decal. capit. 10. nu. mer. 41. & 51.* citans Vgolinum, Grassium, & alios. Suar. *de fide dub. 20. sect. 2. numer. 18.* Bonacin. *dub. secund. de censur. quaest. 5. punct. 12.* Quaestio est, num quis vitet censuram. Eschob. & Mená. *Theol. Moral. Tom. VI.*

suram, si ipse non legat, sed alium legentem exaudiat?

³⁶⁷ Censuras non vitat, etiam si legentem ad lectionem non induxit. Quia idem est periculum in hoc modo legendi libros, ac in lectione per propriam personam facta. Nam ratio prohibendi lectionem medio visu, est, ne praua doctrina percipiatur: sed per auditum efficacius percipitur. Ergo & lectio per auditum erit prohibita. Certē lectio duplicem includit actionem, prolationem verborum, & illorum intelligentiam: & haec secunda praecipua quidem est: Ergo ratione illius potest quis dici, verē legere. Sic Suar. *de fide, d. 20. sect. 2. n. 19.*

³⁶⁸ Censuras vitat, si legentem consilio, aut mandato non induxit, ut legeret. Quia tunc haud quaquam propriē dici potest legere etiam per alium: siquidem alius nomine non legit, neque lectio illius ei tribui potest. Porro quando quis consulit, mandat, vel inducit, verē dicitur legere medio alio: quod videtur sufficere, ut sub nomine legentis comprehendatur, praecipue in prohibitionē commune bonum respiciente, ac fidei defensionem. Ita Azor. *tomo primo libro octauo cap. 16. quaest. 4.* Sayr. *in Thesaur. tom. 1. libr. 3. cap. 5. numer. 14.* Graf. *part. 1. decis. libr. 4. capit. 18. numer. 45.*

³⁶⁹ Vitamque sententiam probabilem satis esse reor. Ego autem probabilis putarim, in neutro casu audientem hac prohibitionē, & casu audientem hac prohibitionē, & censura ligari. Quia leges poenales extendendae non sunt ultra propriam significationem: sed sub verbo *legentis* non comprehenditur audiens legere, etiam si ad legendum induxerit: indutio enim ad legendum non est lectio, nec etiam auditus est lectio; quia legere proprie est visu, & mente scripta percurrere. Ergo per auditum lectionis, cuius audiens causa fuit, nequit sub prohibitionē aduersus legentes comprehendere. Mecum Sanch. *l. 2. Decal. c. 10. n. 48.* citans Vgolinum. Castro Palao *de fide tr. 4. d. 2. punct. 10. §. 2. n. 4.* Coninch *de fide, d. 18. dub. 11. n. 178.* Farinac. *de haeresi, q. 180. n. penult.* Duard. Reginald. Filliac. & alij, quos refert, & sequitur Bonac. *d. 2. de censur. quaest. 5. punct. 4. numer. 11.*

DUBIUM LXXIII.

Excusaturne quis a censura, ac delicto lethali ex lectione libri prohibiti ob materiae paruitatem si intentione plura legendi incepit?

³⁷⁰ Non excusatur, praecipue in casu, quo intendit plura folia libri haeretici legere, & poenitentia affectus post paucas lineas a lectione cessauit. Quia iam illa actio exterior est peccatum lethale: Ergo sufficiens ad censuram incurrendam hic. Vgolin. *tr. de censur. parte secunda in glos. Ac eorundem librorum. vers. 8.* Tolet. *libro primo capite 19. numer. nono.*

³⁷¹ Qui paucas lineas legit, etiam si prius animus habuisset plura legendi, censuram non contrahit. Quia licet lectio illa sit quidam

E 2 peccatum

peccatum mortale: non est mortale ex ratione lectionis exterioris, sed ratione voluntatis ex qua orta fuit; sicut si animo plura furandi assumeres assensum, & statim desisteres, peccatum mortale perpetrare non exteriori furto, sed ex prava plura furandi intentione. Excommunicatio autem non punit intentionem sed illius executionem; nam in executione non est gravis materia peccati lethalis quia regulariter non videtur esse grave periculum peruersionis in lectione sex aut decem linearum. Ita Suar. *de fide*, d. 20, *sect. 2. n. 20*. Sanch. l. 2, *Decal. c. 10. n. 31*. Coninch. *de fide*, d. 18, *lib. 1. n. 179*. Bonac. d. 2, *de censur. q. 5. p. n. 4. n. 13*. Azor. 10, *l. 8. c. 16. q. 3*, & alij apud ipsos.

372
Idē assero,
& quoniam
sit materia
paruitas
hic expono.

Probabilius hoc cēse esse. Adiciō autē hāc materiæ paruitatē aliquos ad vñā paginā extendere libri in folio impressio quod non videatur in tā breui actione regulariter graue adesse periculum. Sic relato Vivaldo, & Sā, docet Sanch. l. 2, *Decal. c. 10. n. 35*. Coninch. *de fide*, d. 18, *n. 178*. Farinac. *de Hæres. q. 180. n. 13*. videtur consentire, siquidem refert hanc P. Sanchij sententiam, nec reprobatur. Ast ego cum Suar. ac Bonacina citatis, nimiam hanc esse iudico extensionem. Quia est materia periculo obnoxia, in qua haud habent laxandæ.

D V B I V M LXXIV.

Excusaturne a censura, qui ad confutandos errores, sine periculo peruersionis libros Hæreticorum retinet?

373
Excusatur
quidem.

Excusatur. Quia huiusmodi retentio hæresi nō fauet, sed potius illam destruit: Ergo non debet prohibitione retentionis fauentis hæresi comprehendī. Sic Felin. *ad cap. Si quis Episcopus*, ver. *Pre quo inferitur, de Hæreticis*. Albert. *tr. de agnoscend. asserti. Cathol. q. 28. n. 4. & 5*. Addent ad Rom. *singul. 326. incipiente, Eo ipso quod lib. Decian. tr. crimin. l. 5. c. 35. n. 21. & c. 46. n. 26. & 27*. Malscard. *de probat. l. 2. conel. 862. n. 14*.

374
Non excu-
satur.

Minimè excusatur. Quia lex prohibet retentionem absolutè, neque enim curat, quia fiat intentione. Addo, in illa retentione, & refutatione ex propria voluntate accepta, esse peruersionis periculum: qui enim firmus esse præsumitur, sæpe cadit, & laqueis, quos eximabat facile dissoluere, comprehenditur. Ita Perona in addit. ad Fymer. *Direct. Inquil. 2. p. comment. 3. ad cap. Fraternitatis, de hereticis*. Vgol. *de censur. in glo. Aut pertinentes vers. Quarto excommunicatio*. Tolet. l. 1. c. 19. *nn. 9*. Sanch. l. 2, *Decal. c. 10. n. 53*. Farinac. *de hæres. q. 180. n. 39. & 42*. Suar. *de fide*, d. 20, *sect. 2. n. 21*.

375
Cum his
opinor.

Certè secunda actio prohibita circa libros Hæreticorum est retentio: finis verd huius prohibitionis est, ne tales libri sint in rerum natura. Quare sine libri sint tui, siue alieni: si tamen illos retineas, hanc violas legem. Et idē est, si illos apud alios depositos habeas. Quia iam eos retines. Ad quæstionem igitur, affirmo secundam sententiam vnicè esse retinendam, affirmandumque quocumque prætextu, aut sine eos libros quis retineat, absque licentia illius, qui illam dare potest, censuram in-

currere. Porro licet in tali retinere nullum esset periculum, sufficit eos libros in seculos conseruari, quorum venenum Ecclesia sua prohibitionem intendit omnino deperire.

D V B I V M LXXV.

Potest quis mox librum hæreticum Inquisitori tradere, & tamen illum breui tempore, nempe per vnam, vel alteram diem retinere: excusaturne a peccato ac censura?

SI nulla suppetit ei facultas tradendi librum, certum est, retentionem non esse malam. Procedit itaque quæstio ex suppositione, quod liber possit illico Inquisitori tradi, an scilicet a peccato, & censura excusetur, qui librum vetitum vno, vel altero die retinet?

Si animo retinendi librum absolutè retineat, etiam post horam tradendus sit Inquisitori a peccato, & censura non excusatur. Quia peccatum, quod ex obiecto, & circumstantiis mortale est in momento patari potest, nam in voluntate consistit, non in mora: voluntas autem absoluta retinendi librum, peccaminosa est mortaliter, & ex illa retentio exterior, etiam per breui temporis interstitio procedit. Ergo sufficit ad censuram incurrendam. Sic Suar. *de fide*, d. 20, *sect. 1. n. 22*.

Excusatur equidem. Quia gravitas retentionis non desumitur solum ex libro, qui retinetur: sed etiam ex tempore, quo retinendus est. Quod inde constat, nam si haberes voluntatem retinendi vna hora librum, & statim illum tradendi: non video, qua ratione quis asserere possit, te grauem culpam commississe. Requiritur ergo ad retentionem grauem mora temporis: Ergo si tempus, quo de facto retines librum, breue est, etiam si voluntatem haberes longo tempore retinendi, retentio illa exterior levis censeri debet ad effectum incurrendi censuram. Quia non incurritur censura ex voluntate retinendi, sed ex voluntate executioni mandata: quæ cum sit integra, & in materia graui exercita, sed in materia leui, non sufficit ad censuram incurrendam. Porro hanc temporis moram vnum vel alterum diē includere posse crediderim. Ita Suar. *tom. 1. Theol. 1. 3. c. 5. n. 16*. Duar. *l. 2. in can. 1. q. 1. n. 53*. Reginal. *l. 9. n. 256*. Bonac. *d. 2. de censur. q. 5. punct. 4. num. 15*. Sanchez *lib. 2. Decal. capit. 10. num. 55*.

His hæreo adiciens, hanc excommunicationem extendi ad eos, qui partem libri retinent, sicut extenditur ad eos, qui legunt. Scio tamen Sancium caput. 11. *numer. 52*. excusare retinentem vnum tantum folium. Quia non videtur tam grauis materia in retentione, quam in lectione: non enim ita grauius retentio, quam lectio lædit.

CAPVT

CAPVT XXII.

Circa Hæresim, & Apostasiam à Fide.

DVBIVM LXXVI.

Vi. propositio Hæretica sit, sufficitne esse ex diametro oppositam propositioni Fide credenda, si accedat in proferente illam pertinaciam?

³⁷⁹ *Non sufficit* **M**INIME sufficit. Quia contradicere quis potest fidei obiecto ignoranter, quia ignorantia posita, Hæreticus non est. Ergo non sufficit propositionem esse oppositam propositioni fidei credendam, nisi addit in proferente contumacia. Sic Caiet. 2. 2. *question. 11. articulo 1* Bannes ibi, articulo secundo.

³⁸⁰ *Sufficit plane.* Sufficit planè. Quia materia, & obiectum hæresis est, quod obiecto fidei immediatè repugnat. Nam cum D. Thomas communiter receptus 2. 2. *question. 11. articulo secundo* dixerit, *hæresim esse, quæ fidem corrumpit*, in fertur sanè, obiectum hæresis obiectum fidei corrumpere, illique esse contrarium. Ex quo fit quamlibet propositionem ex diametro oppositam propositioni fidei divina credendam, hæresim esse: (ad sit, vel non addit in proferente pertinacia) quia est propositio destruens obiectum fidei, & fidem corrumpit. Ita ex D. Tho. Castro Palao tr. 4. de fide. d. 3. *p. 1. num. 2.*

³⁸¹ *Amicissimo huic adhæreo Doctori, iudicans primæ sententiæ.* Amicissimo huic adhæreo Doctori, iudicans primæ sententiæ. Auctores in æquiuoco laborare. Aliud enim est loqui de propositione Hæretica formali, aliud de obiectiva, ac materiali. Fateor enim, ad propositionem hæreticam formalem pertinaciam requiri: at ad propositionem Hæreticam obiectivam, seu ad obiectum hæresis pertinaciam non requiritur, quia hoc obiectum in sola contradictione cum obiecto fidei consistit.

DVBIVM LXXVII.

An cum ignorantia vincibili, & crassa, vel affectata stet Hæresis peccatum?

³⁸² *Recolo hæresis definitionem.* **R**Ecolo hæresis definitionem. Est error voluntarius & pertinax contra doctrinam & veritatē in fidei Christiana. Est voluntarius, quia sine voluntate non est peccatum: est pertinax, quia propriæ adhæret opinioni, videns Ecclesiæ doctrinam aduersari, nec paratus est corrigi. Quæserim ergo nūm cum ignorantia vincibili, & crassa, seu affectata stet hæreseos peccatum?

³⁸³ *Stat quidem.* Stat quidem. Quia hæc ignorantia in furibilibus, & Mendosa, Theol. Moral. Tom. VI.

ro, homicidio, & aliis delictis non excusat à crimine. Ergo neque in hæresi. Et quia qui vincibiliter, & culpabiliter ignorat, peccat contra fidem. Ergo vel Paganismo, vel Iudaismo, vel hæresi non enim sunt aliæ infidelitatis species. Sic Sotus in 4. dist. 22. *questione secunda articulo tertio post 5. concl. casu 1.* Lopez part. 2. *Instr. capit. 20. titul. de excommunication. reseru. in Bul. cæna, casu primo* Lorca 2. 2. *question. 11. dub. 41. numer. 15.*

³⁸⁴ *Non stat, sed qualibet ignorantia etiam affectata, quæ causa sit erroris à peccato hæresis excusat.* Non stat. Quia impossibile est, quem voluntarie contradicere Ecclesiæ auctoritati, in quo pertinacia consistit, nisi cognoscat Ecclesiam contrariam sibi esse, ut multis probat allegatis Farinac. de hæresi, *ques. 179. §. 1. numer. 1.* Sed cum ignorantia affectata, quæ causa sit erroris, non stat hæc cognitio: Ergo non stat pertinacia, nec hæresis peccatum. Ita Azor. 10. 1. 1. 14. 9. 9. Farinac. citat. n. 29. & 30. Suar de fide, d. 9. *sect. 3. n. 8. & 9.* Coninch de fide disp. 18. *dub. 7. concl. 4. & 5.* Arag. 2. 2. *q. 11. a. 1.* Castro Palao de fide, r. 4. d. 3. *p. 1. n. 3.*

³⁸⁵ *Hoc probabilius esse credo.* Probabilius hoc puto. Nam si quis voluntatem habeat mutandi sententiam propriam, quoties viderit Ecclesiæ definitionem eam contradicere, nullo modo potest dici in suo errore pertinax: siquidem paratus est corrigi: sed cum ignorantia affectata potest esse voluntas: Ergo. Probo minorem: quia affectate potest nescire quod docet Ecclesia, ne cogatur aliud sentire. En affectat ignorantiam, quæ tamen non obstat, sed potius includit voluntatem obediendi Ecclesiæ, cum ei clarè fuerit propositum.

DVBIVM LXXVIII.

Errat quis ex ignorantia affectata, sed monitus ab Episcopo, vel Inquisitore, vel alijs viris doctis de suo errore, adhuc in illo perseverat, credens non esse contra Ecclesiæ definitionem: Hic estne verè hæreticus?

³⁸⁶ *Non est verè hæreticus.* **V**erè hæreticus nō est. Quia sola Ecclesia est regula veritatis. Episcopi vero inquisitores, & quicvis viri docti falli, ac fallere possunt: Ergo discredens illis, & credens Ecclesiæ, hæreticus non est: quia cum Ecclesia non pugnat. Sic Sanchez libr. 2. *Decal. capit. 7. num. 26.*

³⁸⁷ *Vere hæreticus est.* Est verè hæreticus. Quia satis pertinax ostenditur, qui suo cerebro ductus contemnit Ecclesiæ auctoritatem per ipsius Magistros declaratam. Illa enim declaratio solēnis, & publica, qua testantur homines ita gravissimi, quod mysteriū id receptū sit ab Ecclesiā: Ergo si euidētiā habeat, quod sit euidēter credibile, quidquid ab Ecclesia Romana proponitur, & discredet mysterio sic propositū: verè, & in rigore Ecclesiæ auctoritati contradicere. Alias nullus esset celsus hæreticus, quia nullus est, qui verè Ecclesiæ, & à Christo institutæ credere nō intēdat: sed quia huic intentioni contradicere

cenfetur, cum negat, quæ illi proponuntur esse verè recepta ab Ecclesia Romana, ideo hæreticus indicatur. Ita Suar. *de fide*, d. 16. *sect. 3. n. 21.* & plures relati à Sancio *vbi sup.*

388

*P. obati-
re admodu
hanc senten-
tiam esse
defendo.*

Quibus, Sanej venia, probabilius admodum, adheret. Quia rarus est cui Ecclesia Romana immediate mysteria credenda proponat, sed proponit illa mediis Episcopis, Pastoribus: Ergo si mysteriis ab iis propositis non tenetur quis fide divina credere, nunquam credere tenetur. Profecto in foro externo iudicandus esset Hæreticus, & pertinax, qui mysteriis ab Episcopis & Inquisitoribus propositis dissentiret. Barol. *leg. Tutor §. Tutores n. ff. de suspect. tutor. Vgoli. de censur. p. 2. c. 1. §. 1. num. 1.* Pegna *Direct. p. 1. comment. 26. ad q. 12.* & alij apud ipsos. Ergo etiam in foro interiori centendus est Hæreticus. Quia illud iudicium non nititur aliqua falsa præsumptione, sed veritate, qua iudicatur, dissentientem mysteriis sic propositis, Ecclesie auctoritatem contemnere voluisse. Fateor ingenuè, neminem præter Romanum Pontificem esse regulam veritatis; sed non obinde inferitur, te non esse obligatum credere, quæ tibi viri docti proponunt. Quia non obligaris ea credere tanquam ab ipsis proposita, sed tanquam proposita ab Ecclesia mediis illis viris doctis, quos Ecclesia uti procuratores suos assumit.

DVBIVM LXXIX.

Dubium voluntarie habens de Fidei mysteriis censendus est Hæreticus.

389
*Questionis
status.*

Dixi, *Dubium voluntarie habens*: nam sæpè contra voluntatem dubitationes de fide insurgunt, quæ non destruit fidem, sed potius occasiones sunt illam augendi, signum autè moraliter euidè, se, te his motibus nõ cõsentire si tædio afficiaris cum insurgunt. Quocirca aptior modus resistendi iis motibus est, illis non respondere: sed potius temnere, ac pro nihilo ducere. Quare questio solum est de dubio voluntario circa mysterium fidei tibi sufficienter propositum, num dubium voluntarie habens de fidei mysteriis, censendus sit Hæreticus?

390
*Hæreticus
non est cen-
sendus.*

Censendus Hæreticus non est. Quia Hæreticus est, qui eligit, siue sequitur opinionem fidei contrariam: at qui dubius est, quam partem eligat, cuive assentiatur, dici non potest eligere opinionem fidei contrariam: Ergo non est hæreticus. Sic Canus l. 12. *de locis, c. 9. vers. controuersantur autem.* Malder. 2. 2. q. 11. art. 2. memb. 2. Sanch. l. 2. *Decal. c. 7. n. 12.* Sà v. *Hæresis, n. 1.* fauet, dum ait, *Dum quis dubitat, non est hæreticus: in dubio enim non est propriè pertinacia.* Limitat Sanch. ut intelligatur, quoties intellectus perpenfis rationibus pro vtraque parte suspendit iudicium, quia tunc formaliter dubius manet; secus verò si supra suum dubitandi actum reflecteret, & iudicaret, rem esse dubiam, aut sub opinione: nam in tali iudicio hæresim committeret.

391
*Hæreticus
censendus
est.*

Hæreticus censendus est, qui de rebus fidei sufficienter propositis sibi, voluntarie dubitat. Quia tunc deliberat, ac peccaminose dubitat

de rebus fidei, cum iudicat res fidei non esse dignas certo, ac infallibiliter credi; sed iudicare deliberat res fidei illi sufficienter propositas non esse dignas certo & infallibiliter credi, est hæresis manifesta: Ergo qui deliberat, seu voluntarie dubitat de rebus fidei hæresim committit. Sola maior propositio indiget probatione. Pono, tibi representari obiectum fidei, & rationes, quæ ad eius assensum sufficienter movent, tempore, quo non obligaris fidei actum elicere; absque vlla culpa potes actum suspendere: Ergo suspendere actum fidei non est de fide dubitare: Ergo ad dubitationem peccaminosam, & voluntariam aliquid amplius requiritur. Sed hoc esse non potest nisi iudicium, quo iudicas, obiectum illud sic tibi representatum non esse dignum certo credi: sed esse dubium, & incertum: neque enim apdaret, in quo possit consistere: Ergo. Ita plures à Sancio relati Suar. *de fide*, d. 19. *sect. 4. numer. 10.* Coninch *de fide*, d. 18. *dub. 7. concl. 6. n. 101.* Bonac. d. 2. *de cens. question. 5. punct. 1. numer. 1.* Farinac. *de hæresi, question. 178. §. 4. num. 90.* Barbosa *de potest. Episc. alleg. 40. numer. 16.*

Tenendam esse hanc communem sententiam iudico. Quæ quidem decidit *cap. 1. de hæresi ibi: Dubius in fide, infidelis est.* Neque intelligi potest de infidelitate negatiua; quia hæc solum est in eo, qui fidem non recipit: qui autem baptizatus est, infidelitatem negatiuam habere non potest, sed positiuam; quia non potest amitti fides, nisi per actum fidei contrariū.

DVBIVM LXXX.

Dissentiens specialiter revelationi ei sufficienter ad credendum proposita, estne Hæreticus?

Hæreticus non est. Quia sic dissentiens, non est Ecclesie Catholice contumax, siquidem ipsa Ecclesia talem reuelationem credendam non apponit. Ergo non est Hæreticus: Ergo neque punibilis. Sic Lorca 2. 2. q. 11. d. 39. n. 2. & 4.

Est Hæreticus. Quia tota Hæresis malitia sita est in contemptu primæ veritatis sufficienter propositæ: qui enim sic discredidit, quod prima veritas dicit, mendacem Deum facit: At qui discredidit reuelationi speciali, eodem modo primam veritatem contemnit, & Deum efficit mendacem: quia Deus idem est siue publice, siue particulariter reuelans: Ergo est Hæreticus. Ita Azor. *re. 1. l. 8. c. 9. q. 4.* Sanch. l. 2. *Decal. c. 7. num. 32.* alios citans. Coninch *de fide*, d. 18. *dub. 7. n. 118.* Suar. *de fide*, d. 19. *sect. 5. n. 11.* & alij.

Idem assero. Neque enim hæresis necessario petit contumaciam aduersus Ecclesiam formaliter, sed aduersus Deum reuelantem.

DVBIVM

Sectio II. De Fide Dubia.

55

DVBIVM LXXXI.

*Hæreticus hic (de quo dubio proximo) incit-
ditne in excommunicationem,
& alias hæreticorum
pœnas?*

¹⁹⁶ *Incidit pla-*
¹⁹⁷ *Non incidit*
Nec sic quidem. Quia licet Ecclesia non
proponat illam veritatem credendam, at
proponit credendam summam, ac primam ve-
ritatem revelantem, cui propositioni obstitit
qui illam negat revelationem. Sic Coninch de
fide, disputatione 18. numero 120. Sanchez libro
secundo, Decalogi capite septimo, numero 32. con-
firmans id exemplo illius, qui negaret aliquid
existimans esse ab Ecclesia propositum, cum
tamen non sit qui verè hæreticus esset, & pœ-
nas incurreret.

Non incidit ob solum dissensum specialis
revelationis in excommunicationem, & in
alias pœnas. Quia videtur impossibile, talem
dissensum manifestari posse esse fidei contra-
rium: cum enim supponamus, revelationem
illam esse specialem, neque alteri cognitam
præter illam, qui illam habet quomodo aliis
constare potest, an ille revelationi dissentiat,
vel non; erat enim ad huiusmodi manifesta-
tionem necessarium, revelationem clarè co-
gnosci. Ita Azorius tom. primo, libro octavo,
capite nono, questione quarta, Palao de fide,
tractat. quart. disputatione tertia, puncto se-
cundo, numero 15. Corduba libro primo, capi-
te 17. Paragapho primo, dubio secundo, Sua-
rius de fide, disputatione 19. sectione quinta,
numero 12.

³⁹³ *Eandem*
³⁹⁴ *Intermittit*
³⁹⁵ *deside.*
Eandem sententiam defendo. Dixi autem,
Ob solum dissensum specialis revelationis: Nam
si dissensus est non solum revelationi specia-
li, sed & generali, & à tota Ecclesia propo-
sitæ: clarum est sic proferentem in pœnas iu-
ris incidere, modo dissensus sit manifestus.
Vnde qui diceret, primæ Veritati per primam
revelationem manifestatæ non esse cre-
dendam, hæreticus punibilis ab Ecclesia es-
set; quia negat propositionem à tota Ecce-
sia receptam. Idem asseruerim in casu, quo
quis negaret aliquam propositionem, putans
esse ab Ecclesia definitam, quæ tamen non
est; licet hæresim committat, (vt annotat
Sanchez numero 30.) at si manifestet, se nolle
credere, quod existimat, ab Ecclesia esse de-
finitum, pœnas non incurrat. Audi Suarium de
fide, disputatione 21. sectione secunda, numero
10. Si quis veram propositionem credat, cum
animo deliberato non credendi contrarium, et si
Ecclesia illud definit; quamvis rem creditam
exteriori proferat, si animum suum non declarat
excommunicationem non incurrat; quia nondum
hæreticus exterior existit.

DVBIVM LXXXII.

*An negans fidem verbo, vel facto tantum
interius retinens assensum: committat
hæresim ab Ecclesia punibilem?*

³⁹⁹ *Committit*
⁴⁰⁰ *quidem.*
Committit equidem. Quia Ecclesia de oc-
cultâ intentione non iudicat, sed de ex-

teriori. Sic Caietanus 2.2. question. 11. artic. 1. se-
cundæ sententia.

Non committit hæresim. Quia hæresis est
peccatum fidei oppositum: fides autem in vo-
luntario consistit assensu intellectus diuinæ re-
velationi: ergo hæresis debet necessario dis-
sensu illius: igitur cessante dissensu intelle-
ctus, cessat peccatum hæresis formaliter. Ita
Sanchez libro secundo, Decalogi capite septimo,
numero octavo. Lessius libro secundo, capite 43.
dubio secundo, numero 11. Suarius tom. quinto, in
tertiam partem, disputati. ne quarta, sectione se-
cunda, numero tertio, & de fide, disputatione 14.
section. v. tom. numero tertio. Palao de fide, tra-
ctat. quart. dubio tertio, puncto secundo, nu-
mero 16.

Cum his opinor. Ex sua quidem communi
sententia negante illum esse hæreticum, sit
manifeste à pœnis hæretico impositis omnino
liberari. Quia pœnæ non sunt extendendæ
ad alia delicta, præter ea, quibus sunt
impositæ.

DVBIVM LXXXIII.

*Qui propositionem Theologicam abnegat est-
ne hæreticus?*

⁴⁰² *Hæreticus*
⁴⁰³ *est.*
Hæreticus est. Quia saltem mediâtè diui-
næ revelationi opponitur. Sic Valent. 1.2.
d. 1. q. 11. sum. diff. 1. Cano de locis, l. 1. c. 9.
verf. Enim vero Bonac. d. 2. de censur. question.
5. numero 5.

Non est hæreticus. Quia stare optime po-
test, vt quis credat, quiddam à Deo revelatum
est, cum negatione alicuius propositionis
Theologicæ, eo quod sibi non videatur, recte
deduci ex principio revelato, & evidenti: vel
ex eo, quod principio evidenti, non assentiat.
Ergo negare propositionem Theologicam, hæ-
resis non est. Ita Aragon. 2.2. question. 11. artic. 1.
Sanchez l. 2. Decalogi. 7. m. 3. Suarez de fide, d. 19. sect.
ultim. num. 3.

Eiusdem sum mentis. Nam hæreticus quis
esse non potest, nisi obiecto revelato dissen-
tiat: at conclusio Theologica revelata non est:
ergo eius negatio non est hæresis. Si verò in-
quiras, in qua peccati specie debeat consistere:
Mihî probabilius apparet, per se, & formaliter
ad vitium curiositatis studiositati oppositum in
materia omnium grauissima pertinere. Quia
temere, & imprudenter, conatur ille scire con-
tra id, quod ab omnibus est receptum. Per ac-
cidens tamen ad hæresim pertinere credide-
rim, negans enim in proximum periculum la-
bendi contra fidem inducitur. Addiderim, ne-
gantem Theologicam propositionem hære-
ticum præsumi. Quia nemo præsumitur eam
negare, ex eo quod principio evidenti, & evi-
denti illationi non assentiat; sed ex eo quod
non assentiat principio supernaturali fidei.
Quapropter si in illa negatione persistit,
tanquam hæreticus negans principium reve-
larum est puniendus. Sancius lib. 2. Decalogi. ca. 8.
numero 12.

E 4 CAPVT

CAPVT XXIII.

Circa obligationem denunciandi haeticum.

DVBIVM LXXXIV.

Tenetur quis denunciare haeticum, cum solus delictum nouit.

405
Questionis
status.

VANDO delictum probari potest, nemini est dubium quemque posse, & debere illud denunciare ex cap. Quapropter 2. qu. 7. & cap. 2. de heret. Solum est questio, quando delictum ita est occultum, ut nulus alius praeter illum illius sit conscius. Quasi si itaque, num in hoc casu quis haeticum denunciare teneatur?

406
Tenetur
quidem.

Tenetur denunciationem iudicalem facere de haetico, vel apostata. Quia haeticus videns se denunciatum, vel denunciandum esse, quantumvis occultissime haesim manifestet, continebitur timens correptionem, & supplicium. Ex qua ratione probatur ipsi etiam delinquenti denunciationem esse utilem, tum quia a peccato patiendo continetur: tum quia a peccato commissio hac via potest reuocari. Et quia talis denunciatio utilis est non solum ipsi delinquenti, sed & Reipublicae: ergo est facienda. Sic Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 19. quest. 9. Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 32. fine. Simanc. tit. 19. Rojas singul. 13. num. 19. & 20. Suarius de fide, disp. 20. sect. 4. Bonacin. quas. 6. punct. 1. num. 9. Scaccia de iudic. cap. 56. Farinac. de haesi, quas. 197. §. 2. num. 36. Barbosa part. 3. de potest. Episc. alleg. 96. num. 51. & alij.

407
No tenetur.

Non tenetur iuridicam agere denunciationem. Quia ad opus inutile, & nocuum nemo obligari potest: Sed talis denunciatio est inutilis, & nociua: ergo ad illam obligari non potest. Minor probatur Inutilis est, quia Index ex denunciatione sic facta non potest ad punitionem delicti procedere, neque ad illius correctionem; quia quilibet horum effectuum probationem integram delicti supponit, quae nequit haberi. Est nociua, quia siquidem delinques infamatur, nullo fructu ex infamatione obtento. Ita Ioann. Andr. ad cap. Nouit, de Indeis. Villadiego tract. de haesi. quest. 10. Gundisal. tract. de haesi. quas. 10. num. 7. & 8. Ioann. Rojas singul. 3. num. 3. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 30. num. 4. Paramo de crim. S. Inquisiti. lib. 1. quas. 9. n. 25.

408
Primam
sententiam
tanquam
certissimam
defendo.

Teneo tanquam certissimam primam sententiam. Cuius ratio a contrario fundamento aperte somitur. Nam talis denunciatio est necessaria Reipublicae, & ipsi delinquenti: ergo est facienda. Est Reipublicae necessaria; quia per denunciationem impeditur, ne haesis cancer serpat, qui alios inficiat. Facta namque denunciatione, Index procedere potest ad inquirendam de tali delincente, potestque de-

nunciatorem ipsum in criminis commissi te-
stem recipere; illius enim testimonium sus-
ceptum esse non potest, siquidem delictum illud
non est commissum in denunciatoris iniuriam,
sed in Creatoris contumeliam: neque in suum
commodum potius quam aliorum cedit puni-
tio. Quam vero utilis sit denunciatio ipsi de-
linquenti, nemo est qui dubitare valeat.

DVBIVM LXXXV.

An possit quis denunciationem iudicalem de
haetico facere, si delictum est occultum,
& sperat correctione secreta emen-
dandum?

409
Non potest.

Non potest. Quia denunciatio in tali deli-
cto nequit fieri ad delinquentis punitionem, sed ad illius correctionem, & ad praeseruationem damni Reipublicae imminuentis: sed hic finis obtineri per correctionem fraternam speratur: ergo non est tunc iudicialis denunciatio adhibenda. Consequentiam probabo, tum quia Christus Dominus tunc dixit Ecclesiae delictum proximi manifestandum esse, quando proximus correctionem secretam non audierit. Tum quia charitas obligat medicinam delinquenti adhibere cum minori quae fieri possit iactura. Sic Gundisal. de haesi. quas. 10. num. 6. Repertor. Inquisit. verb. Denunciator. vers. An quando proceditur, Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 30. num. 3. Martin. del Rio Disquis. Mag. lib. 5. sect. 4.

Potest, & debet, correctione fraterna omitta-
re haesim occultam Inquisitoribus fidei manife-
stare. Quia licet in aliquo casu delinquentis deli-
cto emendatio secreta correctione, vel denuncia-
tione angelica speretur: at regulariter praesumi non potest, sed potius credendum, corre-
ctum se dissimulaturum, ut sic facilius delin-
quat, & errores diffundat: sed ob hoc pericu-
lum boni communis potest ecclesia praecipere,
ut sibi delicta immediare denuncientur: ergo
posito tali praeepto tenetur quis peccata de-
linquentis, omitta correctione denunciare,
quantumvis in aliquo speciali casu correctio
speretur; quia tunc finis legis non cessat abso-
lute. Hoc autem praeeptum ab Inquisitoribus
fidei praescribitur, ut constat ex tenore edicti
communiter publicati: ergo. Ita Symanc. de
Carthol. institut. tit. 2. rubr. de denunc. a num.
10. Scaccia de iudic. cap. 16. num. 3. Rojas tract.
de haesi. part. 2. assert. 2.

411
Hanc sententiam eligo communior, ve-
riorem, & utilior Reipublicae. Fateor quidem
denunciationem hanc fieri praecipue ad de-
linquentis correctionem. At quia raro, vel
nunquam haec correctio obtineri potest per
fraternam correctionem: merito ecclesia lu-
dices in fidei defensionem praecipunt, ea non
obstante, delictum manifestare. Porro aduersus
hoc praeeptum a Christo Domino latum de
fraterna correctione non pugnat. Tum quia
Christi praeeptum est de peccatis, & quia
damnum commune, vel tertij non vergunt,
quod satis constat ex illis verbis, Si peccauerit
in te frater tuus. Tum quia loquitur spectatis
rebus secundum se: secus vero si ob commune
bonum

bonum lex aliqua lata esset quæ casus commu-
niter contingentes respiceret : tunc enim bo-
num commune particulari est præferendum;
& potius curandum est vitare periculum boni
communis communiter contingens, quam in
vno, vel alio casu alicuius delinquentis dam-
num vitare.

DVBIVM LXXXVI.

*Si delinquens iam emendatus est, debetne
quis eum Inquisitoribus de-
nunciare?*

⁴¹¹ *Debet qui-*
^{dam} **D**ebet profecto. Quia præceptum denun-
tiationis non est ob specialem deliquen-
tis correctionem tantum, sed præcipue ob cor-
rectionem publicam, & securitatem fidelium,
qui finis non videtur obtineri, delinquentem
emendato, nisi etiam ab Inquisitoribus sit pu-
nitus. Sic Suarius de fide, disputat. 20. section. 4.
numero 11.

⁴¹³ *Nec debet,*
^{nec potest.} **N**ec debet, nec potest. Quia punitio inten-
ditur in satisfactionem iniuriæ factæ Reipub-
licæ crimine delinquentis: ubi autem crimen
est occultum, iniuria Reipublicæ cessat, & con-
sequenter eius satisfactio: Restat ergo ut solum
emendatio delinquentis, & damni facti repa-
ratio intendatur. Ergo si totum hoc præsuppo-
nitur actum, vel non est locus ut fiat, quia iam
delinquens è vitiis discessit, cessabit denun-
tiationis obligatio, siquidem illius finis cessa-
vit. Ita Fernandez de Castro de fide, tractat.
4. disputatione 3. puncto 4. numero septimo. Sæ
verb. Denunciatio, cum Toletico, Soto, &
Nauarro.

⁴¹⁴ *Hanc elige*
^{sententiam.} **H**anc eligo sententiam. Nam si delictum
fuit occultum, & tibi constat, delinquentem
esse emendatum, damnumque reparatum, non
poteris denunciationem iudicalem facere: in
tali enim delicto non potest punitio à iudici-
bus intendi ex cap. Inquisitionis, §. Tertio, de ac-
cusatione. Abnego quidem finem denunciatio-
nis in delictis secretis esse publicam correctio-
nem; quia cum non sit publicè damnum fa-
ctum, non est, cur publice corrigatur. Securi-
tas autem fidelium, si delinquens emendatus
sit, iam obtinetur. Addiderim, in casu dubio, an
iudex ad satisfactionem Reipublicæ, & deli-
cti commissi vindictam præcipue ad delin-
quentis correctionem procedat? Probabilius
esse, procedere ad correctionem delinquentis:
tum quia hic finis benignior est, & Ecclesiæ
conuenientior: tum quia procedit per censu-
ras, quæ ad delinquentis correctionem præci-
pue ordinantur. Mecum Auila de censur. par. 2.
disputation. 5. dub. 4. Suarius de censur. disput. 20.
sectione secunda, numero octauo. Filiucius tra-
ctat. 14. numero 28. & 30. Bonacin. de censur.
disputatione 2. questione 6. puncto 1. numero 18.
Barbola parte 3. de potest. Episcop. alleg. 96.
numero 69.

DVBIVM LXXXVII.

*An ratione damni emergentis quis excu-
setur, à denunciatione de hæresi fa-
cienda?*

⁴¹⁵ *Excusatur*
^{quidem.} **S**i damnum graue quis timeat, excusatur.
Quia præcepta diuina, & Ecclesiastica cum
tanto rigore non obligant. Quare si ex denun-
tiatione timeat iacturam grauem in re fami-
liari, vita, vel honore, à denunciatione facien-
da excusatur. Porro si cum aliis crimen hæresis
commisisti, etiam si tu ab ea desistas, non tene-
ris socios criminis denunciare, quia te ipsum
denunciare obligareris: ergo quoties damnum
tibi ex denunciatione imminet, cessare à de-
nunciatione poteris. Sic aliqui haud infimæ
notæ Doctores, quos pressio nomine memorat
Fernandez de Castro de fide, tractat. 4. d. 3. pun-
4. num. 10.

⁴¹⁶ *Non excu-*
^{satur.} **N**on excusatur. Quia quisque tenetur bo-
num commune suo privato præferre. Ita Ro-
jas singul. 3. numer. 20. vers. Septimo ampliatur,
& alij.

⁴¹⁷ *Auctoris*
^{resolutio.} **E**go autem existimo, hac in parte prudentia
opus esse, neque debere quemlibet proprio
consilio duci, sed alieno. Attendere enim de-
bet nocumentum, quod Reipublicæ obuenire
potest, ex omiſſa denunciatione: nam si hoc
gravius est, neque alia via potest impediri, nisi
denunciatione facta: sine dubio tenetur bo-
num commune suo privato præferre: quo in
casu verissimam esse reputa secundam senten-
tiam. At si aliqua alia via damnum commune
impediri potest: vel non est ita graue ut longe
præponderet illius privato incommodo: non
iudico teneri eam denunciationem facere. Me-
cum Pegna part. 2. direct. quest. 53. comment. 78.
Scaccia de indic. cap. 56. num. 4. Farinac. de hæ-
resi, quest. 197. §. 2. num. 53. Barbola part. 3. de
potest. Episcop. alleg. 96. num. 70. citans Anto-
nium Genuesensem, Vgolinum, & Posseninum
Bonacin. de Censur. disput. 2. question. 6. punct. 1.
numero 5.

DVBIVM LXXXVIII.

*An filius possit teneaturve patrem hæreticum
denunciare?*

⁴¹⁸ *Status qua-*
^{tionis.} **C**ertum est quemque teneri propinquos
Sanguine denunciare. Quia Reipublicæ
bonum privato est præferendum. Solum est
inter Doctores controuersia, an filius pos-
sit, & debeat patrem hæreticum denun-
ciare?

⁴¹⁹ *Nec debet,*
^{nec potest.} **N**ec potest, nec debet. Quia reuerentia
patri debita videtur cuiuslibet alij obligationi
præponderare. Et quia talis denunciatio in
graue filij cedit detrimentum; redditur enim
infamis, priuatur bonis, &c. Sic Simanc. de Ca-
thol. institut. 19. num. 47. & tract. de patre hæret.
numero 14. Rojas vero singul. 12. numer. 3. ad-
mittit, filium esse obligatum, patrem denun-
ciare, si pater filium ad hæresim induxit, secus
si non induxit.

Potest.

42
Potest, &
deb.

Potest, & obligatur. Quia damnum commune speciali est preferendum: neque contra reuerentiam debitam parenti est, eius utilitatem spirituales querere, ac peccata impedire: & potius Deo, quam parentibus est obediendum *Cap. Relatum, de sentent. excommunic. cap. Quisquis metu, 11. question. 3.* Nam si licitum est, patrem impugnantem patriam impune interficere. *leg. Minime, Digestis de Relig. & sumptibus funeris:* multo magis eundem Catholicæ fidei reum licebit denunciare. Ita Suarez de fide, *disputation. 20. section. 4. numero 21.* Toletus *libr. 5. cap. 1. num. 10.* Bonacin. *disput. 2. de Censur. ques. 6. punct. 1. num. 5.* Barbola de potest. *Episc. p. 3. alleg. 96. num. 56.*

421
Hoc proba-
bilis esse
iudico.

Cum his probabilis opinio, adiiciens cum Pegna citato, filium denunciantem patrem hereticorum filios iure statuti ob præmiam delationis liberari, argument. *leg. Quisquis, §. vltim. Cod. ad leg. Julian.* Ne huiusmodi scelus ex defectu delationis maneat impunitum. Quod definiuit Federicus Imperator in *leg. Commissi nobis cælitus*, quam legem Innocentius IV. postea approbavit in Bulla edita anno 1252. incipiente, *Cum aduersus.* Consentit Castro *lib. 2. cap. 29.* Suarez de fide, *disputat. 20. sect. 4. num. 22.* Porro Farinac. *ques. 197. num. 45.* & Rojas *singul. 12. num. 6.* annotant patrem sic à filio delatum mitius esse puniendum, ne scilicet ipse filius in patre puniatur.

DUBIVM LXXXIX.

Teneturne quis Tribunali Inquisitionis Religiosos exemptos denunciare, præcipue cum apud Pontificem eos deferre possit?

422
Questionis
sum.

AB Inquisitorum officio olim aliqui Religiosi erant exempti. At iam usus obtinuit, neminem eximi, neque à suo Prælato indicari posse; sed remittendos esse fidei Censoribus, qui accuratius causam examinabunt. Suarez de fide, *disputation. 20. section. 4. numero 22.* Pegna *part. 3. Direct. quest. 28. comment. 77.* Quæsierim, tamen, dato, quod hi exempti adhuc sint, & eorum causa ad Sedem Apostolicam esset deferenda, eamque deferre quis facile possit: num teneatur hos exemptos Tribunali Inquisitionis denunciare?

423
No tenetur.

Non tenetur. Quia denunciatio ad inquisitionem, & iudicium ordinatur: si igitur incapaces essent Inquisitores, & Ordinarii inquirendi, & iudicandi hos exemptos, videtur denunciationis obligatio cessare. Sic docti Theologi.

424
Tenetur
quidem.

Tenetur quidem in tali casu hos exemptos denunciare, ac si à Censoribus fidei exempti non essent. Quia illa denunciatio est efficax remedium impediendi damnum, quod ex hæresi potest provenire: remissa enim denunciatione ad Sedem Apostolicam, Sedes Apostolica, si firma delatio videatur vices alicui committit inquirendi, & procedendi aduersus illum exemptum. Deinde fidei Censores iurisdictionem, & potestatem habent ad recipiendam testimonium depositionem, si qui sint, qui velint deponere, *Cap. Inquisitores, de hæres. in 6. ibi:*

Si sciuerint, vel nouerint, testimonium, inquam, depositionem, alias enim non est scientia, quæ fidem in iudicio faciat. Ergo denunciatio, etsi vices denunciatoris non agat, vicem testis lubire potest, & delictum exempti manifestare. Ita Fernandez de Castro Palao vir quidem circa Sancti Inquisitionis indulta, & stylum doctus admodum, quippe qui multis annis gessit qualificatoris munus de fide, tract. 4. disp. 3. punct. 4. numero 20.

Ego quidem, si hanc lubeat mentem sectari, affirmo, hæc à fortiori procedere, quando vel fuga timeretur, exempti, vel aliquod perniciosissimum damnum in Ecclesia, eo quod errores disseminaret, & hæreticos defenderet, neque coerceri posset: tunc enim ex benigna interpretatione legis, censetur Pontifex concedere fidei Inquisitoribus potestatem exemptum capiendi. In tali ergo casu certum mihi, te obligatum esse denunciare exemptum. Quia denuncias superiori, qui ex denunciatione inchoare causam potest, etiam illam terminare non valeat. Pegna *part. 3. Direct. quest. 28. comment. 77.* Molina *tractat. 5. de instit. dub. 18. numero 20.*

CAPVT XXIV.

Circa Fautores hæreticorum.

DUBIVM XC.

Qui semel, aut bis ad audiendas conciones hæretici adeat, estne, ut credens illi reputandus?

REOLLO, nomine credentium hæreticis comprehendi, qui eorum erroribus siue in partibus, rebus, siue in cõmuni, siue expresse, siue consule assentiuntur, signis externis tali assensu manifestato. Nauarra *summ. cap. 27. num. 55.* Suarez de censur. *disput. 21. section. 2. num. 6.* Bonacin. de censur. *disputat. 2. question. 5. punct. 3. numero 2.* Porro signa huiusmodi affectum indicantia sunt aut verba, aut facta, è quibus grauis hæresis suspicio nascitur. Quæ autem hæc sunt optime expendit Farinac. de hæresi, *question. 81. numero 110.* Dubitatur tamen, num si semel, aut bis quis ad audiendas hæretici conciones adeat, ut credens illi sit reputandus?

Reputandus est credens hæretico. Quia ex gemino actu licet veritas huius credulitatis non appareat, tamen præfata grauis est credens suspicio oritur, ex qua tanquam credens hæretico quis in se possit condemnari. Sic Doctores communiter, quorum sententiam merito approbat Fernandez de Castro de fide, *tractat. quart. dubio 3. puncto 5. numero 2.*

Ex gemino actu non est ille ut hæretico credere

Sectio II. De Fide, Dubia.

59

dens reputatus. Quia potest iudicari illum non affectus ad doctrinam adire, sed curiositatis causa audire voluisse concionantem hereticum. Ita Pegna p. 2. *Direct. q. 50. comment. 75.* Decian. l. 5. *tr. crim. c. 18. vers. 16.* Grassi l. 4. *deci. c. 18. n. 29.* & 30. Farinac. *de heresi, quest. ion. 81. num. 115.* & 116. Suarius *de fide, disp. 22. sect. 1. numero 3.*

429 *Auctoris responsio.* Ego autem sic questioni satisfacio: Cum quis Catholicus in terris hereticorum existens semel aut bis ad conciones hereticorum pergit, curiositatis gratia gessisse presumitur: secus vero si in Catholicorum terris occulta ab hereticis conventicula celebrari intelligat, & illuc vadat, etiam si semel: & non denunciat id Episcopo, vel Inquisitoribus, suspicionem heresis non carebit. Cum in hoc casu approbare censetur, quod potuit auertere, si iudicibus Ecclesiasticis, ut debuit, indicasset: nisi considerata personae qualitate, perignorantiam excusaretur. Mecum Azorius tom. 1. *lib. 8. capit. 15. quest. ion. 1.* Farinac. *de heresi, quest. ion. 182. numero 120.* Pegna citatus.

DUBIUM XCI.

Sitne fautor heresis, quando solum ex speciali Inquisitorum mandato, & non ratione officij tenetur fauorem Fidei causae prestare?

430 *Nonnulli sapient.* Communis omnium sententia est, te non esse fautorem heretici, nisi aduersus iustitiam, & obligationem officij delinquas. Quia cessante obligatione iustitiae, tibi imputari non potest, hereticum non corrigi, cum tua non interstet illum corrigere. At si ex iustitia obligatus sis hereticum capere, vel denunciare, quae obligatio oritur ex officio: fautor heretici merito diceris, si fauorem debitum prestare omittis. Vnde si Inquisitores, vel Episcopi in fauorem heresis omitterent delinquentem capere, torquere, punire, & in carcere custodire fideliter, fautores hereticorum proculdubio essent. Quaesierim vero, an sit fautor heresis, qui non ratione officij, sed ex speciali Inquisitorum mandato tenetur fauorem causae fidei prestare, v.g. capere, aut denunciare hereticum, &c.

431 *Non est fautor.* Non est heresis fautor. Quia non videtur aduersus iustitiam, sed solum aduersus fidem peccare in talis fauoris omissione. Alias quoties subditi Superiori praecipienti non obediunt, duplex piaculum perpetrarent, alterum aduersus illam virtutem, cuius est materia precepta verbi gratia, Temperantiae, vel Religio- nis, si Missa, vel ieiunium imperetur: alterum aduersus ius superioris, quod ex omissione sui precepti laeditur. Vnde non sunt fautores heretici singulares personae, quibus ex officio non incombis fidei fauere, & heresim extirpare. Sic Eymet. *parr. 2. quest. ion. 53. num. 3.* Farinac. *de heresi, quest. ion. 182. Paragraph. secund. numero 36.*

432 *Est fautor heresi.* Est fautor heresis, Quia si lato Inquisitorum precepto non obediunt, sed omittunt auxilium

contra hereticum prestare, peccant contra ius debitum Superiori praecipienti: quod videtur sufficiens, ut fautores hereticorum habeantur. Ita Sanchez *lib. 1. Decalogi cap. 10. numero 15.* Pegna *Director. quest. ion. 53. comment. 78. vers. 1.* Ego Palao *tractat. 4. de fide, disputat. 3. puncto 5. numero 7.*

His adhaereo Doctoribus. Ex quo fit, si interrogatus à Censoribus fidei celes veritatem, vel requisitus capere hereticum, id omittas, vel imperatus manifestare hereticum, omittas denunciare: fautorem hereticorum te esse habendum. Quia omittis ea gerere, quae ex speciali tui Superioris precepto facere debebas.

DUBIUM XCII.

Ut quis fautor hereticorum vere dicatur, sufficitne cum in fauorem heresis auxilium prestare?

424 *Non sufficit.* Non sufficit, nisi fauor defensio, & receptio heretici praestetur animo faciendi eius heresi. Vnde si non adsit animus huiusmodi, non erit fautor hereticorum licet actione ipsa in heresis fauorem cedat. Quia fere omnes Doctores sentiunt, ad fauorem necessario requiri fauere heretico, ut hereticus est. At si heretico quis fauet, quod sit illi amicus, vel consanguineus, non fauet illi, quia hereticus est. Ergo non est fautor heretici. Sic Sanchez *lib. 2. Decalogi ap. 10. num. 5.* Bonacin. *de cen. in disputat. 2. quest. ion. 5. puncto 3. numero 1. & alij.*

435 *Sufficit quis dnm.* Sufficit quidem. Quia si auxilium impendit quis heretico cedens necessario in heresis fauorem, absolute vult in executione heresi fauere: fauor enim heresis omnino consistit in illo auxilio praestito, nec impeditur ex alia vniuersaliori intentione, si forte habeat: ergo verè dicendus est fauere heretico, ut hereticus est, quoties illius heresi fauet. Ita Sua. *de fide, d. 24. sect. 1. n. 9.* Castro Palao *de fide, tract. 4. d. 3. punct. 5. num. 9.*

436 *Hanc sententiam probabilem eligo.* Probabilius censeo, hereticorum esse fauorem, qui in fauorem heresis auxilium praestat, etiam si non procedat auxilium ex animo faciendi heresi, sed satisfaciendae alteri humanae obligationi. Nam ex variis textibus in *titul. de hereticis, in 6.* aperte constat, solum fauorem heretico factum cedentem quidem in hereticae prauitatis fauorem attendi, ut fauoriam heresis constituat: neque aliam intentionem formalem requiri. Patet hoc ex *cap. Accusatur, §. Sacerdotes, de heret. in 6.* ubi Sacerdotes, & alij Clerici impediunt Inquisitionis officium, compesci possunt, tanquam heretici fautores. Cum non sit dubium (textus ait,) eos ipsa facere in fauorem hereticae prauitatis.

DUBIUM

DUBIUM XCIII.

An Fautores hereticorum incurrant, pœnas iure præscriptas antequam ab Ecclesia denotati sint, & in excommunicatione publica per annum inforduerint?

437
Nonnulla
recolo.

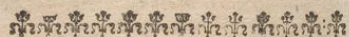
R Ecolo pœnas, quibus receptatores, fautores, defensores, hereticorum afficiantur, quas fere omnes enumerat Pontifex in cap. Excommunicamus, §. Credentes, de heret. in hæc verba: Credentes præterea, receptatores, defensores, & fautores hereticorum excommunicationi decernimus subiicere: firmiter statuente, ut postquam quis talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum: ex tunc ipso iure sit factus infamis, nec ad publica officia, seu consilia, neque ad eligendos aliquos ad huiusmodi, neque ad testimonium admittatur: sit etiam intestabilis, ut nec testandi liberam habeat facultatem, neque ad hereditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, neque causa aliqua ad eius audientiam perferantur. Si fuerit Advocatus, eius patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius sint momenti, sed cum Authore damnato dammentur: & in similibus idem precipimus observari. Si vero Clericus fuerit, ab omni officio, & Beneficio deponatur, ut in quo maior est culpa, gravior exerceatur vindicta. Si qui autem tales postquam ab Ecclesia fuerint denotati euitare contempserint, excommunicationis sententia usque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane Clerici non exhibeant huiusmodi persistentibus Ecclesiastica Sacramenta: nec eos Christiana presumant tradere sepultura, nec elemosynas, aut oblationes eorum percipiant: alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituuntur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali. Similiter quilibet Regulares, quibus etiam hoc insigatur, ut eorum privilegia in illa Diocesi non serventur, in qua tales excessus præsumperint perpetrare. Quæsierim ergo, an præfatas pœnas incurrant fautores hereticorum antequam ab Ecclesia denotati sint, & in excommunicatione publica per annum inforduerint?

438 Non incurrunt. Quia id indicat textus illis verbis: Postquam quis fuerit excommunicatione notatus, & per annum inforduerit: & illis, Ab Ecclesia fuerint denotati. Quæ omnia indicant excommunicationis publicationem, Sic Eymer. p. 3. q. 123. n. 2.

439 Distinguo de pœna infamiae, & incapacitatis Aliqui ex his ad testandum, & ad officia publica, & in his hic incurrunt. requiritur, per annum in excommunicatione infordescere; in reliquis vero pœnis spiritualibus, quales sunt privatio Beneficiorum Ecclesiasticæ Sepulture, orationum, & oblationum, hanc perseverantiam, & publicationem excommunicationis non requiro. Ita Suarius de fide, disputatione 24. sessione prima, fine.

440 Ego autem existimo, ex vi præfati textus

& ratione excommunicationis, nullam ex prædictis pœnis fautores hereticorum incurrere nisi per annum in excommunicatione notati inforduerint. Quod indicavit Eymer. cum loco allegato dixit, Non videntur alias pœnas incurrere ex eo quod sunt in excommunicatione per annum, nisi sic excommunicati notentur, & publicentur. Quasi diceret, & alio capite illos incurrere posse. Ideo enim dixi, Ex vi præfati textus, nam ex vi aliorum textuum eas pœnas incurrunt. Certe de pœna infamiae, privationis officiorum, incapacitate ad testandum, & ad succedendum, tradit Farinac. de heresi. qu. 183. num. 59. 60. & 106. De Beneficiorum privatione tradit, num. 40. & 107. præterquam quod privatio Beneficiorum, quæ habentur, non sit ipso iure, sed per sententiam saltem declaratoriam, ut aliis allegatis, docet Pegna part. 3. Director. comment. 16. Farinac. qu. 189. num. 73. Ad alia vero obtinenda ipso iure inhabiles efficiuntur, ut constat ex cap. Quicumque, de heret. in 6. vers. Hæretici. Limbo tamen sententiam in sepultura Ecclesiastica, & orationibus gerendis pro fautore hereticorum. Quia eo ipso, quod confiter, aliquem fovendo hereticis decessisse, non debet inter Christianos Sepulturam obtinere, neque pro illo orationes fundi in peccato enim lethali, victis excommunicatione decessit, cap. Sicut, de heret. & cap. 2. eodem titulo, in 6. & ex Constitut. Innocentij I V. quæ incipit, Nouerit. Verum tamen hoc raro consistere poterit: nisi condemnatus sit.

CAPVT XXV.

Circa spirituales hereticorum pœnas.

DUBIUM XCV.

An sufficiat declarari aliquem esse hereticum, quin declaretur, esse excommunicatum, ut vitandus sit?

ERTUM est, hereticum esse ipso iure excommunicatum ex Cap. Cum Christus, initio. Cap. Ad oblationem. Cap. Excommunicamus, 1. & 2. de heret. cap. Nouerit, de sentent. excommunic. Excommunicationem autem lata in illis capitulis non erat Pontifici reservata, quæ tamen iam reservata est ex constitutione Bullæ Cœne clausul. 1. Debet autem heresis esse signo aliquo externo manifestata; nam pure mentalis Ecclesiæ iurisdictioni non subditur, quia Ecclesiæ visibilis est: subditur autem quilibet heresis externa quantumvis occulta. Certum etiam est, iure diuino nullam esse latam excommunicationem aduersus hereticos. Quia excommunicatio hæc consistit in participatione actiua, & passiva Sacramentorum,

rum, communionem fidelium, ac Ecclesie suffragis: quibus omnibus iure diuino hereticus non magis priuatus, quam peccatores omnes existit. Porro hæc excommunicatio non constituit hereticum vitandum, quousque sit denunciatus ex *Extravag. Ad vitanda scelera*. In qua omnibus fidelibus fauor conceditur communicandi cum excommunicatis, qui expresse, & specialiter denunciati non fuerint, modo non sint manifesti Clerici percussores. Quæserim verò, num sufficiat declarari aliquem esse hereticum, quin declaretur, esse excommunicatum, vt sit vitandus.

⁴⁴¹ Dubitatio hæc magis est speculatiua quam practica; nunquam enim Iudices ita dimittunt in declaratione procedunt, vt exprimant delinquentis peccatum, & non censuram illi annexam. Sed casu, quo aliquando id contingeret; Non sufficit declarari aliquem esse hereticum, vt sit vitandus. Quia *Extravagans Ad vitanda* petit, vt censura sit declarata formaliter, & expresse: At declarato delicto, non est declarata formaliter, & expresse censura, sed solum virtualiter, & in radice: ergo non sufficit. Sic Sanchez libro secundo, *Decalogi capite nono, numero quarto*, Nauarra. *Miscellan. 47. de oration. numero 2. Graff. part. 1. Decis. libr. 4. cap. 1. num. 5.*

⁴⁴³ Sufficit quidem. Quia verba *Extravagantis* solum indicant declarationem fieri personæ delinquentis debere, quin de censura expresse mentio fiat. Inquit enim, non esse fidelibus obligationem vitandi excommunicatum, nisi sententia, vel censura, aut prohibitio contra personam certam à Iudice publicata, & denunciata fuerit formaliter, & expresse: ergo siue sententia, siue prohibitio, siue censura publicata sit, erit sufficiens, vt hereticus sit vitandus. Et quidem hic modus dicendi est fauorabilior fidei, in cuius obsequium leges penales extendi assolent. Ita Suario de *Censur. disputatione nona, sectione secunda, numero 10. & de fide, disputatione 21. sectione tertia, numero octauo*. Gutierrez, *Manu. Medin. Sotus*, quos allegat Sanchez *ubi supra. numero 4.*

⁴⁴⁴ Media via procedam. Nam si iudex declarat te esse hereticum, incurrisseque censuram ei crimini annexam, si censura sit excommunicationis, assero esse sufficienter declaratum, vt iuxta decretum Concilij Constantiensis declaratus, & publicatus sit. Quia Concilium solum petit declarationem formalem, & expressam Censuræ: sed illa est expressa, ac formalis declaratio Censuræ crimini annexæ, quamuis non sit declaratio expressior, ac formalior, quæ esse potest: ergo. Attamen non sufficere alicuius delictum, nisi censura declaretur, sic probò, destruendo fundamentum allatum pro Suario sententia. Ipse enim ex verbis *Extravagantis* Concilij Constantiensis inferebat, sufficere declarationem cuiuscunque rei, vel delicti, vel Censuræ: quod quidè minime inferatur. Andè precor Concilium Basiliense *sess. 20. ad finem*, referens enim extravagantem Concilij Constantiensis, inquit, *Ad vitanda scandala, & multa pericula, subueniendumque conscientijs timoratis, statuit etiam, quod nemo deinceps à communionem alicuius in Sacramento. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. 1.*

rum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque diuinis, vel extra prætextu cuiuscunque sententie, aut Censuræ Ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictionem Ecclesiasticam observare, nisi sententia, prohibitio, suspensio, vel censura huiusmodi fuerit contra personam, Collegium, Universitatem Ecclesiam, aut locum certum à Iudice publicata, vel denunciata specialiter, & expresse. Sensus clausulæ est, te non esse obligatum abstinere à communionem illius, qui per aliquam sententiam, vel mandatum, vel ratione alicuius suspensionis, aut alterius censure prohibitus est tecum communicare, nisi talis sententia mandatum, suspensio, censura denunciata, publicataque sit. Posita autem hac publicatione, & denunciatione videris obligatus, ab illius communicatio, ne abstinere. Ex his tamen non inferitur, te debere abstinere ab illo tanquam à nominatim excommunicato, cum verba Concilij non tam de excommunicatione, quam de alia quavis sententia, & mandato, suspensione; & censura loquamur.

DUBIUM XCV.

Quis citatus ad respondendum de fide, integro anno in excommunicatione inforauerit, potestne mox post elapsum annum declarari esse hereticum?

⁴⁴⁵ Premitto Tridentinum *sess. 25. capite 1. tercio*. Excommunicatus quicumque, si post legitimas monitiones, &c. indurato animo Tridentinæ censuræ annexus in illis inforauerit procedi decretum posse contra eum tanquam de heresi suspectum. circa hereticos in excommunicatione tam excommunicatos in excommunicatione ex causa criminali, quam ciuili. communicari. Porro in materia fidei qui citatus ad respondendum, nullo allegato impedimento, neglexerit integro anno respondere, habetur pro confesso, & tanquam hereticus est condemnandus. *Cap. Cum Contumacia, de heretic. in sexto*. Quæ fierim verò, quanto tempore post annum huius contumaciæ, debeat Iudex expectare, vt reum condemnaret, seu declaret esse hereticum præsumptione iuris, & de iure? An mox post elapsam annum possit declarari esse hereticum?

Non potest mox, sed post triennium, vel saltem biennium. Quia in *Cap. Cum Non potest bone memoria, de atate, & qualitate*, ob perseverantiam triennalem priuatus fuit annum elapsum Clericus Beneficii. Et *cap. Grauem ultim. plurim. de penis*, biennium videtur in laico ex-rari. postulat. Sic Abbas *capite primo, numero 23. vers. Fateor, de iudic. Alciat. ibi, numero trigesimo septimo*.

Potest equidem mox post annum elapsam declarari esse hereticum, & condemnari. Quia id ex *Cap. Cum contumacia* præfato, aperte colligitur.

⁴⁴⁷ Declarari mox potest.

F

62 Theologiae Moralis Liber XLVII.

colligitur ibi, Cum contumacia in causa praesentim fidei suspicioni presumptionem adiciat vehementem, si suspectus de haeresi vocatus à vobis, ut de fide respondeat, excommunicationis vinculo pro eo, quod parere subterfugit, aut contumaciter se absentat per vos fuerit innodatus: quamvis per annum animo sustineat pertinaci, ex tunc velut hereticus condemnatur. Vbi verbum, Ex tunc clare denotat, mox post anni integri obfurditatem, posse haeticum declarari, at puniri. Ita multis allegatis. Eymer. part. 2. Director. question. 47. num. 6. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 416. numero 65. Salcedo capite 116. practice sine. Fernandez de Castro de fide. tractat. 4. dubio 4. puncto secundo, numero nono.

448
Id arbitrio
Iudicii re-
linquendum
esse iudico.

Tenendum reor, Iudicis arbitrio id esse relictum. Quia nullo textu video caueri hanc expectandi post completum annum obligationem. Neque enim id suadent allegati pro prima sententia textus; nam referunt, quid factum sit, non autem inducunt dispositionem. Aduerto tamen cum Farinacio de haeresi, question. 19. numer. 22. apte agere Iudicem elapso aliquo tempore post annum, si iterum citet rebellem, ad allegandum, quare tanto tempore in excommunicatione infortuerit. Quod si vltima huic citationi etiam se rebellem praestiterit, tunc ut haeticus est condemnandus, neque amplius expectari oportet.

DVBIVM XCVI.

An nomine Episcopi, qui possit in foro conscientiae de occulto crimine haeresis absolvere, intelligendum sit Sede vacante Capitulum?

449
Praemitto
Tridentini
indultum
datum E-
piscopis, ad
haeresis oc-
culte abso-
lutionem.

Tridentinum praemisso sess. 24. cap. 6. profantem, Licet Episcopis in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolica reservatis delinquentes quoscumque sibi subditos in Diocesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiae gratis absolvere, imposita poenitentia saluari. Idem in haeresis crimine in eodem foro conscientiae, eis tamen, non eorum Vicariis sit permissum. Nomine Episcopi, cui haec facultas commissa est, sunt intelligendi omnes illi, qui subditos habent; quia respectu subditorum facultas impenditur. Vnde debent esse Episcopi electi, & confirmati; ante confirmationem enim iurisdictione non potiuntur; non tamen necessarium est, esse consecratos; imo neque esse Sacerdotes, ut possint ab excommunicatione reclusa absolvere; quia non debet absolutio Sacramentalis impendi. Sanchez libro secundo, Decalogi capite undecimo, numero tertio, Barbosa parte secunda, de potest. Episcop. allegat. 39. numero secundo, citans alios. Requiritur autem necessarium, ut sint Episcopi illarum Regionum, in quibus receptum est Concilium, alias ut non poterunt hac facultate, nam media receptione, & acceptatione illis conceditur: neque fas est, acceptare gratias, & onera repellere. Sanchez, num. 2. Barbosa num. 3. Garcia de Benefic. part. 7. cap. 11. num. 23. Suarius de Censur. d. 42. sect. 2.

num. 6. His praemissis, quaesierim, num Capitulum Sede vacante, nomine Episcopi sit intelligendum?

Intelligendum venit. Quia Capitulum succedit Episcopo, & sicut Episcopus potest delegare potestatem absolventi ab haeresi, sic potest, & Capitulum. Et quia Capitulum potest maioris partis suffragiis determinare, haeticum absolventem: ergo potest illum absolvere. Sic Sanchez l. 2. Decal. c. 11. n. 4.

Non venit intelligendum. Quia Concilium solis Episcopis non eorum Vicariis hanc absolventi facultatem concedit. Cum autem Capitulum iurisdictionem exerceat per Vicarium deputatum, non apparet, quare ratione possit potestatem absolventi ab haeresi gaudere. Ita Suarez tom. 4. de poenit. d. 30. section. 2. numero 4. Ledesma tom. 2. summ. tractat. 1. cap. 6. post 20. concl. diff. cultat. 5. Bonacin. de censur. disput. 7. question. 5. punct. 1.

Probabilius existimo, nullatenus posse Capitulum ab haeresi absolvere. Quia non potest absolvere per Vicarium, quod praecauit Concilium; neque etiam absolvere potest per se ipsum. Nam ut per se ipsum absoluat, debet delictum integre cognoscere: cognitio autem delicti à Capitulo, iam non occultum, sed publicum; ergo cessat Tridentini facultas, quae solum pro delictis occultis impenditur.

DVBIVM XCVII.

An intelligendi sint nomine Episcopi ad effectum absolventi à crimine occulto haeresis Abbates, & alij Praelati inferiores, iurisdictionem ordinariam, & quae Episcopalem sua in Diocesi habentes?

Intelligendi non sunt. Quia hoc est à Tridentino concessum iure speciali Episcopis ob eorum dignitatem: ergo extendendum non debet ad alios tali dignitate carentes. Haec facultas derogat iuri communi: ergo ex hac parte limitanda est, ut nomine Episcopi solum veniant intelligendi, qui proprie Episcopi sunt. Sic Toletus lib. 1. cap. 83. num. 5. Suarius de poenit. disputat. 30. section. 2. numero 6. Garcia de Benefic. part. 7. cap. 11. num. 13. & 17. Bonacina d. 7. de Censur. question. 5. punct. 1. num. 6. Barbosa pluribus relatis, part. 2. de potest. Episc. allegat. 39. num. 17. Cenedo. in Collect. ad 6. collect. 4. numero quinto.

Sunt intelligendi nomine Episcopi. Quia potestas hac absolventi in hoc decreto Episcopis concessa ad iurisdictionem pertinet: sed huiusmodi Abbates, & Praelati iurisdictione Episcopali gaudent, solumque ab Episcopis in consecratione differunt: Ergo nomine Episcopi intelligendi sunt. Ita Sayrus in Clauis, lib. 6. cap. 11. num. 8. Auila de Censur. p. 7. d. 10. dub. 6. Henricus lib. 6. cap. 6. §. 1. Flores de Mena variar. li. 3. qu. 24. num. 18. generaliter loquuti. De casu autem haeresis Sanchez lib. 2. Decal. cap. 11. num. 5. Manuel tom. 2. summ. cap. 10. num. 6. concl. 6. Palao de fide, tractat. 4. disputat. 4. punct. 3. §. 1. numero 4.

Satis

63

setur. At tanti Doctoris mei venia, credo con-
cedi. Quia licet hæresis absolutio verbis ex-
pressis non concedatur, æquialentibus conce-
ditur. Dicitur enim, vt possint tales Prælati in
sibi subditos idem omnino, ac possunt Episco-
pi, quod verum non esset, si facultas absolu-
endi ab hæresi eis data non esset. Verum quid-
quid sit de hac concessione certissimum est,
præcipue in Hispania, nullatenus posse Præla-
tos etiam in foro conscientie Religiosos sibi
subditos abluere, sed Inquisitoribus remitte-
re debere, ex *consuetudine*. Pauli V. quam refert
Emanuel de Villemoura de *Incontinenti* lib. 1. c. 1.
Ensaym sect. 3. c. 1. n. 10. Cuius verbum Barbo-
p. 2. de potest. Episc. allegat. 40. n. 39.

An Praelati Regulares etiam Conuentuales exemptorum Ordinum intelligantur, Episcopi nomine ad potestatem absolvendi ab haeresi occulta ex decreto Tridentin.

417
Non intel-
liguntur.
 Nomine *Episcopi* non intelliguntur ex de-
 creto Concilij, Quia illis videtur esse concessa
 huiusmodi facultas, qui *Dioecesim* habent, vt
 constat ex illis verbis. *Pro Dioecesi sua* : sed hi
 Presbiteri non habent *Dioecesim* : ergo non vi-
 dentur in hac potestate comprehendendi. Ita Sánchez l. 2. *Decal. c. 11. n. 7.* Garcia de Benef. p. 7. c.
 11. n. 13. afferens à Cardinalium Congregatio-
 nem esse decusum. Barbof. p. 2. de potest. *Episc. al-*
legat. 3. n. 18.

458
Com
sentie

Com his fectio. Sed tamen, licet in facultate à Tridentino concessa non comprehendatur, comprehenduntur ex particulari extensione, quam Pius V. fecit. Nam in quodam Mota proprio relato à Manuele tom. 1. qq. Reg. q. 6. l. a. 9. Sic habetur: *Quia Sacrum concilium Concilium generale Tridentinum concessit Episcopis, ut absolvere possent in foro animæ, seu conscientia ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout sess. 24. cap. 6. habetur: Prior, Provincialis, & Superiores Prælati dicti Ordinis tam in dicta Provincia, quam extra eam ubilibet in hac parte deterioris conditionis, quam Clerici, aut saeculares existant: eisdem Priori Conventuali, & superiõribus Prælatiis, ut ipsi per se ipsos idem omnino possint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis suis subditos, quoad absolvendi, & dispensandi huiusmodi, quam alias quæcumque facultates eisdem auctoritatē, tenore etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus, presentes litteras perpetuo durare, & valere.* Sanchez lib. 8. de matrimonio. d. 2. num. 13. Henriquez lib. 6. cap. 16. §. 8. & lib. 7. cap. 2. §. 2. & lib. 4. cap. v. rim. §. 5. ad finem. Licet autem Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 11. nu. 7. limitet hanc facultatem in crimine hæresis, cuius absolutio eo eius gratuitatem non censetur concessa, nisi exprimitur: at in huiusmodi privilegio non exprimitur, sed solum, exprimuntur generaliter, quæ Episcopis in illo decreto conceduntur. Ergo licet in illo decreto absolutio ab hæresi expresse concedatur Episcopis, Prælati Regularibus concessa non censetur. *Efobar, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.*

*An Episcopus, si in heresim labatur, possit
præfæto Tridentini indulto
absolui*

Non potest absolui. Quia se ipsū absoluer
nequit, sed id debet facere Cōfessarius ab
eo electus : At ipse circa crimen hæresis non
potest vices suas alteri committere; (de quo in
ferius.) ergo neque poterit committere Con
fessario, vt illum absoluat. Sic Docti quidam,
nimium tamen scrupulosi.

459
*Abfolui nō
potest.*

Abfolui poteft. Quia Confeflor epifcopi
habet refpectu epifcopi eam facultatem ab-
foluendi, & difpenfandi, quam habet epifco-
pus refpectu fuorum fubditorum, ne epifcopus
deterioris conditionis fuis omnibus fubditis
exifteret. Ita Ferdinandez de Caftro de fide, tr.
4. d. a. pun. 3. §. 1. n. 9. Sanchez lib. 2. Decalog. ca-
pite undecimo, numero undecimo, Barbola in
Remif. Concil. fuper hoc decretum, ver. In Dia-
cefi fua.

Hoc tenendum existimo. Nam ex vi huius concessionis iam casus occultæ hæresis Pontifici reservati non sunt, siquidem Episcopus habet potestatem illos absolvendi: sed cum casus episcopi reservati non sunt, potest Confessarius Episcopi ex facultate sibi à iure concessa Episcopum ab illis absolueret: ergo.

*An verba illa Concilij, In Dicecesi sua,
sint restrictiva facultatis Episcopo con-
cessa ad absolvendos ab haeresi occulta
subditos?*

Restrictiva non sunt, sed potius quasi illius
extensiva. Quia comprehendunt subditos
qui verè subditi sunt, ratione domicilij, siue
existant in Diocesi, siue extra: & etiam sub-
ditos, qui solum ratione transitus in Diocesi
commorantur. Unde potest Episcopus virtute
huius facultatis absolvere ab hæresi, reliquis-
que censuris subditum existentem in alie-
na Diocesi, etiam si ipse Episcopus extra Dio-
cesim

cessum addit. Quia requiri in primis non potest, ut uterque Episcopus scilicet, & subditus in Diocesi existant: esset enim Concilij privilegium nimis coarctare. Deinde requiri non potest, ut Episcopus in Diocesi propria existat, ut subditum à censuris absoluat; quia hæc absolutio est voluntariæ iurisdictionis exercitium, quod vbi libet erga subditos fieri potest. Ut ergo intelligeremus, Concilium hanc iurisdictionem voluntariam limitasse, verbis clarioribus uti debebat, sicuti gessit sess. 6. cap. 5. cum dixit: *Nulli Episcopo liceat, Pontificalia in alterius Diocesi exercere.* Tandem requiri non potest, ut subditus in Diocesi propria existat; quia verba illa, *In Diocesi sua* non possunt ad subditos referri: alias non diceret, *In sua*, sed *in eorum Diocesi*. Item Concilium apposuit virgulam diuidentem subditos à Diocesi sua. Dixit enim, *Licet Episcopis, quoscunque sibi subditos in Diocesi sua absolueret.* Sic Sanchez l. 2. Decal. ca. 11. num. 17. Barbosa in Remiss. Concil. super hunc locum.

463 Sunt quidem restrictiua facultatis absoluendi. Quia illa verba ibidem apposita, *In foro conscientie*, limitatoria sunt; nam ex illorum non prodest absolutio pro foro externo: ergo etiam sunt restrictiua, aut limitatoria ea verba, *In Diocesi sua*. Adde, nullam clausulam debere, imo neque ullam syllabam. Sanchez lib. 3. de matrimon. d. 46. num. 6. Sed superfluerent illa verba, si potestas absoluendi non limitaretur, vel ad subditos existentes in propria Diocesi Episcopi, vel ad episcopum existentem in sua Diocesi: ergo ad vnum è duobus est limitanda. Minor probatio. Nam concessa Episcopis facultas absoluendi à censuris, potest absolueri quemcumque subditum quomodocumque sit subditus, vel ratione domicilij, vel ratione habitationis: ita ut si sit subditus ratione domicilij, potest absolueri illum vbi libet existentem, quia non amittit subiectionem; si sit subditus ratione habitationis, dum actu habitat, quia tunc est subditus: ergo illa verba, *In Diocesi sua*, nihil operantur: ergo superflua sunt. Hoc autem dicendum non est. Igitur est dicendum, limitationem esse facultatis absoluendi ad vnam è duobus, vel ad subditos existentes in sua Diocesi, vel ad se ipsum in sua Diocesi existentem. Ita Fernandez de Castro de fide, tractat. 4. d. 4. punct. 3. §. 1. numer. 12. Suarius de censur. disputatione 41. sectione secunda, numero undecimo, asserens limitandam esse ad subditos.

464 Ego quidem utriusque adhæreo ex quo capite docent particulam esse limitatorem. At à Suario recedo, & Ferdinandum de Castro imitor, ex quo capite asserit, illa verba referenda esse ad Episcopos absolventes, & ex illis esse limitanda, ita ut Episcopus extra propriam Diocesium existens non possit uti hac facultate sibi concessa; sed necessario debeat existere in sua Diocesi, ut illam valeat exercere. Moneor, quia illa verba, *In Diocesi sua*, non possunt ad subditos commode referri. Et ratio congruentia efficacius in Prælati, quam in subditis procedit: magis enim pax, & concordia in Prælati offendi potest, ex eo quod quis utatur extra propriam Diocesim existens potestate absoluendi sibi concessa, quam ex eo quod existens in propria, subditos alibi existentes ab-

solvat. Nec hoc est derogare iuri communi ex voluntariæ iurisdictionis exercitio, quod vbi libet potest exerceri: sicut non est derogatio iuris communis, & facultatis absoluendi, quod absolutio solum pro foro conscientie proficit.

DUBIUM CI.

Delictum hæresis occultum, ad cuius absolutionem Episcopus habet potestatem, estne illud, quod vere probari non possit?

Q Varta particula indulti Concilij est, *Ut delictum occultum sit, neque ad forum contentiosum deductum.* Certe occultum dicitur à dicitur. Concilio, quod vere non potest probari: ac proinde distinguitur contra probabile. Quia si probari potest, clarè indicatur esse aliquibus manifestum: unde occultum non est. Sic Garcia de Benefic. parte septima, capite 11. numero sexagesimo sexto. Graff. tomo secundo, consil. tit. de homicidio, consil. 2. numero 20. Gutierrez libro primo, Canonice, cap. 13. num. 27. Manuel. in addit. ad Bullam, §. 9. numero 69. & alij.

Non dicitur occultum, quod vere non potest probari, sed quod distinguitur à notorio publico, vel famoso. Quapropter etiam si delictum ab aliquibus sciatur, (vnde probari valeat) modo non sciatur à maiori parte viciniae, vel Collegij, in qua sint ad minus decem persone neque in iudicium sit deductum: occultum debet dici. Quia si nomine occultum delictum, quod in iudicio probari posset, intelligeretur, inutiliter expositulavit Concilium, ad forum contentiosum non esse deductum, cum sufficiens erat posse deduci. Ita, pluribus relatis, Sanchez l. 2. de matrimon. d. 3. n. 11. & l. 8. d. 34. n. 5. & l. 2. Decal. c. 11. n. 19. Azor. p. 2. l. 8. c. 1. q. 9. Bonac. de censur. d. 1. q. 3. punct. 2. numero 1. Molina de iust. tr. 3. d. 79. n. 6. Barbosa plurimos referens, p. 2. de potestate Episc. allegat. 39. numero 24.

His adhæreo Doctoribus annotans, delictum debere in ratione delicti esse occultum. Quod aduerto, quia contingere potest, aliquem excommunicatum ministrare publicè Sacramenta, at publicum non esse ligatum excommunicatione illa ministrasse: & tunc delictum occultum omnino erit. Sà v. Episcopus, num. 35. Sanchez l. 8. de matr. d. 34. num. 56.

DUBIUM CII.

Si delictum ad forum contentiosum deductum sit, & ibi puniatur: poteritne Episcopus, tunc absolueret, vel impedimento inde proveniente dispensare?

P Oterit quidem. Quia finis Concilij in hac Potestatis reservatione cessat, reservavit enim delicta

Seccio II. De Fide, Dubia. 56

delicta publica, & deducta ad contentiosum forum, ne Episcopi absolutione satisfactio publica pro delictis publicis exhibenda, impeditur: at iudicio finito, & publica satisfactio exhibita, cessat hic finis: ergo poterit Episcopus reum absolvere. Sic Sanchez lib. 2. Decalog. c. 11. n. 21. Henriquez lib. 14. de irregul. c. 7. n. 5. Avila de Censur. parte secunda, dubio septimo, & parte septima, disputation. 10. dub. 7. Reginald. libr. 30. numero 29.

469 Minime potest. Quia evidens est, illud delictum notorium esse, & publicum: siquidem est in iudicio probatum: ea autem, quae sic probata sunt, notoria sunt. Idem est cum ad forum contentiosum deductum est, siquidem ibi est probatum, & punitum: ergo sub hoc privilegio non comprehenditur. Probo consequentiam. Quia privilegium est de delicto occulto, nec ad forum contentiosum deducto: quod in hoc delicto verificari nequit. Item absolutio, quae in illo indulto conceditur, est solum pro foro conscientiae: at delictum sic manifestum, & publicum non solum indiget absolutione pro foro conscientiae, sed etiam pro exteriori: ergo sub hac concessione tale delictum non fuit comprehensum. Ita Suarez de Censur. disp. 41. section. 2. num. 5. Gutierrez libr. 1. Canon. q. 7. cap. 3. ad finem. Bonacin. de Censur. disp. 1. quest. 3. punct. 2. num. 1. & disp. 7. quest. 5. puncto primo numero quinto. Barbosa parte secunda, de potest. Episcop. allegat. 39. numero sexagesimo primo.

470 Probabiliorem plane sententiam hanc defendo. Quia esto admittamus, in illo delicto esse satisfactum intentioni Concilij negantis absolutionem delicti publici, & ad forum contentiosum deducti: non inde inferitur, posse Episcopum in eius absolutione se intromittere, nisi à Pontifice fuerit concessum. Cum autem sub verbis concessionis illa delicta non comprehendantur, ad illa se extendere non potest. Certe ratio primae sententiae hanc probat optime convenire, ut Pontifex Episcopis hanc impendat facultatem, non tamen probat esse concessam.

DUBIUM CIII.

An absolutio haereticis, possit ab Episcopo alteri committi?

471 Potest committi. Quia potestas haec absoluendi ab haeresi commissam est Episcopis praesentibus, & futuris in perpetuum: sed quando aliquis sic conceditur, non eligitur industria personae, sed officij, ac dignitatis, ut tradit Iason. ad leg. 2. More minorum, num. 65. Digestis, de iurisd. omn. Iudic. Menoch. de arbitrar. l. 1. quest. 64. num. 17. Gregorius Lopez leg. 47. tit. 18. part. 3. Ergo de se delegabilis est. Sed ex supra dictis verbis Concilij haec delegandi potestas non ita restringitur, & limitatur, ut nullo modo delegari valeat: ergo. Minorem probo. Nam Concilium solum excludit Vicarium ad id specialiter deputatum: sed hoc intelligi potest de Vicario specialiter deputato Esco. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

ad casus haereticos contingentes: non de Vicario specialiter deputato ad unicum casum tunc accidentem: ergo ille quasi generalis Vicarius erit exclusus, non autem hic specialissimus. Sic Sa. verb. Episcopus, num. 37. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 11. num. 1. Nauarra lib. 1. Consil. tit. 1. de constitution. consil. 1. q. ultim. num. 89. Azorius tom. 1. lib. 8. c. 10. q. 11. Corduba summ. quest. 8. Henriquez libr. 6. de penit. capite 14. numero septimo. Manuel questionum Regularium, qu. 30. artic. 11.

Committi non potest. Quia in hac absolutione ille Vicarius est exclusus, qui admissus fuit in absolutione à reliquis casibus reservatis, ut ex contextu videtur constare: sed pro reliquorum casuum absolutione quilibet Vicarius siue generalis siue specialis deputari potest, ut Sanchez pro prima sententia citatus admittit: ergo pro absolutione haereticorum quilibet erit exclusus. Ita Petr. Molina tr. 5. de iustit. d. 18. n. 2. Gutierrez l. 1. Canon. q. 7. c. 13. num. 9. Garcia de Benef. p. 1. c. 10. num. 113. Lorea 2. 2. d. 45. n. 11. Suarez de penit. d. 30. section. 4. num. 8. & alij.

Licet prima sententia satis mihi probabilis sit, longe probabilior reputo, omnem Vicarium esse exclusum, ac proinde non posse Episcopum per alium, quam per se ipsum ab haeresi absolvere, neque in hac restrictione committitur vlla iuris communis derogatio. Siquidem Episcopi non habent à iure communi potestatem absoluendi à reservatis Pontifici. Cum ergo eis impenditur talis facultas, limitari, coartarique poterit à Pontifice, ut solum ipsis proferat, non aliis: quod non est Episcoporum iuri derogare, sed beneficium limitate concedere.

DUBIUM CIV.

Potestas absoluendi ab haeresi concessa Episcopis à Tridentino estne per clausulam Bullae Cœne reuocata?

472 In ultima Clausula Bullae Cœne sic habetur: [Ceterum à praedictis sententiis nullos per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, neque etiam tunc, nisi de stando Ecclesiae mandatis, & satisfaciendo cautione praestita, absolvi potest, etiam praetextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, saecularium, & quorumvis Ordinum, etiam mendicantium, ac militarium, Regularibus etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate praeditis.] Et additur excommunicatio adversus eos, qui sic absolvere praesumpserint. Sic Gregorius XV. & Urbanus VIII. in suis Bullis. Quæstio itaque est, num potestas absoluendi ab haeresi concessa Episcopis à Tridentino, sit per hanc clausulam Bullae Cœne reuocata?

475 Ex vi huius clausulae reuocata non est. Quia correctio iuris vitanda est, quoad fieri possit, sed absque correctione iuris Tridentini stare potest clausula Bullae reuocans facultates, quibus

472 Committi non potest.

473 Probabilior reor esse hanc sententiam.

474 Recolo Bullae clausulam ad statum questionis.

475 Ex vi clausulae non est reuocata.

66 Theologiae Moralis. Liber XLVII.

quibus absolutio poterat impendi: ergo affirmandum est, clausulam Bullae Cœnæ præfatae Tridentini facultatem non reuocare. Minorem probo. Quia Bulla optime potest intelligi de peccatis publicis, & de absolutione, quæ non solum pro foro conscientiae, sed etiam pro externo, proficit: siquidem nihil in Bulla habetur, quæ cogat nos, de peccatis occultis, & de foro conscientiae reuocationem intelligere. Sensus ergo Bullæ est, ut nullus possit absolui absolutione proficiente in foro externo, vel à peccatis publicis prætextu privilegiorum, &c. Quod si hoc modo intelligatur, manet integrum Tridentini decretum. Nam Tridentinum concedit solum absolutionem casus occultis, & pro conscientiae foro. Ergo si Bulla reuocat casus publicos, & absolutionem proficientem in foro externo, non immutat, nec corrigit Tridentini decretum. Igitur hæc explicatio sustinenda est, ut iuris correctio vitetur. Sic Bannes 2. 2. q. 11. a. 4. dub. 2. post 2. concl. artic. 3. Aragon. ibi. artic. 3. Nauarra summ. cap. 17. num. 260. Gutierrez 99. Canon. lib. 1. cap. 13. ad finem. Henriquez lib. 6. de pen. cap. 14. num. 7. Lorca 2. 2. d. 45. num. 10. Et Suarez de censur. d. 21. section. 3. num. 5. probabiliter reputat.

476 Ex vi huius clausulæ est reuocata. Quia ex vi claus. negari non potest, privilegium à Concilio solum concessum Episcopis à Pontifice posse derogari: sed ex præfatis Bullæ verbis facis colligitur, fuisse derogatum: ergo. Minorem probo. Nam Pontifex prohibet, ne detur absolutio hæresis, & reliquorum casuum in Bulla Contentorum prætextu privilegiorum, quæ Episcopis, Religiosis, Conuentibus, &c. concessa sint à Sede Apostolica etiam decreto alicuius Concilij: sed nullum Concilium nisi Tridentinum hanc facultatem absoluerit ab hæresi, reliquisque casibus reuocatis concessit: ergo hanc facultatem, quæ in hoc Concilio conceditur intendit Pontifex reuocare: alias superfluerent verba illa, *Alicuius Concilij decreta*. Ita Suarez de penit. disputat. 30. section. 2. num. 11. Pegna Director. part. 3. comment. 141. post qu. 9. 2. Tule. de visitat. lib. 2. cap. 31. n. 5. & cap. 23. num. 4. Antonin. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapolitan. cap. 67. num. 10. ubi testatur, Gregorium XIII. & Clementem VIII. sic declarasse. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 19. qu. 3. & cap. 20. qu. 10. Garcia de Benefic. part. 11. cap. 10. num. 122. Barbosa plures referens part. 2. de potest. Episcop. allegat. 40. numero 25. Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 11. fine. Palao de fide, tractat. 4. disputat. 4. punct. 3. Paragraph. 1. num. 22. Farinac. de hæresi. qu. 192. num. 61. Bonacin. de Censur. disputat. 1. q. 3. puncto 2. numero 1. & alij.

477 Hanc sententiam ut longe probabiliorem tenendam esse iudico. Præcipuum fundamentum, quo mouetur est tantorum virorum auctoritas, quæ in re morali magni est habenda. Quod si huic auctoritati efficax ratio accedat, omnino sequenda obicitur. Fortissimam autem existimo esse rationem, qua nostra sententia nititur. Cui quidem adiecerim, non videri necessarium ad derogandum privilegio ac constitutioni Tridentini, ipsius fieri expresse mentionem. Siquidem ipsum sess. 25. cap.

21. in fine Concilij excipit auctoritatem Pontificis in suis decretis, dicitque, se velle, ut robar habeant, dum Pontifici placuerit, & non ultra inquit enim, *Sacra Synodus omnia, & singula sub quibuscumque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque de Ecclesiastica disciplina, ita sub felicitis recordationis Paulo III. ac Iulio IV. quam sub Beatissimo Pio IV. Pontificibus maximis in hoc Sancto Concilio statuta sunt, declarat, ea decreta fuisse, ut in his salua semper auctoritas Sedis Apostolica sit, & esse intelligatur*. Ergo cum Pontifex suam auctoritatem interponit, ne vllus ab hæresi, reliquisque in Bulla contentis absoluator, non debet dici reuocare privilegium in Tridentino concessum, sed ipsum Tridentini privilegium cessare, quia cessauit conditio sub qua fuit concessum.

DUBIUM CV.

An Domini Inquisitores possint, in foro conscientie ab hæresi absolueret?

Commisita est eis facultas absoluerendi hæreticos penitentes pro foro externo, cap. 478. *Ut officium, de heret. in 6.* & pluribus Bullis relatis à Pegna Director. fine, quorum meminit Farinac. de hæresi. qu. 192. num. 54. Questio autem est, an in foro conscientie possint etiam ab hæresi absolueret?

Possunt quidem. Quia in Bulla Clementis VII. edita anno 1530. quæ incipit, *Cum sciet, Possunt qui* (8. refertur à Pegna inter Bullas illius Pontificis in fine Director.) datur facultas Inquisitoribus, & eorum Commissariis absoluerendi hæreticos occultos, neque ab illo Iudice prius extrajudicialiter inquisitos: ergo est data eis facultas, in foro conscientie absolueret. Consequentiam probo. Quia absolueret iudicialiter, seu pro foro externo, non solum occultos hæreticos penitentes, & voluntarie misericordiam expostulantes licet Inquisitoribus cap. 479. *Ut officium, & ex aliis textibus*: sed etiam publicos hæreticos, & ad iudicium venire compulso: ergo aliquid speciale hæc constitutio concedere Inquisitoribus intendebat. Non autem videtur esse aliud nisi pro foro conscientie absolutionem. Neque obstat, præfata Bullam specialiter dirigi ad Ordinis prædicatorum Inquisitores in Lombardia existentibus, imò videri esse specialem commissionem factam personis, & non dignitati. Quia esto ex tenore Bullæ sic appareat, consuetudine receptum est, ad omnes Inquisitores extendi. Sic Nauarra libro quinto. Consil. titul. de privileg. consil. 11. Campeggi. ad cap. 34. Sanchez de heret. vers. Cum itaque. Bannes 2. 2. question. 11. articulo quarto, dubio secundo, post tertium argumentum. Gutierrez Canon. 99. libro primo, capite 13. numero septimo. Vinaldus Candelab. parte prima, titulo 11. de absolut. numero 15. testatur praxim ita ferre Manuel. in Bulla Paragrapho nono, numero 70. Eymer. parte tertia, Director. numero sexagesimo primo. Alij plures

res apud Sancium libro secundo Dealog. capit. 12. numero primo. Ipleque hanc sententiam numero tertio probabilem esse facit.

480 Non possunt. Quia Inquisitores neque ex vi muneris, neque ex aliquo privilegio neque ex consuetudine habent potestatem pro soloscscientia foro absolendi: Ergo gratiis huiusmodi facultas asseritur. Antecedens probat. Munus Inquisitoris est, delicta inquirere, & iudicialiter ponere delinquentes: est enim Iudex pro foro externo constitutus. Ergo ex vi muneris hanc facultatem absolendi ab heresi pro foro conscientia non habet. Ex privilegio autem non videtur illam habere: nullum enim aliud refertur, nisi contentum in Bulla illa Clementis V I I. Sed illud nec loquitur de omnibus Inquisitoribus, sed solum de Inquisitoribus Ordinis Prædicatorum in Lombardia residentibus, & illo tempore præsentibus: & concessio, ad omnes extendi non loquitur de absolutione fori conscientia, sed externi; quia non committit facultatem absolendi, nisi præstito iuramento, & heresi abiurata: quæ conditiones pro foro interno non videbantur necessariae. Ita Sanchez citatus numero tertio Farinac. de heresi, quæstion. 191. numer. 54. Castro Palao de fide, tract. 4. d. 4. p. 3. §. 2. numero tertio. Suar. de fide, dub. 21. sect. 4. num. 15. Garc. de Benef. p. 11. cap. 10. num. 121. Barbosa p. 2. de potest. Episc. alleg. 40. numer. 28.

481 Primam sententiam satis probabilem esse iudico tot Doctorum auctoritati hærentem secundam vero probabiliorē esse iudico. Quia verbum illud Bullæ *Extrajudicialiter* non videtur. Nam, ut Barbosa numer. 27. testatur, ut sæpe declaratum est in supremo Inquisitionis Tribunali Romano, verbum id *extrajudicialiter* non tollere formam iudicii, scilicet depositionem coram Notario; & testibus, vel saltem coram Notario tantum: sed tollere solemnitatem iudicii, quæ consistit in eo, quod plures iudicio adsint, pluribusque iudicium innotescat: Ergo facultas Inquisitoribus data, ut *extrajudicialiter* hereticos poenitentes, & à nullo Iudice inquisitos absolvere possint, in eo consistit, ut possint ad secretam oblationem, & secretam poenitentiam eosmittere: non tamen, quod pro solo conscientia foro absolvere valeant. Cæterum ex consuetudine contrarium omnino constat; nunquam enim Inquisitores nisi coram Secretario poenitentem hereticum volunt audire. Adde Cardinalium declarationem relata à Barbosa ad ses. 24. capite sexto Concil. numero septimo. in hæc verba: *Episcopus, aut Inquisitor absolvere iam non possunt hominem hereticum in foro conscientia, licet hæc facultas à Concilio sit ipsi data.*

D V B I V M C V I.

Sub facultate generali, quam per Bullam, vel Iubilæum Pontifex concedit absolendi ab omnibus reservatis, etiam in Bulla Cœnæ: venitne intelligendum crimen heresis in illa contentum?

Pontifex aliquando Iubilæum concedit cum facultate absolendi ab omnibus sibi reservatis, nec exprimit reservata in Bulla Cœnæ: aliquando ea exprimit, heresi non expressa: aliquando vero & heresim exprimit. Quæsierim igitur, num sub facultate illa generali absolendi ab omnibus reservatis, comprehendatur reservata in Bulla Cœnæ etiam si non exprimantur: & sub facultate generali absolendi ab omnibus reservatis in Bulla Cœnæ, etiam crimen heresis ibi contentum veniat intelligendum?

Intelligendum venit. Quia beneficii Principis late est interpretandum, præcipue cum eius lata interpretatio proprietatem verborum non excedit: At sub reservatis à Pontifice comprehendere contenta in Bulla Cœnæ & sub contentis in Bulla Cœnæ comprehendere heresim, non est verborum proprietatem excedere; sed potius verborum proprietati conformari. Ergo. Item in reservatione alicuius casus Pontificij non datur magis, vel minus: siquidem integrè consistit in eo, quod nemini alteri à Pontifice sit facultas ab eo absolendi, si igitur datur facultas absolendi ab omnibus reservatis Pontifici, non est vlla ratio, quare aliqui casus reservati ab illa generali concessione excipiantur. Sic Sotus in 4. dist. 22. qu. 3. artic. 1. concl. 5. Corduba summ. qu. 8. Lorca 2. 2. qu. 2. artic. 5. numer. 13. Farin. de heresi, quæst. 192. numer. 63. Pegna Direct. p. 3. comment. 25. ver. Quod si quis, Reginal. lib. 8. numer. 55. Garcia alios referens part. 11. de Benef. capit. 10. numer. 110. Et probabile reputat Suar. de Censur. d. 7. sect. 5. n. 12.

Non venit intelligendum. Quia ex stylo Romanæ Curia sub illa generali facultate absolendi à reservatis non comprehenduntur contenta in Bulla Cœnæ: neque sub generali facultate absolendi à casibus in Bulla Cœnæ expressis heresis comprehenditur: Ergo non est licitum ad eam concessionem extendere; nam concessio extendi non potest ultra voluntatem, & intentionem manifestam cœcedentis. Quod verò hic sit Romanæ Curia Stylus, præterquam quod ita graves Auctores testantur, probari potest ex eo, quod sæpe in Iubilæis post absolutam concessionem absolendi à reservatis in Bulla, exprimi solet, *Et à crimine heresis: cuius expressio superflueret, si sub priori clausula sufficienter contineretur.* Ita Sanchez lib. 1. Decal. capit. 12. numer. 10. Garcia capit. 10. numer. 109. Barbosa p. 2. de potest. Episc. alleg. 40. numer. 31. Castro Palao de fide. tract. 4. d. 4. punct. 3. Paragraph. 4. num. 1. Azor. tom. 1. lib. 8. capit. 10. qu. 12. Suar. de fide, d. 21.

482 Nonnulla suppono.

483 Venit intelligendum heresis crimen.

484 Non venit intelligendum.

68 Theologiæ Moralis Liber XLVII.

d. 21. sect. 4. n. 21. Couar. cap. Alma mater, 1. §. 11. n. 15. Rojas de Hæret. p. 2. asserti. 239. n. 3. 21. & de priuile. Inquisit. n. 416. vbi ait, Motu quodam Pij V. edito anno 1572. Sic esse declaratum. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 8. Arag. 2. 1. question. 11. articul. 3. Mannel in addit. ad Bullam, Parag. 9. num. 66. & alij apud ipsos.

485
Hanc sententiam reor esse certissimam. Quia mihi difficile creditu referendum tot legibus stabilitam Cruciatâ Bulla, aut Iubileis aliisque priuilegijs ordinarijs concedentibus absolutionem à referuatis, derogari. Vnde affirmo longè probabilius esse, (morem gero tot Doctoribus propinqua sententia allatis) sub facultate generali absoluedi à referuatis, non comprehendi referuata in Bulla Cœnæ: nec sub facultate absoluedi à referuatis in Bulla Cœnæ hæresim comprehendi.

DVBIVM CVII.

An infamia sufficit perfecte hæreticum ipso iure, sed postquam eius delictum sit notorium?

486
Nonnulla pramitto. **H**Aud dubium quin hæreticus, vt pote excommunicatus priuatus sit omni officio & munere, quo excommunicatus priuatus est. Quapropter neque potest Sacramenta recipere, neque actum ordinis exercere, neque alia munia obire, quæ interdiciuntur excommunicato. Quod si moriatur hæresi adhuc infectus priuatur Ecclesiasticas sepultura, cap. Si uir, de hæret. & cap. Excommunicamus, el. 1. §. Credentes, de hæret. Extenditur ad hæreticorum fautores, & defensores: debet autem hæreticus ita notorie decedere, vt nulla tergiversatione eius molitia celari valeat: alias priuari sepultura non debet. De irregularitate, quæ hæreticum comitatur suo loco differendum. In præfenti quaesierim circa infamiam, an ipso iure hæreticum afficiat? an non iure ipso, sed postquam eius delictum sit cognitum?

487
Eum afficit perfecte ipso iure, nec necessariū Eum afficit est delictum agnosci. Quia sic indicitur in Authent. Gazaros. C. de Hæret. & in l. Cunctos populos, C. de summa Trinit. & cap. Excommunicamus 1. §. Credentes, de hæret. & ex alijs pluribus textibus. Sic Farin. de hæresi, q. 189. n. 40. Pegna Director. p. 1. comment. 4. ver. Reliquos. Petr. Gregor. Syntag. iuris, lib. 33. capit. 8. numer. 3.

488
Eum perfecte ipso iure non afficit, sed postquam eius delictum notorium sit: vel notorietate facti, si factum sit publicum: vel notorietate iuris, si per sententiam omnibus innotescit. Quia infamia est praua alicuius opinio circa plures quæ esse nō potest absque delicti cognitione. Ita Burlat. consil. 14. n. 18. & n. 23. lib. 1. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 13. q. 7. Sanchez, lib. 2. Decalog. c. 26. numer. 1. Farinac. de hæresi, qu. 189. num. 68.

489
Auctoris sententia. Certum mihi, hæreticum perfecte non posse infamiam contrahere ob præfaram rationē,

Nam licet hæc infamia à iure contrahatur ob hæresim delictum, indiget sententia declaratoria criminis; sicut ipso iure sunt bona hæretici confiscata: at executio confiscationis requirit sententiam saltem declaratoriam criminis. Quod vero aliqui dicunt ex hæresi occulta infamiam contrahi quoad effectus, scilicet, quoad inhabilitatem ad publica officia, ac Beneficia: crediderim, hunc effectum non tam ex infamia, quam ex irregularitate, & excommunicatione tali criminali annexa oriri.

DVBIVM CVIII.

Hæreticus ipso iure priuaturne Beneficijs ritè possessis: & non sed per sententiam?

490
ALia pœna hæreticorum est priuatio Beneficiorum, & officiorum, & inhabilitas ad futura. cap. Ut commissi, §. Priuandi de heret. in 6. cap. Statutum, el. 1. eodem tit. Difficultas est, de Beneficijs ritè possessis, an illis hæreticus ipso iure priuetur, an veniat priuandus per sententiam?

491
Non priuatur ipso iure, sed per sententiam priuandus obicitur. Quia in casu dubio, an sit priuatio per sententiam, vel ipso iure, pro priuatione per sententiam est interpretatio faciendâ, quia est benignior interpretatio, vt tradit Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gloss. 1. §. 1. 153. Putens decis. 129. num. 46. Barbela p. 3. de potest. Episc. alleg. 57. n. 252. Sed non est certum ex illo textu colligi hanc priuationem ipso iure. Ergo. Certe vt aliqua pœna ipso iure incuratur, debet esse in iure expressa, vt apte probat Nicol. Garcia de Benef. part. 11. cap. 10. num. 3. Sed in iure nullus est textus, qui talem priuationem ipso iure exprimat. Quatuor enim textus allegantur, ex quibus minime id concludi Doctores citandi aperte probare videntur. Sic Castro lib. 2. de iest. hæret. punit. capit. 4. Simanc. de Cathol. iustit. tit. 46. num. 72. Ludonic. Gomez regul. de annali possessor. qu. 52. Henriquez lib. 13. c. 56. num. 1. Arag. 2. 1. qu. 11. articulo tercio Valquez 1. 2. dub. 17. c. 2. num. 11. Et Salcedo in pract. crimin. cap. 114. asserit, hanc sententiam vtique benigniorem, forte vtiorem esse, esto ipse contrariam sequatur. Sanchez verò affirmat esse probabilem.

492
Hæreticus externus quantumcumque occultus ipso iure priuatus est Beneficijs ritè possessis. Quia id adstruit Stylus, & consuetudo Romanæ Curie, in qua à die commissi criminis reputatur Beneficium vacare ipso iure: neque posse renunciari sed à quolibet alio impetrari, quem stylus, & consuetudinem esse testantur Farinac. Pegna, Suar. & alij apud ipsos. Ita Gonzal. reg. 8. Cancel. gloss. 1. §. 1. num. 65. Flaminio. libr. 3. question. 1. numer. 3. 1. Barbosa de potest. Episc. p. 3. allegat. 57. numer. 37. Garcia de Benef. part. 11. c. 10. numer. 6. Sanchez libr. 2. Decalog. c. 26. numer. 6. Suar. de fide, dub. 21. sect. 5. numer. 17. Couar. lib. 2. variar. c. 8. num. 4. Farin.

Farin. de heresi, q. 189. a. 69 Menoch. de arbit. l. 2. casu 46. n. 61. Pegna Director. p. 3. qu. 113. Salcedo c. 114. & plurimi apud ipsos præcipue apud Gonzalez.

495
Probabilior plane hæc sententia est. cap. enim Cum secundum leges de hereticis in 6. omnia bona hereticorum a die commissi criminis sunt confiscata. Si ergo omnium bonorum temporalium amittit hereticus titulum, & dominium, id à fortiori amittet Beneficiorum Ecclesiasticorum ipso iure. Requiritur autem Declaratoria sententia, cum ante illam non teneatur hereticus se Beneficiis spoliare, sicut neque aliis bonis, velatis colligitur ex cap. Cum secundum, de hereti. & tradit Sanchez c. 11. n. 7.

CAPVT XXVI.

De temporalibus Hereticorum Pœnis.

DVBIVM CIX.

Quæ acquiris Hereticus tempore medio inter delictum, & sententiam publicantur?

494
Malapra. mra circa bonorum publicatio- nem ob heresi crimen.
REGVLÆ est ab omnibus DD. recepta omnia bona tam mobilia, quàm immobilia, iura, & actiones, quæ heretici propria sunt, cum delictum committit, ipso iure confiscati. Quia in l. Manichæos omnia bona veniunt confiscanda, & sub signo illo vniuersali nulla excipiuntur. Bona autem quæ heretici non sunt, sed alterius, etiam si in potestate heretici reperiantur, in pœnam confiscationis non deueniunt. Quia hoc æquum non erat, alias innocentes punirentur contra leg. Sancimus, C. de pœnis. Bona verò, quæ heretici fuerunt, sed non sunt tempore delicti, eo quod illa à se abalienauit donatione simplici, aut contracta minime sunt confiscationi obnoxia, nisi in fraudem fisci facta fuerit alienatio. Tunc enim nulla est donatio, vel venditio, sed omnino à fisco reuocatur. Porro si donatio, causa mortis facta sit à viro vxori, firma manet commissio delicti, & bonis publicatis, ac si mors, naturalis euenisset, neque in fiscum transiit, leg. Sed si mors, ff. de donat. inter virum, & uxorem. At si donatio non à viro vxori, sed ab vxore viro, vel à viro aliis facta sit, morte ciuili donantis non confirmatur, sed omnino dissoluitur, & res donata transit in fiscum. Quia morte ciuili firmari donationem causa mortis respectu fisci, est speciale priuilegium vxoris. leg. Res vxoris, C. de donat. inter vir. & vxor. Quod autem post delictum commissum, & latam sententiam ille acquirit, non publicatur. Quia tunc cessat fundamentum publicationis quod est delictum. Docet id Farin. multis relatis, de heresi, q. 190. nu. 25. & q. 25. num. 138. Sanchez lib. 2. Decal. capit. 14. num. 8. Quæsc-

ris verò, an acquisita illo intermedio tempore, quo delictum committitur, & de illo fuit hereticus condemnatus, debeant confiscari, seu publicari?

Debent quidem. Quia ita consuetudo obtinuit, vt omnia bona, quæ habet delinquens, dum eius delictum declaratur, publicentur. Et in heresi crimine hoc efficacius procedit. Quia dum ad Ecclesiam non reddit in heresi censetur perseuerare. Sic Azor. 101. l. 5. c. 7. q. 8. Vasquez 1. 2. d. 169. c. 1. n. 8. Suar de fide, d. 22. sect. 1. n. 15. Iul. Clarus lib. 5. receptar. §. fin. q. 78. n. 24.

Non debent publicari. Quia confiscatio hæc delicto est annexa, nec sententia aliam sententiam delinquenti imponit, nisi quæ per delictum imposita est: sed per delictum imponi non potest confiscatio nisi bonorum, quæ tempore delicti habentur. Ergo nec sententia aliam confiscationem imponit. Ita Martienzo lib. 5. recap. tit. 4. leg. 3. §. 7. n. 6. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 14. plures citans Baiard. ad tit. ad Clarum lib. 5. §. Heresi, num. 10. & q. 78. nu. 212. Burlat. conf. 14. n. 28. Palao de fide tr. 5. d. 4. pun. 3. n. 5. & alij.

Probabilius hoc mihi. Nam hoc præstat confiscatio ipso iure, vt ius loco sententia succedat, & delinquens ex delicto puniatur, ac si sententia esset pronunciata: Ergo non puniatur in bonis post delictum acquisitis. Fauet lex 1. ff. de pœnis. Vbi eam pœnam delinquens sustinere cogitur sententiam, quam sustinuisset, si eo tempore, quo deliquit, esset lata sententia: At si eo tempore esset sententia lata, non extenderetur ad bona postmodum acquisita: Ergo neque etiam postea extenditur. Demùm pœnæ non sunt extendendæ, sed limitandæ: nulli autem habetur, extendendam esse confiscationem ad bona post commissum delictum acquisita: Ergo.

DVBIVM CX.

An cadat sub confiscationem Maioratus & fideicommissum ob crimen heresis, & Sodomie?

BONA maioratus, vel fidei commissio subiecta, vel alienari prohibita sub publicatione bonorum generatim non comprehenduntur, leg. Imperator, Digestis de fideicommissis, liberat. Farin. plurimos referens libro primo præf. qq. q. 25. numer. 32. Nosler Molina tomo tertio dub. 56. numer. 2. Quia quilibet habet in suis bonis liberam disponendi facultatem leg. sed et si lege. Paragraph. consultit, Digestis de petir. hereditat. Sed qui tibi ea bona reliquit, non absolute reliquit, sed sub conditione, ne ea posses alienare: Ergo sub confiscatione non comprehenduntur. Probo consequentiam. Quia nullus potest amittere, nisi ea, quæ sibi propria sunt, & quorum habet liberam dispositionem, leg. Si dotem, Cod. de iure dotium. Quæstio autem est, an cadat sub confiscationem maioratus, & fideicommissum ob crimen heresis, aut Sodomie?

Cadit

495
Quæ acquiris tempore medio publicantur.

496
Non publicantur.

497
Hoc mihi probabilium.

498
Certa suppono.

499
Maiores
sub confis-
catione.

Cadit quidem maioratus, qui quidem est quoddam fideicommissum. Quia sub hac tacita conditione videtur institui, & à Principe institutione approbati, hic Simanc. de Cath. in-
fir. tit. 9. à n. 253. ad 273. Azor. 10. l. 1. d. 8. c. 12. q. 7. & 13.

500
Non cadit.

Minimè cadit. Quia communi iure statutum est, omnia fideicommissa, & alienari prohibita, non cadere sub confiscatione perpetua: sed nullus est textus, qui ob hæresim, aut Sodomiam publicet maioratum, imo potius sunt plures textus, qui maioratum à confiscatione etiam in his criminibus excipiant: Ergo. Ita Castro Palao. de fidei. 4. d. 5. pun. 6. n. 8. plures textus inducens in Minoris probatione. Anton. Gomez leg. 40. Tauri. n. 91. Molina de primogen. c. 2. n. 10. Molina Ieluita tom. 3. d. 656. a. n. 3. & d. 582. n. 1. Sanch. lib. 2. Decal. cap. 18. n. 36. Valquez 1. 2. d. 169. cap. 4. numer. 30. Mieres de maiorat. part. 4. question. 23. à numer. 1. usque 22.

501
Auctoris
resolutio.

Ego quidè primam sententiam ita vniuersaliter propositam iudico, esse admittendam non sed distinguendum de maioratibus institutis ex Regia facultate, vel sine illa ex propriis instituentis, vel ex bonis à Rege acceptis. Et quidem si alius à primo instituyente possideat maiorat confitutum ex dispositione tantum iuris communis concedentis cuiuslibet non habenti necessarios hæredes disponere de propriis bonis, prout sibi placuerit, vel ex dispositione legum nostri Regni concedentium facultatem instituendi maioratum, & in aliquo filio perpetuandi de tertio & quinto suorum bonorum: & in hæresim, aut Sodomiam incidat, nullatenus maioratus sub confiscatione comprehenditur. Quia fides solum abstrahit bona delinquentis, quatenus delinquentis sunt: sed hic maioratus non est delinquentis absolutè, & in perpetuum; sed solum dum vivit, obeunte enim, additus est aliis cognatis ex primi institutoris dispositione: Ergo solum pro tempore vitæ delinquentis confiscari potest, atque adeo quoad fructus, & commoditates. Verùm si bona aliqua à Rege tibi donata sunt absolute & non sub maioratus titulo, tu vero ex illis maioratum instituit: ea bona, delinquente aliquo ex possessoribus, non publicantur in perpetuum, sed ad sequentem vocatum transeunt. Quia ille possessor delinquens non habet à Rege, sed à te maioratum, neque bona illa dici Regalia possunt, cum à Rege fuerint absolute donata, & translata non possessori maioratus, sed primo instituenti. Moli. de primogen. lib. 4. c. ultim. n. 48. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 18. nu. 37. Caterum si bona sint à Rege donata sub maioratus titulo in perpetuum, & confiscatio non à Rege, sed à Pontifice facienda est, ut de facto fit in crimine hæresis applicante ea fisco Ecclesiæ: nullatenus potest pontifex ea in perpetuum publicare: sed solum pro vita delinquentis poterit commoditates maioratus, & fructus Ecclesiæ adiacere. Quia Pontifex non potest innocentes iure sibi debito succedendi in maioratum priuare: cum ab ipso Pontifice nec datus, nec institutus fuerit sub ea conditione. Sanch. n. 40. & Valq. c. 4. n. 28. & 29.

DUBIUM CXI.

An Maioratus ex Regia facultate institutus ex omnibus bonis, (qui tamen in tertium & quintum ne illa poterat institui: subiacet confiscationi quoad tertium, & quintum?

Non subiacet. Quia censeri non potest quis uti privilegio, nisi quatenus sibi necessarium est, vel conueniens. At ad firmitatē maioratus in illa parte, in qua poterat, exclusio privilegio, maioratum instituere, privilegium necessarium non est, neque conueniens: imo conuenientius est ex iuris dispositione esse institutum, quam ex privilegio: Ergo sic est censendum esse institutum, quamvis dicat institutor, ex facultate sibi concessa maioratum instituere: quia intelligi debet quoad eam partem, in qua non poterat, secluso privilegio, facere institutionem. Sic Sanch. libro secundo Decalog. c. 18. nu. 50. Molina noster tomo tertio dub. 582. numero tertio. Gregor. Lopez lib. 6. v. Que la non pudiese question. sexta titul. 11. par. 6.

Subiacet quidem. Quia totus maioratus censendus est institutus ex Regia facultate: sola enim facultas Regia est, quæ totam illam dispositionem comprehendere potest: & cum videatur esse quædam dispositio indivisibilis, non videtur dari locus, ut pars aliqua facultati Regiæ correspondeat, & pars alia legali facultati. Ita Anton. Gomez leg. 40. Tauri. n. 91. fine.

Probabilem admodum primam sententiam esse iudico, sed fateor rationem Antonij Gomez me mouere, ut probabiliorē putem esse secundam & in duplici casu omnino certam. Primus est, institutor habens descendentes maioratum instituat ex Regia facultate in tertia & quinta parte bonorum, & in reliquis bonis seruando reliquis filiis alimēta: & in hac maioratus institutione non seruet ordinem præscriptum in lib. 27. Tauri, quæ hodie est lex 11. tit. 5. lib. 5. recopil. ut prius vocet descendentes legitimos, & naturales deinde agnatos & cognatos, seu collaterales: postremo extraneos: in hoc enim casu censco certissimum, ex Regia facultate censendum maioratum esse institutum. Quia finis instituentis est, ut maioratus integrè ad vocatos perueniat: at peruenire non potest, nisi Regia facultate fuerit institutus: solum enim ex illa ordo præscriptus omitti potest. Secundus casus est, cum quis vniciū habet filiū, & disponit non solum de quinta bonorum parte, sed etiam de tertia, vel de omnibus bonis: cum enim solum liberum illi sit, de quinta bonorum parte disponere, aliæ enim sunt illius filij legitimæ, quæ grauari nullatenus possunt. Si ergo de tertia & reliquis disponit, censendus est id agere ex privilegio Regis, non solum de iis, sed etiam de quinta parte. Quia est facultas Regis concessa æquanimiter pro omnibus: neque Rex concederet facultatem gra-
uandi

uandi filium in sua legitima, si parens quintam bonorum partem eodem modo grauare nollet. Itaque si ex facultate Regis institutus sit maioratus, & Rex facultatem concessit ea conditione, ut si aliquis ex posterioribus maioratus eximen commiserit lætæ maiestatis diuinæ, vel humanæ, vel contra naturam, eo ipso bona in sequentes successores non transeant, sed fisco applicentur: tunc manent bona fisco applicata à puncto commissi delicti. Quia ipse fiscus est vocatus à maioratus institutore, sicut quilibet alius ex descendentes. Lege vtrumque Molinam, de primog. libro secundo cap. 2. numer. 10. De iust. tomo tertio dub. 657. numer. 2.

DVBIVM CXII.

An peculium aduentitium filij heresi rei veniat in confiscationem bonorum factam, reueruato patri vsufructu

¹⁰⁹ ^{Directus} ^{premitur} Certissimum est non confiscari legitimam. Ob heresim filijfamilias, dum residet in patris potestate. Quia confiscatio ad aliena bona non extenditur, sed ad propria delinquentis: at legitima non est delinquentis, quouique pater à vita recedat. *leg. suis de liber. & posthum.* De bonis profectitiis similiter est dicendum, non venire in confiscationem ob filijfamilias heresim *leg. Cum oportet. C. de bonis, que liberis. leg. Filius, 3. C. de bonis proscriptis. leg. Cerrion. C. familia eriscenda.* Quia hæc bona non sunt filij, sed patris tam quoad proprietatem, quam quoad vsufructum. *leg. si plures, §. in arrogato, ff. de vulgariis. & pupil.* Ergo ob filij delictum publicari non possunt. De peculio aduentitio est difficultas, an veniat in confiscationem bonorum factam filiofamilias reueruato patri vsufructu?

¹⁰⁶ ^{Pecunia in} ^{confiscationem} ^{venit} Veniunt profecto. Quia proprietas horum bonorum filij est, non patris: Ergo confiscatis bonis filij hæc proprietas confiscatur. *leg. Si postuleris, §. libet lex, ff. ad leg. Iul. de adulteriis, certe facta hac confiscatione proprietatis, nullum ius parens amittit, cum illi vsufructus referuatur.* Ergo ob vsufructum illi debitum non potest publicatio impediri. Sic Paulus Paris. *conf. i. 57. l. 4. Caldas ad l. si curatorem. verb. l. 5. numer. 112. Bonac. de contrah. d. 2. q. 8. puncti. vltim. §. 1. numer. 18. Farinac. quest. 24. numer. 5.*

¹⁰⁷ ^{In confis-} ^{cationem non} ^{venit} Non veniunt in confiscationem. Quia esto filius sit dominus proprietatis aduentitiorum: non tamen illa potest alienare absque consensu parentis ob reuerentiam illi debitam: ne, inquam, ipse parens ob talem alienationem factam ab extraneo proprietario inquietetur, aliquodque detrimentum in vsufructu sibi debito patiatur. Sed quoties alicui alienatio prohibita est ob alterius fauorem, nequit prohibitus per delictum alienare. *l. Imperator. ff. de fideicom. liber.* Ergo. Ita Roland. *conf. l. 56. numer. 10. Anton. Gomez. tom. 3. var. capit. 15. numer. 14. Menoch. de recuper. posses. rem. 9. nu. 65. & 66. Farinac. quest. 24. numer. 5. Sanchez lib. 2.*

Decal. c. 15. numer. 9. Peregr. de iure fisci, lib. 5. tit. 1. nu. 128. Fachin. lib. 4. controuer. iuris, c. 47. Iul. Clarus l. 5. recept. qq. 78. n. 12. Bernard. Diaz c. 13. numer. 6.

Ego quidem ad questionis claritatem reco-
lo peculium profectitium esse, quod filiofamili-
as prouenit à parente viuo, vel causa parentis
principaliter donatur. Aduentitium est,
quod filio donatur non quidem à parente,
sed ab aliis: neque in gratiam parentis, sed in
gratiam ipsius filij. Item quod filius labore suo
& industria extra militiam acquirit, aduenti-
tium est. *Castrense*, quod filio acquiritur occa-
sione militiæ, vel obsequij Principis in pala-
tio. Legitima autem est pars hereditatis debita
filio mortuo parente. Igitur ob delictum
filij nec legitima, nec profecticia, nec aduen-
titia publicantur. De legitima, & bonis pro-
fectitiis iam præmissi: de aduentitiis autem ut
probabilius esse iudicem non publicari, hoc
fundamento nitor. In *leg. si filius 3. Cod. de bo-
nis proscriptis*, cauetur bona castrensia publica-
tioni non subiaci ob filijfamilias deportatio-
nem. Ergo neque aduentitia, in quibus ipse fi-
lius minus habet: vtrumque proba. Quia fi-
lius iure antiquo omnia, quæ acquirebat, pa-
tris erant. *leg. Placet 78. Digestis de*
acquir. hereditat. illaque pater tanquam
propria ipsius occupabat, si forte filius inte-
statu decederet. *leg. 1. & 2. ff. de castren. pecul.*
Ex constitutione autem noua hoc ius illis est
concessum, ut proprietatem debeant in bonis
aduentitiis, & patri vsufructus referuatur. *l. 1. C. de bonis, que liberis.* At per delictum hære-
sis, vel aliud confiscatione dignum, hoc priui-
legium illis auferitur, & bona relinquuntur
patri ut ea tanquam propria occupet: Ergo
patri, & non fisco sunt deferenda. Minorem
probo ex præfata *leg. Si filius*, ibi enim dicitur:
Si filius tuus cum esset in potestate, in insulam
deportari meruit, peculium eius, nec quod in
castis acquisit, vel quod ei militaturo dona-
sti, à auferri tibi debet. Expendo verbum *Au-*
ferri, quod denotat iam per delictum bona
filij facta esse patris, & ideo ab illo non es-
se auferenda. Fachineus sic capit. 47. ex
Cuiacio in *Cod. ad titul. de bonis damna-*
torum.

¹⁰⁸
Idè assero.

DVBIVM CXIII.

An bona castrensia vel quasi castren-
sia publicentur ob here-
sim filij?

¹⁰⁹ ^{Publicatio} ^{quidem.} **P**ublicantur. Quia in his bonis filius habet
plenum, ac perfectum dominium tā quoad pro-
prietatē, quā quoad vsufructum liberā.
que eorū administrationem, & dispositionem,
tanquam si paterfamilias esset. *leg. 2. Cod. ad*
Macedon. leg. Cum oportet, Cod. de bonis, que li-
beris. leg. Miles 1. Digestis de castren. pecul. Ergo
delinquendo poterit illud amittere; nam quā
delictum perpetrat confiscatione dignum,
tacite alienare censetur. *leg. Imperatores, ff. de*
iure fisci. Sic Nilus tract. 1. de banntis, part. 2.
quest. 25. Anton. Gomez var. resol. tit. de ser-
uitutib.

utrib. c. 15. n. 15. Azor. 10. l. 1. §. c. 7. q. 8. Valq. 1. 2. d. 169. c. 1. n. 9. Gigas 17. de crimine lae maief. l. 2. tit. de panis commit. hoc crim. q. 12. Simanc. de Cathol. instit. tit. 9. numer. 13. Bonacin. de contr. dub. 3. question. 8. punct. ultim. numer. 18. & alij.

510
Non publi-
catur.

Non publicantur. Quia leg. 3. Cod. de bonis proscript. Imperator patri, cuius filius est deportatus, concedit omnia bona castrensis, aut quasi castrensis ibi: Si filius tuus cum esset in tua potestate, in insulam deportari meruit: pecuniam eius nec quod in castris acquisivit, vel quod ei militaturo donasti, auferri tibi debet. Sed haec lex nulla alia lege est abrogata, quia solum abrogata est lex negans filios familias administrationem, & dispositionem bonorum castrensiu, & quod in illis non habeat haereditatem, si ab intestato decedat: at horum abrogatione non infertur abrogatio praefata legis 3. quia stare optime potest, filium habere haereditatem, & successorem, administrareque posse bona castrensis: & nihilominus si delinquat, ea patri deferri in prerogatiuam patris potestatis, & illius solatium. Ergo. Ita Iul. Clarus lib. 5. q. 78. Menoch. de recuperan. posses. rem. 9. n. 69. & 70. Couar. l. 2. var. c. 8. n. 7. Peregr. de iure fisci. l. 5. tit. 1. n. 130. Farinac. p. 1. pract. 99. q. 24. nu. 11. Fachin. lib. 9. controuerf. cap. 49. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 15. num. 4. & plurimi apud ipsos.

511
Hoc proba-
bilis esse
reor.

Licet prima sententia satis sit probabilis, probabilis existimo, his haerens Doctoribus: haec bona fisco non deferri, sed patri. Nam filio, familias non est concessa facultas castrensis bona alienandi ex iure communi, sed ex iure speciali, & privilegiato: At cui est concessa facultas iure speciali, ac privilegiato alienandi, alienare per delictum non potest, ut tradunt communiter Doctores ad leg. si filius. Ergo.

DVBIVM CXIV.

An reservanda sint bona filijs per-
petrantis parentis crimen
lae maiefstatis divi-
ne, vel hu-
manae?

512
Non sunt
reservanda.

Reservanda non sunt, sed sola vita ex misericordia, ut dicitur l. Quisquis, C. ad leg. Jul. maiefst. & c. vergentis, de haer. Quia ibi dicitur, tales debere esse in hoc mundo huiusmodi filios, ut eis vita sit supplicium, & mors solatium. Sic Sord. de aliment. l. 1. q. 31. & pluribus relatis Sanch. l. 2. Decal. c. 16. n. 26. Multi tamē ex Doctoribus à Sancio citati loquuntur de legitima (quod admitto) nec de alimentis iure naturae debitis.

513
Reservan-
da sunt.

Sunt reservanda. Quia id videtur exigere ius naturae. Quid enim prodest illos vita, ex misericordia donare, si necessum erit illis, sine alimentis deperire. Ita Socin. conf. 30. n. 3. lib. 1. Ripa ad l. Ex facto, §. Ex facto, n. 9. ff. Ad Trebellian. Lupus in repetit. cap. Per vestras, notab. 3. n. 15. de donat. inter vir. & vxor. Franc. Bec. conf. 8. n. 7. Amilian. conf. 139. n. 2. & conf. 164. n. 4. Farinac. l. 3. praxis, q. 115. §. 2. n. 128.

Primam sententiam eligo, fateor tamen probabilitate non carere saltem in crimine lae maiefstatis humane, filios, etsi priuenter hereditate ac legitima patris criminiosi, non tamen priuari alimentis, sed de illius bonis esse alendos. Textus expressus in l. Quisquis, §. Ad filias Cod. l. Iuliam maiefst. & ibi ratio redditur huius fauoris. Quia propter sexus infirmitatem minus ausure creduntur feminae, difficiliusque paternos deprauatos mores imitaturae. Glos. ibi, v. Filiabus. & v. Mimus ausuras. Farinac. pluribus relatis, q. 115. §. 3. n. 94. Attamen & si his filiabus non debeatur legitima ex bonis patris committentes crimen lae maiefstatis divinae, & humane, debetur illis dos, casu, quo aliunde non habeant. Quia iure naturae obligatur pater, filiam dotare l. fin. C. dot. promiss. Si autem pater huius obligationi non satisfecit ad haereditatem suos transiit. Ergo cum filius loco haereditatis succedat, parentis bonis publicatis consequenter filias dotare obligatur. Dinus ad l. Insulam, ff. solut. matrim. Barthol. ad leg. fin. C. de dotis promiss. Farinac. q. 14. n. 46. & 47. & alij.

DVBIVM CXV.

Filij parentum, quorum bona publicata sunt ob heresi crimen, possunt in foro conscientiae abscondere ad sui sustentationem alimenta, si illis non reseruentur, & graui necessitate sint afficiendi?

Possunt quidem. Quia in illo confictu probabilissimum est, obligationem esse fisco elemosynam eis largiendi. Sic Guillelmus Benedict. ad c. Raynuitius de testam. v. Et uxorem decisi. §. n. 286.

Non possunt, nisi extrema illi necessitate, afficiantur. Quia in hoc casu omnia sunt communia: extra eum vero nullum ius ad bona iam parentum publicata quorum filius est dominus, habent. Ita Sanch. l. 2. Decal. c. 16. num. 27.

Ego quidem existimo, mei Sanciij verba, non solum in necessitate extrema, sed quoties grauem inde passuri sunt necessitatem, posse eligere ea abscondere, ac retinere, ut hoc valeant detrimētum vitare. Quia praeter rationem pro prima sententia allatam (quae valida mihi est) in casu graui necessitatis non tenetur debitor creditori debitum reddere. Bonacin. de contrah. d. 3. q. 8. pun. ultim. §. 1. n. 15. iunctis iis, quae dixit d. 1. de restit. q. ultim. punct. 1. num. 37. vbi, relatis Rebello, Navarro, Sayro, probat, obligatum cedere bonis suis, posse abscondere, & retinere, quantum necesse est ad tenuem sui, & eorum, quos alere tenetur, sustentationem, iuxta suum statum. Quia nullus ad restitutionem tenetur cum tanto suo incommodo.

DVBIVM

D V B I V M C X V I.

*Si mulier scienter heretico nupsit, debet-
ne non solum in priuatione dotis con-
demnari: sed etiam in priuatione
aliorum bonorum quae uxoris sunt
proprie, & quae ob mariti here-
sim obnoxia non sunt publica-
tioni?*

¹¹⁸ *Nonnulla
praemittit.*
D Os vxoris nubentis marito heretico pu-
blicatur, publicatis mariti bonis, si ipsa
cognovit eo tempore, quo matrimonium con-
traxit, illum esse hereticum *Cap. Decernit, de
heret. in 6.* Sed hac publicatio dotis non est
ipso facto, sed per sententiam; quia in praefato
cap. Decernit, nullum est verbum, hanc poe-
nam ipso iure irrogans. Sanchez libro secundo
Decalog. cap. 17. num. 18. A poena omnino erit
exempta dos, quae marito tradita fuerit cum
onere, ut alteri, soluto matrimonio, restitua-
tur: tunc enim sicut quodlibet aliud fidei-
commissum non poterit in perpetuum publi-
cari bene tamen pro tempore, quo mulier il-
lo erat potitura. Bonac. d. 3. de contract. quest. 8.
pun. ult. §. 1. n. 1. n. 16. Sanchez n. 19. In quaestione
autem verto, num si scienter heretico nupsit,
debeat non solum in priuatione dotis con-
demnari, sed etiam priuatione aliorum bonorum
quae uxoris sunt propria, quaeque ob mariti
haerem, & suorum bonorum publicationem,
minime publicantur?

¹¹⁹ *Non debet
in alia bo-
na condemnari.*
Non condemnatur in aliorum bonorum
priuatione. Quia *c. Decernit* solum de dote lo-
quitur: ergo in penalibus non est extensio ad-
mittenda. Et quia durum videtur, eadem ge-
nerali poena confiscationis afficere mulierem
scienter cum heretico nubentem, ac ipse he-
reticus afficitur. Certe in lucro acquirendo
nulla videtur esse turpitudine, ob quam dignum
sit confiscatione. Sic Bonac. ubi sup. n. 16. Sanch.
l. 1. *Decal. c. 17. n. 22. & alij.*

¹²⁰ *Debet qui-
dam.*
Potest in omnibus bonis, quae tunc habue-
rit tempore contracti matrimonij condemnari.
Quia *cap. Decernit* nihil statuit expresse
de confiscatione dotis, sed per quandam con-
sequentiam sic confiscandam infertur casu,
quo mulier scienter heretico nupsit. Inquit
enim Pontifex publicatis mariti heretici bo-
nis, non publicari vxoris dotem, nisi forte
cum matrimonio contraxit scierit esse he-
reticum. Ergo textus nihil aliud voluit, quam
dotem à confiscatione bonorum viri exem-
ptam esse, excepto casu, quo mulier scierit
esse hereticum maritum: sed ex eo quod dos
sic fuit exempta, probamus etiam & reliqua
bona vxoris exempta fuisse: Ergo si in casu
scientiae exempta non fuit dos, in casu scientiae
reliqua etiam bona erunt comprehensa.
Ita Vasq. l. 2. d. 168. c. 1. num. 13. Simanc. de
Cathol. instit. tit. 9. nn. 74. Cantera 99. *crimin.*
tit. de quest. 1. argent. puni. delict. c. 1. n. 23. & 24.
Farinac. de *heresi* q. 190. §. 3. n. 94.

¹²¹ *Idem affirmo.*
Idem affirmo. Nam dos ibi fuit nominata
gratia solum exempli, & quia est id, quod pre-
cipuum, & magis proprium est vxoris: non ut
Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

D V B I V M C X V I I.

*Maritus ducens feminam quam certo no-
uit hereticam esse priuandusne est,
ob hoc delictum, sicut
de muliere re-
solui?*

⁵²² *Non est pri-
uandus.*
Priuandus non est. Quia textus in *cap. De-
cernit* loquitur de dote, maritus autem do-
tem non habet. Et quia mulier ob eius fragi-
litate, facilitate, & ad maritum subie-
ctionem grauiori peruersionis periculo se
exponit, nubens heretico, quam hereticam
feminam vir Catholicus ducens: Ergo cum
non sit adaequate eadem ratio dispositionis in
viro, ac in muliere, non est, cui eadem
poena muldatur. Sic Sanchez libro secundo
Decalogi capit. 17. numer. 23. Bonacin. d. 3. de
contract. quest. 8. punct. ultim. Parag. 1.
num. 16.

⁵²³ *Priuandus
est.*
Priuandus est. Quia in illo *cap. solum* di-
citur mulierem nubentem heretico dotem
non perdere, nisi forte scienter heretico
nupsit: in quo casu non subiungit Ponti-
fex debere dotem perdere, sed id tacite
innuit, vel potius dispositioni communi
relinquit. Quare cum hac poena non sit
ipso iure lata ob huiusmodi crimen, sed
per sententiam imponenda: & praecipua
huius dispositionis causa sit praesumptio ha-
resis in muliere sic nubente: si eadem pra-
esumptio in viro adsit, eodem modo ad ami-
ssionem bonorum poterit condemnari. Ita
meus doctissimus amicus Ferdin. de Castro,
de tractat. 4. dubio quinto punct. 12. nu-
mer. 16.

⁵²⁴ *Hanc sen-
tentiam
eligo.*
Huius Doctoris autoritas me ad hanc
defendam sententiam adduceret, licet
primae sententiae fundamenta magis vr-
gerent. Fateor tamen à me haud satis
validas iudicari. Iam enim vidimus, sub
nomine dotis bona vxoris fuisse illo in
cap. comprehensa. Et quia esto ob facili-
tatem sexus & ad maritum subiectionem ad-
sit in femina grauius, quam in viro per-
uersionis periculum: ac in viro ob passionem
amoris grauius solet adesse. Quapropter
tempore antiquo ita grauius prohibitum
Iudaeis erat, alienigenas ducere: *Certis-
sime* (Textus ait) *auert. corda vestra.* Et
quidem si clausula *capitis Decernit* bene pon-
deretur, non imponitur poena amissio-
nis dotis mulieri scienter heretico nuben-
ti, sed iuris communis dispositioni relin-
quitur.

DUBIUM CXVIII.

An quoties publicatur dos ob delictum uxoris, publiceturne quoad visum fructum, cum ei pena mortis non imponitur, sed vna viro traditur?

525
Publicatur
dos quoad
proprietatem,
non quoad
vsumfructum.

Publicatur dos quoad proprietatem solum, non quoad vsumfructum. Quia dos quoad vsumfructum videtur tunc ad vitam pertinere: traditur enim viro pro oneribus matrimonij, leg. *Dotis fructus ff. de iure dotium. leg. Pro omnibus. Cod. eodem titul.* Sed fisco non occupat bona, quæ aliena sunt à delinquente: Ergo nec potest dotis vsumfructum occupare. Profecto ob alienum delictum non debet vir innocens puniri: puniretur autem si vsumfructu priuaretur, & obligatus esset uxorem alere. Ergo nec est dicendum, confiscationem ad vsumfructum dotis constanter matrimonio extendi. Sic etsi dubius, & relinquens cogitandum Palac. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. Lupus eadem rubr. §. 66. numer. 23. Et Bonacin. probabile reputat dub. 3. de contract. question. 8. punct. ultim. §. 1. numer. 17.

526
Quoad vsum
fructum etiam
publicatur.

Publicatur dos non solum quoad proprietatem, sed etiam quoad vsumfructum. Quia in dubio lex, vel dispositio referens se ad aliqua bona, intelligi secundum proprietatem, & vsumfructum, leg. *Instituere, ff. de v. b. signif. leg. Vi deamus, §. In Fabiana, de vsumfructu leg. In condemnatione, de reg. iuris.* Cum autem nostri Regni lex ob quodlibet delictum uxoris dicat, dotem, vel eius partem posse confiscari: & secundum ius commune ob quinque delicta (nempe ob crimen læsæ maiestatis, ob vim publicam, ob parricidium, ob veneficium, & Sicariatum l. *Quinque legibus, ff. de bonis damnat.*) confiscanda venit, efficitur secundum proprietatem, & vsumfructum venire. Ita Matienzo leg. 11. tit. 9. l. 5. recop. gloss. 1. n. 4. Azcunedo ibi, n. 5. Anton. Gomez leg. 78. Tanri, n. 6. Castillo n. 2. Sanch. l. 2. Decal. c. 17. n. 31. & in crimine hæresis, Rojas singul. 127. Zanch. tr. de heret. c. 25. nu. 4. Lelius Zechius sum. p. 1. tit. de fide, rubr. de hæresi, c. 16. Farinac. de hæresi, q. 190. n. 54.

527
Hanc sententiam
vix esse
credo.

Vtiorē hanc sententiam esse iudico. Fa-teor enim, dotem ad onera matrimonij subeunda dari: at si mulier suo delicto dotem amisit, onus, quod subierat maritus illam alendi, cessat. Sicuti cum dos promissa est, & non soluitur, non obligatur maritus uxorem alere: ita non obligatur, cum mulieris culpa dos aufertur. Tota tamen obligatio in parentes refunditur. Molina l. 2. de primogen. c. 16. nu. 24. Quod si hi alere eam non possint tunc ratione solius vinculi coniugal, & amoris mutui vir eam alere tenebitur.

DUBIUM CXIX.

An possit confiscari quoad proprietatem, & vsumfructum, si pactum esset inter virum & uxorem, ut perpetrante uxore hæresis delictum, eo ipso ad virum proprietatem, & vsumfructum dotis deveniret?

Confiscari potest, nec ab illo pacto confiscatio impeditur. Quia illud pactum derogat legi communi statuenti confiscationem bonorum delinquentis: Ergo nullum est iuxta leg. *vis publicum, ff. de pactis.* Sic Barbosa ad leg. *si constante, 25. ff. soluto matrimon. §. fin. numer. 1.* Sanchez lib. 2. Decalog. capit. 17. numer. 32.

Non potest confiscari. Quia tunc dos prohibetur alienari expresse, & non in delinquentis favorem, cum vxori delinquenti non applicetur neque in fraudem fisci, cum non sit post delictum commissum, sed casu quod committeretur. Ita Baiard. addit ad Clarum lib. 6. question. 78. numer. 63. Peregrin. de iure fisci libro quinto titulo primo numer. 83. & 118. Farinac. alios referens de hæresi, quest. 25. numer. 15.

Hic hærens, existimo, tale pactum fir-mum esse, & maritum ratione illius ius habere quæritum ad dotem, & fisco esse præstendum.

DUBIUM CXX.

An quando delictum confiscationem habet annexam, delinquens ipso facto priuatur suorum bonorum dominio?

Priuatur ipso facto. Quia perpetrans delictum, ob quod bona sunt fisco addicta ipso iure, priuatus est potestate libera alienandi, & administrandi sicut antea habebat, quod in crimine læsæ maiestatis humanæ est manifestum leg. *Ex indiciorum 20. ff. de accusationib. & in crimine hæresis in comperto est apud omnes ex cap. Cum secundum leges, de heretic. in 6.* Sed dominium nihil est aliud, quam ius vtendi re propria, tanquam propria: Ergo cum delinquens ob crimen hoc ius amisit, amittit & dominium. Porro si in crimine hæresis non amitteretur dominium à die commissi criminis, frustra Pontifex in cap. *Cum secundum leges* prohiberet Principibus secularibus occupare delinquentium bona, quovisque Episcopus, vel alius Ecclesiasticus habens potestatem, proferat sententiam super tale crimen: siquidem certum est, retento dominio alicuius rei, non posse à domino rem auferri, quovisque per sententiam sit priuatus. Sic Anton. Gomez de delict. capite secundo numero primo Burlat. conf. 14. numero tertio Decian. lib. 5. cap. 20. n. 5. Farinac.

Farinac. loquens de heresi. *question. 190. §. 5. n. 68.* & alij plures relati à Sancio *lib. 2. Decal. capit. 2. n. 1. Azor tom. 1. lib. 5. capit. 7. question. 2.*

⁵³¹ Non priuatur ipso facto. Quia delinquens commisso crimine, & ante sententiam, non tenetur (vti sequent. Dub. videbimus) se bonis priuare, ac fisco offerre, ex communi sententia. Ergo signum est, dominium retinere. Nam si dominium esset fisco translatum, absque eius voluntate à delinquente bona retineri non possent: nulli autem constat de tali fisci voluntate: ergo dicendum est, retentionem provenire ex eo quod delinquens dominio non fuerit priuatus. Ita Valquez *1. 2. d. 170. toto c. 3. Sanchez lib. 2. Decal. c. 22. n. 3. Molina tom. 1. de iust. d. 95. vers. Dubium vero est. Henriquez lib. 13. c. 56. n. 2. Peregrin. de iure fisci lib. 5. tit. 1. n. 171. Anton. Fab. coniectur. iuris lib. 7. capit. 20. Fachin. libr. 9. controu. cap. 55.*

⁵³² Verum vt cum Suario de fide, d. 20. sect. 3. Anterior nu. 6. loquar, dissensio inter has sententias æque quidem probabiles, potius de nomine, quam de re esse videtur, si effectibus huius confiscationis consentiamus. Certum enim est, à die commissi criminis ita bona delinquentis esse obligata fisco, vt possit fiscus, secuta sententia, illa bona recuperare à quocumque possessore. Ergo signum est delinquentem amisisse ius, quod debebat transferendi plenè sua, bona in quemcumque possessorem, & aliquid ius fisco esse translatum. E contra verò delinquens ante sententiam retinere illa bona potest, illisque frui & vtitergo non amisit omne dominium, seu ius vtendi, quod antè habebat. Quo circa dixerim, dominium translatum esse in fisco à die commissi delicti: remanere autem apud delinquentem dominium vtile Quia distinctione præfatas sententias iudicio conciliari.

DUBIVM CXXI.

An confiscatio obliget delinquentem, cui bona sunt ipso iure confiscata, ea fisco ante sententiam tradere?

⁵³³ Obligat quidem. Quia delinquens absolute priuatus est dominio suorum bonorum à die commissi delicti: alias enim possideret, & retineret bona contra voluntatem fisci, qui illorum est dominus; quod est illicitum. Sic Anton. Gomez *tom. 3. variar. c. 2. num. 5.* Tiraquel. pluribus relatis, ad leg. Si inquam, verb. Reuertatur, num. 368. & alij antiquiores, quos allegat Castro *lib. 2. de leg. penal. capit. 10. §. 1. & lib. 2. de iust. heret. punit. capit. 5. §. 6.*

⁵³⁴ Minime obligat. Quia licet Princeps in vno, vel alio casu possit obligare delinquentem, vt in se ipsum pœnam grauem, & acerbam exequatur: obligare per legem ad eius executionem, extra potestatem legislatoris Escobar, & Mendoza, *Theol. Moral. Tom. VI.*

est: nam bono communi non expedit talis obligatio, cum sit humana infirmitati contraria, & multis transgressionibus exposita: At si delinquens, commisso delicto, obligaretur bona fisco tradere, obligaretur grauem in se exequi pœnam: Ergo dicendum non est, hanc ei posse per legem imponi obligati onem. Ita Nauar. *Sum. cap. 23. num. 66. Couar. 4. Decretal. part. 2. c. 6. §. 8. n. 10. Simanc. de Cathol. instit. tit. 9. a. num. 161. ad 252. Anton. Gomez sibi contrarius lib. 3. var. c. ult. nu. 3. Pegna Direct. p. 3. comment. 1. §. 8. Valq. 1. 2. d. 170. c. 3. Azor. tom. 1. c. 7. q. 1. Sanch. l. 2. Decal. c. 22. n. 7. Suar. de fide, d. 12. sect. 4. nu. 4. Farinac. de heresi, q. 190. num. 23.*

Hoc mihi probabilius. Nam leges impo-⁵³⁵ Probabilius hoc mihi. nentes hanc confiscationis pœnam, non priuant delinquentem expresse suorum bonorum possessione: Ergo non tenetur delinquens se possessione priuare; quia possessione nunquam quis priuatus censetur, etiamsi dominio priuatus sit. Anton. Gomez *to. 3. variar. c. 2. de delict. d. 3. Cantera qq. crimin. rubr. de heret. c. 1. n. 16. Farinac. alios referens q. 25. n. 15. & de heresi, q. 190. n. 85. ad l. Cum heredes. ff. de acquir. posses.* Ex qua ratione sit satis contrario fundamento.

DUBIVM CXXII.

An confiscatio ipso iure ob delictum heresi imposita, impediat vt delinquens valide possit sua bona alienare?

⁵³⁶ Impedit quidem. Quia l. Manicheos, §. Præterea, C. de heret. & l. ult. C. ad l. Iuliam maiest. tollitur à delinquente alienandi facultas, & additur, tales alienationes valere non debere. Item traditur in nostro Regno l. 4. tit. 2. p. 7. Quibus legibus fauet sententia illa asserens, delinquentem ob delictum commissum priuatum esse suorum bonorum dominio: Ergo non potest valide alienare. Sic Simanc. *De Cathol. instit. tit. 9. n. 25. Peregrin. de iure fisci, l. 5. §. 1. n. 166. Bossius in sua. pract. de bono publ. nu. 76.* & alij relati à Sancio, & Farinacio asserendis.

Non impedit. Quia delinquenti ante condemnationem interdicta non est bonorum suorum administratio: sed legitimam administrationem sequitur potestas alienandi: Ergo delinquens potens est alienare, & consequenter valide alienat. Ita Valquez *1. 2. d. 271. capite secundo numero nono Azor. tomo primo lib. 5. cap. 7. q. 7. Sanch. l. 2. Decal. c. 22. nu. 50. Suar. de fide, d. 2. sect. 4. n. 3. Farinac. de heresi, q. 190. nu. 72.* & alij apud ipsos.

⁵³⁸ Probabilius existimo alienationes à delinquente factas, quouis titulo fiant, esse validas: venire tamen per sententias annullandas. Quia à die commissi delicti ea bona sunt fisco adiecta, ac quasi in hypothecam tradita, ac proinde in quemlibet possessorem cum illo onere transferunt. Hoc enim adminus probant leges prohibentes

his delinquentibus alienationes. *leg. Ex iudiciorum. ff. de accusat. leg. Manicheos. §. praeven.* C. de hereticis. Probat quidem non posse delinquentem firmiter, & irrevocabiliter alienare. Quapropter lata sententia confiscatio retrotrahitur à die commissi delicti, ac si illo die sententia lata fuisset & bona alienata ab illo die devoluntur ad fiscum, etiam si ad plures possessores pervenissent, seclusa praescriptione, de qua mox. Quod verum est, etiam si bona fide quis à delincente receperit ignorans prorsus delictum. Quia hæc ignorantia, & bona fides non tollit rem acceptam obligatam esse fisco: ac proinde non infirmat ius fisco acquisitum.

DVBIVM CXXIII.

¶ Voleat quis retinere, quod à delincente (cuius bona publicata sunt) alienante ante sententiam accepit, potestne se praescriptione defendere: id an illa debet necessario esse quadraginta annorum?

539
Statu qua-
sionis.

Non potest fisco bona, quæ delinquens ante sententiam alienavit, ab accipientibus recuperare, si se legitima praescriptione defendant, ex cap. fin. de praescript. in 6. 2. Cod. de apostat. leg. In omnibus. Digestis de iure fisci. & in confesso est apud omnes. At controuersia est inter Doctores, quod tempus sufficiat ad huiusmodi praescriptionem, num sit necessarium quadraginta annorum esse?

540
Non debet
necessario
esse quadra-
ginta anno-
rum.

Non est necessarium, sed sufficit esse minoris admodum temporis, verbi gratia, aut quinque, aut decem, aut viginti, aut triginta. Sic varij Doctores varie opinantur. Lege Bartholum I. C. de Velligal. Farinacium p. i. praeficar. q. 10. nu. 82. & q. 25. n. 158. & de heresi. q. 190. nu. 119. Anton. Gomez tit. de confisc. nu. 5. & alios.

541
Debet qu-
mino.

Necessarium est in crimine hæresis spatium quadraginta annorum, ut possessor praescribat bona delinquentis adversus fiscum. Quia id expresse habetur in cap. 2. de praescript. in 6. ibi: *Nisi spatium quadraginta annorum fuerint bona fide possessa.* Ita Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 22. n. 40. citans plures. Farinac. locis citatis. Fachin. lib. 9. controner. c. 54. Molina de iust. to. 1. d. 75. vers. Hinc infert. Palao tr. 4. de fide, d. 5. pun. 19. n. 6.

542
Mihi hoc
certum, &
aliquorum
reicio li-
mitationē.

Mihi hoc certum. Scio tamen, nostram sententiam à Couarruia 4. Decret. p. 2. 6. §. 8. nu. 16. Antonio Gomez tom. 3. var. cap. ultim. nu. 5. & aliis limitari, ut procedat, cum bona heretici fisco Ecclesiastico sint applicanda: secus cum fisco seculari. At non admitto limitationem, sed indistincte affirmo spatium quadragenarium ad hanc praescriptionem requiri, siue fisco Ecclesiæ, siue seculari bona applicentur. Quia in delictis Ecclesiasticis puniendis, standum est potius dispositioni iuris Canonici, quam civilis. At est certum crimen hæresis Ecclesiasticum esse, cap. Vi inquisitionis. Paragraph. Prohibemus, de heret. in 6. Ergo cum secundum ius Canonici

cum spatio quadraginta annorum, & non minori praescriptio concedatur, illi standum est.

DVBIVM CXXIV.

Cum certum sit, si pretium alienationis, quod heretico soluit quis pro bonis diuendis formaliter, vel æquivalenter in potestate delinquentis existit, debere à fisco reddi cum alienatio rescinditur: diciturne pretium in potestate eius existere, si id in necessariis ad vitam insumpsit?

Si per donationem gratuitam quis accipit hæresis bona, nullis sumptibus factis, nihil ei à fisco relinquendum, cum rescinditur alienatio. Quia ipse nihil ex propriis amisit, & reuocatio hunc effectum habet, ut rem ad priorem reducat statum, efficiatque, ac si nunquam res alienata esset. Si autem contractu oneroso, nempe venditione accepit, & pretium datum formaliter, vel æquivalenter apud delinquentem existit, emptori est reddendum, cum re vendita sibi à delincente priuatur. Quia fisco solum habet ius dissolendi contractum, & recuperandi bona, quæ sibi sunt obligata: Ergo non potest simul habere ius occupandi pretium ab innocente datum. Quia non est delinquentis, nisi dum contractus factus firmus existit, & res vendita non vendicatur. Quare dissoluto contractu, & re vendita vendicata, debet pretium ad innocentem redire. In his omnes Doctores conveniunt. Quæsierim iam, an censetur existere pretium apud delinquentem, si ex illo necessaria ad victum, & alia huiusmodi empti sunt, quæ tamen casu perierunt?

Censetur, in eo casu, existere. Quia æquivalenter pretium extat apud delinquentem, quoties propriis bonis rationi illius delinquens parcat. At ob pretium receptum ab emptore pepercit delinquens propriis bonis, quæ necessario erat consumpturus ad victum, & vestitum comparandum, si pretium non recepisset. Ergo. Sic Simanc. de Cath. instit. tit. 9. nu. 38. Azor. to. 1. l. 5. cap. 7. q. ultim. Farinac. de heresi. question. 190. numer. 28. Bonacin. de contr. dnb. 3. quas. 8. pun. ultim. §. 4. numer. 2. Sanchez libr. 2. Decalog. capit. 22. numer. 71.

Non censetur pretium existere apud delinquentem. Quia tempore, quo contractus ille rescinditur, non verificatur, pretium illud apud delinquentes extare etiam æquivalenter, cum neque in eius utilitatem, neque in utilitatem fisci versum fuerit. Ita Valquez de legib. dnb. 172. capite secundo numero nono.

Profecto utraque sententia verum asserit, & facile ad concordiam adduci illæ possunt. Si enim delinquens è pretio accepto emit rem, quam sine dubio emeret, etiam si pretium non accepisset, credo, pretium publicandum non esse, sed reddendum emptori. Quia ex illius redditione non infertur fisco

Sectio II. De Fide Dubia.

77

fiscum maiori patrimonio frui, quam fruetur, si contractus ille, qui rescinditur, factus non esset; taleque pretium moraliter censetur existere tempore, quo contractus rescinditur, quatenus in delinquentis utilitatem versum est: siquidem ratione illius, propriis bonis, quæ debebat consumere, pepercit. At si ex pretio accepto ab emptore, rem ipse emit, quam non emeret, si contractum priorem non celebrasset, neque pretium accepisset: iudico tunc non esse restituendum pretium emptori. Quia absolute non est verum, in delinquentis, vel fisci utilitatem esse consumptam.

DVBIVM CXXV.

Rem à delinquente venditam potestne fiscus ab emptore vindicare, quando hic non probat, rem in delinquentis cessisse utilitatem?

⁴⁴⁷ *Nonnulla suppon.* **S**uppono, onus probandi, pretium versum esse in delinquentis utilitatem, non ad fiscum, sed ad emptorem, qui prætendit sibi reatini; pertinere. Quia fiscus ius certum possidet adversus omnia bona, quæ in possessione delinquentis reperiuntur. Emptor ergo si prætendit hoc certum ius imminuere ob contractum celebratum, probare debet, ex eo pretio delinquentem ditiores euasisse, alias proculdubio succumbet. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 7. *question. ultim.* Sanchez alios referens lib. 2. Decalog. c. 12. numer. 60. & 69. Valquez c. 9. de testam. Paragraph. 4. dub. 6. Molina tom. 1. dub. 95. vers. *Licet autem.* Quæstio igitur est, an rem à delinquente venditam possit fiscus ab emptore vindicare, nullo restituto pretio, quando ille non probat, pretium in delinquentis cessisse utilitatem?

⁴⁴⁸ *Non potest.* **N**on potest. Quia iuxta receptionem sententiam contractus ille emissionis & venditionis validus fuit, licet veniat rescindendus: Ergo communicavit emptori dominium rei venditæ à delinquente. Igitur emptor priuari illa non potest nisi pretio restituto. Sic Alciat. ad leg. *Post contractum* nu. 21. ff. de donationib. Roman. ibi. nu. 3. Imola n. 1. Cynus ad leg. *fin. C. ad leg. Iuliam maiest.* & alij relati à Sigismundo Scaccia tractat. de iudic. capit. 98. nu. mer. 13.

⁴⁴⁹ *Potest quidem.* **P**otest quidem fiscus pretio non reddito possidenti, rem sibi integre vindicare. Quia hæretici bona, quæ ipso iure ob delictum hæretis publicantur, à die commissi delicti sunt fisco obligata, & hypothecata: ergo potest fiscus ea repetere, ac vindicare vbiunque inuenerit, etiam pretio non soluto pro tali vindicatione, si pretium inter bona delinquentis non existit, vel emptor existere non probauerit. Consequentiam proba, quia tunc fiscus deberet dare pretium ex propriis bonis: at si fiscus teneretur possidenti rem dare ex propriis pretium pro rei vendicatione, non vendicaret rem tanquam sibi obligatam, sed illam absolute emeret: Ergo dicendum est posse Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

absolute. vindicare rem sibi debitam, nullo pretio soluto. Ita Simanc. de Cathol. institut. tit. 9. numer. 17. Ant. Gomez tom. 3. variar. c. 2. numer. 2. Gabri. Quemada qu. 7. numer. 1. Scaccia de iudic. c. 98. n. 13. Azor. to. 1. l. 5. c. 7. q. 8. Sanch. l. 1. Decal. c. 22. n. 68. Suar. de fide, d. 22. sect. 4. nu. 9. Farinac. de hæresi. question. 190. num. 76.

Hanc sententiam probabiliorē esse existimo. Nam possessor illius rei fisco obligata illam possidet eo modo, ac delinquens possidebat, quia ius quod delinquens habebat, id ipsum & non aliud in possessorem transiit. Sed delinquens ita possidebat rem, ut nullo pretio accepto pro ipsa, poterat à fisco occupari: Ergo similiter dicendum est, idem fieri posse in possessore, cum pretium ab eo datum neque formaliter neque eminenter probat apud delinquentem existere.

DVBIVM CXXVI.

An confiscatio bonorum delinquentis condemnati in contumaciam ob causam fidei sit facienda à tempore lare sententie, an à tempore, quo probationes signant, delictum fuisse perpetratum?

⁵⁵¹ *Facienda est confiscatio à die quo delinquens damnatur, nec à die depositionis testimonij.* **B**ona huiusmodi delinquentis non publicantur à die, quo testes deponunt, eum in hæresim incidisse: sed à die qua damnatur tanquam contumax, vel à purgatione indicta defecit. Quia contumax non habetur pro confesso, & convicto, neque ut talis condemnatur nisi à die quo perfecta est contumacia, ut habetur in cap. Cum contumacia, de heret. in 6. cap. Excommunicamus, §. Qui autem eodē rit. Ergo solum ab eo die bona illius censerī debent publicata. Sic Gabr. Quemada qq. fiscal. questione octava Simanc. de Cathol. institut. titulo nono numer. 26. Menoch libro secundo consil. 159. numer. 19. Couar. ad cap. Alma mater p. 1. §. 7. numer. 11. Sanchez l. 2. Decal. c. 22. num. 31.

Publicatio bonorum est facienda à die, qua delinquens damnatur tanquam contumax; sed à die quo testes deponunt, hunc contumacem in hæresim incidisse. Quia qui condemnatur ut contumax, non condemnatur propter contumaciam, & inobedientiam, quam Prælati Ecclesiæ habuit, eorum mandata transgrediens, non comparendo: sed condemnatur ob delictum hæresis, quod præsumitur incurrisse, & pro quo citatus fuit, ut responderet: sed delictum hæresis non indicatur incurrisse in die, quo sententia condemnatoria profertur; sed in die quo testes deponunt reum exercuisse actum, ex quo talis suspicio exurgit: Ergo ab illo die est publicatio bonorum facienda. Ita Farinac. de hæresi. question. 190. §. 12. numer. 21. Castro Palao tractat. 4. de fide, dub. 5. 21. num. 1.

⁵⁵³ *Probabilior est secunda sententia.* **P**robabilis quidem prima sententia est, secundam autem probabiliorē esse iudico. Discursus enim Farinacij legitimus est.

G 3 est

est, nam publicatio bonorum delicto hæresis est annexa. Minor quidem Syllogismi per se videtur manifesta. Nam licet conuictus à die cōtūmacie probatè condēnatur vt hæreticus, ratio condemnationis est hæresis delictum, de quo suspectus fuit, & pro quo fuit citatus respondere. Hoc autem delictum non commisit, cum respondere noluit, sed quando testes deponunt. At quia probatum id non erat, iudicari non poterat, neque declarari: facta autem probatione, ex tunc declaratur, licet declaratio non ad delictum tempore declarationis commissum, sed patratum multo tempore antea, extendatur.

DVBIUM CXXVII.

Hæreticus penitens, & Ecclesia reconciliatus, potestne testari de bonis acquisitis post abiurationem?

554 *De pena incapacitatis testandi.* Inter pœnas hæretico præscriptas testandi in capacitas enumeratur, c. Excommunicamus 1. §. credentes, de hæret. ibi: si etiam intestabilis, vt nec testandi liberam habeat facultatem. Qui textus licet de fautore hæreticorum loquatur à fortiori de ipso hæretico est intelligendus: & tradunt omnes. Difficultas est, num hæreticus penitens & Ecclesia reconciliatus testari possit de bonis post abiurationem acquisitis?

555 *Testari non potest.* Non potest testari. Quia ex præfato c. Excommunicamus absolute intestabilis redditur. Sic Farinac. de hæres. q. 190. n. 93. Repertor. Inquisitor. v. Pœna, v. Item an hæreticus reconciliatus. Ioan Calder. tr. de hæret. rubr. de pœnis. hæret. filior. & nepotum. n. 3.

556 *Potest testari.* Testari de his bonis potest. Quia solummodo redditur intestabilis de bonis confiscationi subiectis, utpote quæ non sunt delinquentis, sed filii: At confiscatio non extenditur ad bona futura, & post sententiam acquisita: ergo neque impotentia testandi ad illa debet extendi. Ita Palao tr. 4. de fide, disp. 5. part. 26. num. 1. Sanch. alios referens lib. 2. Decalog. cap. 24. n. 4. Vázquez opusc. de testam. c. 9. §. 1. num. 26.

557 *Hoc mihi certum.* Hoc mihi certum. Cui favere existimo leg. regiam quartam Tauri lib. 3. titul. 4. libr. 5. recopil. Vbi de bonis confiscationi non subiectis datur facultas testandi quibuscumque reis. Porro bona post abiurationem acquisita certum est non subesse confiscationi.

DVBIUM CXXVIII.

An hæreticus tempore hæresis priuetur successione ex testamento vt incapax illius, an vt indignus solum?

558 *De priuatione successionis hæretici.* Præterea pœna hæretici enumeratur priuatio successionis ex testamento, c. Excommunicamus el. 1. §. credentes, de hæret. ibi: Nec ad hereditatis successionem accedat. Quæsierim verò, an ita hæreticus priuetur successione ex testamento tempore hæresis, vt illius incapax

fit, vel solum vt indignus? Nam si incapax est successionis omnia, quæ illi deferuntur, aut relinquantur, non fisco, sed venientibus ab intestato proveniunt, l. si quis mihi bona, §. si quis plane, ff. de acquir. heredit. Si autem est capax, sed indignus, fisco, & non venientibus ab intestato applicatur. l. Papinianus, §. Meminisse.

Hæreticus, durante hæresi, incapax est omni successione, & legato, nō solum indignus. Quia c. Excommunicamus citato aperte dicitur. Ne, successione vt incapax, que ad hereditatis successionem accedat. Et licet de credentibus, fautoribus, & receptatoribus hæreticōtū loquatur, quando excommunicatione notati sunt, & contemnunt intra annū satisfacere non obstat quominus de hæreticis efficacius intelligatur. Quia hæreticus est fictione iuris, qui ob fautoriam hæresis excommunicatione notatur, & intra annum satisfacere contemnit. Si ergo de hoc hæretico intelligitur, à fortiori intelligendus est de illo qui verè ac propriè hæreticus est. Sic plures Doctores, quos refert Farinac. de hæres. q. 190. num. 83. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 14. numer. 32. & 33.

Hæreticus, durante hæresi, priuatur successione vt indignus, non vt incapax, ac proinde ante sententiam non tenetur hæredibus, nec fisco restituere: posita tamen sententia ea omnia ab illo fisco tanquam ab indigno auferunt. Quia nullo ex textu iuris communis hæc incapaxitas est statuta. Ita Sanchez citat. Imola de testam. cap. 2. n. 44. Lessi. l. 2. de iust. cap. 19. dub. 5. n. 52. Moli. to. 1. de iust. d. 154. Azor. to. 1. 5. caput. 8. quest. 1. Rojas singul. fidei, 79. num. 2. Decian. præf. crimin. libr. 5. caput. 44. numer. 17.

Ego autem censo, neque iure regio, neque iure communi expresse probari incapacitatē hæretici, occulti ad succedendum, vique dum per sententiam non declaratur. Nihilominus autem in consulendo, ac iudicando à prima sententia communi non esse recedendum, sed absolute affirmandum hæreticum durante hæresi omnino esse cuiuslibet successionis, ac legati incapacem: neque fisco in tali hereditate locum habere, sed applicandam esse hæredibus ab intestato. Reputatum tamen, hoc limitandum esse, vt non procedat in hereditate, ac legato relicto ei, quem seis esse hæreticum. Quia tunc in pœnam peccati, quod incapacem, vel saltem indignum institueris, poterit fisco hereditatem, & legatum occupare. leg. Quæ de Samaritanis. Cod. de hæret. ibi: Delatam ipsius successionem vendicat fisco. Interim tamen quod fisco non pronunciat sententiam, hæredibus ab intestato applicatur. Simanc. de Cathol. institut. titul. 46. numer. 56. Azor. to. 1. libro quinto capite octavo quæstione prima & libro octavo caput. 12. quæstione octava Farinac. de hæres. quæstion. 190. numer. 104. Sanchez libro secundo Decal. caput. 14. numer. 38. & 39.

DUBIUM CXXIX.

An attento rigore iuris, hæreticus incapax sit donationis, sicut incapax est hereditatis, & legatus?

DUBIUM CXXX.

An serui Christiani exempti ex præscripto legis ab obsequio domini hæretici: tunc obtineant absolute libertatem: an debeant in fisci dominium transire cum reliquis bonis confiscatis?

⁵⁶⁰ Incapax est rigore iuris incerta. Idem iuris est de donatione atque de hereditate, & legato: unde incapax est hæreticus, hæres durante, cuiuslibet donationis inter vivos, & donanti reddendum est, neque per fiscum publicandum, nisi in casu, quo donans sciret hæretico donare. Quia id decernit lex Arriani, §. Cunctis, Codice de hæret. ibi: Sine de donationibus hæreticorum conuenticula, sine ex ultima voluntate, &c. Fauet. Cap. In eos, de hæret. ubi prohibetur Episcopis, & Clericis aliquod hæretico conferre, ibi: Nihil conferant, quod tam de ultima voluntate, quam de donatione inter vivos Glossa intelligit. Sed ratio prohibitionis alia esse non potest nisi hæretici incapax: ergo hæreticus incapax est cuiuslibet donationis, sicut, & successionis, & legati. Et iure nostro Regio hoc videtur comprobare, lege §. titul. 25. parti. 7. ibi: Apostata no puede ser establecido de otros por heredero en ninguna manera, e manda, e donacion, que le obiesse fecho, o que el si iesse a oro, non valga de de aquel dia, que el apostato. Sic Hostien. ad Cap. In eos, de hæret. verb. Nihil conferant. Marian. Socin. ibi. num. 3. & 4. Bonif. de Vitalinis rubr. de crimin. hæres. num. 6. Quemada questionum fiscalium, questione 18. Azorius tomo primo, libro quinto, capite octauo, questione prima, & libro octauo, cap. 12. quæst. 8. Farinac. de hæresi, qu. 190. num. 196.

⁵⁶³ Non est incapax attento rigore iuris. Attento iuris rigore, incapax non est, sed valida est donatio hæretico facta, nec ipse ante sententiam obligatus est restituere: illa vero secuta, fisco pertinet huiusmodi donatio. Quia nullus est textus, qui hanc donationem annullat. Nam textus in l. Arriani, non probat donationem inuolidam esse; sed non debere fieri non quia hæreticus incapax sit, sed quia est indignus. Et idem est de textu in cap. In eos. Leges autem nostri Regni clarius indicant non valere: aut cum non addant, Ipso iure, vel ante sententiam, non est, cur sic actum annullemus. Quia in casu dubio, pro valore actus standum est. Ita Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 14. numer. 36. Palao tractat. 4. de fide, d. 5. punct. 26. numero 11.

⁵⁶⁴ Hoc probabilius esse crediderim, adiiciens, non eodem modo nostri Regni leges procedere in successione ex testamento, ac in donatione. Nam in successione ex testamento vtuntur verbo, Non potest, ibi: No pueda ser establecido por heredero. No le pueda ser dejada manda en testamento. Quod quidem verbum indicat annulationem actus ob defectum potentie. At in donatione tale verbum non inuenitur, sed solum dicitur, No val.

⁵⁶⁵ Hæreticus vbi dicitur, Absolutus se non erit à debito fidelitatis domini, & totius obsequii, quicumque lapsus in manifestum in hæresim aliquo pacto, quacunque serui. firmitate vallato, tenebantur adstricti. Quæstio verò, an tunc serui exempti ab obsequio domini hæretici obtineant absolute libertatem, an vero in fisci dominium cum reliquis bonis confiscatis transirent?

Christianus seruus non obtinet absolute libertatem, sed transit in fiscum, Quia nullus est textus hanc illi libertatem concedens: nam cap. Absolutus, solum eximit eos à debito obsequio domini, sicut vasallos eximit à debito fidelitatis, quod stare optime potest, etiam si fiscus in dominio succedat: sicut stat exemptio vasalli à debito fidelitatis debet domino hæretico, etiam si alteri Principi subdatur. Sic Io. Andr. Geminian. Francus, & alij ad cap. quicumque, §. ultim. de hæretico. Ioann. Annani. & Marian. Socin. ad Cap. ultim. de hæretico. Et Sanchez lib. 2. Decal. capit. 24. numer. 9. probabiliter reputat.

⁵⁶⁷ Absolutus eximitur. Seruus Christianus à seruitute omnino eximitur. Quia esto hæc libertas seruus Christianus non sit in iure expressa: at est satis insinuat in Cap. Manicheos, Codice de hæretico. Si enim seruus alicuius hæretici suscipiens fidem eximitur integre à seruitute in præmium fidei susceptæ: quia iudicat Ecclesia fideliori serui, tio se mancipare: eadem ratione integre debet eximi, qui iam fidem suscepit, & in ea vult perseverare, cum eius dominus Ecclesiam deserit. Quia sua perseverantia testatur fideliori seruitio se mancipare. Ita Sanchez ubi supra numero 10. Pegna part. 3. comment. 168. vers. Sed de seruis quæsum est. Molina tom. 1. de iustitiis disputat. 40. Azorius part. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 7. Decian. tractat. crimin. lib. 5. cap. 44. num. 28. Farinac. de hæresi, q. 197. num. 30. & alij apud ipsos.

⁵⁶⁸ Auctoritatis resolutio. Tenendum existimo, seruos Christianos eximi omnino à seruitute, seruos vero Paganos, vel hæreticos in seruitute fisci permanere. De seruo Christiano iam constat ex secundæ sententiæ fundamento. At seruo Pagano, vel hæretico nullibi legi hanc concedi libertatem. Et cum inter bona dominorum reputentur leg. Rem in bonis, Digestis de acquir. domin. lege ultima, Paragrapho ultimo, Codice de verborum significatione, efficitur plane, cum aliis bonis confiscatis ad fiscum transire. Porro si seruus nondum est baptizatus, cum dominus in hæresim incidit: at baptizari intendit, & est Cathecumenus, sentio cum Pegna commentar. 168. consonum esse, ut libertate donec

rauit hæresim, postea vero incidit in vehemen-
tem illius suspicionem fictione iuris relapsus
dicatur Curie seculari tradendus?

174 Non dicitur relapsus. Quia in cap. *Accusa-*
Non dicitur, fictione iuris, & non proprie reputatur
relapsus hæreticus, qui abiurata hæresi, de qua fuit ple-
Curia facta, ne conuictus, iterum in ipsius vehementem
iuri traditur incidit suspicionem. Cum ergo nihil statnatur
de illo, qui prius vehementer suspectus fuit, &
postea in manifestam incidit hæresim, non de-
bemus illi relapsorum poenam applicare; quia
penæ non sunt extendendæ. Sic Rojas tract.
de hæretic. part. 2. num. 33; ex textu in cap. *Lite-*
ras, de presump. Vbi post factam confessionem
& abiurata hæresim, quam de se, & fratre
suo confessus quis fuerat, postea hæresim fra-
tris negauit: ob cuius negationem tanquam
suspectus de hæresi condemnatur, & non tan-
quam hæreticus relapsus. Et Farinacius de hæ-
resi, questione 195. numero 18. testatur ita serua-
ri in praxi ab Italianis Inquisitoribus.

175 Relapsus dicitur, unde ei relapsus poena im-
poni potest. Quia ut quis fictione iuris rela-
plus reputetur, sufficit, si de vno lapsu plenè,
& indubitabiliter confiteretur, & de alia suspicio-
ne vehementi. Quod autem lapsus præsum-
ptus antecederet, vel subsequeretur lapsum certum
accidentarium esse videtur, leuissimæ considera-
tionis. Ita Menoch. confil. 82. numer. 148. lib. 1.
Alphonf. à Castro de instabaret. puni. lib. 2. cap.
2. Sanchez tractat. de hæretic. cap. 16. num. 3. Bur-
gat. Confil. 7. num. 15. lib. 1. Farinacius ubi supra
numero 17.

176 Hæreticis fauendum non est. Unde longe
probabilius existimo poenam relapsi illi impos-
ni posse. Nam in cap. *Accusatus* gratis concedo
solum haberi esse fictione iuris relapsum, qui
post vehementem hæresim abiurata suspicionem
in illam incidit manifeste. At inde proba-
bilissime colligo, idem esse dicendum, siue
suspicio antecederet, siue subsequeretur lapsum
manifestum. Neque obstat textus in cap. *Lite-*
ras. Quia ibi solum dicitur, confessionem fuisse
hæresim sui, & fratris, quam confessionem po-
stea reuocauit: ad cuius reuocationem, &
priorem confessionem factam suspectus vehe-
menter de hæresi fuit: non tamen ibi di-
citur, prius hæresim abiurasse, & postea
in vehementem suspicionem incidisse.

D V B I V M CXXXIII.

An requiratur quem labi in hæresim
prius abiuratum, ut relapsorum poe-
na afficiatur, casu quo abiurans hæ-
resim, in quam incidit, omnes si-
mul hæreses generatim non abiur-
rauit?

177 Si cum priorem hæresim, in quam quis in-
cidit, abiurauit, simul etiam generaliter om-
nes abiurauit hæreses, ut mos est, nemini po-
test esse dubium, uti relapsum condemnandum
esse. Quia ita habetur in Cap. *Accusatus*, §. eum
vero de hæreticis 6. Verum si solum hæresim,
in quam incidit, abiurauit, & postea in aliam
diuersam relabatur, dubitatur, an sit relapso-

rum poena afficiendus, vel requiratur, eum in
eandem hæresim abiuratum recidere?

Requiritur equidem. Quia nec ratione cri-
minis, cum diuersum sit, neque ratione abiura-
tionis potest dici relabi. Et fauet textus in cap. *Accu-*
satus, ubi expresse postulat abiuratio
generalis totius hæresis, ut quis relapsus cen-
seatur, ibi: Et postmodum hæresim generaliter ab-
iurauit. Sic Gloss. Ioann. Andr. ibi, numero octauo
& nono. Repertorium Inquisit. verb. *Relapsus*,
versicul. 3. Eymeric. parte secunda, Director. que-
stione quadragesima, numero quinto, Pegna com-
ment. 65. Menoch. confil. 82. numero 156. libro
primo, Suarius de fide, disputatione 83. section. 2.
numero 8.

Non requiritur. Quia abiurans quamlibet
hæresim tacite omnes hæreses abiurat: abiurat
enim recessum à diuina reuelatione per Eccle-
siam proposita, quæ in omni hæresi includitur:
promittitque tacite se ab ecclesia non recessu-
rum: ergo ex hac præcisâ abiuratione, si in hæ-
resim labatur, censendus est relabi. Ita Ioann.
Monach. Archidiacon. Geminian. Francus ad
cap. *Accusatus* Mandos. in addit. ad Rupert. ver.
Relapsus, versicul. 3. littera B. Humbert. Locat.
in iudicial. Inquisit. verb. *Relapsus*, numer. 6. Pegna
citatus, dicit, hanc opinionem prævalere. De-
cian. tractat. crimin. lib. 5. cap. 56. num. 2. Castro
Palao tract. 4. de fide, disp. 6. punct. 2. numero 12.
& alij.

Hanc opinionem probabiliorē esse reor.
Limitandam tamen doctrinam indicarim in
casu, quo prius de hæresi vehementer suspe-
ctus quis abiurauit, & postea in diuersam hæ-
resim speciem lapsus fuit; quia in hoc casu etiā
abiuratio prior generalis fuerit, non debet
censeri relapsus per Cap. *Accusatus*, ibi: Si po-
stea deliquit in ipsa: quasi diceret, si in ipsa hæ-
resi deliquit, quam prius de vehemēti abiur-
rauit: sed si in alia diuersa. Farinacius 9. 195.
num. 46. Secundò limitanda est, ut intelligatur,
si post abiurationem hæresis incidit in aliam
diuersam; sed si post hæresis purgationem;
quia abiurans vnā hæresim, omnes abiurat:
at purgans se ab vnus hæresis infamatione,
non ab omnibus se purgauit: quapropter ut re-
lapsus condemnari potest, qui solum vnā hæ-
resim abiurauit, si in aliam diuersam labatur:
non tamen si se ab vna purgauit, & in aliam
incidit. Pegna Director. part. 3. rubr. de secundo
modo finiendi processum, comment. 38. numer. 150.
Farinacius questio. 195. numero 301. Paramo de
orig. Sandt. Inquisit. lib. 3. qu. 4. titulo de expeditio-
ne processus in causa fidei.

D V B I V M CXXXIV.

An Hæresiarcha, & Dogmatista sine ulla miseri-
cordia tradendi sint seculari brachio, cum
signa exhibent conuer-
sionis?

Hæresiarcha, ac dogmatistæ sunt, non so-
lum qui errores inuenere, & confinxere: sed etiam
qui iam inuentos, & confictos quasi
ex officio, & consuetudine aliis publicè, vel
occultè prædicarunt. Quia ratione huius affi-
duæ prædicationis verè sunt Magistri erroris,
Capo.

578

Requiritur
equidem.

579

Non requi-
ritur.

580

Præbabito-
re hanc sen-
tentiam esse
reor.

581

Quinā sint
Hæresiar-
cha.

Cap. Qui aliorum 24. questione 3. ibi: Qui aliorum defendit errorem, multo amplius damnabilior est illis, qui errant, quia non solum errat, sed etiam aliis offendicula erroris præparat, & confirmat. Unde qui Magister erroris est, non tantum hereticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est. Albertin. tractat. de agnosc. assert. quest. 30. num. 60. Suarius de fide. disp. 23. sect. 2. num. 11. Farinacius alios referens de hæresi, quest. 178. num. 5. Notanter dixi, hæresiarchas vocari, qui alios pervertere conantur quasi ex officio, & consuetudine, ut excluderem eos, qui consanguineos suos pervertunt, aut unum, vel alterum priuatum, hi enim non proprie hæresiarchæ, vel dogmatistæ dicuntur. Suario annotante, num. 11. Quæritur igitur, an hæresiarchæ sint Curia seculari sine ulla misericordiae tradendi: quantumvis signa conuersionis exhibeant.

582
Hi sine misericordiae tradendi supplicio.

Tradendi quidem sunt. Quia variis legibus hac poena hi heretici afficiuntur, leg. Et, qui seruum. Codice de Apostatis, leg. Quicumque. Codice de hereticis, leg. fin. Cod. de Iudæis. leg. 2. Cod. Ne Sacrum Baptisma. Quibus legibus standum est, cum in iure Canonico contrarium non sit dispositum; non enim inusitatum est, in poenis imponendis ius Canonicum per civile supplere. Porro licet in Canonico iure sit cautum, ut heretici penitentes ad reconciliationem admittantur: hoc debet intelligi de hereticis communiter accidentibus, non de hereticis qualificatis, & à communi modo peccandi exorbitantibus. Hi enim haud communi sunt regula metiendi. Quia plura concernunt delicta, & circumstantias in suis peccatis: ob quæ lex simpliciter loquens in illis locum habere non debet. Sic Simanc. de Cathol. institut. tit. 47. num. 50. Repertorium Inquisitorum verb. Docere Rojas tractat. de hereticis, part. 2. numero 339. assert. 43. Suarius de fide, d. 23. sect. 2. num. 9. Approbat Pegna citandus huius sententiæ probabilitatem.

Hæresiarchæ, & dogmatistæ, si veræ penitentiae signa exponant, admitti sunt ad reconciliationem, nec brachio seculari tradendi. Quia nullus est textus in iure Canonico hanc poenam illis indicens, potius in Cap. Ad abolendam, contrarium non leuiter insinuat. Aequat enim Pontifex eos, qui docent, iis, qui credunt hæreses, ibi: Aliter sentire, aut docere non metunt. Et de omnibus subiungit, ad misericordiam recipi posse, si publice consenserint abiurare, & satisfactionem congruam exhibere. Profecto Berengarius, quem constat hæresiarcham fuisse, conuerti volens, ad Ecclesiæ gremium fuit receptus Cap. Ego Berengarius, de consecr. dist. 2. Et de Cazalla, qui fuit hæresiarcha in signis, testatur Cantera citandus, seculari brachio fuisse ex particulari Sedis Apostolicæ Breni relaxatum, alias non relaxandum. Ita ex Concilio Bituricensi, & Tarracoenensi Pegna part. 2. Director. comment. 64. vers. An ante. Eymer. part. 3. de octauo modo termin. proces. num. 108. Decian. lib. 5. tract. crimin. cap. 54. numero 47. Cantara questionum crimin. rubric. de hereticis capite primo, numero septimo, Castro Palao tractat. 4. de fide, disputatione sexta, punct. 2. numero 17.

583
Hanc sentendo, Nam præter quam quod ei ius fauere

non dubito, non deest congrua ratio in eius fauorem. Hæresiarcha enim conuersus, & alios facilius conuerrere, & conuersos in fide poterit confirmare. Neque obstat legibus Imperatoris cauere ultimo supplicio afficiendos esse aliorum perueriores. lege ultima Codice de Iudæis, lege penultima Codice de Apostat. Quia si aliquid probarent, ex illis inferendum esset, quemlibet alterius perueriores, & si vnus esset tantum, ultimo supplicio esse afficiendum. Et quia leges hæc locum non habent in hoc crimine, quod mere Ecclesiasticum est, nisi quando heretici ex foro Ecclesiæ pelluntur, & seculari Tribunali traduntur indicandi. Debent tamen Inquisitores, in hæresiarchis admittendis prudentissimè, ac vigilantissimè procedere, ne sub pelle ouina lupus regatur, & simulata penitentia simplices decipiant, cap. Ut officium de heret. in 6. ibi: Prouiso solerter, ne simulata conuersione redeant fraudulenter, & vos, imo se ipsos fallentes, sub agni specie lupum gerant.

DVBIUM CXXXV.

Heretici penitentes tardè tamen conuersi, debentne ad reconciliationem admitti?

Admitti non debent. Quia cap. Ad abolendam, de hereticis in 6. præscribitur, solum deberi eum qui continuo, & confessim, postquam fuerit deprehensus: ad fidem redierit, admitti ad misericordiam: sed is, qui post receptas probationes, ac testium publicationes, & repetitas monitiones redit, dici non potest continuo, & confessim redire: ergo non est ad reconciliationem admittendus. Sic Docti Canonistæ probabiliterne, quod iudicio exponam.

Si ante sententiam, etiam post receptas probationes, & testium publicationem conuertantur, ad reconciliationem, & misericordiam sunt admittendi. Quia cap. Excommunicamus, el. 2. §. Si qui, de hereticis. haud obicere id colligitur omnium inquisitorum fauente consuetudine. Ita Arnold. Albert. in repetit. capite 1. de hereticis in sext. questione duodecima, num. quinto.

Non existimo omnino improbabiler Canonistas illos fuisse loquutos, cum sententiam protulere, forte enim tunc Inquisitionis vius ferebat. At nunc communiorem esse sententiam sequendam vnice existimo, illum esse ad misericordiam recipiendum, quod ab Inquisitoribus vbique exeri video. Neque obstat Cap. Ad abolendam, quia si intra tempus, quo condemnari potest, redierit, continuo, ac confessim redire censetur. Et faciunt ea, quæ Menochius de arbit. casu 89. 10. & 11. gloss. §. ultimum. Institut. de inutilib. stipulat. & Eymeric. part. 3. qu. 98. tradunt. Porro si post latam sententiam conuertatur, credo, regulariter admittendum non esse: quod satis indicatur in cap. Excommunicamus, 1. & 2. de hereticis, ubi damnati brachio seculari relinquuntur debita animaduersione puniendi: Ergo post damnationem iam functus est Iudex Ecclesiasticus officio suo. Itē quia

quia traditus Curie seculari, ad misericordiam non admittitur, sed nullus damnatur ut impenitens, qui seculari Curie non tradatur per ipsam condemnationem: ergo facta condemnatione, non est iam remissioni locus. Farinacius *quest. 193. num. 58. & 59.* citans multos. Dixi regulariter, nam in aliquo casu raro quidem, in quo magna vere conversionis reus indicia ostenderet, & de quo fructus posset sperari, ab Inquisitoribus ex æquitate ad misericordiam admitti posset.

DUBIUM CXXXVI.

Quis eductus à carcere, & in tabulario exiens sententiam audietur conuertitur: recipiendūne est ad misericordiam?

⁵⁸⁷ *Admittitur.* Non est admittendus. Quia respectu huius iam est sententia prolata, illicque manifestata, etsi promulgata non sit: ergo eius conversio sic post condemnationem: igitur non vera debet censerī. sed ad vitandam penam, ac proinde nec recipienda. Sic Pegna *parte secunda. Director. comment. 36. vers. Postquam*, asserens ita in quadam Madriliana instructione cauēri.

⁵⁸⁸ *Admittitur.* Admittendus est. Quia videtur id pietati, ac misericordie Ecclesie conuenire. Ita Decian. *tractat. crimin. libr. 5. cap. 39. num. 3.* Farinacius *de heresi. quest. 193. & 60.* Palao *tractat. 4. de fide. disputat. 6. punct. 2. numero 20.* asserens idem docuisse Pegnam *parte tertia. Director. commentario quadragesimo secundo, num. 175.*

⁵⁸⁹ *Admittitur.* Ego quidem existimo, si in aliquo casu Doctoribus mini Inquisitores viderint, specialissima conversionis signa, posse reum huiusmodi ad reconciliationem admittēre in pietatis Sanctissimi Tribunalis documentum.

DUBIUM CXXXVII.

Violans penitentias ab Inquisitoribus iniunctas, nempe fugiens à carcere. habitum penitentialem non deferens, non ieiunans, &c. debetne vti relapsus condemnari?

⁵⁹⁰ *Admittitur.* Assolent, Inquisitores, consuetudine iam recepta, hereticos penitentes in signum conversionis, ac detestationis erroris, imperare ut parenter supra vestes portent accuum quendam crucibus crocei coloris rubricatum. Porro si ij heretici hunc habitum occultauerint, aut abiecerint, vel alias penitentias iniunctas omiserint, possunt Inquisitores aduersus eos procedere tanquam de heresi suspectos. Quia non leuem suspicionem ingerunt, conversionem antecedentem fictam fuisse, & errores haud ex animo detestari, siquidem eorum satisfactionem parui pendunt, & omittunt. Farinacius *de heresi. quest. 193. num. 123.* Pegna

part. 3. Director. comment. 146. circa principium. Simanc. *de Cathol. institut. titul. 48. num. 29. & 30.* Quæsierim igitur, quæ pena puniendi sint hi heretici, scilicet à carcere fugiens, habitum penitentialem non deferens, non ieiunans, &c. num. debeant vti relapsi condemnari?

Debent quidem condemnari ut relapsi, & Curie seculari tradi. Quia omittens sine causa penitentiam sibi iniunctam exequi, præsumitur, fecte fuisse conuersum, & in pristino errore persistere: ergo ut relapsus damnari poterit in errorem enim iam reprobatum relabi præsumitur. Sic Eymeric. *Director. part. 3. quest. 97. sine.* Decian. *tractat. crimin. libr. 5. cap. 56. numer. 4.* Campeg. *in addit. litter. C. verb. Detrusum.* Zanch. *tractat. de heretic. cap. 10. num. 4.* Humbert. *Locat. in iudicia. Inquisit. verb. Carcer. num. 16.* Calderin. *tractat. de heretic. rubric. de heretic. contum. numero primo, & secundo.*

Non debent vti relapsi condemnari. Quia violare penitentias iniunctas non est signum à iure statutum approbationis erroris. Ergo non debet quis ob huiusmodi violationem, vti relapsus condemnari. Consequentiam probō, quia non permittitur Iudicibus condemnare, ut relapsus, quem iura relapsus non iudicant. Ita Simanc. *de Cathol. institut. titul. 16. rubric. de custod. reor. num. 24.* Pegna *part. 3. Director. quest. 97. comment. 146.* Rojas *tractat. de heretic. part. 2. assert. 41. num. 35.* Hippol. *Riminal. consil. 150. per totum.* Farinac. *quest. 193. num. 136.* Zechi. *summ. parte prima, titulo de fide, rubric. de heresi, capite 11. numero 18.* & alij apud ipsos.

Vtius reputo, violentem penitentias iniunctas, non relapsus, sed impenitentem esse: & contra eum tanquam contra impenitentem procedi posse, dum ip illo persistit statu; & si cum impenitens, si à contumacia recedit, & misericordiam implorat, admittitur, & nullo modo brachio seculari traditur: sic cum hoc impenitente esse gerendum. Debet tamen pro crimine penitentia violata absque causa arbitrio Inquisitorum puniri, vel pecuniaria pena, vel fustibus, vel ieiuniis, pensata personæ qualitate, gravitate criminis, & malitia delinquentis.

CAPVT XXVIII.

Circa penas suspecti de heresi, & heretici filiorum.

HERETICIS affines sunt, qui perpetrant crimen, ob quod de heresi suspecti redduntur. Suspicio hæc est triplex Modica, seu *res suspici- Levis*: Magna, siue *vehemens*: Maxima, vel *Violenta*. Levis suspicio est, quæ ex leuibus indiciis, & coniecturis oritur. Vnde si frequenter quis peierat, & vitam degit deprauatam, si Sacramenta prauo in statu, aut sine iurisdictione, & potestate ministrat, aut bis Sacramentum, non repetendum init, secundas nuptias viuente coniuge priori contrahit, si

⁵⁹¹ *Debent, ut relapsi condemnari.*

⁵⁹² *Non debent.*

⁵⁹³ *Hoc mihi verius.*

⁵⁹⁴ *Triplitem esse de heresi suspici- cionem, præmitto.*

per annum in excommunicatione, extra causam fidei, existat, si intra Sacramentum Confessionis ad Venerem, aliave flagitia poenitentem prouocet, vel his similia gerat, leuiter de haeresi suspectus censetur. Moneo tamen, quaedam ex his reddere suspectum de haeresi secundum communem Doctorum opinionem; alia vero ex praescripto iuris sic statuentis.

595
Quanam
vehemens
suspicio.

Magna seu vehemens suspicio est illa, quae ex verbis, vel factis efficaciter, frequenterque haereticum concludentibus desumitur. Exempli gratia, si quis vocetur respondere de fide, & intra terminum assignatum absque causa non comparet, ex *Cap. Cum contumacia, de haeresi in 6.* Si impediatur scienter directe, vel indirecte Sanctae Inquisitionis Officium, *Cap. Ut Inquisitionis negotium, de haeretico in 6.* Si impediens Sanctae Inquisitionis Officium praestet scienter consilium, auxilium, vel fauorem, *cap. ut Inquisitionis.* Si haereticos ab Inquisitoribus citatos, & eorum credentes instruat, quoniam modo veritatem celent, vel falsum deponant, *Cap. Accusatus, de haeretico in 6.* Si faueat, defendat, recipiat haereticum, quia haereticus est, non quia est ei consanguineus, vel amicissimus, *Cap. Excommunicamus, 1. §. Credentes, de haeretico.* Idem est, si cum haereticis specialissimam ineat familiaritatem. *Cap. Inter sollicitudines, de purgatione Canon.* Si in causa fidei conuincatur, dixisse in iudicio falsum, eo quod reuocet, quod prius falsus fuerat, *Cap. Literas, de praesumptionibus.* Et Religiosus, qui in partis vltra marinis absque Superiorum licentia commorantes detrahunt Sanctae Rom. Ecclesiae constitutionibus, & alia multa à fide denia in suis concionibus, aut secretis colloquiis non verentur enotare, *Extr. au. Joannis XXII. quae incipit, Ad nostram, de Regular. inter communes.*

596
Quanam
suspicio
Violenta.

Violenta demum suspicio est, quae ex verbis, aut factis oritur atque tantis indicem ad credendum, sic facientem, vel dicentem haereticum esse. Verbi gratia, si quis haereticos adoraueit, vel more suo reuerentiam exhibuerit, consolationem, vel communionem ab eis receperit, *Cap. Accusatus, de haeretico in 6.* Si in causa fidei excommunicatus per annum infortuerit, *Cum contumacia, de haeretico in 6.* Si deficiat in purgatione Canonica, quam in causa fidei ei indictam praestare non potuit. *Cap. Inter sollicitudines, de purgatione Canon.* Si post abiuratum haereticum, de qua conuictus fuerat, vel postea conuincatur, cum haereticis communicat, eos inuiscit, receptat, deducit, dona, vel munera eis praestet, vel immittit. *Cap. Accusatus, §. Ille quoque, de haeretico in 6.* Legendi Humbert. Locat. in iudiciali Inquisit. v. Suspicio, num. 1. 2. 3. & 4. Simanc. de Cathol. institut. tit. 50. num. 22. 23. 25. & 26. Eymeric. part. 2. q. 55. Pegna part. 2. Comment. 80. Farinacius de haeresi, q. 187. §. 2. 3. & 4. His ergo praemissis.

DVBIVM CXXXVIII.

An suspicio levis sufficiat ad reum condemnandum?

597
Sufficit quidem.

Sufficit quidem. Quia id in leg. 2. Cod. de haeretico. ex leui argumento aduersus Catholi-

cam Religionem reus uti haereticus condemnatur, ibi: *Haereticorum auiam vocabulo conueniunt, & latis aduersus eos Sanctionibus succumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio Catholicae Religionis, vel tramite detestati fuerint deniare.* Verba igitur illa, *Leui argumento*, pro leui indicio, & probatione aperte usurpanda. Sic plures Doctores, quos, presso nomine, memorat Castro Palao tractat. de fide, disputat. 7. puncto primo, numero quarto, eorumque sententiam probabilem esse iudicat, siquidem contrariam probabilioris vocitat.

Minime sufficit. Quia leuia indicia modiceque coniectura mouere non debent animam viri prudentis ad iudicium ferendum de tam graui crimine, vel potius in sanum sensum debent interpretari. Ita Locat. supra num. 6. Si mane. de Cathol. institut. tit. 50. num. 28. Eymeric. part. 2. quest. 55. num. 2. Rojas tractat. de haeretico. parte secunda, assert. 6. num. 148. Farinacius de haeresi, questio. 187. numero 26. Palao citatus.

Regula circa leuem suspensionem certa est mihi, non sufficere ad condemnandum ream. Neque obstat existimo textum pro prima opinione citatum. Verba enim illa *Leui argumento*, non pro leui indicio, sed pro leui haeresi sunt intelligenda. Ut sensus sit, eos haereticorum vocabulo contineri, qui leui argumento, id est, pauculum, vel minimum, vel in vno tantum articulo à fide Catholica deuiant.

DVBIVM CXXXIX.

An levis suspicio sufficiat ad inuincendum specialiter contra aliquem ipsiusque interrogandum?

Sufficit quidem. Quia inquisitio, & interrogatio assumuntur à Iudice ad inuestigandum veritatem, quae inuestigatio nec odiola est censenda, neque iniuriola, cum ille, qui leuem dedit suspicandum indicium, fundamentum iudicio sufficiens obicit. Porro si indicia vehementia suspicionis quis daret, non solum inquiri, & examinari, sed & torqueri posset: ergo leuia indicia saltem examinationi eum reddunt obnoxium. Sic Scaccia tractat. de iudic. cap. 59. num. 2. Calderin. tractat. de haeretico. fili. & nepot. num. 10. Rojas tractat. de haeretico. part. 2. num. 1. Pegna Direct. part. 1. comment. 12. ad cap. Excommunicamus, el. 1. de haeretico. Decian tractat. crimin. lib. 5. cap. 20. num. 21. Mascard. de probatione lib. 2. conclus. 861. num. 3. Roland. lib. 3. consil. 8. num. 6. Paril. libro quarto, consil. 1. numero 100. & alij.

Non sufficit. Quia inquisitio, & examinatio de alicuius credulitate esse non potest, nisi Nijssia qui de eius recta fide dubitator: at ob leuia indicia, leuesque coniecturas dubitare de crimine adeo graui, ut est infidelitas, licet non potest, ut ex communi sententia docet Lessius lib. 2. de institut. cap. 29. dub. 3. num. 1. Ita Simanc. de Cathol. institut. tit. 50. num. 28. Clarus praef. crimin. §. final. questio. 6. num. 6. vers. Item scias. Menochius de praesumpt. questio. 100. a num. 1. Nauarra

Navarra lib. 5. *Consil. conf. 2. numero 8. titulo de heretic.*

602
Vt or distinctione. Si hæresis suspicio levis ex delicto oriatur, cui à iure, vel consuetudine talis suspicio annexa est: cenſeo inquiri, interrogari poſſe delinquentem de eius fide, & credulitate; ſecus verò ſi ſuſpicio oriatur ex alijs delictis, quibus ſolum in Doctorem opinione poſitum eſt, ſuſpicionem ingerere. Priorem partem huius conſuſionis probat uſus, & conſuetudo ſecundum vero ſecundę ſententię fundamentum ſtatuit.

D V B I V M C X L.

An Filij, ac nepotes hereticorum inhabiles ſint ad Beneficia acquiſita, antequam pater declaratus fuerit hereticus?

603
Errum eſt filios, ac nepotes hereticorum nulla affici corporali pœna: nec priuari bonis proprijs, nec poteſtate ſuccedendi in maioratu: neque ſucceſſione auctorum aliorumque conſanguineorum: bonis vero parentis omnino priuari, ſi iure naturę debita excipias alimenta. Contrahere item irregularitatem non ſolum filios, ſed nepotes, ſi per viam masculinam deſcendant; ſi autem via feminea ſolum filios contrahere præterea inhabilitatem ad Beneficia ex cap. *Quicumque*, §. *Heretici*, de heret. Quæſierim verò, an inhabilitas hæc extendatur ad Beneficia acquiſita priuſquam pater declaratus fuerit hereticus?

604
Ad ea ſunt inhabiles. Quia in cap. *Felices*, §. *Quod ſiquis*, de pœn. in 6. filij perſcuerentis S. Romanę Eccleſiæ Cardinalem priuantur Beneficijs, quæ tempore delicti parentis obtinebant: ſed grauius delinquit, qui Maieltatem diuinam offendet: ergo grauius debet puniri. Sic Flamin. de reſignat. Benef. l. 3. q. 1. n. 34. Gutierrez libr. 2. Canon. q. 9. c. ult. n. 38. Graſſi. l. 2. Decif. 12. n. 11. Farinac. de hereti. q. 19. l. 1. n. 57. Pegna p. 3. Direct. 9. l. 14. com. 161. & alij.

605
Inhabiles ad ea non ſunt quia nullibi inuenitur cauta talis priuatio: ergo aſſerenda non eſt pœnæ namque & præcipue reſpectu innocentium extendendæ non ſunt. Ita Sanch. libro ſecundo, Decalogi capite 28. numero 27. Suarius de fide, diſputatione 24. ſectiõne tertiã, Palao de fide, tractat. 4. diſput. 7. puncto ſecundo, numero 110. & plures à Sancio, Pegna, ac Farinacio citati.

606
Ego quidem hanc ſententiam communio- rem, benigniorem, uſu receptam, & validiſſimam argumentis munitam eligendam duxi, in- terum hæc dicans non obſtare textum in cap. *Felices* pro- bar, poſſe Eccleſiam hereticorum filios Bene- ficijs priuare, non tamen de facto priuari offendiſ. Decuit enim illo crimine læſionis Cardinalis hac pœna affici filios, (licet le- uis ſit quam hæreſis) ob euitandam de- linquendi audaciam. Neque in pœnis valet argumentum à maiortate rationis.

Eſcobar, & Mendoza, Theol. Mor. al. Tom. VI.

D V B I V M C X L I.

An pœna infamiae afficiat hereticorum filios?

607
Afficit quidem. Quia hæc pœna afficit filios reorum læſæ Maieltatis humanæ: ergo à fortiori afficiet filios reorum diuinæ læſæ Maieltatis. Porro hanc pœnam ſubire filios reorum læſæ Maieltatis humanæ præſcribit lex *Quisquis*, §. *Filij*, Codice ad legem Iuliam maieltat. Sic Couarruias lib. 2. var. cap. 8. num. 1. plures referens Anton. Gomez leg. 40. *Tauri*, num. 9. 1. Simanc. titul. 29. num. 13. & 14. Farina- cius de hereti. quæſtione 191. numero 23. ci- tans alios.

608
Non afficit. Quia nullam firmam fundamen- tum habet contraria ſententia, cum nullus ex- tet in Canonico iure cui ſtandum eſt in hoc delicto, utpote Eccleſiaſtico, textus hanc illis pœnam irrogans. Ita Sanchez libr. 2. *Dealogi* cap. 28. num. 5. Menochius *Conſil.* 808. num. 44. volum. 9. Suarius de cenſur. d. 48. ſectiõ. 3. num. 2. & de fide, diſputatione 24. ſectiõ. ultim. num. 7. Palao de fide, tractat. 4. diſput. 7. puncto 2. numero 10.

609
Fateor primam ſententiam eſſe commu- nem, ſed ſecundæ adhæreo; quia prima haud firmo fundamine nititur, nec in iure Canoni- co, (vt diximus) vilis eſt textus id perſuadens. Conſtitutiones enim Innocentij I V. Alexan- dri IV. & Clementis IV. incipientes, *Ad ex- tirpanda*, quæ à Pegna inter litteras Apoſtoli- cas referuntur, ſolum hos filios excludunt à publicis officijs, ex qua excluſione non infer- tur infamia. Porro in lege pœnali argumen- tum à ſimili validum non eſt, ſc̃m pœnæ non ob ſimilitudinem rationis, ſed ob iuris diſpo- ſitionem imponantur. Denique ſi eſſent infa- mes, priuati eſſent omnibus privilegijs, omni- que actu legitimo, omnique teſtimonio feren- do, quod nullo fundamento probatur.

D V B I V M C X L I I.

An ob ſolam contumaciam parentum pœnis à iure impoſitis afficiantur filij, vel nepotes?

610
Ob ſolam parentum contumaciam his pœnis afficiuntur. Quia contumax pro heretico habetur, & velut hereticus biſpanis ob- condemnatur, Cap. *Cum contumacia*, de hæ. ſolam pa- retic. in 6. Cap. *Excommunicationis*, el. 1. §. *reum con-* *Qui autem*, de heretic. Item qui per an- tumaciam. num in excommunicatione perſeuerat, per- tinax præſumitur præſumptione iuris, & de iure, vt tradit Cap. *Cum Contumacia* Ioan. Andr. & Geminian. & vt talis damnatur: ergo pœnæ, quæ ex heretico in filios deriuantur, in huius damnatione locum habent. Ad- do, bona huius heretici in præiudicium filio- rum conſiſcantur: ergo & reliquis pœnis affi- ciuntur. Sic Pegna p. 3. Direct. 9. l. 15. comment. 164. Decian. lib. 7. cap. 41. num. 33. Sanchez l. 2. Decalog. 27. n. 19.

H Non

611
Non affi-
ciuntur.

Non afficiuntur his poenis ob solam paren-
tum contumaciam. Quia ficta confessio ex
contumacia resultans, non est vera delicti pro-
batio, sed praesumpta: At praesumpta probatio
delicti solum delinquenti nocere potest, non
eius heredibus: ob commentum enim heredibus
ex vero antecessoris delicto debet provenire,
non ex ficto, ut constat expresse ex leg. Eius,
qui delatorem, §. i. §. de iure fisci: ibi: Eius, qui
delato em corruptus, ea conditio est, ut pro convicto
habeatur, sed enim haec poena magis est, ut aduer-
sus ipsum locum habeat, qui delatorem redimit.
Ceterum aduersus heredem ipsum transire non
debet. Et vulgato axiomate confirmo, quod
probatio delicti orta ex contumacia non effi-
cit probationem requisitam ad delictum pra-
iudicans tertio, leg. final. Codice de probatori-
bus. iuncta lege Sancimus Codice de penis. Bartholo-
m. ad l. Cum filius, num. 4. Verum iustum non est
ut innocentes puniantur ex sententia, quae est
in pendentia, & quae potest revocari. Ita Farina-
cius de haeresi, quest. 19. num. 68. G. Gas de crimi-
nali maiest. lib. 3. tit. 1. de poen. quas incurrit
filius, quest. 1. 3. numero tertio. Roland. conf. 19.
num. 180.

612
His lubet
Doctores
herere.

His lubet adherere Doctoribus. Nam sen-
tentia in contumaciam lata nunquam transit
in iudicium quoad poenam corporalem, sed
quandocumque haereticus compareat, etiamsi
eius statua combusta sit, est audiendus ex Glo-
ssa communiter recepta ad Cap. Excommuni-
camus. et l. de haeretic. verb. Condemnetur. ut tra-
dit Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 27. numero 18.
Pegna Director. part. 3. comment. 49. Simanc. de
Cathol. institut. tit. 2. num. 10. & 21. Non igitur
contrahunt filii haereticorum ob solam paren-
tum contumaciam nullam contrahunt eis pro-
prium contrahunt. Unde non sunt inhabiles
ad Beneficia, neque irregulares, neque infames,
neque incapaces successionis, etiam in
sententia illorum, qui eos infames, &
& cuiuslibet successionis incapaces alle-
uerant.

DVBIVM CXLIII.

An infamia, privatio Beneficiorum, &
officiorum, ac reliquae poenae filio-
rum haereticorum propriae afficiant filios na-
tos, aut conceptos ante parentum
crimen?

613
Questionis
status.

Notanter dixi, Ac reliquae poenae filiorum ha-
ereticorum propriae, ut excluderem ab hac qua-
estione bonorum publicationem, quae non est
filiorum, sed parentum poenae: ac proinde in fi-
lios ante delictum natos eius damnum resul-
tare potest. Sanchez l. 2. Decalogi. 17. num. 6. Qua-
estio igitur est, num poenae propriae afficiant ha-
ereticorum filios ante delictum parentum na-
tos, vel conceptos?

614
Afficiunt
quidem.

Afficiunt quidem. Quia ius de poenis filios
haereticorum impositis, & eorum laesae maie-
statis absolutae, & indistinctae pronuntiat, filios
puniri, cap. Quicumque, §. Haeretici. Cap. Statu-
tum, de haeretic. in 6. Cap. Vergentis, de haere-
tic. leg. Quisquis, §. Filij, Codice ad leg. Iul.

maiest. At sub nomine Filiorum absolute
prolatorum, tam nati, ante delictum, quam
post delictum intelliguntur: tum quia sermo
indistincte prolatus indistincte est intelligen-
dus, ex lib. 1. §. generaliter, Digestus de legat. pra-
stand. lib. 3. ff. de offic. praesid. l. De pretio, ff. de pu-
blic. in rem actione, tum etiam quia in l. Sena-
toris filius, ff. de Senatorib. habetur aequale filium
Senatoris dici, siue eum pater in Senatoria di-
gnitate suscepit, siue ante dignitatem Sena-
toriam, & in Cap. Inver. ceteras, de rescript. dici-
tur filius Sacerdotis, etiamsi ante Sacerdotium
fuerit progenitus. Ergo similiter dici poterit
filius haeretici etiamsi ante haereticum sit conce-
ptus: ac proinde in statuto filios haereticorum
puniente comprehensus. Sic Simanc. de Catho-
lic. institut. part. 2. num. 336. Pegna Director. p. 3.
comment. 163. Perez lib. 4. ordnat. tit. 1. §. leg. 3.
verf. Despuos que fizo la traicion. Menochius de
praesumpt. l. 5. praesumpt. 33. à num. 17. Couarruias
l. 2. var. c. 8. n. 5. Azorius tom. 1. l. 8. c. 13. post q. 8.
& tom. 1. l. 6. c. 4. q. 3. Tolet lib. 1. c. 69. n. 8. & alij
plures, quos refert Sanchez lib. 2. Decalogi cap. 27.
numero 9.

Minime afficiunt. Quia filij nati ante deli-
ctum parentis non dicuntur proprie, ac forma-
liter filij delinquentis: sicut non dicuntur filij afficiunt.
deportati, quos pater genuit ante deportationem,
ut expresse colligitur ex l. Ex facto 17. §.
Ex facto, ff. ad Trebellian. Neque dicitur filius
Senatoris, cuius pater à Senatu motus est, an-
tequam ille nasceretur: ut habetur l. Emanci-
patum, ff. de Senatorib. Quia ut ibidem dicitur,
ad hanc denominationem tempus concep-
tionis est spectandum, & multis probat Tiraquel-
de primogen. quest. 3. num. 8. Ergo similiter di-
ci non poterit proprie filius haeretici, cuius
pater post illius generationem in haereticum in-
cidit: cum autem poenae filijs impositae ita rigi-
dae sint, & acerbae, & innocentes afficiant, meri-
to limitandae sunt ad filios, qui proprie, ac for-
maliter filij delinquentium sunt, non exten-
dendae ad illos, qui solum sunt materialiter ta-
les. Ita Calderin conf. 3. tit. de haer. Ant. Gomez
tom. 3. var. c. 2. c. 16. Molina alter de primogen. c. 11. nu. 55. No-
uarra conf. l. 5. conf. 23. de haer. Cevallos in com-
munib. opinion. qu. 653. num. 14. Vbi ex Manuele
tom. 1. sum. cap. 130. num. 5. sepe in Hispania
tribunalibus sic esse indicatum. Et alij plures,
quos refert, ac sequitur Sanchez l. 2. Decalogi c.
27. num. 14.

Hos sequor. Nam lex 2. tit. 2. part. 6. vbi
Gregor. Lopez ex signo vniuersali, quo vitus,
dicens, Todos sus hijos, infert, natos, & nascitu-
ros comprehendi, minime obstat, illa namque
verba intelligenda sunt iuxta l. 6. tit. 27. p. 2. ut
videlicet comprehendat omnes filios siue legiti-
mos, siue illegitimos, siue existentes sub poe-
nate parentis, siue emancipatos, dummodo ge-
niti fuerint post delictum. Vnde satisfit iuribus
pro prima sententia adductis absolute, & indi-
stincte pronuntiantibus haereticorum filios
puniri. Solum enim de filiis post delictum pa-
rentum natis, seu conceptis est id intelligen-
dum.

CAPVT

CAPVT XXIX.

Circa Confessarium ad Venerem incitantem.

DVBIVM CXLIV.

An Bulla Gregorij XV. sit in Hispania recepta?

617
Non est recepta.

RECEPTA non est. Quia cum Inquisitores locorum Ordinarii aequales faciat circa huius criminis cognitionem, hanc Bullam recipere noluerunt, illorum enim in hac parte derogat iurisdictioni à Pio IV. & Clemente VIII. concessa: ut ipsi soli de hoc crimine cognoscant. Sic Ferdinandez de Castro Palao *de fide*, tract. 4. d. 9. punct. 1. num. 9. asserens, id à propinquo meo D. Isidoro de San. Vicente Doctore quidem pietate, ac sapientia decorato, & de materiis Sancti. Inquisitionis ob antiquitatem, & experimentum optime merito. Trullench. libro primo, Decalogice capite tertio, dubio 18. numero quarto.

618
Recepta est.

Est quidem iam recepta. Quia in edicto ab Inquisitoribus Tribunalis supremi edito die 29. Octob. anno 1633. præcipitur omnibus Superioribus Regularibus sub excommunicationis pena, ut annis singulis fer. 6. post Octavam Assumptionis Deiparæ hoc Gregorij decretum suis subditis, cum nonnullis aliis aliorum Pontificum, intiment. Ergo certum est, in Hispania esse receptum. Ita Gaspard. Hurtado *de instr. de iudic. foren.* d. 2. diff. 7. Diana p. 2. tr. 17. resol. 30. & p. 1. tr. 4. resol. 25. Trimarch. *tr. de Confessar. abuteri Sacram. ponit* citatus à Trull. num. 10. & alij plures, quos sequitur Thom. Hurtado *tom. 1. resol. mor. tr. 4. c. 2.*

619
Hoc iam est certum, nec opussum defendi potest.

Hoc vnice defendo. Nam licet Inquisitores Hispaniæ noluerint Bullam Gregorij recipere recens editam: postquam ipsemet Gregorius declarauit, suæ mentis non fuisse, quod Ordinarij de hoc crimine cognoscerent, sed ad solos Inquisitores id munus pertinere: statim ab eis Bulla recepta fuit, & publicata, testante id non semel idem Isidorus de San. Vicente. Vnde iam sententiæ primæ corruit fundamentum.

DVBIVM CXLV.

An ante denunciationem præmitti debeat fraterna correctio, si Sacerdos sollicitat emendandus credatur?

620
Præmitti non debet.

Præmitti non debet. Quia in Sancti. Inquisitionis Edicto præcipitur, ut Confessarius sollicitans, nulla præmissa monitione, denunciet. Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

cietur. Porro delictum hoc difficilis correctionis est; & esto scires esse huiusmodi Confessarium tua correctione emendandum, denunciare eum deberes, ut supplicium huius aliis cederet in cautelam. Sic Sanctarel. *tr. de hæresi* cap. 9. num. 5. Sancius *in select.* d. 11. num. 56. Sylui. 2. d. 9. 3. a. 7. concl. 2. Turrian. 2. 2. 10. 1. d. 58. dub. 3. Diana p. 1. tr. 4. resol. 2. & p. 4. tr. 5. resol. 24. male citans Suarium, Henriquez, Villalobos, & alios. Azor. p. 1. l. 8. cap. 19. q. 9. Acunna, Trimarchius, quos citat, & sequitur Trull. l. 1. Decalog. c. 3. d. 18. n. 22.

621
Debet præmitti.

Debet præmitti. Quia correptionis fraternæ præceptum est de iure naturæ, & diuino: ergo præmitti necessario debet denunciationi. Ita Fagúndez *de præcept.* Eccles. tractat. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. & libr. 6. Decalog. cap. 12. num. 28. Castro Palao *tr. 4. de fide* d. 9. punct. 10. num. 2. Tolet. lib. 5. cap. 57. num. 2. Reginal. lib. 24. num. 51. Angel. verb. Denunciatio, quest. 2. Portel. *in dubijs* Regul. verb. Correptio fraterna, nu. 1. Ortiz. *sum. c. 21. n. 17.* Sayr. *in Clauis* l. 1. c. 4. n. 8. Nauar. *sum. c. 18. num. 134. & cap. 25. num. 46.* & alij plurimi.

622
Auctor resolutio.

Ego quidem existimo utramque sententiam esse probabilem, sed vltimam speculative probabiliorem, primam vero practice esse ei præponendam propter S. Inquisitionis edictum. Attamen non abnego, quin in aliquo rarissimo casu, quando sollicitatio est oculata, & omnibus diligenter circumspiciet, quasi certo moraliter speratur emenda, possit secunda sententia probabilis ad praxim admitti. Mecum Trullench. n. 23. Sosa *in Aphorism. Inquisitor.* l. 1. c. 34. n. 57. Thom. Hurtado *tom. 1. tr. 4. cap. 6. §. 1. & c. 8. resol. 31. §. 3.*

DVBIVM CXLVI.

An teneatur quis Confessarium sollicitantem denunciare, si credat iam esse emendatum?

623
Tenetur quis.

TENETUR quidem. Quia Inquisitores ad delicti commissi punitionem, & in aliorum exemplum, & correctionem imperare possunt, imò imperare præsumitur, ut delicta iam emendata sibi manifestentur. Sic Sanctarel. *tr. de hæresi* capite nono, numero vnde imò, Sancius *in select.* d. 11. num. 52. Bonacina *tractat. variar.* d. 6. punct. 3. num. 9. Azorius p. 1. l. 8. c. 19. quest. 9. Suarius *de fide* d. 40. sect. 4. num. 13. Salom. 2. 2. q. 68. a. 1. Rojas *singul.* 3. num. 33. Paramo *de orig. Inquisiti* lib. 3. qu. 8. num. 90. Diana part. 4. tract. 5. resolut. 23. Gaspard. Hurtado *apud ipsum.* Et probabilem reputat Trullench. libro primo, Decalog. c. 3. d. 18. n. 30. contrariam tamen admodum approbans opinionem.

624
Non tenetur.

Non tenetur. Quia decreta Pontificum in hoc delicto non tam punitionem delinquentis Sacerdotis, quam Sacramenti reuerentiam attendunt, idcirco existimo esse decreta fauorabilia, non quidem amplianda, sed restringenda. Ita Palao *de fide* tr. 4. d. 9. punct. 10. num. 1. Sotus l. 3. de iust. q. 5. a. 5. Molfes. *tom. 1. tractat.* 7. cap. 24. numero 21. Genuen. *in praxi* c. p. 18. m. 6. Naldus *v. Accusare*, n. 1. Viçtor. *in notis ad Male.*

male Natur. cap. 25. num. 3. Finel. Zanard. Acunna, Megala, Freitas, Portel. Peirin. apud Dianam part. 1. tractat. 4. resolut. 3. Fagundez de precept. 2. Eccles. lib. 6. cap. 4. num. 17. & libr. 6. Decalog. cap. 12. num. 28. Trimarchi. d. 1. sect. 3. num. 18.

⁶²⁵ *Idē assero,* Existimo cessare denunciandi obligationem, si Sacerdos certo emendatus obicitur, nec periculum recidui adfit. Hoc tamen affirmo, quando ex Dominorum Inquisitorum mandato aliud non constat. Nam ut ex Palao accipi, certum est, eos posse in delicti vindictam, ac aliorum exemplum imperare, ut delicta iam emendata Tribunali fidei denuncientur. Quod si requiras, quandonam Sacerdos sollicitator censetur emendatus? Ex Doctoribus respondeo. Cense emendatum eum, qui per triennium postmodum recte vixerit. Seraph. à Freitas in addit. ad Acunnam, quest. 3. num. 32. & 33. Santicus in select. d. 1. num. 51. citans Mascardum, Alciatum, & Farinacium. Riccius part. 2. decis. 159. num. 14. Homobon. Exam. Eccles. tract. 7. qu. 3. Vel si videas eum aliquod Inbilaeum lucrari. Genuens. in praxi cap. 18. num. 6. Vel ad poenitentiae Sacramentum accedere intuearis. Felin. ad Cap. Testimonium, de rescriptis. Vel si sollicitata mulier tervel quater ad ipsum Confessarium accedens, in eo libidinofum animum ex externis libidinis signis non aduertit. Soula quem citat, & sequitur Diana part. 4. tract. 5. resolut. 23. Trullench. lib. 1. Decalog. cap. 3. dubio 18. num. 28.

DVBIUM CXLVII.

An denunciatio possit omitti, si Sacerdos aliquo modo de huiusmodi delicto infamatus non est?

⁶²⁶ *Omini potest.*

Potest omitti. Quia Bulla Clementis VIII. petit, Sacerdotem esse infamatum. Inquit enim: De quomodolibet infamatis. Et quia denunciatio praecipue sub excommunicatione regulariter non obligat de delictis occultis, & quae probari non possunt, excepto haereticis crimine, ne denunciatio possit calumniator reputari. Sic Nauarra summ. cap. 25. num. 46. Sorus de regen. secr. q. 1. concl. 4. num. 31. Henric. lib. 13. cap. 18. num. 3. Fagundez de 5. praec. p. 1. l. 4. c. 31. num. 1. Reginald. l. 25. num. 21. Repert. Inquisit. verb. Denunciatio, §. Generale tamen. Decian. tr. crimin. tom. 1. l. 5. c. 30. num. 4. citans Speculatorem, Glossam. Palati. Repert. cap. notabili 3. §. 26. num. 9. & alij.

⁶²⁷ *Non potest omitti.*

Omitti non potest. Quia haec denunciatio ad praecauendum delictum, & Sacramenti irreuerentiam impediendam, ordinatur: in quo casu necessarium non est, delictum esse publicum, praecipue cum nullus adfit timor, ut denunciator pro calumniatore habeatur; siquidem non agit accusatoris, sed delatoris, ac testis personam. Ita Barbosa de potestat. Episcop. p. 3. alleg. 96. num. 51. Bonacina de Censur. d. 2. q. 6. punct. 1. num. 9. Suarius de fide, d. 20. sect. 4. num. 7. Genuens. in praxi, cap. 23. num. 5. Nald. verb. Haereticus, numero sexto. Zechius de casibus rector. casu 2. Zanard. Director. part. 3. cap. 31.

Homobon. Exam. Eccles. part. 1. tractat. 7. cap. 2. quaest. 14. Peyrin. in privileg. Minim. tom. secundo, Constitut. 9. Pauli V. §. 2. numero 25. & alij.

Non approbo huiusmodi excusationem. Quia si prima sententia subsisteret, raro mulier sollicitata teneretur, denunciationem facere: siquidem hoc crimen secretissime committitur, neque alius à sollicitato illud solet agnoscere, neque infamatio contingit, nisi cum delictum est denunciatum. Ceterum verba Clementis, minime obstat crediderim; mandat enim denunciari quemlibet Sacerdotem, de hoc crimine quomodolibet infamatum, id est, infamatum apud sollicitatam personam. Nam aduerbium *quomodolibet* restringit infamiam, ut non accipiar in rigorosa sua significatione, Necum Castro Palao de fide, tr. 4. d. 9. punct. 10. num. 3.

DVBIUM CXLVIII.

Denuncianda sunt et Confessarius sollicitans in Confessione ad turpia, sed ad alia peccata?

Denunciandus est Quia ideo sollicitatio ad actus venereos denuncianda est, quia sic sollicitans de haereticis est suspectus, praebet enim fundamentum saltem leue, ut de illo suspicio formetur, non bene de Sacramentis senties: sed haec ratio aequae procedit, si ad furtum, vel homicidium, vel ad aliud quodvis peccatum poenitentem inducat: imo maior malitia videtur esse in inductione ad haec peccata, quam in inductione ad luxuriam cum hec magis ex passione procedat, quam ex malitia. Sic Pegna Director. parte secunda, comment. 81. ver. Ille quoque. Zechius tom. 1. summ. tract. de fide cap. 11. num. 5. Manuel. de Moura opusc. 1. de Ensal. sect. 3. c. 3. n. 17. Freit. in addit. ad Acunnam, q. 8. n. 17. Si sollicitat, ad eadem peccata, quae poenitens confitetur: verbi gratia, si forilegium fatearis, & ille à te petat, ut se illud edoceas. Thom. Hurtad. tom. 1. tract. 4. c. p. 8. resolut. 5. Si id in vera Confessione faciat. Quia qui in fide suspectus: ergo denunciandus. Castro Palao de fide, tr. 4. d. 9. punct. 6. n. 2. probabile hoc reputat ob facultatem generalem Inquisitoribus datam cognoscendi de haereticis suspectis.

Non est denunciandus. Quia nullibi cautum est, huiusmodi denunciationem esse faciendam: neque in Bullis Pontificum, neque in Inquisitorum Edictis: omnia enim haec solum de sollicitantibus ad actus inhonestos loquuntur. Ob fragilitatem enim naturae frequentius haec sollicitatio contingere poterat, & magis in ea periculum consentiendi. Ita Palao citatus Ledes. de matr. q. 56. a. 2. §. Et non est idem. Paramo l. 3. q. 10. m. 121. & 122. Acunna qu. 8. n. 3. & 6. Sanci. in select. d. 11. n. 23. Bariola, Scoria, Molles. Sanctarel. Vener. Peirin. Soula, Homob. quos refert, & sequitur Leand. de panit. tract. 5. d. 13. qu. 9. Fagundez libr. 6. Decalog. capit. 12. numero 15.

Hanc

⁶³¹ *Probabilis*
Hanc sententiam longe probabiliorem esse iudico. Nam cum in decretis Pontificum solum sollicitatio ad turpia preceatur, in delictis non debet extensio fieri *Cap. in penis, de regulis iuris, in 6.*

DUBIUM CXLIX.

An denunciandusne est, qui in usu aliorum Sacramentorum, verbi gratia, Matrimonij, faminam ad Venerea sollicitat?

⁶³² *Denunciatio*
du est.
Est denunciandus. Quia abutens Sacramento Matrimonij, Baptismi, &c. sese tam suspectum in fide obicit, quam qui Pœnitentia abutitur Sacramento Sic Emanuel. Moura opuscul. prim. de incantat. sessione tertia, capite tertio. num. 17. Thom. Hurtado tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 387.

⁶³³ *Non est de*
denunciandis.
Denunciandus non est. Quia nullibi de huiusmodi delicto specialiter cautum est, denunciationem fieri. Ita Acunna *questio. 16. num. 6.* Freitas quem citat, ac sequitur Castro Palao de fide, tractat. 4. disp. 9. punct. 3. num. 4. Sancius select. disp. 11. num. 41. Lezana, Peregrini. Peyrin. Sanctarel, quos refert, ac sequitur Diana parte quart. tractat. quint. resolution. 16. Bonacina tractat. Variar. disputatione 6. punct. 32. num. 7. & alij.

⁶³⁴ *Hic tenet*
& nonnulli
more.
Cum his longe probabilius opinor. Monéo tamen sollicitantem ad Venerem in aliorum Sacramentorum usu, vel in Confessione ad aliud quodvis maleficium, fore suo Superiori denunciandum, ut illum corripiat, iniuriam Sacramenti caveat; servatis tamen conditionibus requisitis in denunciatione faciendâ, ut expendam, cum de correctione fraterna tractatum institum lib. 49. de Charitate.

DUBIUM CL.

Denunciandusne est Confessarius ad actum solum venialiter inhonestos?

⁶³⁵ *Denunciatio*
du est.
Denunciandus est. Quia tangere manum, vel mamillas femine, digitos intorquere & vellicare, in genere castitatis peccata venialia sunt, quando ob solam delectationem, absque ulteriori fine, vel periculo pollutionis, aut consensu habentur. Sanchez lib. 9. de matrim. d. 46. num. 16. Salas 1. 2. tom. 2. questio. 74. tract. 13. d. 6. sect. 20. num. 146. Freitas *questio. 7. num. 28.* At si hæc fiant in Confessione ante, vel post immediatè, peccata mortalia sunt contra Religionem, ob indecentiam Sacramento factam: sicut intra genus temperantia leue peccatum esset, modicum cibum sumere in ieiunij die: at in ratione sacrilegij gravissimum esset, si illo sumpto, ad Eucharistiam quis accederet. Sic Sancius select. disp. 11. numer. 22. Freitas *quest. 7. num. 6.* Diana part. 4. tract. 5. resol. 5. Trullenc. libro primo Decalogi capite tertio, dubio 18. numero 10. Fagundez de precepto secundo, Eccles. libro quarto, capite tertio, num. 52. Leand. à Dia. Eicob. & Mend. Theol. Moral. Tom. V. l.

na citatus part. 1. tractat. 14. resol. 44. Thom. Hurtado tom. 1. tractat. 4. cap. 8. resol. 36. addens, secus esse dicendum, si Confessarius hæc leuia fecerit, vel dixerit extra Confessionem, etiam si fit in Confessionario, & simul et Confessionem.

Non est denunciandus. Quia sub maiori excommunicatione huiusmodi denunciatio præscribatur, non adest denunciandi obligatio, ubi denunciandus. peccatum mortale non est, ob venialem enim culpam ferri non potest. Et quia poena sollicitationis est gravis: ergo & culpa, pro qua imponitur gravis esse debet. Sic Portel. in addi. ad dub. Regul. verb. Sollicitare feminam, num. 4. Soza. Aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 33. num. 4. Castro Palao de fide, tractat. 4. disp. 9. puncto tertio, numero tertio, Galpard. Hurtado de iustitia, tractat. de iudic. forens. disputat. 2. difficultat. septim.

⁶³⁷ *Primam*
sententiam
non carere
difficultate
existimo.
Equidem primæ sententiæ doctrinam haud carere difficultate existimo. Nam ex iure naturæ, & diuino peccata de se venialia in materia castitatis eo quod in Sacramento Pœnitentiæ fiant non redduntur mortalia contra Religionem: nemalias quodlibet peccatum veniale in materia iustitiæ, humilitatis, & patientiæ factum vnde de secunda in Pœnitentiæ Sacramento mortale sacrilegium esset, quod nemo concedit, cum æque iure naturali, & diuino omnia prohibeantur. Restat ergo ut ex iure positivo hæc prohibitio oriatur. At ex decretis Pij IV. Clementis VIII. & Gregorij XV. non fit aliqua specialis prohibitio de peccatis venialibus; sed solum prohibetur id, quod ex se malum, & inhonestum est; imò quia malum est, & inhonestum, & ideo prohibetur: Ergo si solum est malum in ratione peccati venialis, in peccati venialis ratione ob Religionem prohibetur. Sicut cum prohibetur Clerici percussio ob reuerentiam ordini debitam, non prohibetur quælibet levis percussio sub graui delicto: neque fortum rei sacræ sub graui culpa, si leue sit, quia hæc omnia prohibentur, quia mala sunt, & consequenter eo modo, quo sunt mala, & eo modo ob reuerentiam Sacramenti prohibentur. Vnde probabile satis existimo, si Sacerdos pœnitentem tactibus aliis honestis tangat, qui ex circumstantiis solum peccata venialia sint, & ipse pœnitens intelligat, Sacerdotem nullatenus habere animum ulterius progrediendi, neque pœnitens periculum consentiendi in graue piaculum: peccatum mortale contra Religionem non committit, sicut nec contra castitatem, neque fore sub graui culpa denunciandum. Verum si ex circumstantiis colligeretur animus Sacerdotis ulterius progrediendi, censenda esset talis sollicitatio gravis; quia sufficienter præsumit pœnitens ad graue crimen Sacerdotem eam inducere voluisse. Ego quidem demèntem omnino eum Sacerdotem vocitarim, qui ob tam leuem delectationem velit iudicio muliebri tot æquiuocationibus obnoxio suam famam exponere.

DUBIUM CLI.

Denunciandusne est qui in actu Confessionis feminam à pulchritudine laudat?

638
Denunciandus est.

Denunciandus est. Quia feminae nihil gratius, quam à pulchritudine commendari; quod quidem amasij præstare assolent ad feminam amatam alliciendum. Sc. Diana part. 2. tractat. 5. resolut. 8. citans Peyrinum, Sanctarellum Acunnam, Barbosam, Bonacinam, Trullench. libr. 1. Decalogi capite 3. dubio 18. numero 43.

639
Non est denunciandus.

Non est denunciandus. Quia feminam laudans verbis decentibus, (ut suppono) de pulchritudine, non est, inhonestos sermones eum illa habere, quod in Bullis cauetur. Ergo non est denunciandus. Ita Freitas tractat. de sollicit. questione septima, numero 44. & 45. Tho. Hurt. tomo 1. tractatu 3. capite 8. resolution. 23. D. Ioann. Escobar del Corro tractat. de sollicit. parte prima, questione tertia, numero 14. Et probabile existimat Sousa apud Dianam citatum.

640
Auctoris resolutio.

Certe si Confessarius in actu Confessionis feminam affectu libidinoso quod exterius facile ex modo dicendi appareat, denunciandum eum esse crediderim. Quia vere, & proprie in Confessione sollicitat. At si laudet sincere, (quod quidem modus loquendi assolere indicare) denunciandum non esse quis dubitet? Quia tunc non sollicitat, sed verba indifferentia, seu vana, inutiliaque solummodo profert. Porro ut imprudentem Confessarium illum feminam denunciare teneatur, debet esse moraliter certa de pravo eius affectu, quo ad eam ad turpia alliciendam eiusmodi verba protulisset. Lege Bonacinam de denunciatio. d. 6. punct. 3. num. 5.

DUBIUM CLII.

Confessarius in actu confessionis tradit feminam chartam, quae eam ad turpitudinem sollicitat, postea legendam: estne denunciandus?

641
Denunciandus est.

Denunciandus est. Quia illa chartæ traditio est incepta sollicitatio: & per illam fit plane iniuria Sacramento: siquidem tempore, quo monendus est poenitens de mutatione vitae in melius, ei instrumentum traditur, quo de nouo saucietur. Sic Sancius in select. d. 11. num. 32. Fagundez precept. 2. Eccles. libr. 4. cap. 3. numer. 62. Diana part. 4. tract. 5. resolut. 2. Trull. libr. 1. Decal. cap. 3. dub. 18. num. 43. Leand. tom. 1. tr. 5. d. 13. qu. 15.

642
Non est denunciandus.

Non est denunciandus. Quia eiusmodi chartæ traditio, solum est causa sollicitationis, non sollicitatio. Nec enim tunc quando traditur charta, poenitens ad malum incitatur: ergo non sollicitatur tunc: sollicitatio enim est inductio, ac motio voluntatis alienæ: cum autem

non moueatur poenitentis voluntas in Confessione, sed extra illam, quando scilicet chartam legit, efficitur, sollicitationem non fuisse in confessione factam, ac proinde non esse ex obligatione denunciandum. Ita Thom. Hurtado tom. prim. tractat. quart. cap. quint. resolut. 6. Castro Palao tomo primo, tract. 4. d. 9. punct. quart. numero 2.

Satis probabilem hanc sententiam esse crediderim. Nam ut Sacerdos subiciatur poenis in Bulla præscriptis, requiritur, ut delictum sollicitationis in ratione talis sit completum: sicut requiritur homicidii completum, ut irregularitas ex homicidio contrahatur: & Clerici percussio ut liget excommunicatio: nec sufficit, causam his delictis dedisse. Cum igitur chartæ traditio non sit sollicitatio completa, imo nec sollicitatio, non erit Sacerdos sic peccans denunciandus, nec poeniendus ex rigore decreti, inquisitionis. Si ergo charta non legatur immediate post susceptum Sacramentum, sed transacto iam tempore: videtur huiusmodi traditionem chartæ non esse sollicitationem in Bullis comprehensam, Attamen quia hoc delictum grauissimum, ac perniciosum est admodum, mei Ferdinandi de Castro venia, primam sententiam in praxi vnice defendendam esse iudicari.

DUBIUM CLIII.

In Confessione quis feminam incitat, ut alium ad Venereos actus admittat: estne sollicitatio denuncianda?

Denuncianda non est sollicitatio. Quia licet grauissimum sit piaculum Sacramentum abuti ad huiusmodi instigationem: Bullarum flagellum videtur aduersus Confessarios, qui sibi poenitentem sollicitant, intorqueri. Sic olim quidam, quos, presso nomine, refert Diana part. 1. tract. 4. resolut. 19. Quorum sententiam probabilem esse Acunna citatus ibi à Diana reputauit.

Vera sollicitatio est, utriusque denuncianda. Quia Confessarius poenitentem ad turpem actionem vere induxit: per accidenque est, sint da cum illo, aut cum alio exercendi. Ita Sancius in select. d. 11. n. 43. Palao de fide, tr. 4. d. 9. punct. 5. num. 1. Acunna qu. 17. num. 5. Freitas, quem refert, & sequitur Trullench. l. 1. Decal. cap. 1. dub. 18. num. 47. & 50. Fagundez lib. 6. Decalog. cap. 12. num. 14. Hurtado noster de iudic. foren. d. 2. diffin. 7. D. Ioan. de Escobar. part. 1. quest. 3. §. 2. num. 25. Thom. Hurtado tom. 1. tract. 4. cap. 8. resolut. 59.

Licet secunda sententia tam valido fundamento tot Doctoribus affirmantibus, non niteretur, existimo post Bullam Gregorij XV. primam sententiam minime esse defendendam.

DUBIVM CLIV.

Confessorius sollicitat penitentem, ut mediet cum alia femina: ut se ad actus impudicos admittat: delictumne est in Bullis Pij IV & Clementis VII comprehensum?

⁶⁴⁷ Profecto ex decreto Gregorij non dubi-
⁶⁴⁸ to, quin sit sollicitationis delictum denun-
ciandum. Ait enim Pontifex; denunciandos
esse Sacerdotes, qui ad inhonestam suam inter se,
sive cum aliis perpetranda sollicitaverint. Et qui
cum penitentibus illicitos, et inhonestos ser-
mones, seu tractatus habuerint. Dubitarim ta-
men, an in Bullis Pij, & Clementis sit hoc deli-
ctum comprehensum agnatum quidem dem-
nuciationis?

⁶⁴⁸ Non est sollicitatio ibi comprehensa, nec
Confessorius huiusmodi est denunciandus.
Quia hæc sollicitatio cum non sit ad exequen-
dum carnis flagitium cum penitente, non
videtur in his Bullis prohibita sic ut proba-
bile defendit Acunna q. 17. num. 18. Freytas
num. 14.

⁶⁴⁹ Est sollicitatio eis in Bullis comprehensa,
denunciandusque Confessorius ille. Quia
ex præfatis Bullis, & ex Inquisitionis edicto
ex eis ortum habente imperantur denunciari
confessorij, qui mulieres penitentes ad actus in-
honestos prouocant, siue alliciunt. Qui autem
prouocat penitentem, ut mediet, absolute ad
actus inhonestos prouocat: illa enim media-
tio actus est inhonestus, & eiusdem speciei
cum crimine patrando. Ita Sanci in select. d. 11.
n. 44. Diana part. 1. r. 4. resol. 19. & p. 4. tract. 5.
resol. 32. Castro Palao de fide tract. 4. d. 9. p. 1.
n. 1. Trull. lib. 1. Decal. capit. 3. dub. 18. nu-
mer. 49.

⁶⁵⁰ Probabilius mihi, sollicitationem esse de-
nunciandam. Quia tota ratio prohibendi soli-
citationem penitenti factam procedit in præ-
senti, cum venenum ei confessorius propinet
cui debebat salutis antidotum propinare: &
loco reconciliationis grauem peccati molem
imponat, fontique limpidissimo lucum admi-
sceat. Ergo cum hoc decretum sit institutum in
favorem Sacramenti Penitentiae, non li-
mitandum hic est, sed potius extenden-
dum.

DUBIVM CLV.

*Estne denunciationi locus, cum Confes-
sarius sollicitatus in confessione à fe-
mina, sollicitationi con-
senti?*

⁶⁵¹ Locus non est denunciationi. Quia in hoc ca-
su confessorius non sollicitat, quo in Bullis
præcaueretur. Sic Acunna tract. de sollicit. quæst.
11. num. 7. & 9. Freytas ibi, num. 24. Sanctarell. de

heresi, capit. 46. num. 2. addens, etiam post Bul-
lam Gregorij id locum habere. Sanci in select.
d. 11. n. 25. Homobon. de exam. Eccles. tom. 2.
tract. 11. capit. 12. quæstion. 26. Bonac. rr. var. d.
6. punct. 3. num. 17. Trull. lib. 1. Decal. capit. 3.
dub. 18. num. 53. citans Soulam, & alios. Portel.
in addit. ad dub. Regul. verb. sollicitare feminas,
num. 10. & alij, quos sequitur Thom. Hurtad.
tomo primo tract. 4. cap. 8. resol. 32. asserens,
oppositam sententiam parum probabilitatis
habere.

⁶⁵² Est quidem denunciationi locus. Quia
Gregorius expresse præcipit denunciari Con-
fessorios, qui cum penitentibus illicitos, & in-
honestos sermones, seu tractatus habuerint: At
Confessorius in nostro casu, licet prius à fecer-
mina sollicitetur, cum illa inhonestos gerit
sermones in Confessionis actu: Ergo debet
denunciari. Ita Diana part. 4. tract. 5. resol. 42.
Fagund. præc. 2. Eccles. libro quarto capite tertio
num. 56. & 57. Trimarchius dubio nono nu-
mero quinto & 6. Leand. part. 1. tract. 5. d. 13.
quæst. 20.

Ego quidem primam sententiam proba-
biliorem esse iudico. Quia consensum soli-
citationi feminae exhibere, non est eam soli-
citare. Porro inhonesti illi sermones prohibi-
ti in Bulla supponuntur in ordine ad soli-
citationem haberi. Idem dixerim, casu, quo
ipse, & femina ad inuicem sollicitent, à femi-
na tamen primo, deinde à Confessario. Quia
id magis est sollicitationi feminae consensum
præbere, quam eam sollicitare.

DUBIVM CLVI.

*Confessorius à femina sollicitatus ad con-
gressum renuit: volens solummodo ta-
ctibus inhonestis frui, ad eos illam pro-
uocans: estne denunciandus?*

⁶⁵⁴ Denunciandus est. Quia Confessorius tam
à Congressu, quam ab osculis, & tactibus
poterat feminam auertere. Ergo cum ad ta-
ctus huiusmodi prouocat, inique agit. Si enim
femina illi ad Sodomiticum prouocaret congressum,
ille vero renuens, ad naturalem excitaret, ne-
mini est dubium denunciandum fore; quia talis pro-
uocatio mala est. Esto namque licitum sit, minus
malum alteri consulere, ut maius vitetur,
quando alia via vitari non potest: cum qui-
libet in se ipso vitare possit maius malum sine
effectione minoris, nullatenus licet minus
perpetrare. Non enim licet feminae inducere
ad nefandum congressum, vas naturale offer-
re, ut prohibitum seruet; quia talis oblatio in-
trinsece est mala: Ergo in presenti non lice-
bit Sacerdoti inducto ad congressum, tactibus
delectari, & ad illos penitentem inducere.
Sic Ioan. Sanci in select. dub. 11. numer.
28. Leander. parte prima tractat. 5. dub. 13.
quæst. 21.

⁶⁵⁵ Non est denunciandus. Quia femina in-
ducens ad congressum tacite & virtualiter
inducit ad oscula, & tactus, utpote ad illum
præuia (ea que de causa, manifesto congressu

⁶⁵² Est denun-
ciationi lo-
cus.

⁶⁵³ Primam sen-
tentiam pro-
babiliorē
mihi eligo.

⁶⁵⁴ Denunciandus est.

⁶⁵⁵ Non est de-
nunciandus.

92 Theologiæ Moralis. Liber XLVII.

tu in Confessione, nulla est obligatio confitendi tactus & oscula. Ergo Confessarius suadens solum tactus reuocans ulterius progredi non persuadet feminam ad congressum sollicitantem, aliquod malum, ad quod ipsa non induxeritimo si recte perpendatur, persuadet eam, ut contenta sola sollicitatione ad tactus, & oscula, neque v. tra. velit procedere. Ita Castro Palao de fide. tr. 4. d. 9. punct. 5. n. 4. Diana p. 4. tr. 5. resol. 15. Trull. lib. 1. Decal. c. 3. dub. 18. num. 5. 1.

656
Auctoris
resolutio.

Ego quidem existimo, si femina Confessarium ad vitium contra naturam prouocaret, ipse vero eam ad naturalem incitaret congressum, fore Confessarium denunciandum. Quia absolute Confessarius inductor est ad malum, ad quod non fuit a muliere prouocatus. At quando solum renuit congressum, volens se tactibus tantummodo delectari, non censetur ille ad malum sollicitare, sed sollicitationi f. et. a femina consentire. Quia (ut dixi) femina inducens ad congressum, virtualiter & tacite inducit ad oscula, & tactus. Porro ipse Sancius n. 26. affirmat, si ad iniucem fiat sollicitatio, a femina primo, deinde a Confessario, ita ut mutuo se pelliciant ad turpis actus complementum, non fore denunciandum Confessarium; quia illa non est prouocatio ex parte Confessarii, sed in prouocationem factam assensu, illiusque continuatio. Sed quando Confessarius prouocatus & oscula persuadet, in dimidatam prouocationem consentit. Ergo non erit denunciandus.

DVBIVM CLVII.

Femina simulans egritudinem Confessarium ad se venire curat, cumque minis sollicitat ad turpia, illeque e consentit: ut ne denunciandus ex Bulla Gregorij, si consensus fiat in Confessione, et proxime ad illam?

657
Non est de-
nunciandus

Denunciandus non est, si metus gravis, seu ob vitandam infamiam, femina se clamaturam iactanti, morem gerat. Quia Confessarius in hoc casu non sollicitat, sed ab illa sollicitatur: & vitandae infamiae, ac scandali affectus si non tollit peccatum est non tollere, videtur tamen tollere denunciationis obligationem. Sic Sancius in select. d. 11. num. 10. Acunna quest. 9. num. 9. Graf. de penit. & remis. conf. 7. num. 1. Diana part. 4. tractat. 5. resol. 15. Peyrin. tomo secundo constit. 4. Gregor. XV. Paragraph. tert. numer. 9. Trull. libro primo Decalog. capite tertio dub. 18. num. 53. Frey. quest. 11. num. 36.

658
Denunciandus est.

Denunciandus est, si sollicitatio feminae, & Confessarii consensus fuit in simulata feminae confessione vel proxime ad illam. Quia metus gravis infamiae non tollit, quin Confessarius in hoc casu sollicitationi consentiens irroget irreuerentiam Poenitentiae Sacramento: Ergo denunciari debet a femina postmodum poenitente. Ita Soula in Alphonf. Inquisit. lib. 1. cap. 14. num. 18. & in Opusc. de confess. sollicit. tract. 1. c. 17. a num. 8. addens, si praefatus Confessarius denunciatur, debere ab Inquisitoribus arbitraria poena puniri, sine abiura-

tione. Inclinat Leander p. 1. tract. 5. dub. 13. quest. 23.

Ego quidem tertio existimo minime esse denunciandum, si confessio soli ipsi Confessario, & non aliis e domo praesumentibus ad confessionem audiendam fuisse vocitatum, simuletur. Quia in hoc eventu, nec in loco confessioni deputato geritur crimen, nec confessio simulatur. Imo etiam si femina initio simulat confessionem, Sacerdos simulationi non fauet simulans audire, & absoluit. Porro si ad liberius actum perficiendum ipse Confessarius simularet positum se audire Confessionem, non facile viam excusationis inuenio. Nec enim infamiae timor debet eum a Sacramenti reuerentia retrahere. Solum fauet excusationi, simulationem illam confessionali aut in loco deputato confessionibus audiendis non peragi.

DVBIVM CLXIII.

Conueniunt Sacerdos & femina, ut se tali hora ad audiendam confessionem vocet, non ut peragatur confessio, sed ut eius praetextu in bono se gerant: sine Sacerdos denunciandus?

Denunciandus quidem est. Quia ad colloquia impudica, vel ad veneratorios actus gerendos confessio simulatur. Sic Fagundez lib. 6. Decal. c. 12. num. 17. Sancius in select. dub. 11. num. 63.

Non est denunciandus. Quia non proponitur sollicitatio ex parte confessoris in Sacramento poenitentiae vel proxime ad illud: sed tractatus remotus ex utriusque placito: tractatus enim praecedens nihil ad rem facit, siue simulatur, siue non confessio. Ita Diana p. 4. tr. 5. resol. 17. Frey. de Confess. sollicit. quest. 15. num. 44. Trull. lib. 1. Decalog. cap. 1. dub. 18. num. 7. Leand. part. 1. tract. 5. dub. 13. quest. 24.

Cum his opinor. Quia praetextus confessionis, de quo agit Gregorij constitutio debet esse proximus, non autem remotus a loco & statu confessionis, ut est in casu proposito. Itaque ut prima sententia locum habere possit, solummodo, quando in ipso loco ad confessionem deputato, & sub confessionis habitu, simulatur Confessor, ad inspectantes illudendos, confessionem audire: et si ab ipso sollicitatio non incipiat, nec praecedat inter eos tractatus; simulatio namque per se sufficit.

DVBIVM CLIX.

Denunciari debet Confessarius, qui post auditam feminae confessionem, ad illum mox d. num. accedit, vel in itinere eam sollicitat?

Certum est (licet olim Portel. in addit. ad Regul. 99. verb. Sollicitare feminas num. 11. contra

D V B I V M CLX.

Fœmina ad confessionale accedit bono animo alia negotia tractanda, & confessarius eam ibi sollicitat sine simulatione confessionis: estne denunciandus?

Denunciandus est. Quia in Confessione deputato loco sollicitationem gerit, fante Gregorio: *sue extra Confessionem in confessionario aut in loco quocumque, ubi Confessiones Sacramentales audiuntur, seu ad confessiones audiendas electo.* Licet enim inibi addatur, *simulantes ibidem Confessiones audire*, sufficit in confessionario fieri sollicitationem: est enim irreuerentia magna abuti loco ad reconciliationem (ex Sacramento) peccatorum cum Deo gerendam electo, seu designato. Sic Diana p. 4. rr. 5. resol. 38. & alij haud recte callentes decreti tenorem.

Non est denunciandus. Quia duo requiritur clausula illa Bullæ Gregorij, & quod sollicitatio in confessionario fiat, & quod simulando confessionem audire peragatur. Sine extra confessionem in confessionario &c simulantes ibidem confessionem audire. Ergo non sufficit fœminam in confessionario sollicitare, nisi id fiat simulatione Confessionis. Ita Castro Palao p. 1. rr. 4. d. 9. punct. 8. num. 4. Sanci. in select. d. 11. n. 49. Trull. lib. 1. Decalog capite tercio dub. 18. numer. 64. Fagundez p. 1. c. 1. Eccl. l. 4. c. 3. num. 49. & Diana citatus resol. 6. duo requirit ad hoc ut confessarius debeat denunciari, scilicet quod in confessionario sollicitet, & quod id gerat simulando confessionem audire. Oblitus tamen, contrarium resol. 38. asseruit. Leand. p. 1. rr. 5. d. 13. q. 28. & fere omnes communiter.

Certū mihi ex Bullæ tenore, posse Sacerdotē cum fœmina in Confessionario de rebus inhonestis tractare, quin simulatio vlla sit confessionis audiendæ: & tunc denunciandum non esse. Quia non qualibet sollicitatio in confessionario facta decreto illo cauetur, sed sollicitatio, quæ confessionis simulationē trahat, ut aperte ex illis verbis constat: *simulantes ibidem confessiones audire.* Ut autē sufficeret ad denunciationē vñ, aut alterū, necessariū erat verbis præfatis *simulantes &c.* præponere particulā *vel*, ut esset sensus, denunciandū esse confessariū, qui in confessionario fœminā sollicitaret, *vel* simularet confessionē ibidē audire. Porro illud adverbium *ibidē* signat aperte nō sufficere in confessionario fieri sollicitationem, sed *ibidē* simulandū esse audiri confessionē. Vberius itā expono.

D V B I V M CLXI.

Debetne denunciari Sacerdos, qui in confessionario sedens fœminam stantem, aut sedentem sollicitat?

Denunciari debet. Quia Paulus V. die 10. Iulij 1614. hoc edidit decretum: *Facta debet. relatio*

Contra præfatum docuerat) denunciandum esse confessarium, qui in confessionali, aut sub prætextu confessionis sollicitat penitentem, licet confessio non sequatur. Quia id expresse Gregorius X V. decernit: *In actu confessionis, vel ante vel post immediate, vel occasione, vel prætextu Confessionis, etiam ipsa Confessione non secuta.* Certum est (licet negarint probabiliter olim Portel. n. 6. & Fagund. præc. 1. Eccl. rr. 4. lib. 4. capit. 3. num. 31.) denunciandum esse confessarium, qui paulo ante vel post Confessionis penitentem sollicitavit. Quia id aperte constat his verbis citatis, *Vel ante, vel post immediate.* Certum est iam (licet Soula, apud Trullench lib. 1. Decalog cap. 3. dub. 18. numer. 67. locutus iuxta decretum Pij I V. & Pauli V. contrarium asseruit) denunciandum esse confessarium, qui accedentem fœminam ad confitendum præuenit, ut confessionem in alio tempore differat, mutatoque animo tunc confitendi, eam sollicitat. Quia ait Pontifex, *Vel prætextu confessionis, etiam ipsa confessione non secuta.* Dubito autem an sit denunciandus iuxta illa Pontificia verba. *In actu confessionis vel ante vel post immediate,* qui post auditam confessionem fœminæ, mox ad illius domum accedit, vel in itinere eam sollicitat?

Denunciandus est. Quia mox, seu immediate post confessionem auditam inchoatur sollicitationis actus, pergente ad id Sacerdote. Sic Peyrin. in priuileg. Minor tom. 2. consil. 4. Gregor. XV. Schol. 2. num. 2. citans Grassium, & Lezannam. Hurtado noster Complut. de matrimon. d. 18. diff. 1. n. 4. fatius. Addimus, peccatum luxuriae confessariū cum fœmina penitente commissum in ipsa confessione, aut intra viginti & quatuor horas post confessionem, addere malitiam sacrilegij contra reuerentiam Sacramenti penitentiae; quia prohibitum est intuitu irreuerentiae illius: imo reuerentiam esse Inquisitionis.

Non est denunciandus. Quia illa sollicitatio dicitur facta ante vel post ad confessionem immediate, quando inter eam & confessionem nil aliud mediat: ita ut neque Confessarius, nec fœmina ad extraneos se diuerterint actus. Ita Gaspar Hurtado prudens consilium motavit editione Plantiniana. Trull. l. 1. Decalog cap. 3. dub. 18. n. 63. Sanci. in select. d. 11. n. 49. Frey. quæstion. 5. num. 20. Patam. l. 3. quæstion. 10. num. 74. Diana part. 1. tract. 4. resol. 14. Acunna tractat. de sollicit. quæstion. 5. numer. 15. Molfes. summ. tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 32. Scott. in Bul. Pontif. Epist. 77. theore. 197. & alij communiter.

Longe hoc probabilius. Nam si absolutio impensa, confessarius, vel penitens ad extraneos actus se diuertunt, unde confessionis actus omnino terminatus censetur & sollicitationis actus executioni mandetur tempore aliquo mediante, haud diceretur immediate post confessionem fœminam sollicitasse.

667
Denunciandus est.

668
Non est denunciandus.

669
Auctoritas sententia.

670

relatione, quod multi confessarii tractant cum mulieribus in confessionalibus extra occasionem confessionis de rebus inhonestis, Sanctissimus decreuit, ut contra huiusmodi confessarios procedatur in Sancto Officio. Ergo cum in his verbis nulla fiat simulationis mentio, sufficit feminam sedentem aut stantem in Confessionario sollicitare, ut debeat Sancto Inquisitionis officio deferri. Sic Diana p. 1. tr. 4. resol. 18. & p. 4. tr. 5. resol. 38. & p. 8. tr. 9. resol. 33. D. Ioan. Escobar del Corro p. 1. qu. 4. §. 1. nu. 35. Bordon. in Secro Trib. c. 23. n. 46. Trull. annuere videtur l. 1. Decal. cap. 3. dub. 18. nu. 73. Qui etiam sibi est eodem in loco contrarius.

671
Non debet
denunciari.

Nō debet denunciari. Quia nō quilibet sollicitatio in confessionali facta in decreto Gregorij cauetur, sed sollicitatio illa, quae simulatione confessionis peragitur iuxta verba illa, simulantes ibidem confessiones audire. Igitur si nō est simulatio huiusmodi licet in loco confessionibus audiendis perficiatur, non erit denunciationi obnoxia. Ita Freytag. q. 15. n. 49. in nona edit. Fagund. lib. 6. Decalog. cap. 12. n. 19. Ant. de Soula in annot. ad Bul. Greg. XV. Castro Palao tom. 1. tr. 4. d. 9. punct. 8. nu. 4. Lezana sum. qq. Regul. c. 19. nu. 34. Sanci in select. d. 22. n. 68. Tho. Hurtad. 10. 1. tr. 4. e. 4. per totum. & c. 8. resol. 33. Bossi. discip. Mor. discip. 5. nu. 3. Leand. p. 1. tract. 5. d. 13. qu. 30. & alij communiter.

672
Auctoris
resolutio.

Certum omnino mihi Pontificem illud decretum circa confessionale edidisse ob reverentiam Sacramento confessionis debitam, non ob ipsius confessionalis immunitatem. Idem enim peccatum est, confessionale impudicis colloquiis, seu actionibus violare, ac ipsum violare Templum. Sicut ergo denunciandus non est qui in Templo colloquia texit impudica, sic non erit denunciationi obnoxius qui in confessionario minus honeste loquitur, si simulatio confessionis nō adest. Quia in hac fit Sacramento irreuerentia, dum confessionem quis inique simulat audire, ut huiusmodi simulatio Sacramenti gerendi suae iniquitatis operculum adhibet. Ut autem quaestioni respondeat feminā, si sedeat, vel stet publice in confessionali oculis adstantium exposito, confessionis simulatio non adest. Si vero, clauso ostio in confessionali versetur die, vel occasione, quā ei, qui eā vident ingredi, iuste existiment ad peccata expianda accedere, vel stet, vel sedeat, vel genuflectat, simulati tunc confessionem, denunciandumque confessarium esse existimo, si impudica colloquia texantur. Ceterum Gregorius X V. per suam constitutionem aut declaravit decretum Pauli V. ab Auctoribus primae sententiae allegatum, aut ad terminos simulationis restrinxit, ut existimat Freytag: aut (ut putat Sancius) d. 1. n. 66. in utraque Bulla idem decernitur. Ergo ex utroque decreto, ut confessarius denunciatur, requiritur ut simulans in confessionario confessionem audire cum femina illicitos sermones, seu tractatus habeat.

D V B I V M CLXII.

An obnoxius sit denunciationi Sacerdos, qui in Confessionario sedens extra occasionem Confessionis feminam coram ipso flexis genibus constitutam sollicitat, si ipse non simulet Confessionem audire?

Obnoxius est. Quia cū confessarius in loco ad audiendas confessiones deputato adit & femina corā ipso flexis genibus assidet, quae omnia sunt signa, quae ex se indicant ibi fieri confessionem: necessarium nō est, ut confessarius specialia documenta exponeret, quibus se confessionem exaudire praetendat. Ergo ex vi decreti Gregorij erit denunciandus. Sic Trull. l. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 73. Fagund. l. 6. Decal. cap. 12. n. 19. Diana p. 1. tr. 4. resol. 18. & p. 4. tr. 5. resol. 38.

Non est denunciationi obnoxius. Quia ut simulatur fieri confessio, nō solum debet concurrere poenitens, sed iā debet principaliter ipse confessarius: cū hic sit, qui confessionem debet audire, & cui verba illa, simulantes ibidem confessiones audire debet accommodari. Ergo si confessarius hand confessionem se audire simulat, parū refert, quod femina genuflectens eā simulet: confessarius enim & nō poenitens illa indicantur verba: simulantes ibidem confessiones audire. Verū licet femina possit simulare, se confessionem agere: non tamē simulare potest, confessionem audire, (quod Pontifex requirit) cum hoc propriū sit confessoris: Ergo debet necessario simulatio confessarii concurrere, ut voce, nutu siue aliqua actione se confessionem audire manifestet: aut monere feminā, ut simulet, aliqua externa actione aspectantibus, se confiteri. Ita docti Moderni ex Salmanticensi, ac Complutensi Academia, quos, pressio nomine, memorat Leand. p. 1. tr. 5. d. 13. q. 31.

Ergo autē sic quaestioni satisfacio: si confessarius sit in loco confessionis, ubi ab assistentibus possit aspectari, & ibi non simulās confessionem audire, vel actionibus exprimens minime Sacramentum ministrari, poenitentē sollicitet corā ipso flectentē: denunciandū non esse, ut efficaciter probat secundae sententiae fundamentum. Si autē Confessarius in confessionali clauso cōmoretur, ubi nequeat ab assistentibus aspectari, ibidemque poenitentem sollicitet corā ipso genuflectentē: esse denunciandū affirmo. Quia tunc ex sola feminae genuflectione, assistentes qui ex Confessario nequeunt documentum capere sufficiens signum gerendae confessionis animadvertunt.

D V B I V M CLXIII.

An ante Gregorij XV. constitutionem debet denunciari Confessor, qui adolescentem in Confessione ad turpia sollicitavit?

Post Gregorij decretum, certum est, denunciari debere. Quia Pontifex utriusque se-

677 *denunciari*
sus personas comprehendit: Omnes & singuli Sacerdotes, qui personis quacumque illa sint, ad inhoneſta ſolliciti ſunt. Qualiter autem, num ante Gregorij conſtitutionem denuncia- ri deberet.

678 *denunciari*
Non debebat. Quia vigore decreti Pij IV. Clementis VIII. & Pauli V. ſolummodo ſeminarum ſollicitatores erant denunciandi. Sic Diana p. 1. trall. 4. reſol. 2. 2. Fagund. præ. 2. Et cl. 1. 4. c. 1. 3. n. 31. & lib 6. Decal. c. 12. num. 12.

679 *denunciari*
Denunciari debebat. Quia lex extendenda eſt ad caſum, ubi eadem, imo maior ratio re- peritur. Et quia id Paulum V. declaraffe, gra- tias Doctores affirmant. Ita Sanci in ſelect. d. ii. n. 12. Freyſ. q. 6. ad ſummam. n. 16. Riccius, Cortolan. Rodrig. Cherubin. Scott. Quaranta Megala, Moſſel. quos citat Diana ubi ſupra Titul. 1. c. 1. 1. decal. c. 1. d. 12. n. 40. aſſerens contra- riam ſententiam ſuſtineri non poſſe poſt Pau- li V. declarationem.

680 *denunciari*
Ego quidem his hærens Doctores, de- nunciandum eſſe defendo, non quia lex ſit ad caſus ſimiles extendenda; ſed quia Paulus V. Noemb. 19. anno 1612. conſtit. de hac re edi- ta, declaravit, etiam ſollicitatores marium de- nunciandos eſſe. Cum autem ad Dianæ aures hæc Pauli declaratio veniſſet, noſtræ ſupſcri- pſit opinioni p. 4. tr. 5. reſol. 33.

DVBIVM CLXIV.

Petit quis Sacerdos te confeſſarium, ut pro ſe tuam penitentem ſeminam ſollicitus eſſe de- nunciandus?

681 *denunciari*
Denunciandus eſt. Quia qui per alium aliquid agit, perinde eſt, ac ſi per ſe ipſum illud exequatur. Sic Ricci. in praxi. p. 3. reſol. 65. n. 2. Homobon. de Exam. Eccleſ. p. 2. tr. 11. c. 12. q. 26. reſol. 4.

682 *denunciari*
Non eſt denunciandus. Quia Pontifici con- ſtitutiones id de confeſſario ſollicitante ſta- tuere, non de mandante confeſſarij, ut pro ſe, vel ſuo nomine ſollicitet. Ita Diana part. 1. tr. 4. reſol. 12. Trull. 1. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 48. & alij, quos Diana refert, & ſequitur p. 10. tr. 14. reſol. 13. Tho. Hurtado 10. 1. tr. 4. c. 7. reſol. 13. Leand. p. 1. tr. 5. d. 13. q. 36.

683 *denunciari*
Cum his probabilibus plane opinor. Nam cum Pontifices id mandantem minime me- morent, comprehendere non debent. Lex enim quando non ſolum agentem, ſed & mandan- tem comprehendere curat, id aſſolet exponere. Attamen & ſi ex vi Bullarum denunciandus non ſit Sacerdos ille: bene tamen ex eo, quod ſuſpectus de fide merito cenſetur, eo quod Sa- cramento ad illicita abutatur, eique grauem inferre iniuriam.

DVBIVM CLXV.

Laus in quis, vel Diaconus ſe preſbyterum ſum- lans, iniquiſſime quidem audet confeſſionem excipere, & ſeminam bona fide accedentem ad conſtitendum ſollicitare: eſtne ex vi harum conſtitutionum denunciandus?

684 *denunciari*
Denunciandi ſunt. Quia Gregorius XV. puniri imperat eos, qui ſimulantes ſe eſſe

feſſiones audire penitentem ſollicitant eo quod iniuriam inferunt Sacramento, dum il- lius nomine, vel representatione abutuntur ad iniqua gerenda: At idem agit qui ſe Sacer- dotem in caſu noſtro fingit: Ergo ex vi huius decreti eſt denunciandus. Sic Gypſius trall. de caſt. reſer. c. 1. 4. n. 6. cuius ſententiam et pro- babilem ſequitur Tho. Hurtado 10. 1. tr. 4. c. 7. reſol. 12. n. 19. quamvis exp. 8. reſol. 31. adiciat huiusmodi opinionem non eſſe improbabilem iudicandam.

685 *denunciari*
Non ſunt denunciandi decretorum horum- ce vi. Quia ſolum loquuntur de Sacerdotibus non de illis, qui ſe Sacerdotes fingunt, qui- que propriè confeſſarij non ſunt: neque confeſ- ſio illis facta Sacramentalis eſt, neque prop- riè ſigilli infer obligationem. Ita Acunna q. 13. n. 5. Sanci in ſelect. d. 11. num. 36. Bonac. de Oblig. denunc. d. 6. pun. 3. n. 8. Palao p. 1. tr. 4. d. 9. pun. 9. n. 5. Souſa in Aphor. Inquiſit. l. i. c. 34. n. 11. Diana p. 1. tr. 4. reſol. 15. citans Portel. Fagund. 1. 6. Decal. c. 12. n. 22. Sanctarell. de hære. c. 46. dub. uni. n. 9. Trull. & Bordon. quos aſſert, ac ſequitur Leander p. 1. tr. 5. d. 13. q. 37.

686 *denunciari*
Hoc longe probabilius imo mihi aliſque certū. Nā decretū Omnes ac ſi quos Sacerdotes in Confeſſiones ſollicitates memorat, non lai- cos, nō Diaconos, non ſubdiaconos. At eſi ij denunciandi non ſunt ex Bullis contra ſollicita- tes latix: ex Gregorij XIII. conſtitutione edita aduerſus eos, qui ſe Sacerdotes ſimulāt, & ſub tali ſimulatione con- feſſiones audiunt, de- nunciandi ſunt. Requiritur tamen, ut non ſolum confeſſiones exaudiant, ſed etiam abſolutionē expediant. Quia Inquiſitorum edito dicitur, denunciandum eſſe illum, qui cum Sacris ini- riatuſ non ſit, aliquod Sacramentum admini- ſtrat. Non autem cenſetur Sacramentū admini- ſtrare Penitentia, ſi abſolutionem nō expe- diat. Acunna, Sanci & Palao citati.

DVBIVM CLXVI.

Comprehenditurne in his decretis Sacerdos, qui iuriſdictione caret ad Sacramentum Penitentia adminiſtrandum, confeſſio- nes excipit, in eiſque penitentem ſo- licitat?

687 *denunciari*
Non comprehenditur, licet aliunde ex vi aliarum conſtitutionū, denunciandus ſit, & puniendus. Quia Gregorius XV. Pius IV. Clemens VIII. & Paulus V. in ſuis Bullis ſo- lummodo intēdunt confeſſariorum abusus & inhonestas ſollicitationes à Sacramento Penitentia excutere: ergo contra illos ſolū loquū- tur, qui confeſſariorū munere funguntur. Nec obſtant verba illa Gregorij, Omnes ac ſinguli Sacerdotes. Nam hæc per illa antecedentia, His delinquentibus explicantur. At hæc verba referuntur ad delinquentes illos, de quibus præ- cedentes Pij IV. Clementis VIII. & Pauli V. loquuntur, & quorum exceſſus ad ſummi Preſu- lis notiā perueniarunt: qui quidē fuere ſolū exceſſus Sacerdotū confeſſariorū, ſeu habentiū iuriſdictionem ad confeſſiones audiendas. Ita Souſa in annot. ad conſtitut. Gregor. XV. n. 4. Fa- gund. 1. 6. Decal. c. 12. n. 21. & 24. Portel. in addit. v. ſol. 8.

OBAR
Mor.
VI. VII.
IV

solicitare feminas. n. 13. Tho. Hurtado sem. 1. r. 4. c. 7. resol. 1. 2. n. 12. 5. Leand. p. 1. r. 5. d. 1. 3. q. 39. probabile putat.

687 *Comprehensur plane.* Cōprehenditur plane. Quia Gregorij XV. decretū nullā de iurisdictione ad ministrandū Sacramentū Pœnitentiæ memoriā agit sed absolute dicit, *Omnes & singuli Sacerdotes*. Preterea quia absolute quilibet Sacerdos censetur confessorium esse cum potestatem Ordinis habeat. & possit à peccatis venialibus, ac mortalibus, confessis absolueret, & ab omnibus in mortis articulo. Ita Castro Palao 10. 1. r. 4. d. 9. p. m. 9. n. 1. Acunna q. 14. n. 5. Freyt. ibi. n. 13. Diana p. 1. r. 4. resol. 17. & p. 4. r. 5. resol. 8. Sanci. in select. d. 11. n. 38. Trul. l. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 77. Th. Hurtado c. 8. resol. 31. n. 510 prudens consilium mutavit.

688 *Hac mihi arridet sententia.* Hæc mihi admodū arridet sententia. Alias nā. que posset quilibet Sacerdos sollicitans affirmare, ausū fuisse hoc patrare delictū, eo quod iurisdictionem ad absoluendum non haberet: quod planè esset, edictum Inquisitionis & Pontificum constitutiones eludere.

DVBIVM CLXVII.

Fut quis secularis aut Sacerdos confessionis interpres, & in actu illo, vel immediate post penitentem ad Venerea sollicitat: Debetne ex vi horum decretorum denunciari.

689 *Debet qui dem denunciari.* Debet quidē. Quia tã Sacerdos, quã secularis ille iniuriā infert Sacramento Pœnitentiæ, quod Pontifices satagunt hisce cōstitutionibus euitare: Ergo ex vi horū decretorū denunciari debet. Sic Freyt. in addit. ad Acunnam q. 13. n. 17. & 18. Timacri & D. Escobar del Corro apud Dianam citandum.

690 *Non debet.* Minimè debet ex vi harum constitutionum denunciari. Quia interpretis confessoris etiam si Sacerdos sit absolute loquendo non gerit in hoc casu confessari personā: ad Bullarum decreta lata sunt contra eos, qui confessoriorum munus gerentes, in actu confessionis vel proxime ante vel post immediate ad Venerea penitentes sollicitant. Ita Castro Palao 10. 1. r. 4. d. 9. n. 6. Diana p. 4. r. 5. resol. 9. Sanci. in select. d. 11. n. 10. Fagūd præc. 2. Eccl. p. 2. l. 4. c. 1. n. 78. & l. 6. Decal. c. 12. n. 23. Soula 11. 1. c. 10. n. 3. Trul. l. 1. Decal. c. 1. d. 18. n. 82.

691 *Certum hoc mihi.* Hoc non probabilius solum, uti Leander ait p. 1. r. 5. d. 13. q. 40. Sed certū omnino, si harum constitutionū vis attendatur. At aliundè etiā est certum eiusmodi interpretem tam Sacerdotem, quam secularem denunciari debere, ac puniri. Quia huiusmodi iniuriā irrogans Sacramento in fide suspectus obicitur. Fagūd. 2. 23.

DVBIVM CLXVIII.

An femina in confessionis actu confessarium sollicitans sit ab ipso, vel ab aliis qui id voverint, denuncianda?

692 *Denuncianda est.* Denuncianda est. Quia irreuerentiam intulit Sacramento aulā sacrilego illo abu-

sa ad carnale flagitium, quod Pontificū constitutiones coram inhibere. Sic Bellocius de casib. p. 2. q. 9. n. 51. Param. de Orig. Inquis. l. 3. q. 10. fine.

Minime est denuncianda. Quia Pontificum decreta tantum in Confessorios sollicitantes edita fuere. Ita Trul. l. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 59. & 60. Sanci. in select. d. 11. n. 24. Acunna nu. 6. Diana p. 1. r. 4. resol. 23. & alij communiter.

Certe non video, vndenam primæ sententiæ Auctores, qui legesant Bullarum tenorem, potuerint fundamentum aliquid invenire. Vnde certum omnino reor huiusmodi scemnam haud debere à confessorio, vel à quocumque id agnoscente denunciari.

DVBIVM CLXIX.

Femina sollicitata à confessorio, consensit: teneturne illum denunciare?

694 *Non tenetur.* Non tenetur. Quia ei imminet grave damnum in fama: potest enim prudenter timere, confessorium se actus turpes cum ea, repugnante licet, habuisse. Sic Gasp. Hurtado in sic. forum. d. 1. diff. 8. Portelin ad 4. ad dubia Regulæ b. Denunciatio. n. 10. Suar tract. de fide. d. 20. sect. 4. num. 19. citans Pennam & Simancas. Sayr. in Claus. libr. 12. cap. 14. numer. 26. & 32. Trull. lib. 1. Decalog. cap. 1. d. 18. numer. 33. qui quidem num. 16. defendit oppositum. Thom. Hurtado part. 1. tractat. 4. cap. 8. resol. 25. casu solum, quo mulier sollicitata non possit sollicitationem manifestare, quin proprium consensum manifestet, maxime si mulier bonæ famæ, vxorata, virgo, viduæ nobilis existat. Non enim (ait) tenetur, suum nomen publicare coram Iudice, apud quem bene reputata est. Soula de confess. sollicit. r. 2. c. 7. nu. 4.

Tenetur proculdubio, denunciare confessorium, non tamen proprium manifestare consensum: imo nec ab Inquisitoribus circa eū potest interrogari. Quia Pontificum decreta expresse obligationem denunciandi præscribunt: denunciatio autem hæc nullam denunciati scemina potest infamiam irrogare, ex S. Inquisitionis procedendi usu. Ita Acunna q. 10. n. 5. 6. & 10. Freyt. in addit. ad Acunnam. n. 13. Bonac. de denunci. d. 6. punct. 3. n. 10. Peyrin. in prinul. Minim. tom. 2. consil. 4. Gregor. XV. §. 3. n. 1. & 22. Sanctarel. 11. 1. r. 4. de hæres. c. 14. d. vni. n. 12. Diana p. 1. r. 4. resol. 1. 9. & p. 4. r. 5. resol. 31. vbi asserit, ita fuisse declaratum in S. Inquisitionis congregatione, die 25. Iulij, anno 1614. Trimarchi de confessorio abutente c. 4. d. 4. sect. 6. n. 59.

Hæc sententia in praxi certa est omnino. Nam si primæ sententiæ quis adhereret, sapissimè scemnam excusari à denunciatione faciendā resoluere, imo raro inveniretur mulier, quæ excusationem huiusmodi non obiceret. Et quidem experimento constat nulli eam infamiae periculo se exponere. Quia circa eius consensum nequit ab Inquisitoribus interrogari, quidquid dixerit Freytas vbi sup. nu. 40. Quod si confessorius ille denunciatus consensum sceminae in actus venereos aperiat: haud

Sectio II. De Fide, Dubia.

97

haud ei graue infamiae imminet damnum; quia Confessario reo fides non adhibetur, credentibus Inquisitoribus, id Confessarium gestisse ad imminendam criminis poenam.

vti Soula numer. 60. aduertit.

DUBIUM CLXX.

DUBIUM CLXX.

Poenitens aliquod graue damnum timet probabiliter, si Confessarium denunciaret sollicitantem: excusaturne à denunciatione facienda?

698 **P**remitto cum Trullenchi l. 1. Decal. cap. 3. dub. 18. n. 86. iustum timorem cadentem in mortali virum constantem esse metum mortis alicuius in conspectu, vel grauis corporis cruciatus, seruitutis, carceris diuturni, grauis exilij, amissionis status, honoris, tum etiam infamiae vel iuris vel facti, cui facile occurrere non potest: amissionis bonorum in notabili quantitate. Lege Tho. Sanch. l. 4. de marr. d. 4. & 5. Sufficit autem ad hoc vt hic metus sit & in virum constantem cadat, vt timeatur in propria vel aliena persona coniuncta tamen ei, qui timet, & quod praefata incommoda sint probabiliter euentura. Vnde iustus erit timor: si aliquod ex his minentur filiis, aut parentibus aut ascendentibus, & descendentibus consanguineis & affinis, ex copula tamen licita vsque ad quartum gradum. Quaesitio igitur est, an ob iustum timorem huiusmodi alicuius incommodi excusetur foemina sollicitantem Confessarium denunciare?

699 **N**on excusatur. Quia poenitens in hoc casu tenetur graue subire incommodum obligante ad id lege, ob bonum Religionis, & communitatis. Et quia incommoda, quae sequuntur ex Sacramenti Poenitentiae abusu priuatarum personarum incommodis praevalet. Sic Bonac. de denunc. d. 6. pun. 2. n. 6. & pun. 3. n. 11. D. Ioan. Escobar del Corro p. 2. q. 3. n. 32. Fauet Freytag in addit. ad Acunnam, num. 40.

700 **E**xcusatur planè. Quia praecipua humana cum graui nocumto non obligant. Poenitens igitur excusatur à denunciatione facienda ob iustum timorem alicuius grauis nocumti ex his, quae retulimus, qui quidem timor in virum constantem cadit. Ita Sanch. l. 4. de Marrim. d. 4. n. 9. Sanchi in select. d. 11. n. 55. Acunna q. 19. per totam. Sanctarell. in de heresi, c. 9. n. 16. Homobon. de casu refer. p. 2. c. 1. Peyrin. to. 2. confut. 4. Greg. XV. §. 9. n. 18. Fagund. praef. 2. Eccl. tr. 2. l. 4. c. 3. n. 31. Dianap. 1. tract. 4. resol. 19. & 36. Gasp. Hurtad. de ind. for. d. 2. diffie. 8. Trull. ubi sup. Soula in Aphor. Inquisit. l. 1. c. 34. nu. 58. & 59. & alij à Diana citati. Tho. Hurtado to. 1. r. 4. c. 8. resol. 45. §. 2. plures citans.

701 **P**robabiliorem hanc sententiam esse crediderim tot Doctorum autoritate munitam. Nam iniuria Sacramento illata poenitudine compensatur, vt iniuria illata Deo: at famae amissio non recuperatur, ad quam conferendam ius inest hominibus. Itaque si aliquod ex praefatis incommodis probabiliter à foemina timeatur, non tenebitur denunciare, dammodo fidei bonum ex omissione denunciandi non periclitetur, fidei enim omnia nostra cedere incommoda proculdubio debent. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

Tibi secreto naturalis, commissum est, foeminam fuisse ab aliquo Confessario sollicitatam: excusarisne à denunciatione gerenda?

Excusaris quidem. Quia obligatio secreti est de iure naturae, denuntiatio autem de iure positiuo, & humano: ergo fortius iuris naturae vinculum debet minus forti humano praeualere. Sic Fagundez praef. 2. Eccles. tr. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. Tho. Hurtado to. 1. tract. 4. cap. 7. resol. 21. & c. 8. resol. 27. num. 259. Mo-do (addens) Sacerdos sit emendatus; nam si emendatus non sit, nec adsit moralis eius emendationis spes, denuntiandus, non obstant te secreto, erit.

Non excusaris. Quia secretum seruare non debes, quoties eius observatio in commune cedit detrimentum. At non denunciare sollicitantem non emendatum in damnum Sacramenti Poenitentiae cedit, & ad id accedendum, quod venenum loco medicaminis propinatur: ergo secretum obseruare non debes. Ita Castro part. 1. tract. 4. dub. 9. pun. 10. n. 5. Diana part. 1. tr. 4. resol. 24. & p. 4. tr. 5. resol. 32. Leand. part. 1. tr. 5. d. 13. quaest. 45. Trull. lib. 1. Decal. capit. 3. dub. 18. num. 90. Sanchi in select. dub. 11. numer. 57. Hurtad. noster de iur. for. d. 2. diffie. 7.

Longe hoc probabilius, si sollicitatio non sit à foemina sollicitata viro alicui docto manifestata consilij petendi causa. Hoc enim in casu tenebitur ille seruare secretum; alias enim nullus consilium petere auderet: certe contrarium dissonum rationi, & humano conuictui esset: nisi delatio foret necessaria ad publicum graue damnum evitandum aut priuatum: tunc enim contra rationem seruare secretum, quamvis iuratum, plane esset. Sancius, & Hurtado ubi supra.

DUBIUM CLXXII.

Foemina sollicitata Episcopo loci Confessarium denunciat: Excusaturne eum Inquisitoribus denunciare?

Excusatur. Quia Clemens VIII. non abstulit ab Ordinariis facultatem de hoc crimine cognoscendi; sed eam simul Inquisitoribus tradidit. Et Gregorius XV. id expresse praescribit: Ergo mulier sollicitata non arctatur ad Inquisitionis tribunal recurrere, sed ad Ordinarij tribunal poterit accedere, quo acceptante denunciationem cessat foeminae obligatio ad Inquisitionem accurrendi. Sic Fagundez praef. 2. Eccl. l. 4. c. 4. nu. 31. Et lib. 9. Decalog. c. 12. n. 11. Diana part. 1. tract. 4. resol. 29. citans Sanctarellum, Acunnam, Peyrinum, & Bonacinam Soula in Aphor. Inquisit.

Ac. l. i. c. 3. 4. n. 47. Portel. in addit. ad dub. Regul. v. Solicitare. p. 11. & alij.

706 Non excusatur in Hispania. Quia Clemens VIII. ab ordinariis huius criminis cognitione & priuatiue Inquisitoribus concessit. Et quia Inquisitores in Hispania de hoc crimine cognoscunt, non Ordinarij, viget quidē consuetudine quae est optima legū interpret. Ita Castro Palao 10. 1. r. 4. d. 9. pun. 10. m. 4. Leand. p. 1. r. 5. d. 13. q. 46. Diana 7. 4. r. 9. resol. 5. 2. Trull. l. 1. Decal. cap. 3. dub. 18. n. 93.

707 Verū illa verba Bullae Gregorij, *Maneat obligati denunciandi sollicitates Inquisitoribus, seu locorū Ordinariis praedictis*, manifeste ostendūt primae sententiae veritatem, si loquamur non de Hispaniae Regnis, sed de alijs, ubi Gregorij constitutio omnino est recepta. Attamen circa hoc in Hispania recepta non fuit. Ceterū cū Inquisitores de hoc crimine iudicant, aduocant Ordinarium, & simul cum illo causam decidunt sicuti in causis fidei. Vnde Inquisitoribus & non Ordinariis de nuntiatio est facienda, formare enim processum Inquisitoribus independentem ab ordinario competit.

DVBIUM CLXXIII.

Scit sollicitata femina Confessarium fuisse iam ab alijs penitentibus de hoc crimine denunciatum, & ab Inquisitoribus puniuntur: Excusaturne à gerenda denunciatione?

708 Non excusatur, sed debet eū & ipsa denunciare. Quia confessarius ille sufficienter punitus nō censetur cū grauioribus poenis pro pluribus sollicitationibus, quā pro vna vel altera afficiendus esset. Sic Diana p. 4. r. 5. resol. 49. Bonac. 17. de denunci. d. 6. pun. 3. n. 15. Trull. l. 1. Decal. 3. d. 18. n. 31.

709 Excusatur quidem. Excusatur quidē nemo confessariū sollicitante denunciare tenetur, si eū credat esse emendatū. Atqui Confessarius ab Inquisitoribus punitus emendatus vere praesumitur: ergo excusatur femina eū rursus denunciare. Ita Sanci. in select. d. 11. n. 53. Peyrin. de priu. Minim. comment. 2. conf. 4. Gregor. XV. §. 9. n. 32. Freytas ad Acunnam q. 3. n. 34. Diana p. 1. r. 4. resol. 26. & p. 4. r. 5. resol. 21. & alij.

710 Semetipso denuncians. Existimo, denunciandū rursus non esse, nisi constet, eū adhuc in sollicitandi crimine perseuerare. Nam si exigant, illud vterius denunciari, vt delictum grauius ex multiplicatione sollicitationum vberiori poena velint punire, proculdubio denunciandus ille erit.

DVBIUM CLXXIV.

Confessarius potestne penitentem absolueret, quin prius Sacerdotem sollicitantem denunciare pergat?

711 Non potest absolueret. Absolueret. Absolui potest. Quia in DD. Inquisitorum edicto sic imperatur. Sic Auila de censur. p. 2. c. 7. d. 7.

712 Absolui potest. Quia sufficit propositum firmum denunciandi quamprimum indicare. Et hac est Sacrae Penitentiariae praxis. Ita Sancta-rel. 17. de heresi. c. 9. dub. vni. n. 16. Freyt. q. 2. n. 25. Ortiz sum. c. 29. n. 9.

713 Ego quidē existimo feminā illam absolui non posse priusquam Sacerdotem delinquentē denunciaret, nisi iusta edicti differendi denunciationem causa. Porro iusta erit causa si ne-

cessitas communis vigeat, & Tribunal longe sit diffusum, & persona timorata sit conscientiae, ac promittat data opportunitate (quā quaerere teneretur) se aucturā denunciationem. Sanch. l. 2. Decal. c. 13. a. nu. 17. Sanci. in select. d. 1. m. 63. & 63. & alij.

DVBIUM CLXXV.

An Episcopus sollicitans sit Inquisitorum denunciandus?

Denunciandus est. Quia illa verba Gregorij XV. *Omnēs, & singuli Sacerdotes generalia de quolibet Sacerdotibus sunt*. Sic Bonac. 10. 1. d. 6. pun. 3. prop. 2. n. 8.

Non est denunciandus. Quia Episcopus subiectus non est. cap. Inquisitores, de heresi in 6. & Trident. sess. 24. c. 5. Ita Molina 10. 6. de inst. 17. §. d. 28. n. 19. & 20. Castro Palao 10. 1. r. 4. d. 9. pun. 9. n. 1. Farinac. de heresi, q. 186. Decian. 10. 1. crimin. l. 5. c. 23. n. 10. Trull. l. 1. Decal. cap. 3. dub. 18. n. 78. Acunna q. 12. nu. 5. 7. & 12. Freyt. ibi. n. 31. Sanci. in select. d. 1. m. 33. 34. & 35.

Profecto si Episcopi in delicto heresis Inquisitoribus non subduntur, à fortiori in delicto suspicionem heresis habente non subduntur. Nominē autē Episcopi Inquisitoribus nō subditi cōprehenduntur Episcopi titulares; quia verē sunt Episcopi. Molina ibi, d. 18. n. 19. Et Episcopi electi, & à Sede Apostolica approbati, etiam consecrati nō sūt. Molina ibi. Quod si solū sint electi, Inquisitoribus subduntur, vnde sicut quilibet alius Sacerdos debent denunciari. Acunna q. 11. nu. 12. Freyt. num. 11. Sane numer. 35. Molina numer. 20. Nuncij, seu Legati Sedis Apostolicae, alijque eiusdē Sedis Ministri, & Officiales non sunt denunciandi Inquisitoribus, vel Ordinariis; quia eis nō subduntur in illo etiā grauissimo delicto. Exen. uag. Cum Mathew. de heret. Molina 17. 4. de inst. d. 28. num. 20. Farinac. de heresi, q. 186. Decian. 10. 1. crimin. l. 5. c. 23. n. 10. Palao ubi sup. Sanci. n. 33. Vocantur vero Delegati Sedis Apostolicae Ministri, ac Officiales ipsius, qui nomine Sedis Apostolicae ad negotia Sedis Apostolicae pertinentia mittuntur. Non autem illi, qui ad causas particulares inter alios iudicandas, ac dirimendas à Sede Apostolica quotidiē designantur; hi enim non gerunt sedis Apostolicae negotium, sed personarum particularium, autoritate tamen Apostolicae Sedis exerunt. Molina ubi sup. Ceterum possunt Inquisitores, si denuntiatio eis fiat, depositiones testium excipere, Apostolicę Sedis remittendas, et si timeatur fuga, Episcopos detinere, dum ad Sedem Apostolicam, vel ad superiorem legitimum eorum delicta deferantur. Sanci. n. 34. Acunna q. 12. n. 9. & 10. Trull. 2. 80. Tho. Hartado 10. 1. r. 4. c. 7. resol. 14. n. 146.

DVBIUM CLXXVI.

Inquisitor sollicitans estne Generalis Inquisitor denunciandus?

Denunciandus est. Quia Inquisitores solum sunt Generalis Inquisitoris Subdelegati, ac Commissarij. Vnde si aliquis delinquat illi erit denunciandus. Sic Simanc. apud Castro Palao p. 1. r. 4. d. 9. pun. 9. n. 3.

Non est denunciandus. Quia Inquisitores Se-

dis Apostolicæ Officiales sūt, & inter eius De-
legatos annueradi: ergo Sedi Apostolicæ, &
nō Inquisitori Generali denunciadus erit. Ita
Eymeric. l. 3. Direct. Inquisit. q. 30. Peña Sch. 39.
Exilimo, neq; tribunali Inquisitionis supre-
mæ, nec Episcopo denunciandū esse, si vera sit
Eymerici sententia. Si autem vera sit Simancæ
opinio denunciandū esse nō Episcopo, neq; al-
teri Inquisitori, quia eis nō subditur; sed supre-
mo Senatui, vel Inquisitori Generali, cui om-
nes subduntur. Palao citatur. Molina tr. 5. d. 28.
n. 20. Trull. quem citat, & Leand. 10. 1. tr. 5. d. 13.
q. 51. Profecto in casu hoc rarissimo plane, ne
dicā metaphysico, nescio quid ex S. Inquisiti-
onis vfu probabilius esse resoluam.

DVBIVM CLXXXVII.

Probaturne sufficienter sollicitationis criminosa
rum feminarum delatione?

Sufficienter probatur. Quia cum singulares
testes ad causam fidei probationē admittā-
tur, sufficit duarum feminarum testimonium:
sicut ad quæque alia delicta, probanda duo
contestes sufficient: In ore enim duorum, stat
omne verbum. Sic Paramo de orig. Inquisit. l. 3. q.
10. n. 158. 159. & 165. Cantera qq. crimin. c. de
vera probat. n. 47.

Non probatur sufficienter. Quia præterquam
quod infirmū sit plerūque muliebre testimo-
niū, scilicet iracundia affectu persone admo-
dum ad vindictam obiciuntur, ad cuius exe-
cutionem non semel vidimus vnam alteram
excitasse, vt contra innocentem falsum texe-
rent testimonium. Ita Ortiz sum. c. 24. n. 11.
asserens requiri saltem trium feminarum de-
positionem. Acunna q. 23. n. 11.

Ego autem existimo aliquando duarū femi-
narū testimonio fatis probare delictū, si scilicet
sint omni exceptione maiores; aliquando tres
quatuor, aut plures esse repellendas, dū viden-
tur iniqua eorum vita infirmat testimoniu: Vnde
questionis resolutio Dominorū Inquisito-
rū prudenti iudicio remittenda. Hi debent in-
spicere mores feminarum deferentium deli-
ctum, scutarique, an vindictæ affectu, an Re-
ligionis zelo & obligationis stimulo ducantur.
Trull. l. 1. Decal. c. 3. dub. 18. n. 98. Sanci. in se-
lect. d. 11. n. 47. Acunna q. 23. n. 9.

DVBIVM CLXXXVIII.

Sex dies, qui pro termino in Edicto Inquisitionis
ad gerendam denunciationem dantur, debentne
à die, & hora publicationis annumerari?

Non solū pœnitens sollicitatus, sed etiam
quicquid id sciēs, tenetur (quidquid Homo-
bonus 10. 1. consult. p. 4. respons. 51. in contrarium
affirmat) Sacerdotē intra sex dies naturales vi-
ginti scilicet horarum Inquisitioni deferre. Inquit
Edictū. Vengas, y pavez. cas. ante nos personalmē-
te, dentro de seis dias primeros siguientes, despues
que esta nuestra carta fuere leida, y publicada,
&c. Quæsierim itaque, nū sex hæc dies debeāt
numerari, à die & hora publicationis edicti?
Numerari debent à die & hora publicationis.
Quia verba illa Edicti præmissa, Dentro de seis
dias primeros siguientes, des puez, que esta nuestra
carta fuere leida, y publicada, id non obscurè
probant. Nā si postquā edictū publicatur, an
Escobar, & Mendoza, Theol. Moral. Tom. VI.

numerāli sint dies, & Edictum hora vndeci-
ma ipsius diei Dominici publicatū est, ab hora
vndecima ipsius diei debent sex dies illa cō-
putari. Sic Paramo l. 3. q. 5. Suarez, & Hurtado,
quos refert Leand. p. 1. tr. 5. d. 13. q. 54.

Nō debēt à die, & hora publicationis Edicti
numerari, sed à die immediate sequenti eadem
hora. Quia verba illa, Despues, que esta nuestra
carta fuere leida, benignū hūc sensū admittit,
& hæc est Inquisitionis praxis. Ita Henric. l. 3.
c. 18. n. 6. Trull. l. 1. Decal. c. 3. dub. 18. n. 14. Dia-
na p. 4. tr. 5. resol. 41. Leand. citatur.

Probabiliorem credo hanc esse sententiam.
Vnde si Edictum in Dominica profertur, fini-
tur sex dierū terminus sequenti Dominica, Mo-
neo tamen non terminari hora vndecima, qua
quidē fuerat publicatum, sed toto Dominico
die. Quia Claus Regia, Abbas & Lazarus
(quos Leander memorat) asserunt, si ultimus
dies termini præfixi in diem festum incipiat,
in sequentem diem non festum differri debere.
Quod probabile Bonacina de denunci. d. 6. pun.
2. §. 7. esse proficitur.

DVBIVM CLXXXIX.

Femina sollicitata Edicti Inquisitionis ignora
intra sex præfixos dies denunciationem non
gessit: teneturne statim, ac seuerit, Confessa-
rium denunciare?

Statim denunciare tenetur. Quia iam ei
sex dierum induciæ præterierunt, & res fidei
instat. Nā cū qualibet delicta suspiciōe fidei
præferentia vt cancer serpere soleant ad sex
dierū angustias Ecclesia trahit delinquentem
denunciari, indicās nolle feminā Edicti igna-
rā pigritare, sed mox ac sciuit, denunciationi
operam impertire. Sic Sanci. in select. d. 11. n.
59. Diana p. 4. tr. 5. resol. 26.

Non tenetur statim denunciare, sed intra
sex dies in Edicto assignatos, postquā ad eius
notitiā venit eius publicatio. Quia non debet
esse deterius conditionis ea, quæ ignorauit
inculpabiliter Edictū, quam illa, quæ notitiam
illius habuit illico post eius publicationē: sed
hic per sex dierū interstitiū potest denuncia-
tionē differre. Ergo & illa. Ita Acunna q. 11. n.
4. Suar. de censur. d. 20. sect. 1. n. 14. Henr. l. 1. c. 6.
18. n. 6. Trull. l. 1. Decal. c. 3. d. 18. n. 14. Filluc. 10. 1.
tr. 14. n. 42. Sà v. Denunciatio, n. 1. & v. Excom-
municatio, n. 22. Hurtado noster de ind. for. d. 2.
diffic. 10. Bonac. de denunci. d. 6. pun. §. 7. & alij.

Probabiliorem hanc sententiā esse iudico.
Nam ex suauissimo procedēdi modo S. Inqui-
sitionis colligitur, haud velle strictius edicti
verba intelligi. Addiderim, idem dicendū de
eo, qui post Edicti publicationem incipit esse
subditus illius, qui tulit: cui quidem terminus
sex dierum incipit à die, in quo fit subditus,
vt præfati Doctores annotarunt.

DVBIVM CLXXX.

Femina sollicitata Edicti fuit conscia, sed agri-
tine saucia, vel aliunde impedita non potuit
assignato tempore confessarium denunciare: te-
neturne denunciare statim ac commodè possit?

Tenetur quidem. Quia post notitiā Edicti
infruita est sex illorum dierum indul-
gentia.

725
Non debent
ab hora pu-
blicationis
numerari.

79
Hoc omni-
bus
verius.

717
Statim te-
netur denun-
ciare.

728
Nō tenetur
statim.

29
Probabilior
sententia
hæc.

730
Tenetur
quidem.

gentia. Ergo ab infirmitate libera, vel ab impedimento expedita, illico debet denunciatio. ni operam impendere. Sic Sanci in *se. lect. d. 11. num. 59.* citans Suarium, & Sà Diana *part. 4. tractat. 5. resol. 26. & 41.* & alij.

⁷¹¹ *No tenetur.* Non tenetur illico denunciare, sed potest differre denunciationem per alios sex dies, si- cut potest illa, quæ fuit Edicti ignara. Quia eadem est utriusque ratio. Sic Trull. *li. Decal. cap. 1. dub. 18. num. 14.* Leand. *p. 1. tract. 5. d. 13. quæst. 56.*

⁷¹² *Cum his opinor.* Cum his opinor. Quia ægrotanti, aut legiti- time aliis impedire sex dies illi assignati ad denunciationis rationem non præterire, in illis enim non potuit denunciationem facere.

DUBIUM CLXXX.

An feminis leuibz hand fide dignis quis auduit, Confessarium quendam soli- citasse paritentem: debetne eum de- nunciare?

⁷¹³ *Debet de- nunciare.* Denunciare debet. Quia in Edicto In- quisitionis absolute & sine distinctione præcipitur, ut si quis sciverit, vel audierit deli- cta in eo contenta à quolibet fuisse perpetra- ta Tribunali denunciet. Sic Diana *p. 4. tr. 5. resol. 18.* citans Ostaianum Spatharium, & Thomam à Ies. v.

⁷¹⁴ *Denunciare non debet.* Non debet denunciare, qui ob leuem suspi- cionem, vel ob signa quæ facile fallere possunt vel ob sceminarum leuium dictum mendax plerumque denunciationem agere. Quia in- ferret damnum sibi ipsi, qui leuitatis notaretur: & reo, qui ob id rigidius tractaretur, ac fortassis iniuste Ita Nauar. *l. 5. consil. tit. de ha- ret. conf. 3. n. 1. & sum. c. 15. nu. 46.* Cordoba *sum. q. 6. 4. casu 6. Sayr. in Clauis. l. 12. c. 14.* Henriq. *l. 13. c. 18. n. 3. lit. Z. Rodrig. to. 2. qq. Regul. q. 6. art. 7. Fagund. prec. 2. Eccl. l. 4. c. 3. n. 31.* Hurtad. *de iud. for. d. 2. diffie. 8. & alij.*

⁷¹⁵ *Et proba- bilis indi- co.* Ego existimo cum Nauarro. Edicta, quibus inebimur, demonstrare aliqua, quæ scimus non li- gare eos, qui non sciunt illud per visum, vel aliud sensum corporeum, vel confessionem eius, qui fecit illud, vel quod habetur pro indubitato, vel quod auduit ab aliquo fide digno. Sic Do- ctor. Quia in hoc casu scire delictum non censetur. Satius duxerim, ut sceminarum, à qua auduit, ad Inquisitores remittat. Addiderim cum Lessio *l. 2. c. 30. d. 5. n. 7.*

DUBIUM CLXXXII.

Si Edictum à Tribunali S. Inquisitionis non publicetur, sollicitata femina teneturne sub excommunicationis pœna confessa- rium denunciare?

⁷¹⁶ *Certū sup- pono.* Certum est, perpetuum esse S. Inquisicio- nis Edictum, quotannis enim in Quadra- gesima renouatur: & licet nō innouaretur, extat perpetuum præceptum denunciandi hæreti- cos, vel de hæresi suspectos Sacra Vniuersa.

lis Inquisitionis Romanæ datum die 3. Ia- nuar. anno 1623. Quæstio vero est, an non so- lum lethaliter delinquit verum & excom- municationis pœna, si non denunciatur, affi- ciatur?

⁷¹⁷ *Tenetur sub excommuni- cationis pœ- na.* Tenetur quidem pœnitens semper denun- ciare confessarium sollicitantem sub pœna le- thali, piaculi, sed non sub excommunicationis pœna. Quia adest obligatio naturalis denun- ciandi, sed ut pœna excommunicationis in- curratur, necessarium est Edictum illam indi- cens publicari. Sic Freytag in *notis. Edit. q. 11. num. 44. & 58.* Probabile iudicat Thom. Hur- tado *tom. 1. tractat. 4. cap. 1. 3. resol. 47. Parag. 4. num. 589.*

⁷¹⁸ *Tenetur sub excommuni- cationis pœ- na.* Non solum sub peccati lethalis pœna, sed sub pœna excommunicationis tenetur. Quia huiusmodi confessariis de hæresi quidem sus- pectis denunciandis, datur (ut præmissi) præ- ceptum vniuersalis Romanæ Inquisitionis sub pœna excommunicationis læte sententia: Ergo licet in Hispania (verbi gratia) non publicaretur Inquisitionis Edictum pœnitens denunciationem omittens, non solum lethali- ter delinqueret, sed & censura afficeretur. Ita Diana *parte quarta tractat. quinto re- solut. 101. & 41.* Peyrin. *de priuile. Minim. tomo secundo. consil. 9. Pauli V. Parag. secundo numer. 17.* Trull. libro primo *De- calog. capite tertio dub. 18. numer. 14.* Et omnes qui adocent non solum præceptum ab Inqui- sitionis perpetuum esse, verum etiam excom- municationis pœnam Hi sunt Manu. in *addit. ad Parag. nouum n. 69.* Sanc. in *select. dub. 11. num. 62.*

⁷¹⁹ *Cum his opinor.* Hanc sententiam longe probabiliorem esse iudico adiciens eum, qui hoc crimen non detulit intra sex dies in Edicto præ- fixos, non toties incurrere excommuni- cationem, quoties commodè potest defer- re, & id omittit. Quia licet multoties contra Edicti præscripta delinquit nempe toties, quoties moraliter delationis omisso discontinuatur: excommunicatio tamen semel tantum incurritur, quoties violatio præcepti, ob quam imponitur, est materialiter vna: quamvis ob dis- continuationem aduertentia, aut aliud re- quisi ad peccati malitiam moraliter, vel in esse peccati discontinuatur. Mecum Gaspar Hurtado *de iur. for. dub. sexto diffie. 10.*

DUBIUM CLXXXIII.

Audit femina sollicitata Edictum, sed ante impletiorem sex dierum præscripto- rum iter debet agere ad Oppidum, ubi non est opportunitas denunciandi: tene- turne denunciationem agere priusquam sex dies compleantur, ac se accingat itinere?

⁷²⁰ *Tenetur.* Non tenetur denunciationem præuenire. Non tenetur Quia Edictum non obligat denunciare præuenire nisi intra sex dierum terminum, unde non denunciatur tenetur quis denunciationem præuenire. Sicut

ne non tenetur, preuenire tempus annue communionis ante tempus per legem determinatum, quamvis fiat, qui non preuenit, reddendum impotentem ad non implendum. Sic nonnulli Recentiores, quorum sententiam Sancius in *selecl. d. ti. num. 62.* docet.

741 Denunciationem preuenire tenetur. Quia in prefato casu iam instat preceptum & ligat feminam ad denunciandum intra illos sex dies: Ergo ante impletionem illorum tenetur denunciare, si postea non possit. Ita Sancti. *numer. 60.* Diana *part. 4. tract. 5. resol. 29.* citans Fagundez, Suarium, & Syluium. Leander *part. 1. tract. 5. dub. 13. quest. 60.*

742 Hoc probabilius admodum esse reor. Nam in communionis annue lege non instat obligatio usque ad tempus Paschatis: in lege autem denunciationis intra sex dies faciendae instat mox a publicatione, vel a cognitione, seu scientia, quoad huiusmodi preceptum impositum.

DVBIVM CLXXXIV.

Assolent Ecclesiastici nonnulli sententia contra confessarios sollicitantes Inquisitionum iussu interesse: tenenturne hi sub lethali delinquentem non manifestare?

743 Tenentur quidem. Quia huius criminis infamia limites Tribunalis inquisitionis non excedit: Ergo intra illius limites concludi debet: Ergo silentium in re adeo graui non seruans reus lethali periculi erit. Sic Soula de *Confess. sollicit. tractat. 2. capit. 16. numer. 18.*

744 Non tenentur, maxime si vni vel alteri Ecclesiastico id referant. Quia eo ipso quod Domini Inquisitores aliquos Ecclesiasticos aduocent ad iudicium, innuere videntur, id gessisse, vt aliis poena delinquentis illa aliis proficiat ad exemplum. Ita Diana ex Seraphino Frey. *part. 1. tractat. 5. resol. 44.* Leander *part. 1. tract. 5. dub. 13. quest. 61.*

745 Probabilius iudico, non teceri sub mortali Ecclesiasticos, qui ei interfunt iudicio, subicere: nisi Domini Inquisitores poenam excommunicationis imponant eis, ne personam delinquentis aliis manifestent: quod quidem assolent prestare, cum nolunt id iudicium Tribunalis limites transilire.

DVBIVM CLXXXV.

An confessarius ad turpia in confessione sollicitans sit de heresi vehementer suspectus?

746 Certum est, suspectum de heresi fieri. Quia id expresse habetur in Bulla Pij IV. Pauli V. & Gregorij XV. & asserunt Acunna *q. 24. Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.*

n. 12. Diana *p. 4. r. 5. resol. 41.* Trull. *l. 1. Decal. c. 3. dub. 18. n. 18. n. 1.* Bonac. de *denunc. d. 6. pun. 3. n. 18.* citans Sanctarellum, & Menochium. Dubium autem est num sit vehementer, an leuiter suspectus?

Vehementer suspectus est. Quia Sacramento abutens ad turpia vehemens exhibet fundamentum, se de Sacramentis haud recte sentire. Sic Director. Inquisitor. *p. 2. comment. 81.* Madius de *Sacer. Ordin. c. 27. n. 6.* Anton. Genuent. in *praxi Archiepisc. c. 66. n. 1.* Alofi. Barriola *tr. de sollicit. & Inquisitionis Romanę praxis, Diana obseruatore vbi infra.*

Non est vehementer suspectus, sed leuiter solummodo. Quia ex sollicitatione facta ad peccatum voluptatis adeo humane infirmitati agnatę colligitur sollicitantis iniquus ausus: ac leuis simul suspicio exoritur, an recte de Sacramento sentiat, qui eo ad libidinem gerendam abutitur: sed non arguitur esse hereticum. Ita Acunna *q. 2. n. 20. & q. 8. n. 9.* Castro Palao *p. 1. r. 4. d. 9. punct. 6. n. 1.* Paramo de *orig. Inquisit. l. 3. q. 10. n. 15.* Frey. *q. 2. n. 45.* Iosephus de *Sesse 10. d. dec. 45. 4. n. 3.* Soula *tr. 1. c. 5. m. 6.* Diana *p. 4. r. 5. resol. 51. & tr. 7. resol. 7.* Trull. *l. 1. Decalog. capite tertio dub. 18. numer. 101. & 102.* Fagundez *lib. 6. Decalog. cap. 12. num. 25. & 27.*

Hoc probabilius esse reor. Nam quidquid sit de Romanę Inquisitionis vlu, scio Inquisitionem Hispanicam sollicitatores Sacerdotes obligare, non vt de vehementi, sed de leui solum abirent. Quod ex proximo Dubio planius fiet.

DVBIVM CLXXXVI.

An confessarius sollicitans debeat de vehementi abiurare?

Debet quidem. Quia vehementer sunt de heresi suspecti. Vnde Romana Inquisitio eos efficit de vehementi abiurare, quod credat esse de heresi vehementer suspectos. Sic Auctores pro prima sententia dub. proximo citati.

Hanc sententiam preferendam existimo, tot munitam Doctoribus. Ceterum quia Hispanice Inquisitionis vlu facta est mentio, operę pretium duxi eius procedendi modum indicare. Quovsq; reus duobus, vel tribus testibus delatus sit non recluditur. Quia cum hi testes singulares sint, & regulariter presumptio stet pro Sacerdote, efficacior, quam in aliis delictis probatio requiritur. Quare in Hispania non assolent particularis Tribunalis Inquisitores sine supremi Senatus consilio alique Sacerdotem, maxime Religiosum in secretum carcerem detrudere. Si vero persona testificantes satis qualificata non sint, propria domus, vel Ciuitas pro carcere reo assignatur, vel aliquod Regulariu Monasteriu. Interim tamen, quo agitur causa prohibetur delinques a Missę celebratione, administratione Sacramentorum, & predicatione. Causa autem conclusa consultores Ecclesiastici aduocantur & ex eorum consilio Inquisitor & Ordina

747 Vehementer est suspectus

748 Non est suspectus vehementer

749 Hoc tenet.

750 Debet abiurare de vehementi.

751 Idē assero.

Ordinarius proferunt sententia n. eamque in Tribunali secreto reo denunciante, præsentibus duobus cuiusvis Ordinis Religiosis Confessariis, ibique graviter reprehensus de levi abiurat, & ab audiendis confessionibus, & verbi Dei prædicatione perpetuo privatur si casus gravis sit, hoc est, si plures sollicitavit, & sollicitationis consequutus fuit effectum. Si vero casus ita gravis non est aliquibus annis ab excipiendis virorum confessionibus, & mulierum in perpetuum privatur, & vno, aut duobus annis in aliquod Monasterium recluditur. Quod si Religiosus sit, præcipitur, ut in Choro, & refectorio, aliisque in locis communibus ultimam sedem habeat, voce activa ac passiva interim privatus. Et aliquando hæc sententia iterum per Secretarium suo in conventu, præsentibus omnibus Religiosis, legitur, ut delinquenti in confusionem, illis sit in exemplum. Verum si sollicitatio ad plures personas se extendit, cum eisque turpitudines graves commisit, ab omnibus Religiosis, post lectam sententiam flagris afficitur. Præterea si delinquens ante duorum testium, depositionem sese Inquisitoribus detulit, in secretum carcerem non recluditur; sed lite contestata & causa conclusa de levi abiurat, & ab audiendis confessionibus privatur, neque illæ ei pœnæ imponuntur. Et hoc fit, etiamsi plures

sollicitasset. At si semel tantum sollicitatus, & ante villis testis depositionem se detulit, graviter reprehenditur, neque ultra puniatur. Et idem fit, casu quo sollicitatus personæ examinata negat, sollicitationem sibi factam esse. Profecto si reus abneget delictum duobus singularibus testibus sibi probatum Inquisitores testium diligenter vestigant qualitatem, num aliquibus vero similibus indiciis suas depositiones comprobent: etsi sic repererint, etiamsi reus abneget, dummodo ob inimicitiam testes non repellat, illum damnant, ut de levi abiuret & ab audiendis confessionibus abstineat.

Denique *Abiuratio* nihil aliud est, quam rei alicuius cum iuramento negatio: ideoque accipitur pro solemnī hæresis testatione c. *Re. Abiuratio* *rengarius, de consecrat. dist. 2. c. cap. Ad abolendam, de hæres.* Abiurare tenetur de vehementi, qui vehementer de hæresi est suspectus: de levi vero qui levis de fide suspectus est. Abiuratio autem tam de levi, quam de vehementi sine publice, sine privatim fiat, debet fieri per scripturam publicam vel privatam scripta: vel saltem subscripta manu abiurantis: quæ quidem erroris abiurationem, & veræ fidei confessionem contineat. Idque debet verbis clavis perspicuis, simplicibus, non conditionatis, aut ambiguis reus profiteri,

